

R
50
29

populo et universis a usque
de utroque ad mundum et ad pacem
fidem. Non papam et si similes
f. audito notitia dicitur
iones dicitur. Non archieps et
in. unum quodam de
mura que dicitur ab
stione tenet suo. Et
quod dicitur. Sicut dicitur de
cordibus in corde suo. Et
aut. Sicut dicitur in
quodam. Et dicitur in
sunt. Acti de dicitur in
quodam. Et dicitur in

— nina — per ipsum facta
— No —
— in unum — sancte — p — hoc erat. —
— de ce — filius — uerus — apate —
— uert —
— unum — uerum — uirtutis —
— unum — uerum — uirtutis —

R

60

29

Foo-oo

Rarissima

MARTINI

AB AZPILCVETA IV.
RISCONSULTINAVARRI
ET CONIMBRICENSIS
INDECRETIS PONTI
FICVM GYMNASTAE
PRIMARIIPRAELECTIONES

in cap. Si quando & cap. Cum contingat. de
rescript. in causa propria cantoriae Co
nimbricensis axiomata quae versa
pagella docet discutientes,
cum copioso indice.

L. m. v. P. v. m.

CONIMBRICAE.
Ex officina Iohannis Barrerii.
& Iohannis Aluari.

M. D. XLIII.

VTRIVSQUE DISPUTATIONIS

CAP. SI QUANDO.

EXCEPTIONES AVTORIS CONTRA COMPETITORIS ACCESSUM DISCVSSÆ IN SEQ. PRÆLECTIO. C. SI QUANDO.

Prima q̄ indultū Reginæ omnibus illi contrariis, & in his accessui cōpetitoris derogat. (bas.

II. q̄ accessus ī p̄cā p̄sōis nō solutæ q̄ semp soluta fuit cōpetitori cōcede

III. q̄ cōpetitor dixit Papæ se habuisse ātea p̄visionē q̄ nō mōstrat A p̄licā

III. q̄ renūciauit accessui per adeptionē archidiaconatus Sātarenfis iuxta Cle. Gratia de rescr.

V. q̄ is accessus labe Simonia a p̄cipio fuit infect⁹ & p̄ fraudes occultas impetratus. VI. q̄ competitor infans & imprudens tpe accessus erat.

VII. q̄ nulla indolis egregia indicia exhibebat quo tempore is accessus in eis fundatus concedebatur.

VIII. q̄ scholarem se noīat in hoc accessu, qualis non erat.

IX. q̄ competitor quo tempore cantoria hęc vacavit, & illi Ius in ea querē dum erat, mente captus inuentus est.

X. q̄ competitor indignus est hac cantoria prudentia defectu, vbi multa sacerdotiorū distributorib⁹ accōmoda videas simul & susceptorib⁹.

XI. q̄ cōpetitor illiterat⁹ sciam nullā vel nō iustā hēt neq; vllā p̄ficiēdi spē vbi ēt multa sacerdotiorū distributoribus & susceptoribus cōueniētia.

XII. q̄ cōpetitor quasi quadragenarius curatorem bonorum habebat quo tempore illi Ius per accessum in cantoria quærendū fuit.

XIII. q̄ accessus competitoris videri pōt reuocatus p̄ r̄lam Cācell. S. D. Pau. Pap. 3. ḡrarum reuocatoriam.

XIII. q̄ Clemētina Clemētis. 7. de filiis presbyterorū accessui cōpetitoris derogare videtur: Quod copiose ac lōge pulcherrime disputatur.

CAP. CVM CONTINGAT.

XVI. causæ nullitatis censurarū pro competitore latorum, quarū nullam officere in eum latis in singulis monstratur in. c. Cū cōtingat disputata.

I. q̄ ḡra accessus ab initio fuit ipso Iure nulla vel post reuocata, & consequenter subexecutoris q̄ has censuras tulit deputatio.

II. q̄ dignitate ac canonia carens, qualis est qui has censuras tulit, nequit esse mixtus executor A post. nec censuras A post. ferre.

III. q̄ is subexecutor sine vlla causæ cognitione ac citatione contra possessorem. 20. dierum & amplius cōtinuā processit.

III. q̄ tanq̄ merus executor procedens dilationē dedit. Quod non potuit ad incurrēdā saltē excōicationem & p̄cā.

V. q̄ nimiū breuē terminum .s. 15. horarum ad de magna re deliberandū p̄fixit. VI. q̄ ilico. M. intra illas. 15. horas appellauit

VII. q̄ is subexecutor nulla rōe in. M. iurisdicōnem habuit. Quoniā neq; in literis subexecutoriis exprimebatur, neq; aliter q̄ Iure contradixit.

VIII. q̄ incēpit ab executione sine vlla clausula iustificatiua vel audiētæ permissiua.

PROPOSITIONES.

- IX. q̄ clanculum nulla vsquā sui copia exhibita p̄cessit velut apes aculeo infixo fugiens.
- X. q̄ post iustā recusationem processit.
- XI. q̄ sciēs se nullam in. M. iurisdictionem habere illastulit.
- XII. q̄ die maxime feriato nempe virgini matri diuorū principi sacro declarauit. M. incurrisse p̄enas censuræ.
- XIII. q̄ competitor a suo rescripto discessit prius excipiēdo contra rescriptum. M. quā suū iudici p̄sentasset.
- XIIII. q̄ post multas appellationes eastulit.
- XV. q̄ a declaratione p̄næ cēsurae incurſæ. M. ilico appellauit. q̄d & si cēsura p̄cedentē non potuit reddere nullā, certe quoad euitationem reddidit inefficacem.
- XVI. q̄ is subexecutor induens delegationem Ap. quasi leonta hyper crocoton cum competitore ac fautoribus eius iniurius fuit Deo, S. A. ac regia dignitati.

Remedia contra censuras has & similes.

- I. vt vim qua post tot appellationes a Sed. Ap. factas. M. censuris nullis cōtra Ius falq; opprimē, autoritas regia reprimat, iubēdo appellationi deferri, aut per processum quare id fieri non debeat monstrari. Quod autor percipit in vsum in his regnis, vt in aliis assumi.
- II. vt iudex. M. postq̄ omnia quæ potest contra cōpetitorem & eius iudicē fecerit, brachium seculare contra illos imploret.
- III. vt nec M. neq; vllus alius in vllō foro huiusmodi censurarū vmbas timeat neq; seruet, cum iam nullitatis causas a principio ipse satis publicarit. Cui post. 7. oppositiones solutas. 13. corollaria rem cotidianam luculentissime aperientia subscribuntur.
- III. vt Quagragesima hac p̄nitētiæ omnium erratorū, & in his eorū quæ in his censuris ferendis admiserūt, cōpetitorē & fautores eius admoneat.
- V. vt episcopus Conimbricēn. reuerendiss. & caplm eius per quā colendū non seruent eas. Quod iuste illos posse monstratur.
- VI. vt legatus a latere. S. A. Iure legationis spēali sup appliōis causa a deat.
- VII. vt legat⁹ p̄clausulas spēales v̄ ali⁹ spēalis delegat⁹ de causa cognoscat

OPTIMÆ · AC · MAXIMÆ ·

CATHARINAE HVIVS NOMI-

nis primæ Portugalliæ ac Algarbiorum. &c.

Reginæ Clarissimæ. Martinus ab

Azpilcueta Nauarrus spiritū

in IESU CHRISTO

principalem. .

VLTA EXCVSARE POSSEM
Regina CHRISTIANISSIMA, quæ purgarent, aut
certe attenuarent culpā, quam multis contraxisse vide-
bor. Tum q̄ nimis propere, & non lente ad has præle-
ctiones ædendas festinarim. Tum, q̄ eas tuæ celsitudini
dedicem vestem leuidensem pro pellenza offerēs: dum
rem præcocem, abortiuā, tumultuariā, & ab aliud agē-
te factam pro matura, tēpestiua, elaborata & attente absoluta tantæ dedico
Reginæ. Cui nil nisi omni ex parte magnū, politū, & ornatū dicari debuit.
Priorē certe culpā extenuet, q̄ cum pro veritate, ni fallor, contra multorū
opinionē tuæ ac Regis nostri maiestati iussus responderim nullum esse cō-
petitori Ius in hāc cantoriā Conimbricensem, si gratiā aliā, quā mihi exhi-
bitā, a Sed. A post. impetratā non haberet: tanto mei nominis magis intere-
rat huius responsū fundamenta quamocy si ime euulgari, quanto ipse suspe-
ctior haberi poteram, & quanto clarius & certius Ius se habere competitor
iactabat. Et quāuis nominis mei parua esset habenda ratio, si nil nisi Mar-
tinus essem. Quoniam tamen & gentis & familiæ candidæ nomen apud ex-
teros gero, & doctorē ago, qui Tholosæ ac Cathurci multos annos in Gal-
liis non omnino infeliciter docuit, & postea multo pluribus Salmantica, do-
nec ad illius primaria dona peruenit: quiq̄ Conimbricā inde magno cum
nominis augmento accitus, iam quintū annū non sine fructu docet: ideo nō
tantum e re mea esse arbitror, quantū e publica, & aliorum, vt iuxta Sapiē-
tis consilium curā habeā de meo nomine. Cui nulla re præsentius, q̄ hac præ-
propera adeo, adeoq̄ festina æditione consulere potui. Posteriorē vero cul-
pā minuat in primis tua ista humilia respiciens profunda modestia cū ma-
gnanimitate sublimi coniuncta, qua mun⁹ quamlibet exiguū deuoto tibi
animo oblatum boni consulis. Deinde, q̄ hæc cantoria quā disputauimus
fœtus est indulti Apostolici. T. M^{to}. mihi imerēti, q̄ regia benignitas fuit,
vltro cōicati. Cuius ego beneficii gratiam nullo alio signo cōmodiori signi-
ficare potueram, q̄ labore ad idem tuendum assumpto, quo simul & quā
alta mente id reposuerim mōstrare: & quo merito videri possem non tam

mihī, q̄ tibi Regina maxima laborasse. Ad hęc mecum cogitabā, q̄ prudētia
auiatū, illi (in q̄) maximæ Isabelle literaria munera grata fuerūt. Contē-
plabar, q̄ ad viuū eā prudentia, magnanimitate, religiōe, ac pietate referas.
Vt enī cętera omittā, quę admodū illa corregnāte Ferdinādo Regi catho-
lico nō vno nomine magno suaq; sapiētia, variaq; animi virtute adiuuāte,
Castellę regna restituta fuerunt, & pro barbarie germanā eruditionē, pro
simulato verū monachismū, pro Iudaismi pestilētibus reliquiis CHRīanif
mū susceperūt purissimū: ita Diua hac Catharina Regi & D. N. Iohāni
huius nois tertio, multis noib⁹ maximo, heroica modestia, pariq; prudētia
& magnanimitate gratissime assistente, Lusitania doctrina in oī facultate
defęcata claret, floret, & vberes fructus parit, monachism⁹ illi antiquo suo
nitore restitutus, vitā Apostolicā verbo & exemplo spirat. Catholica vero
fides veritatis splēdore per cognitionē causarū ipsius, aurorā veluti biugā
non sine labore a Sed. Ap. ostensam ortāq; nec citra puluerē subuectam,
hereseon tenebris, imo dementiis penitus dissectis, rutilat & splēdet. Quē
admodū item illa Isabella se nēpe fœmina maior, & cordatior regi magno,
& cordato, ac toti regno a cōsiliis semper fuit, vt utilis ita accepta: sic Catha-
rina hęc serenissima, dum se in dies virtute ac sapientia superat, regi oīum,
qd̄ palā est prudentissimo, & cōsultissimo ac toti regno merito a cōsiliis est
non minus prouida, q̄ accepta: eo noie auiā superās, q̄ eū autoritatis locum
apud exteros adeptā est, quē apud suos illa. Postremo ad id audēdū mouit,
q̄ rē tantę heroidis noie illustratā p̄pensius docti legēt atq; indocti, fietq;
ita, vt cōpēdioso via omnib⁹ palā fiat & me pro veritate Regibus meis
respondisse, & illorū maiestātē mihi non pro affectu, quo supra merita iūt
in me propensio: sed pro iustitia, cuius semp̄ illis cura prima est, fauisse ac fa-
uere. Et is quidē est Regina CHRīaniss. nr̄ in hac re scop⁹, hoc signū qd̄ cō-
tingere p̄cupimus. Si enim. T. C. p̄suasero illā indulti Ap. cōicationē, regia
& heroica benignitate mihi factā pro tenuitate mea me maximi facere, si
Regi nr̄o ac. T. M. fidem fecero me de Iure huius cantorię bona fide respō-
disse, si viris eruditis visus fuero in his pręlectionibus inquirendę veritati
sedulā operā dedisse, & q̄ maxime putauī vera elegisse, cantoriā cui cedere
iusseris, qd̄ sępe ad te ex animo scripsi, nō sum sollicit⁹: quippe qui solos ma-
nuū mearū labores, quos regia munificentia magnificentissime pensat, mā-
ducare beatius cū Psalte duco: maloq; multo Lusitanos qui me hic & vbiq;
egregie redamarūt, cū tenuitate humili, imo & cū paupertate in bñu olētē
continere officio, q̄ diuitiis & honorib⁹, eorū in me inuidiā cōflare. Accipe
igitur maxima Regina mei in te animi pietatē nō parvā. Accipe humanis-
sima humile xenium. Accipe CHRīanissima multa in eo spirantia
CHRISTVM illū IESVM. Qui vt suę passionis ignomiā hoc
tēpore vertit in gloriā, ita labores istos tuos magnos quos regiū diadema
parit, in requiē tandem cōmutet aternā, quęq; patimur opprobria in sui
sanctum timorē & amorē perseuerantem conuertat. Amen.

I N D E X.

INDEX OMNIUM SVMMARVM AD MARGINEM collectarum ordine alphabetico digestus.

A

- BBR** Euiatio termini citatorii nō est iusta causa appellandi ei qui intra terminum coram iudice cōparere potest. facie. 121. litera. m.
- ABSENS** ab episcopo excōmunicatus in præsentiā canonicorū vocād⁹ est ad electionē ab eis, vt sciāt an ille pretē surus sit se nulliter excōicatū. f. 170. d.
- ASSOLVTIO** ad cautelam nō datur ab excōicatione ordinarii lata post appellationē, nisi aliquo modo prius exēptione probata: quamuis brachium contra eum denegetur. f. 158. r.
- Absolutio** ad cautelam non impeditur propter exceptionem manifestæ offensæ, quando excōmunicatio allegatur nulla ob iurisdictionis defectū, siue manifestum, siue dubium. f. 182. r.
- AC** hæc vox diuersa copulat. f. 7. r.
- ACCESSOR** nō habet plus Iuris ante mortē eius cui est accessurus, quam hæres ante mortem testatoris. f. 76. c.
- ACCESSVS** noua vox etiā Iuris peritis quid significet, & apud quos inueniatur. f. 4. h.
- Accessus** ante cōditionē impletā solū Ius ad rem tribuit, nō in re. f. 4. i.
- Accessus** renūciatio anteq̄ p̄ eū accedat facta nil Iuris vacare facit. fo. 4. l.
- Accessus, regressus, & coadiutorias** cum futura successione Ius tantum ad rem tribuere. f. 5. m.
- Accessus, regressus, & pensio** raro vel nunq̄ conceduntur, nisi renuncianti, vel contemplatione renunciationis. f. 8. x.
- Accessū, regressū, & pensio** Papa nō cōcedit, nisi ob renūciationē. f. 14. m.
- Accessus expectatiua** quædā gratia. Quo nomine primum Paulus videt̄ in suis legibus vsus, nec nō & eius tempore Iuris periti. f. 59. c.
- Accessus** quædam collatio conditionalis. f. 60. e.
- Accessus** aliquñ excipitur, aliquñ nō in reuocatiōe exexpectatiuarū. f. 61. g.
- Accessum & regressum** non esse in fauore pares f. 62. l.
- Accessus** coadiutoria inferior est fauore. f. 62. k.
- Accessum a se concessum** Papa non tam facile reuocat, ac a præcessore cōcessum, & ratio germana huius f. 64. r.
- Accessum** habenti consilium vtile f. 65. s.
- Accessus** per compositionē pecuniariam obtineri. f. 67. f.
- Accessui & regressui** non præiudicat̄ per prouisionē cum clausula: si nō adū est aliqd̄ Iuris quæsitū. sed aliis expectatiuis sic, f. 73. z.
- Accessum** ad hanc cātoriā præambulū quoddā esse ad successionē in illā, veluti Ius patronatus ad beneficium. f. 89. b.

C O N T E N T O R V M.

- Accessus modus quærendi ciuilib, non Ius quæsitū. f. 98.
- ACCESorie non licet quod principaliter vetatur, quando eadē prohibendi ratio in utroq; modo inuenitur. f. 105. l
- ACQVIRERE, gignere, agere difficilius, quā conseruare. f. 42. t
- ACTio de dolo dat in eū qui p̄misit incipere & nō p̄ficere op̄ in re sua. f. 71. q
- ACTVM nullum non esse actum. f. 160. a
- Actus cōsumatio & illius in suū effectum perfectiū reductio executio quædam illius est. f. 93. q
- Actui q̄ non sunt necessaria inutiliter & inepte adhibita eum nō vitare: veluti si instrumentū aliis munitū sigillo deficiat. f. 110. c
- Adeundi potestati alia Ius per se subsistens, alia non. f. 76. b
- ALCIATVS laudatus post relinquitur. f. 79. f
- ALOISIVS Ap. Sed. legatus vir multis noībus illustris & suspiciendus instar angeli pulchritudis ac lucis Conibricā suo nitore restituit. f. 162. h
- Alternatiuam ordinariorum coadiutoriam tollere. f. 61. b
- AMICITIA nonnulla iusta recusandi causa, illa nempe quam iudex talē arbitrabitur. Nam & nonnulla repellit testē. f.
- ANTOnii mēorabile de meris executorib; dictū aduerbū relatū. f. 130. b
- APPELLari potest ab actu nullo, quē tñ appellatio nō cōfirmat. f. 142. n
- Appellari potest in iudicis absentia, quando ille sui copiam non facit, neq; oportet eū amplius quærere, etiam ad petendū apostolos. f. 141. l
- Appellari a pœna legis nō posse: a declaratione vero, q̄ pœna fuit incurta, sic. Et ideo appellationem a declaratione, q̄ excōmunicatio fuerit incurta validam esse ac suspensiuam. f. 143. q
- Appellati legitime vim facit iudex qui eū excōicatū denūciat. f. 147. f
- Appellandū corā iudice si eius copia potest haberi, aut certe intra debitum tēpus intimādā esse iudici appellationē in absētia interpositā. f. 122. r
- APPELLATIO non suspendit actum futurū ab excōicatione præterita omnino pendentē, & illi annexū. f. 70. m.
- Appellatio competitoris risu digna multis de causis. f. 121. o
- Appellatio prius scripta in libello appellatorio debet offerri, vt in scriptis dicat facta: neq; sufficit, q̄ dū fit vel mox ac facta fuerit scribatur. f. 122. p
- Appellationis intimationē fieri posse per negociorū gestorē alium quēlibet non habentē mandatum æquius videtur. f. 123. s
- Appellatio in absentia iudicis facta & per quēcunq; illi intradecendium intimata valet. f. 123. t
- Appellationem intimari per partem, vel procuratorem maius est, quā eā notificari per alium. f. 123. u
- Appellōis in absentia factę intimatō sicut faciēda est intra tēpus appellādi, vt appellatio valeat, ita est faciēda intra terminū in monitorio contentū, vt censuras reddat nullas. f. 124. x
- Appellatio ab excōicatione lata, si iusta est, deuoluit quidē iurisdictionē.

I N D E X.

- non autem sententiam suspendit. f. 124. y
- A**ppellatio ab interlocutoria in scriptis, & causa speciatim inserta facienda est. Nec sufficit per relationē ad acta: quāuis sic per relationē ad certam actorum partē, presertim ad aliam appellationem. f. 140. i
- A**ppellō ab excōicatione. non suspendit quidē illā, sed a sētētia declaratoria, q̄ ea est icursa illā suspēdit siue ab hoīe, siue a lege iſligat paulo post. f. 143. p
- A**ppellatio ab excōicatione non suspendit denunciationē futurā, sed appellatio a declaratione incursionis sic. f. 143. r
- A**ppellatio a declaratoria incursionis excōicationis maioris virtutis, q̄ appellatio excōicationē præcedens, quoad euitādā euitationē aliorū. f. 144. s
- A**ppellatio a declaratoria excōicationis incursæ nō efficit ipsam nullā, sed denūciationē, aggrauationē simul, & interdictū sequētia sic. f. 144. t
- A**ppellōe de iterposita ad Papā nō cognoscit Rex ad finē pnūciādi, an iusta an iniusta sit appellatio, sed ad finem cognoscēdi, an iudex vim inferat appellāti, sic. f. 150. p
- A**ppellationis causa non est eadem cum causa vis quæ contra illam infertur sicut neq̄ cum causa attentatorū pendente illa. f. 154. c.
- A**plōe de iterposita ad. S. A. et p̄cipaliē cognoscit iterdū ordinari. f. 170. o
- A**ppellationē ab excōicatione lata suspēdere hodie denūciationē & ptātē denūciandi in his, quæ nō sunt notoria saltē, pbabilissimū. f. 185. b. & c.
- A**ppellatio per nullitatem sententiæ iustificat, quando est a diffinitiuā, & etiam quando ab habente vim diffinitiuā, & etiam quando ab interlocutoria, si ex causa illam annullante expressa fiat. f. 185. f
- A**rbitrio iudicis relinquit quāta prudētia sūt bñficiario necessaria. f. 36. l
- A**RCHIdiaconi sententia male intellecte cū clausula Caterū. peius per p̄sa causa errandi fuit circa executorū qualitates. f. 112. l
- A**rchidiaconum opinionum contrariarū concordia. f. 174. q
- A**R G V M E N tū a sufficienti partium enumeratione validū. f. 77. e
- A**rgumētū in arguētē regerit. f. 92. m. & f. 93. s. & t. & noua & pulchra consideratione. f. 92. o. & iterū retortū. f. 94. u. & f. 95. y. & f. 87. b
- A**Rticulus causæ non iurisdictionalis cuius delegabilis. f. 112. k
- A**utor veniā petit, q̄ cōpetitorē nolens, vt se defendat, offendit. f.
- A**utor veniā sūmatū & infimatū p̄fatur in p̄ric. ex. 10. f. 34. & in p̄ric. ex. 11. f. 39
- A**Vtoris iusta de quibusdā cōquestio. f. 181. p
- A**utor correctiōi. S. A. legati ei⁹ & cuiusuis recti⁹ sētētis oīa subiicit. 124. g
- B
- B**A R T O L V S defenditur contra Imol. & recentiores. f. 84. l
- B**E N E F I C I I amici ipetratio ad cōstituendā p̄sionē vel cōcedendū accessū, vel regressū facta, si vterq̄ id facere cupit, dolosa p̄sumēda est. f. 13. l
- B**ñficii ecclīastici nō ē capax prudētiae icapax naturæ Iure repugnāte. f. 18. y
- B**ñficia pueris cōferre, existentibus adultis idoneis, inexcusabile. f. 18. b
- B**eneficium conferri nequit, etiam a Papa infanti, furioso, & prodigo: neq̄ illi si conferat parendum est. f. 19. c

- Bñficiū Papa, et sciēter ei cui ē bonis interdīctū. Q̄r nō pōt dispēsar q̄r. f. 28. h
- Beneficiorū siue sacerdotiorum distribuendorum incuriā & petitionis improbā
reprehensionis tacitā venia petitur. f. 34. i
- Bñficio ecclīco habēdo nō sufficit oīs prudētia q̄ ad pctū; v̄l meritū ē satis. f. 35.
- Beneficio indignus, qui nescit legere & construere. f. 40. z
- Bñficio collatio facta ei q̄ nihil callet latine vt plurimū nulla ē ipso Iure. 43. n
- Beneficium ad acquisitū tenendū qui non est idoneus, a fortiori nō esse idoneū
ad id qd̄ nondū est acquisitū, & contradicentiū monitio vehemēs. f. 43. s
- Beneficiū acquiri vetat furor p̄ueniēs, non tñ tollit subsequens. f. 42. x
- Beneficii collatio idoneā scientiā non habenti facta nulla: & tamen ei cui confert,
quam conferenti peccatū est, & ad alium deuoluitur facienda. f. 47. e
- Beneficii collator tenetur de omni damno, qd̄ indignus p̄stat. f. 46. f
- Beneficii collatio digniori fiat. f. 48. n
- Bñficii collatio facta illiterato & parū scienti, nec sp̄ plus sciēdi p̄mittēti cōue
niūt in eo, q̄ vtraq̄ est nulla: sed differūt, q̄ illa nō p̄stat titulum coloratū
hac autem sic. f. 49. p
- Beneficii collatio quo casu facta ab ordinario est nulla, etiam facta per literas
Papæ non valet. f. 49. q
- Beneficii collatio facta per executores non valet, quando Papa si sciuisset ve
ritatem, id fieri non iussisset. f. 49.
- Beneficiorum collatorum alios esse incorruptos, alios corruptos. f. 49. s
- Beneficiorum collatoribus horrenda sententia. f. 50. i
- Beneficii collatio facta excōicato minori excōicatione nulla: non autem vt plu
rimū quæ fit capitalis criminis reo. f. 50.
- Beneficii collati collationem non per omnē defectum morū honestatis reddi
nullam, sed per illam & illam. f. 50. a
- Bñficiū qui accipit sine scia idonea illi regēdo peccare dū accipit: imo & postea
retinendo acceptū, si eā q̄ citissime cōmode potest non quærat. f. 55. r
- Beneficii collationem, quæ illiterato facta nulla est reuiuiscere literis quæsitis
& collatore in eadem voluntate perseuerante probabile. f. 56. s
- Bñficiū qui sciens nō esse suū apprehendit inhabilis ad illud efficitur. f. 56. s
- Beneficii ecclesiastici non est capax qui maior. xxv. annis curatorē habet. Quo
niā eiusmodi viro non sunt ecclesiæ gubernacula cōmittenda. f. 57. n
- Beneficia ecclīastica non q̄rit maior qui curatore iuuatur, alia vero sic. Quia ī
illis non furioso, sed pupillo exæquat, & quæ ratio diuersitatis. f. 58. q.
- Beneficio in seruiendi potentiam propriam & per se quis debet habere, nec suf
ficit per alium id facere posse. f. 58. a
- Beneficia siue vendi possunt, siue non a Papa, parū tamē decet id de ipso dicere
cum quod ipse facit honestiore noīe appellari queat. f. 63. m
- Bñficiis in ecclīasticis qd̄ libet licet Papæ scdm̄ Cōem. Qd̄ nō videt̄ verū, qd̄
oīa, quāuis quoad tollendas literas de vacaturis regulariter sic. f. 64. s
- Beneficium ob causam iustā dimissū, causa nō consecuta reddendū. f. 70. n
- Bñficiū ad ecclīasticū Ius p̄ irregularitatē & inhabilitatē supuenientē pdi. f. 73. s
- Beneficium patris per statutum debitum ante hanc Cle. filio eius post illam ei
conferri non posse. f. 76. a

- Beneficiū ab alio possessum conferri quidē sine causæ cognitiōe potest: non tñ
 possessio illa sine illa tradi. f.114. s
- Beneficiariis literis vel expresse inferitur, vel tacite inest clausula: si dignus est
 impetrans. Que instruit executores non suspendit gratiam. f.34. g
- BERNARDUS epus. S. Thomæ laudatur. f.172. f
- BONORVM omniū exteriorū maximū esse honorem & famā. f.148. h
- BRACHIUM seculare non est impartiendū contra eum qui appellauit, cō
 ab interlocutoria, si ex pbabili causa id fecit, & non cōstat eā esse falsā. f.155. e
- Brachiū seculare inuocat delegatus, subdelegat⁹ & subexecutor Papæ. f.156. f
- Brachii secularis inuocatio non competit inquisitori Iure speciali, sed cōmuni
 aliorū delegatorum. f.156. b
- Brachium seculare delegatus Papæ inuocat, nullo super hoc ad ordinariū eccle
 siasticum recursu habito, si habere noluerit, quāuis possit si voluerit. f.157. i.
- Brachiū seculare quando contra appellantē non sit impartiendū. f.157. k
- Brachium seculare impartiturus de nullitate sententiæ cognoscit: sicut & execu
 tor mixtus. f.157. n.
- Brachium seculare non est impartiedū ecclesiastico iudici extraiudicialiter illd
 petenti ad id quod est iniustum. f.158. p
- Brachium seculare non est impartiendū regulariter contra appellantē in for
 ma & tempore debitis. f.157. q
- Brachium seculare impartiturus tantū potest de sententia cognoscere, quantū
 executor mixtus. f.158. s
- Brachiū seculare cū ab vtraq; pte cōtra alterā petitur qd faciendū. f.158. i
- O
- CANONICVM literatum esse oportet. f.54. o
- Canonicus Conimbricensis qui scandalum posthac in cōicatione. M. acceperit
 non pietatis, sed mali animi signa dabit. f.171. d
- Canonicorum conimbricensium religio & puritas animi magna, quæ vt semp
 crescat ex animo desideratur. f.162. f
- Canonici Conimbricenses qui. M. nulliter excōicatū vitarunt in diuinis a princi
 pio vix a peccato & restitutiōe diuini obsequii excusari post, hæc aut scripta
 insinuata & causam a legato receptā minime. f.170.
- Canonici Conimbricenses si contēnerent seruare Canones Aplicos vitationē
 excōicati vetantes deponi posse ab ordine & beneficio: non tamen hæreseos
 suspectos habendos. Qm̄ eorū in. S. A. obseruantia notissima est. f.171. c
- Canonicos Conimbricenses olim nō fuisse minoris eruditiōis, q̄ nūc. f.174. q
- Canonici Conimbricenses a rumore in eos parū iusto excusantur. f.176. b
- Canonicum literatū esse oportet. f.54. o
- CANTORIAE Conimbricensi quæ, quanta, & qualia incūbunt. f.36. k
- CAPACITAS beneficii tempore acquisitionis & collationis inesse debet etiam
 quando tempore quoq; impetrationis adesse oportet. f.30. q
- Capacitatē oportere adesse tempore collationis non dubitant disputantes, an
 oporteat adesse tempore impetrationis. f.31. i
- CAUSA nō potest miti i principe, qñ facit qd sine illa nō pot cōtra Ci. & Pā. f.63. p
- Causam immediatam, non mediatā considerandā, & ideo Ius cōpetens alicui
 ex periurio tolli posse per penitentiariū. f.78. c

- CENSURAS** falsas pro veris colere non esse viri pii, nec docti. f. 162. q
 Censuras tolli vel non tolli p̄ parū refert p̄tis, p̄ qua sūt latae, si appllo p̄det. 184. a
 Censuras in p̄iudiciū alterius seruare, quando seruandæ non sunt, non est reli-
 gio sed superstitio. f. 171. b
- CHRISTIANOS** parum **CHRISTIANOS**. f. 181. i
- CITAT** cui decliatoria exceptio fori cōpetit eā allegār debet nisi sit notoria. 122. n
 Citationē Iure naturæ faciendā esse, & ideo neq; a principe tolli. f. 129. s
- CLAUSULA** non obstantibus. &c. etiā si essent talia. &c. quorū tenores. &c.
 tollit necessitatem inserendi tenorē contrariorum. f. 5. o
- Clausula** p̄dicta qđ dictum est opatur, etiā si caueat in cōtrariis ne id opet. f. 6. p
Clausula p̄dicta id operatur, etiam secundū contrariā opinionē, quando in
 lege poneretur, vel stilus Curia id haberet. Quod constat habere. f. 6. q
- Clausula** quæ inseritur alicui capitulo accessorie non refertur ad alia. f. 7. q
- Clausula**: quouis alio mō vacāte oēm modū vacādi ex p̄sona expressa cōtingen-
 tē cōprehēdit: et p̄ obitū, cuius verisimilē notitiā nōdū ipetrās habebat. f. 7. t
- Clausula**: sicut asseritur, & sicut asseris, differunt. f. 8. n
- Clausula** gratiæ, etiam impulsuq; si falsa est etiam vitiat pro Cōmuni & Decio
 contra eundē & noua concordia. f. 8. y
- Clausula** procemialis, vitæ ac morum honestas, intellectus. f. 24. y
- Clausula**, sup̄plens defectus, non extenditur ad naturales. f. 38. k
- Clausula** Cæterum processibus fulminatis inseri consueta, vt variæ conditiōis
 subexecutores continet, ita variè circa illos operatur. f. 103. r
- Clausula** Cæterum. etiam laicos aliquot facit subdelegatos. f. 103. n
- Clausula**, vocatis vocandis, subintelligitur in omnibus cōmissionibus quas cū
 cognitione causæ oportet expedire. f. 109. y
- Clausula**, contradictores. &c. quos comprehendat. f. 125. b
- Clausula**: inuocato si opus fuerit brachio seculari. tacite intelligitur in literis
 Papæ, & expressio fieri solet ad abundantem & non necessariā cantelā. f. 157. g
- CLEM.** Gratia de rescriptis maxime habet locum in gr̄a speciali. f. 17. c
- Clemētina** constitutionis de filiis presbyterorum parentibus mediate, neq; im-
 mediate in sacerdotia substituendū tenor. f. 65. t
- Clement.** de filiis presbyterorum filiis eorum ante illam natis nocet, & facultas
 succedendi eis competens cum accessu confertur. f. 76. b
- CLERICIS** nonnunquā dici a laicis: vbi est Deus Clericorum? f. 130. y
- COLLATIO** facta indigno nulla est, & deuoluitur ad aliū faciendā. f. 63. m
- COLLOQVIA** omnia tutius nostra ætate fugere. f. 166. p
- Compō** cū Papa facta sup̄ accessib; cōcedēdis nō trāsit ad successorē r̄larit. 91
- CONCILIUM** contra generale neq; episcopus dispensat, neq; legatus. f. 61. f
- CONDITIONALE** debitū perire propter impedimentū & incapacitatē. f. 72. r
- CONFESSARIOS** parum doctos & liberos litiū occasiones esse. f. 181.
- CONIMBRICA** in Lusitania vrbs p̄eminens. f. 63. m
- Conimbricam** interdicto ecclesiastico multis nominibus nullo propter se fœ-
 datā fuisse. M. non abs re dolet. f. 162. g
- Conimbrica** egregiis cōcionatoribus & doctissimis in quavis facultate viris,
 ac selectissimis nobilibus & cognitorū causarū fidei p̄ntia nobilis. f. 171. e

CONSCIENTIAM octo de causis fieri erroneā. f.166. n
Conscientiæ puritati discretiōnis iudicium deesse non debere. f.168. r
CONSVETA tacite iutelligi, & ideo expectatiuæ reuocāde facultatem tacite
sacessori reseruari. f.63. o

CONSuetudo neq̄ induci cōtra legē clausulā decreti irritātis cōtinētē. f.109. e

CONTRACTUS vim non habet compositio in accessu interueniens. f.90. g

Contractus vim nō habet grā precio concessa, q̄ Ius reuocabile tātū q̄rit. f.91. i

Contractus ex iusta causa tollitur a principe. f.91. k

CONTRADICTOR q̄ ad clausulā: cōtradiētores. & c. nō dicit q̄ Iure cōtradicat:
& ideo nō qui possessionē suā sine cognitiōe ac discussiōe causæ nō vult reli

CRIMINA quæ irregularitatē gignūt remissiuē. f.51. (quere. f.125. e

CVRIA Romana causarū ad se voluendarū cupida. f.131. e

D

DATAM accessus ad diem conditionis impletæ trahi: quod omni expecta
tiuæ est cōmune. Cuius ratio triplex tangitur. f.3. g

DELEGATUS cum clausula appellatione remota non potest subdelegare
cū illa. & ratio germana quare i clausula Ceterū, p̄cessus fulminati & subexe
cutorii nō repetit clausula cōtradiētores. & c. q̄ ponitur in executoriis. f.121. l

Delegatus iudex in neminē habet iurisdictionē, nisi in speciatim vel gn̄atim
in rescripto nominatos. f.124. z

DILATIO nimīū breuis grauat. q̄ aut sit eiusmodi arbitrio iudicis reliquit. 171.

Dilatio citatoria & deliberatoria non requirunt causæ cognitionē. Quæ tamen
ad producendos testes vel alio modo instruendā causam sic. f.116. z

DISPENSARE videtur Papa hoc ipso, q̄ scienter efficit aliquid cōtra
Iura, non aut ordinarius qui sine causæ cognitione id fecit. f.291.

Dispensationē siue indulgentiā Papæ qua monachū de alio in alium ordinem
transfert, eo q̄ a suo apostataret, nullam esse, si nō detexit Papæ se ideo apo
stataste vt eam indulgentiam facilius impetraret. f.14. u

Dispensationē siue indulgentiā matrimonii scienter male cōtracti & cōsumati,
eo fine, vt facilius impetrarētur, inutilem esse. nisi hoc detegatur. f.14. o

Dispensatio quoad atate infantilem & puerilē circa prudentiā facta non cōpre
hendit virilem ac perfectam. f.37. p

DOCTOR quidam Academiae doctus & amicus excusatur. f.176. u

DOCTORIS dictum secundū ea quæ allegat intelligendum. f.54. u

DOCTORIS vnus eruditiōe ac ani pietate celebris autoritas excusat ēt a violatiōe
(cēsurarū. 173. l. E

ECCLESIAM viris literatis non a sinis ferratis indigere. f.46. h

ELECTUS & cōfirmat⁹ repellit ab ep̄atu si ante cōsecrationē fiat inhabilis. f.33. e

EMPHYTEUSIS a patre pro se ac liberis suscepta cadit sub lege noua, quando ta
lis est in qua pater filio præiudicare posset. f.97. b

EPISCOPOS nimīū ad ordinandos illiteratos faciles. f.42. m

Ætate qui maior est nōnunq̄ iudicio est minor imo puer & infans. f.34. q

Ætate qui maior est iudicio tñ puer dignus est qui restituatur, indignus tñ q̄
dignitate inuestiatur eccl̄iastica. f.38. r

Ætatis nr̄e corrupti mores mundiciei magnæ impatientes. f.52. n

ETIAM hæc vox implicat & ampliat. f.7. s
EXCEPTIO de regula debet esse. f.59. d
Exceptio peremptoria quæ non solum gratiam, sed etiam literas perimit, ante li-
 tem contestatam opponi potest. f.102. e
Exceptio quæ in vim dilatoria semel opposita postea in vim peremptoria op-
 poni potest, non est admittenda in vim dilatoria, nisi opponens se offerat proba-
 turum in continenti, intra videlicet tempus arbitrarium. f.104. h
Excōicare parochū nō posse Iure cōi. Quia nullā eiusmodi iurisd. hēt. f.113. n
Excōicare qui non potest principalē, minus participantē cū eo potest. f.174. n
Excōicare non potest delegatus participantē cum excōicatis a se, nisi quando p-
 illam participationem sua iurisdicō turbaretur. f.104. p
Excōicans appellatē legitime nullam aut parvā vim infert. At denunciāns
 excōmunicatū gtauem. f.150. g
EXCOMM Vnicatus acceptat beneficium: non tñ fit ei collatio. f.44. m
Excōicatus celebrās irregularis est, & dignus qui priuetur beneficiis: etiā episco-
 patu si sit epus regulariter, sed fallit qñ post appllōem fuit excōicat⁹. f.161. a
Excōicatus post appellationem quam putat legitimā celebrans non est irregu-
 laris etiam si postea declaretur esse illegitima. f.161. b
Excōicatū post appellationem etiā denunciatum non vitans in diuinis quibus
 omnes interesse debent, sanius facit, quam qui vitat. f.162. e
Excōmunicati excōicatione nulla electio valida, neq; infringitur licet deserat
 appellatio: præterquam quando illa tenuit. f.163. i
Excōicat⁹ post appllōem vt vitet præcipiēti p̄lato nō esse a subditis parēdū. f.163
Excōicatum post appellationem vitandū esse, si constat clare eam non esse legi-
 timā: non aut si constat eā esse iustam vel dubiā. f.166. q
Excōmunicatus post appellationem a iudice procedente appellatione remota
 quando vitandus, & quando non. f.166. r
Excōicatus qui nouit excōicationē in se latā esse nullam, & ideo nō paret præ-
 cepto sub illius p̄na facto peccat a diuinis, etiam ad quæ consilio tantū tene-
 tur abstinendo, si modo iuris peritus. f.168. p
Excōicatus si doct⁹ est, & vir exēplaris qui nouit excōicationē in se latā nullam
 esse, & ob id illi nō paruerit, peccat parēdo ei, si nūc q̄q; i eadē est opiniōe. f.168
Excōmunicatus vt vitari non debeat, non oportet excōicationem notorie nullā
 esse, sed sufficit probabiliter id credi. f.168. u
Excōicat⁹ nulliter nō seruetur: excōicationē postq̄ nullitatis causā publicari. f.160
Excōmunicato nulliter collatio facta valet. f.163. l
Excōicatū nulliter q̄ vitat i actib⁹ in qb⁹ illi p̄iudicialis est vitatio peccat. f.170.
Excōicato post appllōnē cōicās nō turbat indebite iurisdicōnē excōicatis. f.175.
Excōicatus magis peccat nō vitādo alios, q̄ alii non vitādo ipsum. f.169. a
Excōicatus nulliter non est vitandus, et antequā de nullitate in iudicio tractet
 quacūq; de cā nullitatē prætendat præserti si p̄ nullitatis cā sit ius cōe. f.169. b
Excōicatū denunciānti ordinario licet credatur, tamen qui scit eū ante excōica-
 tionē appellasse secure cōmunicat etiam in diuinis. f.163. m
Excōicato nulliter non subtrahi cōionē diuinorum neq; beneficiū. f.163. n. neq;
 vilos fructus, iniuste autē excōicato subtractos restitui apta iniusticia. o

- Excōicatus non est persona honesta. f.170. d
- Excōicatio cōicās in crimine ob qđ est excōicatus in eādē. icidit excōicationē. 131
- EXCOMM**unicatio ad iurisdicōnē ptinet. Est enī vel meri vel mixti ipii. 112
- Excōicationem canonica præcedat monitio. Non est autē canonica q̄ saltē duorum dierum interuallum non cōtineat, nisi necessitas aliud suadeat. f.117. d
- Excōicatio q̄ pro futura culpa fertur non requirit monitionē canonicā: q̄ vero pro p̄terita sic: etsi ea fuerit notoria. f.118. e. & q̄ pro futura culpa ferri dicit. f.
- Excōicatio lata in possessorē ab executore gratiā, illa ratione, qđ nolit possessionem sine causā cognitione relinquere, nulla. f.115. n
- Excōicatio sine monitiōe lata iniusta qđ est sed valida: & si a delegato ferat. 119
- Excōmunicatio delegati sine monitione lata nulla est, quando potestas excōicādi cum ea restrictione delegata fuit. f.119. b
- Excōicatio post appellationē iustā lata ipso Iure nulla. f.120. i
- Excōicatio in contradictorem Iuris ab executore lata virtute clausulæ, contradictores. &c. nulla ipso Iure qđ paulo post iterū & iterum probatur. f.126. e
- Excōmunicatio sine monitione lata monitorio executorio sine causā cognitiōe & clausula iustificatiua lato est nulla. f.129. f
- Excōmunicatio monitorii executorii sine clausula iustificatiua: si te sēseris. &c. facti nulla. f.128. q
- Excōicationis a sententia pure lata quæ appellatio interponitur non suspendit illam: quando autem in diē vel sub conditione fert sic. f.142. u
- Excōmunicatio nulla non est excōmunicatio nec timenda. f.160. c
- Excōicatio post appllonem lata per eius desertionē non sumit vires: nisi quoad hoc vt denunciari & euitari posset excōicatus donec nullitatē p̄bet. f.163. k
- Excōicationē nullā nunq̄ timēdā esse ob p̄cā: ob culpā aut scandali, donec cā nullitatis publice, custodiēdā in publico. Qđ paulo iferi⁹ magis explicat. 163
- Excōicatio etiam iniusta timenda quidē est: non tamen nulla. f.164. h
- Excōicationis huius nullitatis causas satis supq̄ publicatas fuisse. f.165. k
- Excōicatio cuius fundamentū est alia, ea non existente cadit. f.175. r
- Excōicationes in participantes ab executoribus latas nullas esse: nisi nominati moneantur. f.174. o. & raro valere. f.175. t.
- Excōicationē & interdictū noue vltra cōes differentias differre. f.169. c
- Excōmunicationem aliquando reddit fortiolem denunciatio. Quo casu appellatio ab excōicatione lata denunciationem suspendit. f.84. h
- Excōicatio vt nulla & iniusta simpliciter declaretur peti posse. f.125. i
- EXECUTOR VM** deputatio nulla & inutilis est ipso Iure, quando nulla quoq̄ & inutilis est gratia in quā exequenda illi deputantur. Quoniam hæc deputatio gratiæ accedit. f.101. b
- Executor mixtus Papæ vel legati non potest esse qui canonica vel ecclesiastica dignitate caret. Quia verus iudex est. f.205. k
- Executor nudi ministerii, etiam Papæ potest esse qui non est canonicus, neq̄ dignitate præditus. f.106. m
- Executorū gratiarum Sed. A. ob insolentiā male audit ipsa. f.106.
- Executor gr̄a S. A. nō deputat, nisi cui congruat. c. Statutū. de rescr. li. 6. f.106
- Executore qui partes iudicis assumere tenet qualificatū esse oportere omniū

- fere vna est scētētia: siue ad id ex forma exp̄ssa mādati siue aliūde teneat. 107.
 Executor faciens iudicialiter actū quē extraiudicialiter agere potuit aliquantō
 fortiozem reddit. f. 111. d
 Executor qui non habet qualitates cap. Statū de rescr. li. 6. nō posse iurisdctōe
 vtī, etiam quando illa in actu non est necessaria. f. 110. b
 Executores gratiarum de stilo Curia cursoli qualificati constituuntur, cū sub-
 executores & sententiarū & gratiarū etiā alii substituunt rō germana. f. 111. e
 Executorem qui non est qualificatus nō posse nominatim præterim excōicare
 Quam rem omnibus altius Collectarius perscrutatus est. f. 112.
 Executor nullus apud Frācos excōicat. Nam ad eos solum pertinet infinuare
 ac notificare. f. 112. h
 Executores gratiarum licet regulariter non teneantur ad assumendum iudicis
 partes, quandoq; tamen contra. f. 114. r
 Executor possessionem beneficii ab alio possessi non potest sine causæ cogni-
 tione tradere, imo neq; possessionis statum mutare, etiā post latā sententiā:
 etiā si sine violentia eam tradere posset, & possessor abesset. f. 114.
 Executor nimiū festinans grauat: etiā si sit merus. f. 117. e
 Executor merus terminum præfigere non potest, ad effectum saltem excōican-
 di noua excōmunicatione eum qui non paruerit. f. 116. y
 Executor gratiarum Apostolicarum, quāuis in contradictores appellatione re-
 mota procedat, non tamen eius subexecutor. f. 121. k
 Executor nullam iurisdictionē habet eum qui iure contradicit per illam clau-
 sulam, contradictores. &c. Et ideo processus contra illum factus est nullus.
 f. 125. b. Executor is veluti apes in fixo aculeo fugiebat. f. 130. x.
 Executor merus multa debet audire & qd de auditis facere debeat paulo po-
 Executorem qui modum excedit recusari posse. f. 133. a. (stea. f. 130. a
 Executor merus qui recusari potest, & qui non. f. 133. n.
 Executor is non solum recusari, sed castigari potuit. Cui contrito & famā resti-
 tuenti venia desideratur. f. 134. o
 Executoris huius in Diuos irreuerentiā & in homines inciuilitas. f. 137. y
 Executore a mero non appellari regulariter: sed fallit qñ modus excedit. f. 141.
 Executor is Deo Sed. A post. Regi, Iohanni Gomez, & M. iniurius cum om-
 nibus qui ei fauerunt. f. 144. n
 Executor per meram executionem contra protectionem regiam procedens,
 ante habitam de causa cognitionem grauat: licet ob hoc solum quas ferret
 censuras non essent nullæ. f. 145. a
 Executorum longe a Curia Romana exequentium a fulminibus nemo secu-
 ruserit, si regia autoritas vim eorum non arceat. f. 152. t
 Executoris huius scētētia nō fuit pastoris ecclīe, sed poti⁹ gregū & armētōrū. 164
 Executoris huius lras valuis affixas a quis ipone refigi potuisse ac lacerari. 169
EXECUTORIVM mandatū in vim citationis relolui tunc quando in eo
 permittitur parti allegatio & defensio. f. 120. c
 Executorio a mandato iustificato per clausulam, si te senseris. &c. potest inci-
 pere iudex. f. 130. n
EXEcutionem per abruptam sine causæ cognitione contra possessore factam
 b iiii

perdi Ius eius in cuius fauorem illa facta fuit. f. 116. x
EXPETANS cui superuenit irregularitas meminerit renouare expectati-
 uam, quando abolitionem irregularitatis petierit. f. 34. f
EXPECTATIVA omnis est gratia cōditionalis. f. 3. f
 Expectatiua per matrimonium contractum perit neq; per dissolutionē eius
 reuiuiscit nō tamen idē est de sponsalibus. f. 37. h
 Expectatiua expirat p irregularitatē supueniētē, nec illa sublata reuiuiscit. 37.
 Expectatiuarū reuocatoriā regulā omne Ius ad rē per eas quæstū tollere, etiā
 si ad acceptationē & collationē nondū acceptatā fuerit peruentum. f. 60. f
EXpectatiua generalis ante Cle. de filiis presbyterorum impetrata ad nulla
 beneficia paterna prodest. f. 74. u
 Expectatiuarū Ius ad rem confert alia maius alia minus Sed accessus magis,
 quam alię vt plurimum. f. 24. v
 Expec. omnis conditionalis semel, multæ vero bis. f. 74. y

F

FELINVS laudatur, & lector illius submonetur, f. 42 b
 Felinus laudat⁹ laude maiore dignus fuisset, si pauciora coaceruans illa magis
 expendisset: tamen si longe præmineat inter alios accumulatores. f. 96. z
 Felinum in intelligēdo Ludo. Ro. cōtra suū morē parū diligentē. f. 103 g
FERDINANDVS a Vascōcēlos cū primis verax, simplex, rect⁹ merito
 archipræsulatu illustratus. f. 72. q
FERIA to die in honorem Dei factus processus nullus est etiā partibus con-
 sentiētibus, etiā in causis beneficiariis & spiritualib⁹ regulariter. f. 137. a
 Furiosus & maior qui curatore iuuatur exæquatur. f. 58. p

G

GABRIELIS docti & diligentissimi pulchrum dictū. f. 169. z
GARrias ab Almeyda multis nominibus suspiciēdus. f. 172. h
GASPAR Velascus laudatur. f. 113 m
GEORGIUS ab Almeyda episcopus Conimbricēsis laudatur. f. 145 z
GRatiam expectatiuam libere a successore concedētis reuocari. f. 91. i
GVILHELMVS Cassadorep̄s Algarēsis eruditione illustris. f. 2. d

H

HABERE et habere debere paria, habere item & habere posse. f. 136. t
HENRICVS infans summus & sanctissimus cārum fidei cognitor esse
HONORIS q̄ cura vana, q̄ cura solida. f. 148. l. (dignatus f. 172. q
H Viusmodi hæc dictio dispōem ad omnia præcedētia refert. f. 184 z

I

ILLITERATVS est qui nō callet alias quā vulgares literas. f. 39. x
ILLiterato beneficium conferri non posse, imo minus habilem quam homi-
 cidam. Quod noue sed vere declaratur. f. 39. u
ILLiteratos laicos, literatos vero clericos vulg⁹ Gallicū Theutonicū appellat
 Hispanū nō appellat literatū eum q̄ Latine laltē aut Græce nō nouit. f. 41. a
INFANS stipulari nequit, potius quia iudicio caret quā loquela. f. 19. e
 Infanti concedi expectatiuā nō est contra Ius naturale: est tamen cōtra Ius coē,
 maxime si nondū est clericus. f. 21. K neq; ordinari potest. l.

Infanti cui sublatus est per indulgentiam defectus ætatis & clericatus, quoad expectatiuã non continuo censetur defectus iudicii sublatus.	f. 22.	n
Infans præsumitur imprudens & doli minime capax.	f. 19.	d
Infans legitimari p̄t, licet non cõsenti at legitimationi secundũ multos.	f. 19.	g
Inscius literarum & imperitus idem.	f. 40.	y
Iniuriarũ & aliis modis multo teneri excõicantẽ iniuste: præserti dolose.	f. 170.	d
INTELLECTUS cõis. c. Non autẽ. 7. q. 1. parum probandus	f. 5.	n
Intellectus Cle. Gratia de rescr. tangitur.	f. 17. x. & Cle. 1. de præb.	23. n.
Intellectus. §. Pro defectu. c. Nisi. de renunc.	f. 50.	u
Intellectus. c. fi. de ætate & qua. f. 50. x. Intellectus. §. fi. c. Cũ in cõctis. de elect. f. 53		
Intellectus cõmunis. c. 2. de concess. præbend. li. 6.	f. 71.	r
Intellectus Cle. vt ii qui de ætate & qua. & gl. illius. §.	f. 80. i. & f. 81. a	
Intellectus reg. Sine culpa. lib. 6.	f. 98	e
Intellectus clausulæ Cæterum quæ executoriis literis, tam sententiã, quã processuum super gratia fulminatorum inseritur.	f. 103.	q
Intellectus cuiusdam statuti allegati a Canonicis Conimbricensibus.	f. 144.	p
Intellectus. c. 2. de concess. præb. expenditur.	f. 52.	n
Intellectus gl. summæ. 15. q. 4.	f. 138.	b
Intellectus, Pastoralis. §. Quia vero. de off. deleg.	f. 157.	m
Intellectus huius cap. Cum contingat. singulariter ampliatus.	f. 160.	u
Intellectus. c. Solet. §. fin. de sentẽ excõi. lib. 6.	f. 161.	m
Intellectus. c. 1. 11. q. 3. f. 164. f. Intellectus cuiusdam dicti Angeli.	f. 168.	t
Intellectus cuiusdam dicti Cald. in materia interdictorũ cottidiani.	f. 176.	z
Intellectus varius & quis germanus illius Gregorii Bonarũ m̄tiũ. & c. f. 165. m		
INTERDICTUM pro cessatione omnimoda per errorẽ obseruatum.	f. 176.	y
Interdictum quo ecclesiæ alicuius ciuitatis vel prouinciæ interdicuntur speciale in dubio iudicandũ: non autẽ si expresse feratur generale.	f. 176.	a
Interdictum qd matrix ecclesia seruandũ esse ab omnibus religiosis etiã si nullũ sit tamen a secularibus	f. 169.	d
Interdicti huius tollendi remediũ pœnitudo.	f. 170.	e
Interdictum speciale tollitur ad cautelam.	f. 171.	u
Interdictum generale non relaxatur ad cautelam sed simpliciter sic data cautione de parendo Iuri: etiam antequã de causa nullitatis constet.	f. 171.	x
IOHANNES Emanuel Zamorensis episcopus laudatur.	f. 56.	
Iohannes Monachus laudatur.	f. 72.	q
Iohannes Gomez a Sylua laudatus. f. 101. a. & imparẽ suis meritis dignitatem habet. f. 114. eius egregia ciuilitas quæ. M. grata fuit. f. 137. Regiæ celsitudini deuotus. f. 146. & is vir Dei timens has censuras timere non debet.	f. 160.	z
Iohannes Lupus a Palatijs rubeis laudatus.	f. 126.	r
Iohannes Menesius generoso animo verba digna loquitur.	f. 172.	k
IRREGVLARIS ob criminis notorii infamiã celebrans non incurrit nouam irregularitatem contra Cõem.	f. 52.	h
IRREGVLARITATEM non contrahi sine contemptu vero vel interpretatiuo, neq; sine dolo.	f. 161.	
IRREGVLARITAS non omnis inducit renunciationẽ beneficiũ.	f. 33.	e

IVDIX qui extra iudicialiter procedit quādo iudicialiter procedere debet
facto videtur partem molestare, & cōtra eum de spolio agi potest. f.127. i
Iudici non procedēti rite resisti potest perinde, ac parti. f.127. k
Iudex incōpetēs spoliare videt, et si Iuris ordine fuato possessionē tollat. f.127.
Iudicis ob processum indebitū ad instātiā partis factū pars ipsa tenet. f.128. m
Iudicis incōpetentis autoritas partem non excusat. f.128. n
Iudice ad instātiā partis indebite molestāte pars ipsa molestare videt. f.128. o
Iudicis incipiētis ab executione sine clausula iustificatiua pcess⁹ null⁹ est. f.128. p
Iudex qui plus ab vna parte quā ab altera p impēsis accipit recusari pōt. f.133.
Iudex laicus de spiritali cognoscit incidēter, quādo summarie siue sine discuf
sione id ei liquere potest. f.148. k
Iudex laicus cognoscit de articulo spūali incidēter, q̄do res notoria est. f.149. m
& tunc non debet directo super eo pronūciare sed per modū causæ. f.149. n
Iudex quisquē sermo Hispanus appellat, de manga. f.144. u
Iudex laicus qui de possessorio beneficii iudicaturus est cognoscere debet de
colore tituli. Imo bis ad diuersos effect⁹ cognoscit semper Frācus, quādo. f.
dat recredientiā, & quādo adiudicat possessionē, f.149. o
Iudici exequenti iniuste priuatū resistere posse, præsertim cum iudicis compe
tentis copia deest. f.153. z
Iudex ecclesiasticus aliter iuuat secularē, quā secularis ecclesiasticū. f.157. l
Iudicis mandatū nullū neq; accusat neq; excusat. f.169. b
IVS ad rem facilius quam in re perdi. f.15. q. & f.34. e
Ius ad beneficiū perdit p cuiuscūq; incōpatibilis adeptionē, Ius autē i beneficio
Ius semel extinctū nō reuiuiscit extincta extinguēdi causa. f.16. t (nō sic. 16. s
IURA naturæ habēt, nequis artē quā non nouit exerceat. f.18. a
Iuris naturæ nulla dispēsatio siue indulgētia humana. f.29. l
Ius ad rem perditur per amentiam, & alias inhabilitates sine culpa superue
nientes: non tamē Ius in re. f.32. y
Ius expectatiuæ eo exosius, quo specialius. f.34. e
Ius ad rem per electionem quæsitū nobilius esse Iure ad rē per expectatiuā,
vt plurimum quæsitū. f.37. n
Ius ad rem per accessum, & regressum quæsitum præstantius esse Iure ad rem
per alias expectatiuas habito. f.37. o
Iuris ignorantiam nonnunq̄ a vitio intrusionis excusare. f.56. c
Ius ad rem tollitur per incapacitatē, nō cōtra incapacitas per Ius ad rē impediē.
Quod ita esse in hærede, legatario, & aliquādo cōtrahēte probatur. f.73. t
Ius succedendi filio competens aliud a Iure filiationis esse Iure & spem confi
derabilem esse secundum aliquos viuēte parte. f.87. u
Ius in re quærendum non esse accessorium omnino Iuri ad rem, quod ad illud
habetur, quodq; multis modis perdi potest anteq̄ ad Ius in re perueniat. f.89. c
Ius quærendi modum ciuilem facile a principe tolli. f.98. f
Ius priuilegii facile a principe tolli. f.99. i
Ius suum indiscussum nullus possessor relinquere tenetur. f.127. g
Iure suo vtens nemini iniurius, f.127. h
Iurisdictionē qui nō habent nō possunt pœnam statutis suis adiicere. f.133. p

L

- Legatus de latere de appellatione ad papam interposita duplici respectu Iure cōi
cognoscit: quāuis Iure spēali amplior in hoc ei potestas cōcedi soleat. f. 181.
- Legati potestas ordinaria partim, & partim extraordinaria. f. 182.
- Lex futura tantum, & non prāterita respicit, etiam si ratio legis æque prāterita
vt futura respiciat, si modo ratio non concludat necessario. Imo etiam si ratio
necessario concludat, dū modo lex ad sola se futura contrahat. f. 66. x
- Lex etiam ātīqui Iuris declaratoria solum futura cōprehēdit quando se ad illa
tantum cōtrahit. f. 67. x
- Lex non respicit futura, quando id faciendo inuolueret etiā prāterita. f. 68. g
- Lex noua simpliciter loquens non extenditur ad prāterita ratione formæ per-
fecta, etiam si quoad effectū fuit imperfecta. f. 81. b
- Lex noua nō includit prāterita, ēt quoad futuros effectus si de re vel actu ipso
det licet sic si de vsu, effectū aut executione loquat, & ea lōge diuersa esse. f. 81. d
- Lex de vsu exercitio & executione loquens includit vsū & executionem rei vel
actus etiam prāteriti. f. 82. e
- Lex noua de vlu vel executione actus vel facti alicuius loquens includit vsum
vel executionem rei prāteritā. f. 87. x
- Legem nouā quæ statuit de actu vel facto aliquo, non extendi ad prāterita, ēt
quoad futuros effectus, & legē nouā quæ de aliquo statuit, cōprehēdere futu-
ra, ēt si ea sint quidā vsus executio prāteritorū nō sūt aduersa, sed diuersa. 28. a
- Lex noua modū & ordinē causarum inducens secundū oēs includit causas sup
prāteritis futuras. Imo & pendētes scdm Cōmunē qua parte sūt future. 28. b
- Lex puniēs extēdētē reprēsalias vel pignoratiōes cōcludit extēdētē pterita. 83. f
- Lex vt bannitus centū soluat, quo a banno eximatur, non includit antea bānitū
licet antea potuisset eximi soluendo. 50. f. 83. h
- Lex formā procedendi & ferendi sententiam inducens includit lites prāteritas
qua parte non sunt finitæ. f. 83. i
- Lex vt maritus lucretur medietatem dotis, cōprehendit dotes prāteritas vxorū
post illam mortuarū. f. 84. k
- Lex noua non tangēs vsum rei vel actus non extenditur ad vsum rei prāteritā,
quando alia ratio, quam quia prāterita est id impedit. f. 85. m
- Lex ne qua fœmina vestes sericas vestiatur, vel ne succedat dotata, prāteritas in-
cludit, etiam eam quibus delata fuit hæreditas, sed non adita. f. 85. n
- Lex illa tantum dator capienti vel præsenti bannitum. includit eum qui ante
legem captum post eam præsenti. f. 85. o
- Lex, ne querelæ bannitorum audiantur, comprehendit eum qui accusationem
prosequens bannitur. f. 86. p
- Lex nequis triticū exportet eū, qui exportare cœpit comprehendit. f. 86. q
- Lex nequis administret, vt œconomus includit œconomos ātea cōstitutos. f. 86. r
- Lex ne fœmina extante masculo succedat cōprehendit iam natas. f. 86. s
- Lex noua de aliquo agēs an cōprehēdat prāterita, quoad futuros effectus. f. 89
- Lex noua de vsu & executione agēs duobus solis casibus vsum & executionem
rei prāteritæ non comprehendit. Quorum tamen neutri est locus in casu &
specie propofita. f. 89. a

Lex noua nō cōprehendit executionē rei prāteritā, quando illa omnino est ac-
cessoria, & quando fons & ratio ei non congruunt. f. 89. d

Lex noua icludit Iura noua ī re cōferēda, q̄rū prābula & ad rē Iura p̄cesserūt. 90

Lex noua cōprehendit rē futurā q̄ perfectio est rei prāteritā ab ea pendētis &
per eā pficiendā, & per consecutionē ēt rē prāteritam pficiendā. f. 90. f

Legē nouam non comprehendere futura quoquomodo illa comprehendē-
do inuolueret prāterita simpliciter, falsum est contra Cōem. Cuius in hoc sē-
tentiā remissiuē referuntur & soluuntur. f. 92.

Lex correctoria quā principaliter salutē respicit animarū & ecclesiā vtilitatē
fauore digna. f. 94. & extēdēda, quatenus rō illius expressa tēditur. f. 94. z

Lex noua ne fœmina in emphyteulim succedito cōprehēdit filias iā natas pa-
tris qui eā pro se ac filiis suis accepit quando eam pro illi tanquā pro hāredi-
bus accepit, quando item tanq̄ pro filiis sed reuocabiliter, non autē quando
irreuocabiliter. Et ita conciliantur opiniones aduersā. f. 97. e

Legis per dispositionē damnū datum non resarcitur. f. 98. f

LEGITIMA filio in bonis patris eo viuente quasi debita. f. 87. t

LEGITIMARI q̄snō debet extātib⁹ legitimis, at si legitime succedit cū eis. 96

LEGITIMATIO primogeniti non tollit Ius secundo genito quēsitū. f. 69. i

LEGITIMATIONI rescitā non contradicens consentit. f. 19. s

Legitimatio primogeniti p̄iudicat sc̄do genito legitio trib⁹ cōcurrētib⁹. f. 94. u

Legitimatio extantibus legitimis perosa, & ideo nō faciendā, & legitimatus nō
plus, quam legitimus habeto. f. 94. z

LIBELLO in eodem nullitatem & iniquitatem sententiā accumulari. f. 186. d

LITERATVS aliud in alia materia significat, in materia tamen ordinādo-
rum & promouendorū scientem & intelligentem literas sacras in diomate,
quo vtitur ecclesia in officiis ecclesiasticis denotat. f. 42. c

LOQUITUR qui sine iudicio non loquitur vt infans. f. 19. f

LVDOVICVS Gomeſius Sarnensis ep̄us laudatur. f. 4

LVSITANIA tota in propagāda multo sanguine fide catholica. f. 147. d

Lusitaniā peculiare vt in ea omnes clerici etiā ep̄isopi quibus nō est in regno
superior coram iudice seculari respondeāt. f. 142. y

Lusitanus & Gallus in ampliore possessione sunt cognoscendi de violentia sup-
spiritualibus contra clericos, quā Castellanus & Nauarrus. f. 150. q

M

MANDATVM de prouidendo triplex. f. 3. d

Mandatū de prouidendo pditur propter irregularitatē superuenientē. f. 32. z

MENTE captus primo quē fama publica talē facit. f. 27. a. Secūdo qui ap̄d
cognatos pro tali habetur. f. 28. b. Tertio qui mente concepta nescit efferre. c.

Quarto qui memoria notabiliter est confusa, vel mentis hebetudine notabili
valde. d. Quinto qui ratiōes & verba inepte cōcinnat. e. Sexto quē abscondūt
& veluti in carcere tenēt, qui eius curant gerunt. Septimo cui ob mentis in-
opiā datur curator, vel bonis interdicitur. g

Mente captus genus, furiosus & demens quietus eius species. f. 30. o

Mentis bonæ in q̄tū bonæ nō est credere v̄l dicere peccatū esse q̄d nō est tale, sed
cognoscere se in genere pctōrē vel trepidare, ne peccet virtutis amore sic. f. 165. l

Monitorium pœnale non grauat si cū audientia detur donec exceptiones oppo-
sitæ reiciantur, & ideo misere peccare qui a monitoriis pœnalibus Salmati-
censis Academiæ conseruatoris ilico appellant. f. 121. n

N

NIHIL & inutile æquari, quando saltem eadem ratio id suadet. f. 140. h

NOTORIUM esse qd̄ ex actis colligitur, siue illud sit nullitas siue aliud. f. 149

Notorium & manifestum differre apud Iuris Pontificii peritos. f. 161. y

Notorie idoneus non est examinandus. f. 109. z

NULLŪ qd̄ a principio, vel postea penitus extinguitur, nōnunq̄ uiuificat aut
suscitat legis autoritate in aliquē euētū. f. 139. f. Nullaten⁹ verbū ipso iure dispo-
(nere sicut & penit⁹. 139. e

O

ORDINARIUS in casu huius. c. Cū contingat. terminum præfigit ad sibi
parendū: non autem ad puniendum non parentem. f. 117. a

Ordinari⁹ resistit delegato cōtra dispōem. c. Statutū procedēti. Imo & quolibet
p actū nullū grauant: data ei de facti notorietate informatione. f. 170. m

Ordinarius multa pōt circa applloem ad. S. A. interpositam. f. 170. o

Ordinarius non tenetur censuras seruare nullas. f. 181. l

Ordinarius præcipit delegatis cōtraria sibi præcipientibus non solū vt rescripta
Papæ, sed et pcess⁹ factos sibi exhibeat: qn̄ illi sūt ad sui iformationē n̄arii. 151.

P

PAPA solus sub cōditiōe ad t̄pus & in diē cōfert. Qd̄ Frāci parū admittūt. f. 3. e

Papæ narranti creditur ab aliis quam Francis, cū gratiā super narratis fundat, &
ea facta fuerunt, vel a se, vel corā se, non alias. etiāsi motu scriberet pprio. 23.

Papa sine vlla causa transgrediendo suas leges peccat: non tantū, quia illas trās-
greditur, quā quia non seruat illud: patere legē, quā tuleris. f. 25. c

Papa raro aut nunq̄ super scientia, prudentia, & morū honestate necessaria in-
dulget alicui, neq; dispensat directe: quāuis nonnunq̄ inderecte id faciat dis-
pensando super ætate. f. 57. o. Pars suo vniuerso congruat. f. 150. d

PECCAT quicunq; accipit officiū cui exercendo sciētia sua nō sufficit. f. 46. g

PECCATVM mortale omnem iniustitiæ actum. f. 170. f

Peccato mortali non omnē morū honestatē repugnare, sed illā & illā. f. 15. b

Peccata multa in conferendis & retinendis beneficiis fieri & quare. f. 55. p

Pœnitudo r̄mediū suapte natura efficax ad tollēdas lites, hoi; vitio inefficax. 181

POENÆ pecuniariæ impositionē Iurisdictionis esse. f. 113. o

PENITVS hoc verbū priuationē ipso Iure inducere ac disponere sicut & nul-
latenus. f. 139. d. nisi aliud per alia Iura appareat. g

Pœnam pecuniariam imponere aliquando meri, aliquando mixti est imperii
aliqñ autem iurisdictionis est simplicis. f. 113. r

POLLICITATIO CHRISTIANISSIMA competitori ab. M. facta. f. 127. a

Possessorē vocandū anteq̄ a sua pellat possessione etiāsi nō possideat colorate
paulo inferius. f. 114. g

Possessor non tenetur relinquere possessionē ante suū Ius discussum. f. 126. f

PRAE IUDICIŪ primariū nō scd̄ariū attēdēdū. Qd̄ paulo inferi⁹ resoluit. f. 77. d

Præiudiciū tertii præcogitatū a principe non impedit. f. 79.

Præiudiciū secundariū, qn̄ actus immediate in illud suapte natura tēdit attēditur

- licet attēta intentione animi agētis in aliud principaliter destinetur f.20. h
 Præiudiciū secundariū præcogitatū tacite vel expresse per viā legis, præsertim
 & in materia in qua nulla requiritur causa fieri videri a principe. f.99. m
 PRinceps si q̄ legē p̄fecta habeat nō præiudicat Iuri ātea quæsito alteri. 70
 Principem præiudicare nolle quando verum, & quando non. f.99. l
 PRiuelegium precio concessum sine causa irreuocabile, quando saltē Ius per
 fecte fuit quæsitum. f.63. n
 Priuelegium concessum precio pro sua persona suscepto a principe per succes
 sorem reuocari posse. f.64. q
 Priuelegiū ep̄o & alii sacrifico simplici datū aliud operat̄ i ep̄o q̄ sacrifico. 108. i
 Probādi narrata in rescripto onus ipetrāti incūbere nisi Iure præsumatur. f.23. r
 PROCEssus etiam cōtumaciæ punitiuus iudicis scientis vel debētis scire se
 nō habere iurisdicōnem vel merito, an habeat dubitatis null⁹: q̄uis nō sit idē
 de p̄cessu iudicis sciētis suā iurisdicōnē elidibilē vel recusabilē esse. f.135. q
 PRŌcemia cām finalē denotāt, mētē disponētis idicāt, & volūtātē ostēdūt. 22.
 Procemia bularū Papæ nō probāt quæ cōtinent. f.27.
 Procemia bularum & cōditiones illæ, si est idoneus: & similes, quæ verbis tem
 poris præsentis cōcipiuntur, nō cōditionē, sed instructionē inducūt. f.24. z
 Procemia bularum ad ornatum tantum poni falsum. f.24. b
 Procemiorum veritas Papam a peccato excusat. f.25. d
 PRVDENTIAM anticipatam in infante virtutis indicia esse. f.131
 Prudentia omnino necessaria ad bene viuendum. f.23. q

R

- RATIO alia de præterito legem efficit declatorariā, alia nō item: sicut & alia
 concludit necessario, alia non. f.67. u
 Ratio noua & singularis defendēdi. §. 1. tit. 1. lib. 2. ordinationum. f.153. u
 Ratio germ̄an̄a q̄re reges hodie fere oēs de violētis cōtra clericos ciuilit̄ iu
 REcutari posse in vna causa q̄ grauauit in alia. f.133. l. (dicāt. f.153. x
 Recusandi cā immediata vna tātū, nēpe suspicio: licet vario de fōte nascat̄. 122.
 Recusandi iusta est causa patria cōmunis, & habitatio lōginqua. f.132. g
 Recusandi iusta est cā alienigenæ, q̄n̄ delegat⁹ & altera pars sunt indigenæ. 132.
 Recusatio i scrip. & cau. exp̄ssa nō qualiq̄li, sed iusta ē faciēda Iure P̄otificio. 131
 Recusationē post p̄positā fact⁹ p̄cessus null⁹ est scđ; cōem, si modo recusatio
 nō ē friuola maniteste nec maliciose p̄posita neq; recusās āpli⁹ corā iudice cōpa
 Regressus ad Ius pristinū omisū dari, cū id æqtas suadet. f.99. (reat. f.134. p
 Regule Cācellariæ reuocatiuæ ḡiarū tenor, & q̄sei⁹ prim⁹ autor f.59. b
 Regula. Factū legitime. li. 6. de actu perfecto & cōsummato itelligēda. f.73. s
 Regulā sine probatione necessaria non esse limitandā. f.81. c
 RELIGIONIS ingressus mariti nō præiudicat vxori, quo minus replicare
 possit de mariti adulterio antea perpetrato. f.69. l
 Religionis ingressus non præiudicat Iuri quæsito alteri regulariter. f.96. a
 RENVNciari nō potest. cap. Statutū de rescript. lib. 6. quoad qualitates
 personarum delegandarum. f.110. a
 RESCRIPTVM ad lites subreptitiū, regulariter ipso Iure validū,
 ad beneficia vero nō nec executorum ipsius deputatio, f.2. a

Rescriptū ad lites sine speciali mādato nō impetratur sed ad beneficia sic. f. 2. b
 Rescriptū executorū dici, et si nemo alius a papa sit collator, vel cōpulsor. f. 2. c
 Rescriptū ad lites regulariter quidē ipso Iure valere, at frequēter nullū omnino & inutile esse. f. 102. d
 Rescriptū ipso Iure a principio esse nullū, & postea ipso Iure perire vel reuocari paria esse, quoad faciēda post reuocationem, & gratia extincta ipso Iure extingui potestatem executorum. f. 104. i
 Rescriptum secundū præfertur priori, si prius præsentetur, & prius pariat citationē, & prius citatus excipiat contra illud, quā suum rescriptum iudici præsentet, etiam si secundū sit generale. f. 138. c
 Rescriptū ē ipso Iure reuocatū nonnunquā reuiuiscere legis autoritate. f. 138
 Rescriptum subreptitium esse ipso Iure nullū qui tenet, tam facile respondeat Cōmuni contrariā: sicut qui tenet generale aliquādo speciali præferri cum Cōmuni respondere potest contrariis argumentis. f. 139. e
R E X IOHANNES tertius nemi pietate secūdus iusta benignitate M. fauit. f. 147. & eius animi religio, pietas clemētia, & magnitudo heroica. f. 160. ii
 Reges Hispaniā obuiāt iudicibus ecclesiasticis, ne post & contra appellationes ad S. Apost. interpositas vim vllā faciāt appellatibus. Imo cogunt eos reponere omnia in eum statū quem tempore appellationis res habebat. f. 146. b
 Regem Portugalliā posse idem quod alii reges Hispaniā in tollendis oppressionibus appellantium ad Sed. Apost. Iure fundatur. f. 146.
 Reges an de vi & possessione, beneficiorū, præsertim & aliorū spiritualiū cōtra clericū cognoscere possint rem cōtrouersam esse Iure cōmuni: in Lusitania tamen pro cōperto haberi, siue id Iure cōmuni, siue speciali nitat. f. 150. c
 Rex de abusu notorio ecclesiasticæ potestatis, cui nemo obuiat cognoscit q̄ vī peā illatā reprimat, in eoq; Papa soli cōsensisse, neq; postea dissensisse. f. 152. s
 Reges supplere possunt iudicis ecclesiastici defectū et cōtra clericos, in materia vis & abusus ptātis ecclesiasticæ notorie, interposita præserti appllōe. f. 153. c
 Reges non ideo de vi & possessione cōtra clericos cognoscere, q̄ possessoria sūt tēporalia, quod aliquot eruditi, at crasse senserūt, sed noua & pulchra ratione. f. 154. b. Rex orat vt quodā remedio aduersus executores vtat. f. 155. c

S

S C A N D A L V M nemini dandum. f. 120. z
 Scandalū pusillorum vitandū, Phariseorū autē contēnēdū. f. 165. r
 Scandalum ob pusillorum nō esse prætermittenda præcepta: ob scandalū autē de malitia nascens non etiam opera consilii. f. 167. s
S C I R E, & scire debere paria, scire itē & scire posse f. 136. s
S C I E N T I A siue prudētia rerum agendarum non sufficit episcopo, neq; aliis dignitatibus ad regendū alios institutis. f. 36. m
 Scientia sufficiens beneficio attenda illius dignitate, loco & ordine censenda est f. 43. o. & quæ talis iudicis arbitrio reliquitur. p.
 Scientia nō eminens, sed sufficiens requiritur in promouendo. Quam tamen tempore electionis adesse oportet. f. 36. d
 Scientiæ defectū nec venia nec excusatione in clerico dignū, neq; solū scientiā neq; solam prudentiā clericis regentibus sufficere. f. 47. i

- Scientiæ defectū non magis, quam morum collationi beneficiorum obesse, & vtriusq; defectum illam nullam reddere. f. 50. z.
- Sciæ discēdæ nulla ætas sera neq; vlli verecūdū ea q̄ necessaria sūt discere. 50. n.
- SENTENTIA** delegati non ideo nulla, quia iniusta. f. 119. g.
- Sententia q̄ in scriptis dicitur ferri. f. 122. q.
- Sētentiam nullam non esse sententiam. f. 160. b.
- SIGILLUM** plūbeum gratiæ more Romano e chordulis sericis pendet, sigillū vero iustitię canabeis. f. 102. e
- SIMILES** vbiq; habēt sua labra lactucas. f. 176. x
- SIMONIA** est ea te cōuentione renūciare beneficio tuo in alterius fauorē, vt alter suo renunciēt in tuum. f. 110. c
- Simonia nulla neq; mētalis neq; cōuentionalis, modo non sit realis, titulū beneficiale ipso iure perimit, neq; excōicationē inducit. f. 11. e
- Simonia omnis in ordine præsertim & beneficio mōstrū horrēdū. f. 11. e
- Simonia cōuentionalis etiam si traditio rei spūalis tantū eam consequatur, nō videtur prædicta mala ipso iure inducere. f. 12. h
- Simoniaca est omnis renunciatio beneficii cū cōditiōe, modo, vel pacto: quāuis nō ea quæ fit eo animo, vt illi vel illi detur. f. 10. b
- Simoniacorum Deum timentium consolatio nō parua. f. 11. d
- Simoniacus realis circa beneficia & ordines excōicatus est, & si celebrat irregularis, nec quærit titulū beneficii, sed neq; possessionē, nec fructū, nec spoliatus restituitur, nec regula de triēnali possessore gaudet. f. 11. f. mentalis vero tantum, vel mentalis & cōuentionalis tantum prædicta mala non patitur. Imo & d. regula gaudet. f. 9.
- STATVTVM** in vno æquiparatorum locū habet in altero, quādo regulariter sunt exæquata, non aliter. f. 62. l
- SUCCESSIO** in præbendā non est annexa omnino, neq; accessoria canoniciæ neq; successio accessui. f. 93. r
- T**
- TER**tio nō videt præceps per vllā dispōem, etiā p legē cōem præiudicare. 70. o
- TER**minus intimationis alicuius scripturæ non currit, donec copia illius authentica tradatur si fuerit petita. f. 141. k
- TESTAMENTUM** ante nouā legē perfectū valet, etiam si secundum formā eius nō renouetur, etiam data opportunitate renouandi. f. 69. m
- TITULUS** canonicus & colorat⁹ multum differunt, & sæpe quis tenetur probare coloratum, & non canonicum. f. 9. z
- T**vtius non tenemur eligere, sed satis est eligere tutum. f. 166. o
- V**
- VERBA** eadē ad diuersa relata diuerso mō secūdum diuersam eorum cōditionem intelligenda esse. f. 108. s
- VERBA**, nullo modo, & nullo tempore, prægnantia sunt, & ideo modum etiam extraordinariū includunt. f. 88. z
- VIM** quā appellatio vel lis grauat maiorē esse alia, ceteris parib⁹. f. 153. a
- VIR**tus puerilis indigna est dignitate virili f. 39
- V**no de qui dicit de alio negare si est dissimile. f. 194.

IN CAP. SI QUANDO.

PRAEFATIO IN PRAELE-
CTIONEM HABITAM
SUPER QVAESTIONE

facti propria in cap. Si quando:
de rescriptis.

INITO IGITUR ORDINARIO
commento huius cap. celeberrimi Si quando. praeste-
mus iam in calce illius quod cum priuatim, tum publice
polliciti sumus vobis generosissimi doctissimiq; au-
ditores, dicere nepe causam coram vobis de Iure quo cantoria Conim-
bricensem vedicare a me contendit competitor noster in **CHRISTO**
reuerendus, vt palam fiat omnibus vter nostrum alteri cedere sine vlla
lite **CHRIST** lane debeat. Quod eo libentius aggredimur, quo
id negociu huius tituli materiae, immo & huius capituli magis congruit
& multa parum vulgata in eo sumus palam facturi. At quia plaris mul-
to facimus quacumq; occasione vestram & reipub. vtilitatem promo-
uere, quam hac cantoriam, qua saltem parte, mea priuata prouehitur
vtilitas habere, non minore cum diligentia que contra nos faciunt, qua
qua pro nobis in medium proponemus.

Et competitoris quidem intentio tota literis quibusdam Apostoli-
cis nititur, quibus illi pridem ad hanc cantoriam Leo papa decimus
quendam concessit accessum. Mea vero defensio multis exceptionibus.
Quaseo diligentius & maturius expedere oportebit, quo & eruditio
vestra ad dignoscendum cautiore est, quid solidum crepet, & pictate
etoria linguae, & Regis nostri omnium quos terra colit exquisitissimi ac sa-
pientissimi libranda est iudicio, quam hic affirmauerimus, sententia
Ob idq; mihi maiori periculo fuerit perperam pro me quam pro co-
petitore sentire. Quandoquidem per illud fama & fides quibus tota
hac mea tenuitas nititur corrumpitur: per hoc vero census minuitur ad sola
opera pia per munificentiam Regiam opportunus. Quare primum su-
ma illam lucem, quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mun-
dum, ex animo compello, vt nostrum de suo vultu prodeat iudicium.

PRAELVDIA.

A

Quæ materiae cap. Mandatū. & aliorū multorū huius titu. congruē
 Ro dicendorum fundamento & illustratione inquiramus primū sub quo genere rescriptorū hæ literæ nostri
 cōpetitoris cōstituēdæ sūt. Et certū est primo inter rescripta ad beneficia cōstituēdas esse, quā parte facultatē ad hanc cantoriā accedendi cū vacaret cōtinent. Quoniā nō fuerunt datæ principaliter ad lites dirimēdas, sed ad assequendū bñficiū, vt palā est.

Ex quo infertur primo eas ipso Iure nullas esse si sunt subreptitiæ.
 Quoniā licet rescriptū ad lites subreptitiū nō sit regulariter ob id ipso Iure nullū secundum gl. c. Ad audientiā. 2. de rescript. quā cōmunis ibi & vbiq; sequit. tamē rescriptū ad obtinenda beneficia regulariter ipso iure nullū est si subreptitiū fuerit secundū eandē gl. ab omnibus receptā. A deo vt datio quoq; executorū & iudicium illi accessoria licet sit quoddā rescriptū ad lites sit ipso Iure inutilis. c. Cōstitut⁹. infra eodem Vbi Pan. & Dec. in vltimo notab. hoc annotarūt. & in. c. Cæterū. col. 2. supra eod. & latius Feli. in d. c. Ad audiētiā. 2. col. 12. vers. Fallit secūdo. & col. 15. & 16. & altius nos scripsimus in. c. Cum contingat. infra eod. in 1. nullitatis causa posthac prælectionē. Secundo infertur nō posse cōtra literas has opponi esse impetratas sine speciali mādato cōpetitoris nostri, licet vere ita videātur impetratæ. Quoniā tēpore impetratiōis nondū erat competitor septennis.^b Quia licet rescriptū ad lites sine mādato speciali impetratū regulariter ipso iure nullum sit. c. Nōnulli. §. Sūt & alii. infra eo. Vbi dicemus an stilus in hoc Curia a Iure scripto differat. Non autem rescriptū ad beneficia secundū gl. quā Card. ibi. putabit sing. in. c. Ad aures. infra eod. Quæ tamen similit̄ habet in. d. c. Nōnulli. §. Sūt & alii. Quas Corsetus in verb. mādātū. & Feli. in illo. §. Sūt. & alii col. 8. & Pan. cū Rauēnate. & And. Sicul. in illo. c. Ad aures ad sidera extulerunt.

Secundo dico literas has non mihi videri constituendas inter rescripta monitoria neq; præceptoria neq; executoria. Si enī hoc de quo nos agimus rescriptū sub harum aliqua specie cōtineri posset maxime contineretur sub executorio. Quod tamen dici nequit. quia in eo non dantur executores ad prouidendum neq; cōpellendū. a quorū deputatione rescriptū appellat̄ executoriū secundū omnes. Nisi diceret̄ ipsū met Rom. Pontificē, qui cōfert hūc accessum & vult has literas haberi pro titulo & collatione, earū executorē esse. Quod in simili casu de ipso met Leone cōmendante quædā beneficia sub certa conditione dici posse ait Guillelmus Cassador episcopus Algarensis nō minus eruditione quā dignitate illustris in decisio. 3. de præbēdis. n. 24. Quod tñ vereor ne aliis videatur nimiū subtile.

^a
 Rescriptū ad lites subreptitiū regula. ipso iure validū: ad beneficia vero non nec executorū ipsius deputatio.

^b
 Rescriptū ad lites sine speciali mandato nō impetratur: sed ad beneficia sic.

^c
 Rescriptū executoriū dici ēt si nemo alius a pp sit collator vel compulsor.

Quibus non obstabit dicere^d rescriptum ad beneficia per quod Ius tantum ad rem quaeritur in illa tantum praedicta tria membra diuidi iuxta doctrinam egregiam Pan. in c. Mandatum. & c. Capitulum. infra eod. vbi & in c. Constitutus. late tradit Cōpostellanus. Pro qua diuisione textus est mihi Iuris optimus in cap. Ex insinuatione. infra eodē: tametsi probe illa cōprobet. c. Dilectus. 3. de praebend. Nō inquam hoc obstabit. Quoniam responderi potest illā diuisionē trimēbrē non cōprehēdere omnia rescripta, quae ad beneficia datur. Sed solū ea quae sūt mādata de prouidendo. Quorū de numero non sunt regressus neq; accessus neq; illae quae cū futura successione cōceduntur coadiutoriae. Hae enim nō sunt mādata de prouidendo sed prouisiones quaedā conditionales, quas oīs & solus Papa facit iuxta gl. 3. c. Si gratiosa. hoc tit. lib. 6. Quae multis pbata & putata sūt. Feli. in c. fin. col. 3. de iudic. habet eū solū posse conferre beneficia sub cōditione, ad tēpus & in diē, quāuis id in suo regno Frāci parū admittunt testante id gl. 2. concordia. tit. de reseruatione.

Tertio dico has literas cōstituendas esse sub rescripto cōditionali. Non enim dici possunt mādatū de prouidendo, vt dictū est. Ergo prouisionē cōtinēt. Et non puram. Quoniam beneficiū viuentis nemini Papa pure confert. c. 1. de concess. praebend. & regul. Cancel. 20. quā pulchre declarat Decius cōsil. 398. In causa. Ergo cōditionalē prouisionē cōtinēt, quod est propositū. Facit q̄ omnis gratia expectatiua beneficii dicitur cōditionalis secundū dominos Rotae. decisio. 357. Urbanus col. 2. in antiquis per. l. 3. ff. qui & a quib; & de opti. leg. l. Cum ita. & de lega. 2. l. Vnum ex familia. in principio. Per quae Iura idem tenet etiā Oldradus cōsil. 58. n. 5. & domi. Cassador in praedicta decisio. 3. n. 6. Quāuis ad. d. l. 3. & ei similia responderi posset quod Bartol. respondet in l. Meuius. §. Duobus. ff. de leg. 2. in quarta opposit. tertiae partis. n. 10. Quod etiam ex contextu literarū ipsarū patet. Sic enim habent: si Ludouicus illa & illa non fecerit ac etiā eo decedente, vel cedente, vel quouismodo vacante. Pondera ablatiuos illos absolutos quos constat inducere cōditionem. l. A testatore. ff. de condit. & demōst. & ibi Bart. & in l. Ab emptione. vbi etiā Bartol. ff. de pactis cum similibus.

Ex quo infertur^e diem datae huius prouisionis ad diem cōditionis adimpletae trahi: non contra diem conditionis adimpletae ad diē datae. Quoniam id omnibus expectatiuis est cōmune. Quod ānotauit gl. memorabilis. c. Si soli. in gl. magna circa mediū de concess. praebend. lib. 6. & in c. Si pro te. hoc tit. lib. 6. & in Cle. 1. verb. executorem. de concess. praebend. arg. c. Præterea. 2. de appel. & c. Licet. de voto. & c. Super eo. de cōdit. apposit. & Instit. de verb. oblig. §. Ex cōditionali. & l. Potior. ff. qui pot. in pignor. habēd. & late probat do. Cassador in illa decisio. 3.

^d
Mandatum de
prouidendo tri
plex.

^e
Papa solus sub
cōditione ad tē
pus & in diem
confert. Quod
frāci parū
admittit.

^f
Expectatiua be
neficij gratia cō
ditionalis.

^g
Datam accessu
ad diem condi
tionis impletæ
trahi. Quod oīs
expectatiue est
cōmune. Cuius
ratio triplex, tā
gitur.

n.6. Siue quia substantiā suam plus capit ex cōditionis existentia, quā ex alio iuxta doctrinā Card. in Cle. Pastoralis. in princip. q. 1. de re iud. & Imol. ibi col. 4. vers. quærit Guillelmus. Siue quia extremū ad quod retrahenda erat conditio non erat habile attento tēpore datæ. Quoniam tunc beneficium sub conditione collatum alterius viuentis erat argumento eorum quæ in simili affirmat Decius in illo. c. Præterea.

b
Accessus noua
vox etiam Ju-
ris peritis quid
significet rapd
quos inueniat.

Quarto dice b'as literas nouo nomine Curia Romanæ appella-
ri literas accessus & gratiam in eis contentā simpliciter accessum. Inter
enim nouem modos, quibus Ius ad beneficia, non tamen in eis: siue ius
ad rem & non ius in re quæritur: quos non minore cum vtilitate quā di-
ligentia scripsit Ludouicus Gomeſius Sarnensis Episcopus & prator
rii Rotæ auditor vir utiq; doctissimus, vt eius opera testant, in regul.
de non tollendo iure qualito. vnus est ille quē vocant accessum, quādo
scilicet Papa cōcedit alicui literas tales per quas ex tempore datæ facit
collationē alicui certi beneficii conditionalem, si talis aut talis casus cō-
tigerit pmittēdo vt earū autoritate liceat ei sine alia collatione noua ca-
pere possessionē illius cōditione adimpleta. Quod nomē accessus in hac
significatione tamen nō memini legere in aliquo cap. totius corporis
Iuris: inuenio tamen in quadā regul. Cācell. sanctissimi. D. nri diuina
prouidētia Pauli hui⁹ nominis Papæ tertii publicata. 30. die Octobris
anni. 1534. in alia itē eiusdē publicata in Cācellaria. 22. Augusti. 1536.
Quāuis item ordinariē scribentiū meminerim neminē ea voce in hac
significatione vsum fuisse, sic tamē vtitur ea Gomeſius cum in aliis lo-
cis, tum in illa. q. 1. n. 40. & in. q. 4. Regulæ de non iudi. iuxta. Cassador
it: m. decisio. 1. de pactis col. fi. Pro qua significationē omnium quæ memi-
nerim proxime facit cap. Nō autē. 7. q. 1. in illis verbis: vt non succede-
ret in cathedra episcopo, sed accederet. super quo mox aliquid dicam.

Accessus

i
Accessus ante
cōditionem im-
pletam solū ius
ad rem tribuit
non in re.

h
Beneficio in eo
dem ius in re.
duob⁹ simul cō-
peterē nō posse

i
Accessus renun-
tatio ante quā
per eum acces-
satur facta nil
iuris vacare fa-
cit.

Quinto dicendū arbitror b'as literas annumerādas esse rescriptis
ad beneficia, per quas Ius ad rem quæritur & nō in re. Pro quo facit pri-
mo, q' duo simul in vno bñficio Ius in re habere nequeūt. c. Maiorib⁹
c. Tuæ. de præbend. In cuius glossa nos superiore anno rationē redde-
bamus memorabilē. Cū ergo præcessor meus Ius in re haberet in hac
cantoria & canonicatu, consequēs est cōpetitori non fuisse Ius in re illo
viuente, sed tantum ad rem. Secundo facit q' cui debetur aliquid sub
conditione non dicitur ei debitum ante conditionē purificatā, sed solū
spes debitū iri. §. Ex cōditionali. Insti. de verbor. obligat. l. Cedere diē.
ff. de verb. signif. c. Si pro te. de rescr. li. 6. & Cle. 1. in princip. de cōcess.
præb. At supra est cōclusū hunc accessum siue literas eā continētes gra-
tiā, prouisionē continere conditionalē. Ergo ppositū. Tertio facit, q' 1
si cōpetitor meus huic accessui ante Ludouici mortē renunciaſset, vel

ante illi⁹ mortē (quod tamen Deus auertit) obiisset nulliuris ex psona ipsius quoad hāc cantoriā & canonicatū vacasset, vt palā est. Ergo nulliuris in eis per hūc accessum ante Ludouici mortē fuit illi quāsitum. Facit q̄ etiā per regressū & per coadiutorias cū futura successione etiā de cōsensu concessas solū ius ad rē quærit & nō in re secundū prædictū Gomeſiū & Guillelmū in locis prædictis, & clare sentit Cardin. in cōsil. 70. Dico q̄ neq; est vllus qui contrariū affirmat. Nam neq; sustentari posset, nisi concederemus fieri hodie cum quolibet triuiali homine qđ cum solo Augustino memoratur esse factū in illo cap. singulari. Non autem. 7. q. 1. quod videtur habere Augustinū per indulgentiā Apostolicam fuisse factum episcopum eiusdem episcopatus cuius erat Valerius, viuēte illo & cōsentiēte secundū cōmunem intellectū. Pan. in. c. Quoniā. de off. ordi. putātis illud in hoc singul. & secundū Car. in illo cōsil. 70. Qui tñ intelligēdi modus nō satis mihi arrisit ab eo tēpore, quo legi apud Possidoniū in vita Diui Augustini col. s. id sine Papæ dispensatione factū fuisse & posteaquā legi verbo & scripto docuisse illum magnū Augustinū, id fieri nō debuisse.

Ex hoc dicto infertur quam sine mēte sonum dent qui clamant cōpetitori meo a me tolli beneficium, quod diu fuit ipsius. Cum tamen neq; eius fuerit neq; meū ante Ludouici mortē. Per quam id adeo nō esse eius factum contēdo, vt arbitrer nullū esse Iuris peritum ac eo perfricta frōte vt corā eruditis affirmare audeat hāc cantoriā ipsius fuisse futurā. Etiā si ego non obstiſsem, si modo literas alias Apostolicas nō habet, quā eas de quibus disputam⁹ vt mox apparebit. Hactenus de præludiis. nunc exceptiones discutiamus.

PRIMA EXCEPTIO.

Prima exceptio quæ materiæ. c. Nonnulli. infra eodē conuenit, cui me aliqui niti arbitrant^r est, q̄ idultā CHRIS-
Tianissimæ peride ac serenissimæ Reginae & dnæ nræ cui ego innitor derogare videtur oibus rescriptis sibi cō-
trariis propter multas & fortissimas clausulas quibus illud est munitū
argu. c. fin. de sent. exc. lib. 6. & Cle. Dudū. versus finē de sepult. & eorū
quæ tradit Bart. in. l. Si quis in princip. ff. de legat. 3. & Antonius in. c. 1.
supra eo. & Pan. in. c. Cū instātia. de cēlibus. Neq; obstat huic exceptiōi
quod aliquos audio respondere. s. nostri cōpetitoris accessui non posse
derogari nisi totus illius tenor de verbo ad verbū expresse rescripto de
rogatorio insereretur. Quia id in eis expresse cauetur. Quod tñ in-
dulto Reginae non inseritur. Non in quā hoc obstat. Quoniam inter
alias clausulas quibus indultum prædictum munitur est, etiā illā nō
obstantibus contrariis quibuscūq; etiā si essent talia de quibus faciēda

m
Accessus Re-
gress⁹ & coadiu-
torias cū futu-
ra successione ius
tantum ad rem
tribuere.

Intellectus cō-
munis. c. Non
autem. vii. q. i.
parū probād⁹.

Clauſula: nō ob-
stātib⁹ & c. etiā
si esset talis. & c.
quorū tenore. & c.
tollit necessi-
tatem inserēdi
tenorem contra-
riorum.

vide quae h' de
hac ma in su
ma 25 9 2
sub lectul. e. r. de
R'is ubi h'.

^p
Clausula pre-
dicta quod vic-
tu est operatur
etiam si caveat
in contrariis sic
id operetur.

^q
Clausula pdic-
ta hoc operatur
etiam secundum
contrariam opi-
nionem: quando
in lege ponere
vel stilus curiae
id haberet: quod
constat habere.

esset mentio de verbo ad verbū. Quorū tenores habere volumus pro expressis. Per quā clausulam tollitur necessitas illa tenorē contrariorū inserendi per textum quem in hoc singularem putarunt, ibi Bald. & Angel. pōderādo verbū speciatim ac nominati in. l. Oēs. C. de praeser. 30. vel. 40. anno. Quē etiam eisdē verbis cōmendat Iason in consil. 11. 3. volu. col. 3. et in cōsū. 121. 4. vol. col. 1. Apt⁹ in hoc text⁹ i c. 1. de trāsactio & in. c. Quia saepe. de electio. lib. 6. & in Cle. 1. & 2. de sepul. Et mea sentētia omniū aptissimus. textus in extrauag. Rem nō nouā. de dol. & cōtuma. Quā opinionē tenet Frederic. cōsū. 47. Habita super casu. Quē sequitur. lo. ab Anan. consil. 66. His qui in facto proponuntur. dicens hanc esse cōmunē opinionē. Sequuntur etiā hi quos retulit Feli. in. c. Accedentes. col. 3. de praescript. & in. c. Nonnulli. col. 9. infra eod. & latius Iason in consil. 121. praecitato. Eandē etiam sequitur Probus in. c. Col- latio. col. 3. de offi. lega. lib. 6. Quae procedit etiam^p quando dispositio prior cui derogandū est prohiberet, ne illi derogari posset: etiam per clausulā hanc per quā non expressa pro expressis habētur. Quod Col- lectarius solus expressit in. c. Cum dilecta. n. 3. de rescript. quāuis etiā Baldus Collectariū referens & probans ibidem satis hoc senserit, non tamen ita vt ille aperit. Vterq; tamen cōcludit, volente Papa vt tenor obstantiū habeatur pro scripto de verbo ad verbū, nulla obstātia rescri- pto nocere. Quia contra libertatē plenitudinis potestatis Papae nihil statui potest nec in eo habet locū dispositio. l. Sed & si quis. §. Quaesitū. ff. Si quis cau. Et secundū hoc iudicatū vidisse ait Albe. a Rosa. in. l. 1. C. quando impera. inter pupil. & viduam. Vbi licet in hoc Cynū re- probet, non tamen ait eum mentiri, saltem in meo libro, licet Feli. id imponat ei. Et quamuis multi & in his. Cald. contrariam partē teneat consil. 11. de priuileg. & Cardi. consil. 53. Dominus Gregorius. & multi alii quos refert Iason in illo consil. 121. vol. 4. & Feli. in. c. Accedentes. de praescript. col. 3. & quāuis vterq; illorum hāc partē teneat in locis supra citatis. & Curtius iunior dubitet in consil. 110. n. 32. part. 2. Felinus tamē vir cautus ait eam non procedere^q quando derogatio fieret per viam legis, & quando stilus Curiae contrariū haberet. Quod verbū nō satis perpendit Iason in illo consil. 121. licet Felinum allegando multa ex eo mutuatus fuerit. Sed neq; Iohā. a Selua, licet latissime hanc con- clusionem cum omnium dictis tractarit in lib. de benefic. parte. 3. q. 14. At contrariū habere stilum Curiae testantur Collectarius & Probus in locis supra citatis. Et Gomesius in proemio regularum Cancell. quæst. 6. dixit in pretorio Rotæ. semper teneri consilium secundum Antonii a Butrio qui iuxta conclusionem hanc consuluit.

Alia tñ ratione exceptio hæc tollit. Quia Reginae indultū excipit

regressus, accessus & de consensu coadiutorias. Et literæ cōpetitoris, vt in præludiis est dictum, accessum quendā concedere videntur. Qui si est validus per hoc indultū non tollitur. Quia expresse in eo excipit. Vnde si qui hanc exceptionē opposuerunt, non minus bene calluissent. Ius quā per huiusmodi literas prætēdi pōt, accessum nouo noie Curia Romanæ vocari, nō credidissent nos huic q̄ friuola est niti exceptiōe.

S E C V N D A E X C E P T I O .

Secunda exceptio quæ tangit materiam. c. 2. supra eo. est quod accessus is concessus fuit competitori in pœnā nō solutæ pēnsionis, & nō simpliciter. Quia sic habet littera: Si vero per sex menses dictos triginta dies immediate sequentes sententiam ipsam animo, quod absit, sustinuerit indurato ex tunc mensibus effluxis eisdem canonicatu & præbenda ac cantoria ecclesiæ Colimbrien. huiusmodi perpetuo Ludouicus priuatus existat, illaq; vacare censeantur eo ipso, liceatq; tibi tunc, ac etiam dicto Ludouico cedente vel decedente seu cantoria ac canonicatu & præbenda ecclesiæ Colimbriens. huiusmodi quouis modo vacantibus, etiam apud sedem eandem & reliqua. Pro hac exceptione facit quod omnia rescripta ad beneficia restringenda sunt & non amplianda. cap. Quamuis. de præb. li. 6. cum similibus & q̄^a clausula quæ alioqui deberet ad multa referri, quando tamen inseritur alicui capitulo tanquā illius accessorium non debet ad alia referri. c. Cum dilecti. de dona. secundū vnū intellectū & Pan. declarat in .c. Secūdo requiris. de app. tradit Barto. in .l. fin. ff. de reb. dub. quæ sequitur Alex. in .l. Si idem cū eodē. §. si. ff. de iuris omni iudi. & est recepta conclusio. Sed hæc quoq; exceptio nō obest illi. Quia primo illa^r coniunctio ac copulatiua diuersitatem denotat eorū casuum quos coniungit iuxta glo. in rubrica .ff. de iuris & facti ignor. Nisi quādo ratio aliqua earum de quibus in .c. 2. supra eod. diximus aliud suadet: qualis tamen hic nulla cōcurrit. Secundo q̄^a dictio etiam implicatiua est & ampliatiua. l. Etiam. ff. de minor. Clemē. Religiosus. & ibi Card. n. 1. de procurato. & Cle. 1. de testa. vbi Card. n. 1. & Clem. 1. §. In quib⁹. de supple. neglig. præla. vbi etiam Card. tradit. & Marianus præter alios de visita. fol. 2. col. 3. Quæ dictio etiam in his literis ponitur post illā ac, vt vides, & ita denotat alium esse ac magis dubium eum qui sequitur casus: & per consecutionem non esse illum qui supra est relatus, s. vacationis ob pensionē non solutam. Tertio facit illa vniuersalis, quouis modo vacante, per quā omnis modus vacationis intelligitur secundū glo. memorabilem in .c. Susceptū. de rescript. lib. 6. in verbo expresse, modo vacatio ex psona contigerit expressa secundū Lap. Domi. & Perusi. ibidē & Rot. c. eccl.

^q
Clausula q̄ inferitur alicui capitulo accessorie nō refertur ad alia.

^r
Et hæc vox diuersitatem copular.

^s
Etiam hæc vox implicat & ampliat.

^t
Clausula quæ alio modo vacante omnē modū vacandi ex persona expressa contingentem comprehendit: etiam per obitū cuius vcrisimilem notitiam nondum impetrans habebat.

28. in nouis & 483. in antiq. A deo ut defect⁹ verisimilis notitiæ mortis renunciantis non obest impetrationi per renūciationem factæ quādo additur illa vniuersalis: vel alio quouis modo vacet. secundum glossā prag. sanctio. Gallic. tit. de colla. in verbo faciendas in fine & Seluā de benefic. 3. parte. q. 96. Quāuis cōtra frequēter pronūciatū esse testetur Gomeſius in. q. 3. super illa regula de quo in præsentia tanquā re mihi extraria non pronuncio. Per hæc apparet modus facile dissoluendi ea quibus hæc exceptio nititur.

TERTIA EXCEPTIO.

Tertia exceptio quæ tangit materiā. c. Postulasti. infra eo. est. quod cōpetitor noster affirmavit Leoni Papæ se habere apostolicā prouisionē huius cantoriæ quando has litteras sibi cōcessit. Sic enim habēt ipsæ litteræ post principiu: Tu cui alias ut asseris de canonicatu & præbenda ac cātoria ecclīæ Conimbricen. tūc certo modo vacā. A postolica autoritate prouideri cōcessum fuerat, cōcessioni gratiæ huiusmodi, litteris Apostolicis de super nō cōfectis, per certum procuratorē tuū ad id a te specialiter cōstitutū in manibus nostris sponte & libere cesseris & reliqua. Is autē cōpetitor nō ostēdit eiusmodi prouisionē vllā. Quod tamē est necessariū Quia primo non attestatur Papa eā prouisionē ei fuisse factā, sed eū asserere sibi alias fuisse prouisum siue prouideri cōcessum. Et pōdera q̄ non ait sicut asseritur, sed sicut asseris. & ita ei probādi onus incūbit secūdu Rot. in decis. 74. Nota q̄ vbi. & decis. 727. Nota q̄ si. Facit lex ei qui dicit. ff. de prob. & c. In præsentia. eo tit. Secūdo quia stil⁹ Curiaæ habet raro vel nunq̄ vllam alicui concedere pensionem, regressum vel accessum, nisi renuncianti alicui titulo canonico, vel colorato, vel ei quē ad hoc renunciās nominat. Quod palā est omnibus qui aliqua ex parte Romana negocia huius generis callēt. Tertio facit quod oē id quod expressum mouere potuit principē ad facilius concedēdum gratiā, eam efficit subreptitiā, si nō est verū quod exprimitur: & etiā si non contineat causam finalē sed tantum impulsuā per textū omniū Iuris optimū in c. Postulasti. infra eod. ibi: non tā de leui cōcessissem⁹. ut ibidē annotauit Pan. cōmuniter receptus, & Decius in. c. Cum cessante. de appellat. n. 2.

Neq; obstat quod Decius sibi contrarius contrariū affirmat in illo c. Postulasti. col. 2. in eo quod de impulsua causa dixim⁹, motus ad id per. c. Dudum. de præbend. lib. 6. Quoniam primo hæc, de qua loquimur prouisio, & eius renunciatio causa finalis huius accessus fuerunt intelligendo saltem per causam finalem id quod Decius in illo. c. Postulasti, intelligit, illud. s. quod est in causa, ut Papa soleat cōcedere vel

nega

¶ Clausula sicut asseritur & sicut asseris differit.

¶ Accessus regressus & pensio raro vel nunquā cōceduntur: nisi renuncianti vel cōtemplatione renunciationis.

¶ Causa gratiæ etiā impulsua si falsa est eam vitiat procedunt: & Decio contra eundē & nota concordia.

negare quod alias non concessisset, vel negasset. Secundo quod opinio communis praestantior videtur. & irrefragabiliter probatur per illud cap. in illis verbis: non tam de leui concessissemus. Quibus solutio Decii non satisfacit. Neque illius opinionem probat illud. c. Dudum. in illis verbis: nihilominus concessissemus. per eum ponderatis. quae satis expensa pro communi opinione faciunt. Quonia qui maiori cum difficultate ac morositate concedit non nihilominus, imo aliqua parte minus concedit. iuxta illud gl. c. 1. de donat. Qui cito dat bis dat. & c. 1. de plus petitio. & illud Senecae. Nil carius emitur quam quod precibus impetrat. Facit c. Et si quaestiones: de Simo. coniuncta glo. verbo non petenti. cum citatis ab ea. Et in casu illius c. Dudum. tam facile concessisset Papa secundam gratiam facta mentione de potestate legato data, sicuti non facta. Unde illud cap. solum probat ad summum, quod taciturnitas causae illius impulsivae quae expressa neque principem retraxisset a concedendo, neque difficiliorem notabiliter reddidisset, non officit gratiae. Quod Communis fatetur. Sicut expressio illius causae impulsivae, quae neque principem movet ad concedendum neque ad notabiliter facilius id efficiendum, officit gratiae. Per quam considerationem utraque opinio conciliatur, ut scilicet communis intelligatur de impulsiva notabiliter mouente: Decii vero consideratio de ea quae non movet notabiliter. quod arbitrio iudicis relinquitur iuxta l. 1. ff. de iur. delib. & cap. De causis. de offi. deleg. At expressio huius provisionis & renunciationis illius, siue causam finale huius accessus fuisse dicas, siue impulsivam, penitus movet principem ad concedendum. Quod stilus Curiae probat. Vel certe ad facilius multo & notabiliter concedendum, quod nemo negare potest. Cui consequens est gratiam hanc subreptitiam fuisse: & per consecutionem ipso iure nullam iuxta ea quae in principio praedictorum diximus.

Non obstat etiam si quis dicat eam renunciationem factam fuisse literis non expeditis. Quia id solum probat non teneri competitorem ad probandum illum titulum per literas tunc expeditas. Quod etiam nos fatemur.

Non obstat item, quod Papa competitori concedit accessum ad cantoniam & canoniam praedictas cum clausula: etiam si ad illas nullum unquam Ius competierit. Quoniam id solum probat competitorem non teneri ad probandum se habuisse Ius verum & canonicum ante has literas a sede Aplica impetratum. Quod & nos fatemur. At ex hoc non infertur non teneri eum ad probandum sibi fuisse titulum coloratum a Sede Apostolica impetratum. Sicut & petens restitutionem beneficii tenetur probare titulum aliquem coloratum secundum glossam singularem frequentius in scholis & ab omnibus usu receptam in Cle. 1. de caus. possess. & propriet.

B

Ibi h5

responsum
 non tenetur
 ad probandum
 illum titulum
 per literas tunc
 expeditas. Quod
 etiam nos fatemur.
 Non obstat etiam
 si quis dicat eam
 renunciationem
 factam fuisse
 literis non
 expeditis. Quia
 id solum probat
 non teneri
 competitorem
 ad probandum
 illum titulum
 per literas tunc
 expeditas. Quod
 etiam nos fatemur.
 Non obstat item,
 quod Papa
 competitori
 concedit accessum
 ad cantoniam
 & canoniam
 praedictas cum
 clausula: etiam
 si ad illas
 nullum unquam
 Ius competierit.
 Quoniam id
 solum probat
 competitorem
 non teneri
 ad probandum
 se habuisse
 Ius verum &
 canonicum
 ante has literas
 a sede Aplica
 impetratum.
 Quod & nos
 fatemur. At ex
 hoc non infertur
 non teneri eum
 ad probandum
 sibi fuisse
 titulum coloratum
 a Sede Apostolica
 impetratum.
 Sicut & petens
 restitutionem
 beneficii tenetur
 probare titulum
 aliquem coloratum
 secundum glossam
 singularem
 frequentius in
 scholis & ab
 omnibus usu
 receptam in
 Cle. 1. de caus.
 possess. &
 propriet.

Non tamen tenetur probare verum & canonicum, imo sufficit ostendere aliquem coloratum licet ipso iure sit nullus secundum Petrum in cap. 1. de regul. Iur. lib. 6. & Communem.

Q V A R T A E X C E P T I O.

Quarta exceptio quæ materia. c. Sedes. & cap. Ad audiē-
tiam. 2. infra eo. congruit est, q̄ prouisio si quam habet
ante hunc accessum competitor impetratam, illa cū labe
Simoniæ videri potest impetrata. Verisimile nāq̄ videt̄
ipsius patrem & Ludouicum (qui vtinam in palatio illo cælesti se mu-
tuo iam amplexati sint semel, vt olim in Romano sæpe fuerant) vo-
luisse quidem sed nō potuisse impetrare accessum aut regressum pro
competitore ad hanc cantoriam & canonicam, quæ patris competitoris
quondā fuerunt: sicut impetrarunt regressum pro Ludouico ad Vlyf-
bonensem canonicam, in cuius tunc fauorem renūciauit competitoris
pater. Vel quia cōpetitor nondum erat proximus septennio. Vel quia
Papa noluit alii quam renūciantī concedere illum. Quāobrē inter
eos conuentū fuisse (quod sæpe fit) credere par est, vt pater quidē cōpe-
toris cōsentiret regressū fieri Ludouico. Ludouicus autē idē faceret
competitori, cum id faciēdi opportunitas occurreret. Qua conuen-
tione facta patrem competitoris virum vt fama fert dexterum & Ro-
manarum rerum peritissimū impetrasse illi prædictā cātoriam & ca-
nonicatum, quasi certo modo vacantes, in hoc solum vt dum illi quali
quali titulo competitor in fauorem Ludouici renūciaret consentiēte
Ludouico Papa illi concederet regressum, vel saltem accessum. Hūc
ego processum negotii minime noui, sed per argumentum a cōmuū-
ter accidentibus in negociis similibus non solum ipse suspicor, sed etiā
arbitror facile suspicatos Curia Romanæ artiū satis peritos. Quin
& audio bonam partem omnium prædictorū probari posse per illos
qui mediatores inter eos fuerūt. Quæ si vt præmittuntur facta fuerūt.
primo constat Simoniæ labe in hoc negotio intercessisse. **Simonia**
cū enim est renūciare te beneficio tuo in alicuius fauorem vt is suo re-
nunciet in alterius fauorem argum. c. Quam pio. 1. q. 2. & c. fin. de pa-
ctis. & text. in specie in c. Dilecto. de præb. iūcta gl. 1. & c. Dudū. eo. tit.
lib. 6. coniūcta gl. verbo liberaliter. Ex quibus colligitur ^b omnē sacer-
dotii siue beneficii ecclesiastici renūciationē cum conditione, modo,
vel pacto factā illicitā esse ac Simoniacā. Qd̄ tamen in renūciatione
sola intentione animi facta, vt illi vel illi detur, locum nō habere lati⁹
& clarius, quam hactenus alius, explicauimus anno superiore in illo
c. Dilecto. At cōstat collationē p̄ Simoniā factā esse inutilē ipso Iure
per extrauag. Pauli q̄ secunda est de Simonia. Ergo verū est p̄positū.

^a Simonia est ea
te conuentione
renūciare bene-
ficio tuo in alte-
rius fauorē vt
alter suo renūci-
et in tuam.

^b Simoniaca est
omnis renūcia-
tio beneficii cū
conditione mo-
do vel pacto:
quomodo nō ea
q̄ fit eo animo:
vt illi vel illi de-
tur.

casus
ad hoc
expressus
In c. qua
sitū de
re p̄ mu.

Vt tamen fideliter pro vtraq; parte quem admodum sum pollicitus dicam, arbitror huiusmodi Simoniã, etiã si vere intercessisset non adeo inficere competitoris accessum vt ipso Iure inutilis sit. Quoniã quod maxime comẽdo quodq; singularissimũ est, nulla Simonia neq; mẽtalis neq; conuentionalis, si modo alioqui nõ fuit realis inducit tituli priuationẽ ipsosfacto, neq; sententiam excõmunicationis infligit, neq; a prædicta extrauag. Pauli cõprehenditur secũdum interpretationem Curia Romanã. Quam pretoriũ Rotã iam pridẽ sequi testat̃ Guillelmus Cassador in decisio. s. de constitu. põderando illã extrauag. in versi. Statuẽtes, in. verb. dando vel recipiendo. Vbi respondit multis quæ citãtur pro aduersa parte, cui fere omnes scriptores adhærẽt. Ipse tamẽ eo libentius ab eis discedo & Guillelmo accedo, quo cõtra me facta decisio eius dicentis hãc interpretationẽ a tempore conditoris videri natam propter periculum animarũ, quod contraria inducit. Quæ dura nimis est & ita animabus periculosa valde. Per quã pro dolor in numeri excõmunicati iudicãdi erãt & titulis suorũ beneficiorũ vacui. Quã decisionẽ vt doleo tardius quã vellem vulgatã fuisse a Cassadore Romanarũ rerum peritissimo, ita gaudeo eam affirmari etiam a Gomefio, viro varia eruditiõẽ illustri, in illa quæstione vtilissima, quã duodecimo loco disputauit sup̃ regula de triennali possessore. Nec parũ lætor, q; ipse quoq; causa ero piæ consolationis multorũ Deũ ex animo timẽtiũ. Quos partim scio partim audio grauissimis scrupulis angĩ, tum ob titulorũ suorum nullitatem, tum ob excõmunicationem, tum ob irregularitatem per celebrationẽ diuinorũ contractã, tum ob fructuũ perceptorũ restitutionẽ. Quæ tamen oĩa cessant secundu hãc aureã decisionẽ, a piis omnibus mea sententia laudãdã ob ea fundamenta & contrariorũ solutiones quæ prædictus Cassador in illa decis. s. diligenter ac docte scripsit. Quare oēs CRHISTI fideles dehortor primũ a Simonia omni circa ordines, & beneficia præsertim cõmittẽda tanquã ab horrendo quodã mōstro: siue illa sit mentalis tantũ, siue mẽtalis & cõuentionalis, siue etiã realis, propter ea quæ leguntur & notant̃ in. c. Tanta. de Simonia & c. fi. 1. q. 7. Eos autẽ quibus vel per ignorãtiã non probabilẽ siue vincibilẽ, vt Theologi loquũtur, cupiditatẽ, ambitionẽ vel aliã humanã fragilitatẽ vel etiã malitiã ea pollui contigit circa ordines vel beneficia, hortor vt circũspiciant, num ad dationẽ vel receptionẽ rerũ promissarum fuerit processum. Quo casu sciant sententia excõmunicationis incurrisse se, & si ante absolutionẽ celebrarint irregularitatẽ cõtraxisse a solo Papa abolebilẽ, & nil Iuris in beneficiis quæ per eã adepti sunt quæsiisse, & ad fructus restituendos obligatos esse per extrauag. illã secundã Pauli titul. de Simonia. Quæ cõmunis omniũ est interpretatio, Imo neq; possessionẽ illorum vnquã habuisse

^e
Simonia nulla
neq; mentalis
neq; conuentionalis; modo nõ
sit realis: titulu
beneficialẽ ipso
Iure perimit ne
q; excõmunica
tionem inducit

^d
Simonacorum
Deũ timentius
consolatio non
parua.

^e
Simonia õntis
in ordine præ
sertim & benefi
cio monstribor
renõunt.

^f
Simoniacus re
aliã circa benefi
cio & ordines ex
cõmunicatus est
Et si celebrat
irregularis: nec
quærit titulum
beneficialẽ sed ne
q; possessionẽ
nec fructus: nec
spoliatus resti
tuitur: nec regu
la detriennali po
ssessore gaudet.

adeo, vt etiam spoliati restitui non deberent, neq; regula de triennali possessore quæ. 33. est in regulis Innocentii. 4. gaudere. Quæ tria postrema nos pridem Salmanticae consulimus. Et ideo postea exhilarati confirmatiq; fuimus legentes apud eundem Cassadorem in .2. decis. de Simonia ea probari summo illi Rotæ pratorio. Quod etiã Gomesius vbi supra testatur. Si autem ad promissorum dationem & receptionem non est processu, sed sola mente conceptu est propositu de committenda Simonia vel etiã ad verba, pacta & conuentionem deuentum, poeniteat quidem eos ex animo, q; Deum capitaliter offenderint: at non angantur scrupulis excoicationis, non item irregularitatis, non tituli nullitatis, non restituendorum fructuum necessitatis. Quibus consequens videtur eos regula de triennali possessore gaudere debere. Quod in calce illius questionis. 12. dubitans sentire videtur Gomesius: quãuis late contrariu teneat in questionis corpore. Cuius tamen rationes per ea quæ in calce sentit facile mea sententia dissolui possunt, perpenſa diligenter ratione illius regulæ, qua parte de Simonia loquitur. Quæ in huiusmodi Simoniaco non videtur locum sibi vendicare.

Neq; miremini viri prudentissimi, q; conclusionem quæ cõpetitorẽ adeo iuuat sic amplificauimus. Nã pluris multo facio hanc conclusionem esse verã, & eam quæ paucis hactenus nota est palã fieri omnibus, presertim cõfessariis, q; nostrã super cuius Iure scribo cãtoriam mihi pacificã fieri.

Dicat tamen hic pro me aliquis eruditior per hanc conclusionem cõpetitorẽ iuuari non posse, si vera sunt quæ pro verisimilibus supra narabantur. Quoniã inter patrem eius & Ludouicum prædictu nõ solũ mentalis & conuentionalis Simonia intercessisse videtur, sed etiã realis. Nam deuentu fuisse videtur ad dationem promissorũ. Quia vterq; renũciauit beneficiis in quibus regressus constituendus erat, & vterq; regressui vel accessui cõsensit, & sup his oibus literæ fuerunt expeditæ. Hunc scrupulu nescio quare neq; Cassador neq; Gomesius viri circũpecti tetigerunt. Et quidẽ vt eorũ in hac re sententiã maximi fecissem ita eorũ & aliorum censura meã subiiciens arbitror conclusionem eorũ intelligendam esse de datione vel receptione pecuniæ siue rei tẽporalis, ita vt donec ad illam perueniatur, non censeatur incussa excoimunicatio neq; poena priuationis tituli Iure ipso: licet peruentu fuerit ad rei spiritualis traditionem. Moueor ad id q; secundum prædictã illorũ sententiã titulus beneficii habiti per Simoniã conuentionalem non est ipso Iure nullus propter hanc conclusionem. Ergo illa non solũ de Simonia conuentionali tantum, sed etiã de illa per quam ad rei spiritualis traditionem deuentu est intelligitur. Quæ extensio si vera est, quã sane verisimã esse cupio & credo, partes cõpetitoris in hoc articulo optime defendit, & principes tum sacros, tũ profanos & eorũ consiliarios egregie

nota

Simoniacus mē
talit̄ tantum vel
mental: s̄ con
uentionalis tā
tū prædicta ma
la non patitur.
Imo et regula
de triennali pos
sessorẽ gaudet.

Simonis cõu
entionalis: etiam si
traditio rei spi
ritualis tantum
eam consequat
non videt̄ p̄dic
ta mala ipso Iu
re inducere.

consolatur. Aliud tamē obstaculum ex superiori narratione oritur cōtra competitorē, nēpe q̄ in impetratione huius accessus tacuit veritatem quandam, quam si expressisset, nequaquā illum ei Papa concessisset. s. q̄ fraudulenter ipse vel alius pro eo a Papa impetrauit hanc cantoriā sciens se nil Iuris impetrare, sed solū parare sibi mediū quoddam, per quod Papa deceptus pensionē & accessum prædictos concederet. Si enim hanc veritatē Papæ expressisset, nō obtinuisset ab illo prædicta, vel non tam facile. Quoniam primo nemo debet ex sua iniquitate cōmodū reportare. l. Itaq̄ fullo. ff. de furt. c. 1. de postul. prælat. At iniquū est beneficia quæ scis esse viuentiū impetrare. c. 1. de cōcess. præbend. cum regul. Cancell. 20. & aliis quæ multa citat Decius consil. 398. In causa. Sed competitor aut pater ipsius cātoriam hanc, cū sciret ad alium spectare impetrauit. Ergo propter illum titulū nō cōcessisset ei Papa quod absq̄ illo non donasset. Verum absq̄ illo nō dedisset ei pensionem & accessum, vel certe non tam facile per ea quæ dicta sūt in tertia exceptionē. Ergo propositum est verum.

Secundo facit q̄ pater competitoris vir dexterrimus & prudentissimus non impetrasset in capite filii minoris septenni & nondū clericali talem dignitatem a viro Romano possessam, si per illā impetrationē putasset vllum Ius quærendū fuisse impetrati. Quoniā cū difficile sit talia bñficia e manibus possessorū Romanorū auferre, difficilius multo est quādo impetrator tot defect⁹ patit⁹, quot tūc patiebat⁹ cōpetitor. Ergo euidenter apparet hāc huius accessus impetrationē subreptitiā esse.

Tertio facit q̄ pater cōpetitoris & Ludouic⁹ erant amici maximi. Qd̄ cōstat ex renūciationibus quas vterq̄ in alteri⁹ fauorē fecit etiā cōsentiēdo regressus. Quod signū est amicitiae & fiducia. At nō est amici impetrare te tibi beneficiū qd̄ ali⁹ possidet vt suū argumēto multorū paragraphorū. c. 1. 13. q. 2. Imo vt audio in hoc Lusitaniæ regno inimic⁹ habetur qui bñficiū alterius viuētis impetrat, quasi certo modo vacās. Ergo nō est verisimile patrē cōpetitoris impetrasse cātoriam hanc cū canonicatu, quē Ludouicus possidebat & q̄ obtinuerat per renūciationē eiusdē patris, quod ex bulis Ludouici apte cōstat, sine consensu ipsius Ludouici. Ludouicū aut cōstat impetrationi tali nō fuisse cōsensurū, nisi ad eū finē fieret vt cōpetitori impetrationi illi renūciantī cōsentiaret accessū pro regressu quē patri eius renūciātī cōcessur⁹ fuerat. Et ita dolose videt⁹ facta huiusmodi impetratio. dol⁹ aut & fraus nemini patrocinari debēt. c. Sedes Ap̄lica. de rescr. c. Ex tenore. de foro cōp. Ergo, licet cōpetitor ostēdat eiusmodi pensionē, quia tñ nunq̄ ostēdet eiusmodi fraudē Papæ fuisse aptā, semp̄ ipsius literē subreptitię erūt & nullę.

Quarto facit q̄ Papa hūc accessū cū pēsiōne ei nō cōcessisset aut certe non tā facile si huius veritatis conscius fuisset. Ergo concessio inutilis

Gratis: cuius causa fuit impetratio nulla beneficii eo dolo et animo facta: vt ea gratia cōcederetur subreptitiā est si dol⁹ is nō exprimat⁹

Beneficiū viuētis impetrare peccatum est et alicubi argumētum inimicitie capitulis.

Beneficiū amici impetratio ad constituendam pensionem vel concedendum accessum vel regressum facta si vterq̄ id facere cupit dolosa p̄sumenda est.

fuit. c. Postulasti. infra eo. cōfirmant hęc ex eo, q̄ Papa simplicitatis est amicus. c. Veritatis. de iureiur. c. 1. de postul. prælator. & nouit illd̄ Euāgelicū. Estote simplices sicut colūbæ. c. Ex merito. 6. q. 1. Ergo apud eū non plus, sed minus poterit dolus quā simplicitas. Quod satis ipsemet testatur in illo. c. 1. de postulat. prælator. ^m At si pater competitoris & Ludouicus simplicissimis animis & candidis petiissent a Leone decimo vt competitori concederet pensionem cum accessu ad hanc cantoriam de Ludouici eius possessoris consensu nullatenus sine renunciatione ānuisset. Quod ex Curia patet stilo & supra est dictum. Ergo si sciuisset eos per dolos. s. impetrationem beneficii viuētis, per allegationem eius quod nouerant nihil esse quærere pensionem illā cum accessu minime illa ei concessisset. Quinto facit quod alias consulimus^m dispensationem Papæ, per quam ille religiosum ordinis medicantium vel alterius trāffert in canonicorū regulariū, eo q̄ habitu sui ordinis omisso apostata factus incedebat, subreptitiam & inutilem penitus esse: si habitum ille suum in hunc finem tantum omisit vt per hoc Papæ moueret clementiam, & hanc fraudem minime detexit argum. c. Postulasti. & eorum quæ ibi traduntur infra eo. & quæ supra in tertia exceptione adduximus. Per quod & alia multa nō possum sine stomacho scribere in quosdā qui sibi Romanas res scire videntur, eo q̄ quæ Romæ fiunt sciant: cum tamen causas quare fiant minime norint. Quorum alii cōsulti a religiosis de modo impetrandi facili quo liceat eis mutare ordinem & habitum, respondent oportere illos prius habitum temere relinquere, apostatas fieri & excōmunicationes incurrere grauissimas. ^o Alii vero consulti, quomodo impetrabunt dispensationem cōtrahēdi matrimonium in secundo gradu æqualis lineæ vel tertio, respondēt si prius matrimoniū factō contraxerint & consumauerint. Alia item id genus similia multa respondent parum considerantes, q̄ his casibus nō solū oportebit mentionē facere omissiōis habitus & cōtracti male matrimonii scienter: sed etiam fraudis, qua grauitè peccando sunt vsi, vt benignior in eos esset Roman. Pontifex. Alio qui enī eiusmodi indulgentiæ & dispensationes ipso Iure inutiles erunt, apud Deū quidē qui omnia nouit & in foro conscientiaē simpliciter. Apud homines vero si & quatenus ea fraus probari potest. In iudicio enim humano de nō existentibus & de non apparentibus idem iudicamus. l. Duo sunt Titii. ff. de testamen. tutel. c. Si sacerdos. de off. ordinar.

Sexto facit, q̄ nisi teneamus hanc de qua loquor expressionē esse necessariā, parat̄ via vt quicūq; voluerit facillime cuiusq; volet regresum cōcedat & pensionē. Dicā enim ei cui voluero cōstituere pētionē impetra meū beneficiū a Sede Aplica tanq̄ certo aliquo modo vacās, & postea renūcia illud mihi, reseruata pētionē aliqua cū accessu cui ego

^m
Necessū regre
sum & pētion
papa non cōc
dit nisi obrenū
ciationem.

^m
Dispensationē
siue indulgen
tiam papæ q̄
monachum de
alio in aliū or
dinē trāffert eo
quod a suo apo
statare nullam
esse si non rete
rit papæ se i
deo apostatare
vt eam indulgē
tiam facilius im
petaret.

^o
Dispensationē
siue indulgētia
matrimonij sciē
ter male cōtrac
ti & consummati
eo sine vt facili
us spectaretur
inutilem esse ni
si hoc detegat.

consentiam. Canamus igitur receptui & dicamus quartam exceptionē contra competitorem esse, q̄ licet ille demonstret aliam prouisionem ante hunc accessum impetratam nunquam tamen monstrabit reiectā fuisse Papæ illius nullitatē, & eo tantum fine impetratā vt propter illi⁹ renunciationem Papa concederet hunc cum p̄sione accessum. Quod si competitor contendat ea quæ supra pro verisimilibus narrata fuerūt non posse probari, meminerit ipse aut certe fautores eius omnia esse nuda & aperta Deo, qui digna factis repondet. Meminerimus omnes illud Matth. i. 6. c. Relatū in. c. Matthæus. de Simonia: Quid prodest homini totum mundum lucrari, si animæ suę detrimentum patiatur.

Q V I N T A E X C E P T I O.

Quinta exceptio quæ seruit cap. In nostra. & cap. Ad audientiam infra eodem, est q̄ competitor postquam habuit hūc accessum & antequam locus esset illi obtinuit & nūc possidet archidiaconatum ecclesiæ Vlyssipponēsis. quē constat esse dignitatem in ecclesia metropolitana. Cōstat item cantoriam de qua contenditur Conimbricensem esse dignitatē: & non qualem qualem, sed secundam post pontificalem. Quod palam est in hac ciuitate & ecclesia, quodq̄ in literis prædictum accessum cōtinentibus asseritur in illis verbis: ad cantoriam quæ inibi dignitas nō tamen maior post pontificalem existit. Constat autem duas dignitates esse incompatibiles adeo, vt per adeptionem secundæ prior perdatur ipso Iure. c. De multa. de præbend. & extrauag. Execrabilis Io. 22. Cōstat item eum qui habet gratiam ad beneficium vacaturum si accipiet aliud, quod cum eo Iure obtineri nequit gratiæ illi renūciare videri. Casus est singularis in Cle. Gratia. de rescript. Cuius verba sunt quæ sequuntur: Gratia vt de dignitate vel beneficio curato tibi prouideat renūciare videris si ante adeptionem eiusdem aliud beneficium parifice assequaris, quod simul de Iure cum dignitate vel beneficio, virtute dictæ gratiæ tibi debito retinere non posses. Cuius sententia secundum Io. And. & Cōmunem est. ^p Expectans beneficiū perdit gratiam si consequitur aliud quod cum illo quod expectat de Iure tenere nō potest. Quod procedit etiam si secundum beneficium per ordinarii collationē fuerit assecutus secundum gl. 1. illius Cle. receptā. Procedit etiā si beneficium esset manuale ac ad nutum amittibile secundum Cardin. ibi. q. 4. etiam si talis expectans vicariam perpetuam esset adeptus secundum Ludouic. Romanum in consil. 350. col. 3. per text. in Cle. 1. de offic. vicar. Imo etiam si tale beneficium incompatible per permutationem obtinuisset secundū eundem Roman. ibidem col. 4. Similis fere textus est in. c. Si pauper. de præbend. lib. 6. Facit q̄ facilius per-

^p Expectatū p̄ditur per adeptionem beneficii repugnātia beneficii expectato: etiā si manuale fuerit & ab ordinario collatū via permutationis.

^q Jus ad rem facilius quā in re perdi.

ditur Ius ad rem quam Ius in re. cap. Quemadmodum. de iure iuran. c. Seruus. cum ei annotatis cap. de pact. & quæ adducit Fredericus: consil. 9. Casus talis est. ad probandum rem immobilem ecclesie legatam repudiari posse per solum prælatum. Et est gl. in specie nostra quæ ponit verb. clericalis. c. 1. de cleric. coniug. lib. 6. At qui acceptat secundam dignitatem perdit priorem omnino sibi quaesitam ipso iure. c. De multa. de præbend. A fortiori ergo perdit Ius ad talem dignitatem ante quaesitum. Facit quod licet renunciatio beneficii iam quaesiti fieri non possit nisi in manibus superioris. c. Quod in dubiis. & c. Admonet. de renū. Iuris tamen ad beneficium quaesiti fieri potest, ut est gl. memorabilis & recepta in c. Si electio. de electio. lib. 6. & in c. Cum venissent. de in integr. restitut. verb. renunciauit, quam putauit sing. Collector de decisionum nouarum Rotæ in penulti. decisio. Quod etiam tradit Frederic. in d. consil. 9. Et est casus optimus in c. Si tibi absent. de præbend. lib. 6. Quod habet beneficium collatum ante illius acceptationem sine vlla superioris autoritate respui posse. Quia nondum est Ius in illo quaesitum ei cui collatum fuit. Facit quod licet secundum communem & receptam sententiam per adeptionem vnius incompatibilis non perditur aliud ipso Iure, nisi quando utrumque vel habet curam, vel est dignitas, personatus aut officium, iuxta c. Referente. de præbend. Quod etiam hodie hoc casu viget secundum Communem ut ibi anno superiore latius tradidimus. Tamen si quis Ius habeat ad rem ad quodcumque beneficium, & nanciscatur aliud ei repugnans & incompatibile, etiam si neque curam habeat neque dignitas sit, personatus aut officium. Priori tamen Iuri ad rem renunciare videtur per prædictam Cle. Quod communis opinio habet cum gl. 4. eiusdem probata per Andr. Sicul. col. 9. & communiter omnes ibidem & Panor. in c. fin. de cleric. non resident. At competitor solum Ius ad rem habebat per hunc accessum, etiam si optimus fuisset a principio. Per accessum enim & etiam regressum Ius ad rem quaeri, & non in re in præludiis diximus, & postea in vndecima exceptione repetemus. Ergo competitor acceptando archidiaconatum Santarensem, visus est renunciare accessui prædicto, quamlibet valido. Et ne dicas competitorem paratum esse ad renunciandum alteri harum dignitatum, considera quod non profuisset ei, etiam si ante decem annos renunciaisset. Finis enim dictæ Clem. habet eius dispositionem procedere, etiam si secundum acceptas resignauerit primam, vel sit resignare paratus. Per quem finem annotauit ibi Petrus ab Anchara. quem sequitur Andr. Sicul. not. pen. Ius competens alicui extinctum non reuiuiscere, licet cesset illud quod fuit extinguendi causa.

Renunciatio Iuris in beneficio quaesiti non potest fieri valida nisi in manibus superioris. Iuris autem ad illud sic.

Ius ad beneficium perditur per cuiuscumque incompatibilis adeptionem Ius autem in beneficio non sic.

Ius semel extinctum non reuiuiscit extinctæ extinguendi causa.

Non

Non obstat si quis dixerit Clement. illam agere de gratia per quam mandatur prouideri. Per hunc autem accessum non mandari prouideri, imo prouisionem fieri ipso iure per literas ipsas pro tempore mortis Ludouici. Non inquam hoc obstat. Quia primo constat nullum illius Clement. verbum agere de mandato, sed de gratia, ut de dignitate vel de beneficio curato sibi prouideatur. Et talis est gratia accessus & etiam regressus. Quonia ut in prelu diis dictum est collationes quedam conditionales sunt, quae ad tempus conditionis impletae trahuntur. Quamquam fateor appellatione gratiae ibi contineri etiam mandatum de prouidendo etiam ante executionem. Quod ibi annotauit Imol. & dilatauit And. Sicut. primo notab. Sed verba nostro casui aptiora sunt ut palam est per illorum scripta. Secundo respondeo quod si hunc accessum ad gratiam iam factam reducas oportebit te fateri non solum illi renunciaisse competitori, sed etiam iam perdidisse archidiaconatum Santarensem, & inhabile factum ad illum, & ad hanc cantoriam, & omne aliud beneficium per extrauag. Execrabilis. Io. 22. Quod nobis magis faueret, sed falsum est.

Non obstat etiam si dicas illam Clement. procedere in gratia per quam in genere de aliquo beneficio prouideri mandatur, non autem de gratia per quam hoc vel illud in specie confertur vel conferri iubetur. Non inquam hoc obstat. Quoniam res omnino contrario modo se habet secundum peritissimum illum Canonum Cosma in Pragmat. titul. de collat. §. Quod si quis. in verb. tempore, sub finem. Quem etiam Mattheus Pacus doctor Tholosanus eruditissimus sequitur in lib. de mandatis Apostolicis in octaua parte vers. Quinta conclusio. Qui ambo dicunt Clement. illi maxime locum esse in gratia speciali ad certam dignitatem vel beneficium curatum obtenta: non sic in mandato generali ad quaecumque beneficia. Quia quando mandatum est generale ad quaecumque beneficia, poterit vacare aliquod beneficium simplex, quod simul cum alio de iure poterit retineri. Et ideo per assecutionem beneficii etiam curati talis mandatarius suae gratiae renunciare non videtur. Denique pro nostra conclusione facit, quod Calderi. in repetit. c. Mandatum. col. 4. vers. Circa materiam. infra eo. & Cardinal. ibi. q. 1. communiter recepti tenent unum modum quo expirat litera beneficiales esse ad expectationem beneficii repugnantis & incompatibilis beneficio expectato. Quod ipsum etiam tenet Petrus ab Ancho. consil. §. 8. Circumspectis. col. 2. & Cosmas in Pragmat. sancti. Galli. titul. de collat. §. Quod si quis. in verb. tempore. Petrus item Rebuffus in concordat. tit. de mandat. Apostol. in verb. persequentes. Qui etiam in tractatu nominationum. q. fin. versic. Nonno. ait ita finiri literas beneficiarias renunciatione tacita sicut expressa arg. l. Cum quid. ff. si cert. petat. cum tibi late annotatis

Intellectus Ele. gratie de rescriptis tangitur.

Ele. gratiae de rescriptis maxime habet locum in gratia specia li.

per Iaso. Per quam tacitam etiam comprehendit adeptioⁿe incōpati-
bilis. Idem tradit etiam Matthæus Pacus de mandatis Apostolicis in
quinta conclusione præcitata.

S E X T A E X C E P T I O.

¹ Beneficium eccle-
siasticum non est
capax prudentie
in: apax nature
sue repugnante.

³ Beneficium totum
legati sunt et in-
tercessores inter
Deum et homines.
hoc est officium
ob quod datur
beneficium.

^a Jura nature ha-
bent ne quis ar-
tem quam mini-
me nouit exer-
ceat.

^b Beneficia pue-
ris conferre eccle-
siasticis adul-
tis idoneis inex-
cusabile.

Extra exceptio q̄ huius cap. Si quando materia tãgit est
e q̄ beneficium conferri non potest ei qui prudentiæ ac
doli capax non est. Talis enim Iure naturali & diuino a
beneficio repellitur. Quoniam omnis cui beneficium ec-
clesiasticum donatur, constituitur legatus & intercessor inter homines
mortales & Deum immortalẽ ad impetrandã culpã quas passim
admittimus veniam, & ad gratias beneficiorũ quæ nunquam non acci-
pimus agẽdas, iuxta. c. Ipsi. i. q. i. in illis verbis, sacerdotes: hoc est, sacer-
dotia siue beneficia habentes pro populo interpellant, & peccata popu-
li comedunt. & iuxta principium. 49. distincti. ibi. Qui ordinatur in-
tercessores pro populo ad Deum paratur. Et hoc est officium propter
quod dari beneficium dicitur in. c. fin. hoc titul. lib. 6. At omnis qui pru-
dentia ac doli non est capax Iure ipso nature ineptus omnino est offi-
cio eius modi. Ergo Iure quoq; nature ineptus est beneficio. Facit illud
illius ethnici, quod vtinam mente alta verberemus, omnes CHRIS-
Tiani saltem Deo dicati.

Publica lex hominum naturaq; continet hoc fas.

Vt teneat vetitos inscitia debilis actus.

Facit quod contra Iura nature fuerit ignarũ penitus herbarum fieri
pharmacopolam. iuxta illud eiusdem poetæ.

Diluís helleborum certo compescere puncto

Nescius examen?

Contra item eadem Iura fuerit agricolam qui neq; polum arcticum
neq; antarticum nouit, neq; regiones terræ ac tractus maris vidit, na-
uis gubernacula suscipere iuxta illud eiusdem.

Nauem si poscat peronatus arator

Luciferi rudis exclamat Melicerta perisse

Frontem de rebus.

At maiore ratione cõtra Ius nature fuerit discretionẽ carenti & pru-
dẽtia tãtum imponere officium. Facit illud Tho. a Vio. in Sũma verb.
beneficium pagina fin. quod etiam anno superiore in. c. Super inordi-
nata. de præbend. citabam & paulum temperabam, intolerabile videli-
cet esse ac inexcusabile, quod existẽtib; adultis idoneis, beneficia pue-
ris conferretur propter hoc officium intercedendi ad Deum eis anexũ
Quod vtinam tãto affectu a prælatis ætatis nostræ in vsu acciperetur
quãto cum animi iudicio vero ille hoc dixit. Deniq; facit quod Bald:

in. c. Cum adeo. n. 10. & Feli. eum sequutus hic. n. 4. & Steph. ad capell. Tholo. q. 488. affirmarunt non obtemperandum Papæ conferenti etiam sciēter beneficium ecclesiasticum infanti, furioso v[el] ei cui bonis interdictū est. Cuius decisionis ratio nulla reddi potest efficax: nisi illa q[ui] s. hi iure diuino naturali, super quo Papa nō dispensat, sunt ad illud habendū inepti propter discretionis & prudentiæ defectum. Ex quibus omnibus habemus iure naturæ ineptum esse beneficio qui prudentia caret. At competitor nō erat prudens & doli capax, quo tempore is accessus fuit ei concessus. Nam vt in literis illum continentibus asseritur nondum erat septēnis, sed solum in septimo anno vel circa ætatis suæ constitutus. Et constat infantem iure præsumi non esse prudentem neq[ue] doli capax. §. Pupillus. Institut. de inutili. stipul. ibi: Nam infans, & qui infanti proximus est nō multum a furioso distat. Quia huiusmodi ætatis pupilli nullum intellectum habent. Et quāuis per verba quæ postea subsequūtur significetur proximū infantia posse sibi stipulari, tamen de infante contradicit. Quod gl. ibi recepta tenet & declarat Angel. ibi. n. 8. & affirmat cōmunis opinio, attestantibus id Socino & Iaso. in princip. l. 1. ff. de verborū. & probatur per. l. 1. & l. Mulier. ff. de eod. Cuius potior ratio est, quod caret consensu & iudicio quā loquela, cum passim videas infātes fantes & loquētes, nisi dicas eum nō loqui qui sine discretiōe ac iudicio loquitur iuxta. L. Sancimus. C. ad Trebell. Quæ habet voce carere furiosū. Qd̄ ibi Baldus. n. 1. anotaui Quodq[ue] videtur in causa esse cur non legis apud Iuriscōsultos infans si dari potest, sicut pupillus si dari pōt. l. Pupill. ff. de acquirēd. heredit. Facit q[ui] licet secundū receptā sententiā infās legitimari possit tñ legitimationi cōsentire nequit. secundū Azonē in sūma de emācipat. liber. Quod alii aiunt non requiri vt Bartol. in. l. Iubemus. eiusdē titul. Alii vero requiri, sed sufficere ratificationē authentico Quibus mod. natural. effi. l. i. §. Et generaliter. Et tradit Salicet in illa. l. Iubem. & Deci allegans alios consil. 55. col. 4. b̄ additq[ue] illam ratificationē colligi, cum primū infans grandior effectus eā rescierit neq[ue] contradixerit per gl. singul. in. l. In adoptionibus verb. contradicēdo. ff. de adoption. Quasi diceret intra infantia tempora id efficere non posse.

Ex quibus iterum habes præsumi iure infantem prudentia carere. Quod si coniungas cum eo quod superius est probatum. s. prudentia carentē iure naturali diuino beneficii incapax esse, facile colligas competitorē tempore quo is accessus fuit ei concessus iure naturæ ad cantoriam hanc inhabilē fuisse, quandoquidē infans erat.

Huic tamen exceptioni duo videntur maxime responderi posse. Alterum est dicere per prædicta probari quidē nō posse infanti neq[ue]

^e
Beneficium conferri nequit et a Papa infanti furioso & prodigo neq[ue] illi si conferat parendum est.

^d
Infans p[re]sumit impudens & doli minime capax.

^e
Infans stipulari nequit: potius quia iudicio caret quam loq[ui]t.

^f
Loquit qui sine iudicio non loquitur: vt furiosus. vt infans.

^g
Infans legitimari potest: licet non consentire legitimationi secundum multos.

^h
Legitimatione scite non contradicere cōsentit.

alii prudentia omnino carenti conferri beneficiū pure, ita ut Ius in illo queratur perfectum: Sed non probari quod non possit sub conditione conferri, ita ut Ius tantum quoddam ad rem & quaedam spes illud tempore quo fuerit habilis habēdi ei acquiratur, & quod per hunc accessum non Ius in re sed ad rem huiusmodi fuit competitori quaesitum.

Alterum est quod Papa sciebat competitorum fuisse infantē quo tempore is accessus ei concessus fuit, & ita visus est dispensare. l. Quidā consulebat ff. de re iudi. & l. Idem Vlpianus. §. 1. de excusa. tut. cum aliisque cogerunt Feli. & Decius in. c. Ad hęc. infra eo. & in. c. Cum inter. de except. Et pro utraque ratione facit, quod sufficit impetrantē habilem esse tempore quo impletur conditio & beneficiū acquiritur, licet tempore impetratae provisionis conditionalis vel mandati de providēdo sit inhabilis. c. Ei cui. secundū comunē intellectum de preb. lib. 6. & decisio. Rotæ. 857. in antiq. & Oldradū consil. 8. & Castadorē in decisio. 3. de preb.

Contra tamen responsionē priorē facit regula vulgaris. ⁱ Fine prohibito omnia media per quæ ad illū peruenitur censentur prohibita. c. Tuæ. de procurator. c. Nā. de constit. & l. Oratio. ff. de sponsal. Vbi apt⁹ ad propositū casus. s. quod sponsalia non possunt inter illas personas contrahi inter quas matrimoniū est prohibitū. Ergo neque poterit expectatiua, quæ sponsalibus est similis, ei qui non est beneficii capax & cū quo coniugiū spirituale non contrahitur concedi. Et licet responderi possit illā regulā tunc demū procedere cū in re prohibita & mediis ad eā perueniendi eadē ratio prohibendi militat, non autē quando diuersa secundū Cynum quæ sequit^r Sali. in. l. 1. c. Si rector prouinc. & Alexā. consil. 194. Consideratis verbis. col. pen. & fin. lib. 2. Quod est in causa, quod multis Iuribus sit locus in matrimoniis, quibus tamen non est locus in sponsalibus. s. c. 1. §. 1. de despō. impub. lib. 6. l. Solet. in fin. ff. de his qui not. infam. l. Si quis officiū. ff. de ritu nuptiar. Facit gl. sing. Cle. 1. de consag. & affinitat. in verb. contrahere. Et tradit Baldus in. l. pen. §. Docere. in fine. ff. ne quis eum & in. l. 1. col. fin. ver. Et per hoc determinatur. C. si rector prouinc. Et quāuis inquā hoc responderi possit: replicari tñ etiā poterit, quod in proposito nostro eadē ratio videtur militare in expectatiua & in provisione pura. Defectus enim prudentiæ ac iudicii non solū impedire videtur Ius in re, sed etiam Ius ad rem in spiritualibus beneficiis. Cuius rei argumentū videtur esse, quod nunquā furioso concedit expectatiuā Romanus Pontifex. Sed neque infanti anniculo ut arbitrō vnquā concessit. Pro qua replica facit, quod licet multa Iura loquentia de matrimonio non comprehendant sponsalia, tñ. c. Dilectus. de sponsal. quod iūcta gl. habet amētē non posse contrahere matrimoniū sponsalia cōtinet secundū gl. verb. cōsensus. c. 1. de spōs. li. 6. & satis sētīt gl. in. d. c. Dilect⁹ neque quisq^{ue} contradicit.

ⁱ
fine prohibito
media censentur
prohibita si eadē
prohibēdi ratio
in eis quoque mi
litat: alioqui cō
tra.

Quãuis aut̃ sic replicari possit, nihilomin⁹ tñ vt potius quod sentio, q̃ id qđ causã meã iuuat dicam, ^hverius videtur infantem prudẽtiã carentẽ & nondũ clericatu insignitum non esse naturali Iure incapacẽ expectatiuã ad beneficiũ ecclesiasticũ habendũ tẽpore quo ad id satis prudẽserit. Et ideo posse illi concedi per indulgentiã & dispensationẽ a Põtificẽ de potestatis plenitudine arg. c. Proposuit. de cõcess. præbẽ. & l. Princeps. ff. de leg. Videtur tñ secũdo nunq̃ id Romanũ Põtificẽ concessisse alicui, nisi forte aliqua de maxima causa & alicui⁹ maximi viri filio. Quoniã primo licet id non sit contra rationẽ naturalem omnino necessario inferentẽ illud esse malum ex legis naturã principijs, est tamen contra rationẽ naturalem fere id concludentẽ. Secundo quia id cõtra legem humanã eandẽq; sanctam est. Quoniam ^lsecundũ Iura cõmunia expectatiua ad beneficium ecclesiasticũ non concedit̃ nisi clerico. c. Cum a deo. de rescr. quod de expectatiua loquitur. Facit. c. 2. de institut. & c. Ex literis. de transactio. At infans Iure cõmuni ab õni ordine etiã primã tõsurã arcetur. c. fin. de tempori. ord. lib. 6. Facit regula Cancell. 17. cum gl. sub finẽ. quã habent eandẽ ætatem esse necessariã ad impetrandã expectatiuam pro canonia ecclesiã cathedralis, quã requiritur ad habendum illam. Facit ^m q̃ secundum communem sententiam quando subreptio committitur in impetratione, non solum tempus collationis sed etiam datã expectatiuã consideramus quoad capacitatem. c. Si eo tẽpore. de rescript. lib. 6. secundum communem intelligendi modũ quẽ pbat Panor. in. c. Dilectus. 2. de præbend. & alii quos refert & sequitur Feli. in. c. Eam te. infra eo. col. pen. & Leobinus copiosius in illa eleganti dissertatione de mandatis Apostolicis folio. 22. & sequentibus, dum tertiam, quartã & quintam solutionẽ explicat, & Mathæus in. 4. parte. de Manda. Aposto. n. 48. At infans ad quãcunq; beneficia est inhabilis, & ideo etiã si i genẽ impetret literas ad beneficiũ vacaturũ subreptionem cõmittit. Ergo in expectatiua ei cõcessa data consideranda est quoad capacitãtẽ. Quanto magis cũ in specie aliquã dignitatẽ impetrat, sicut cõpetitor qui accessum expectatiuũ impetrauit ad hanc cãtoriam, cui magnũ regendi spũalia onus incumbit. Quo casu secundum omnes attẽditur etiam tẽpus datã quoad capacitatem. Ex quibus: liquido colligit̃ contra Ius humanũ saltẽ esse expectatiuã concedere infanti. Tertio videt̃ Leo Pontifex Max. cũ cõpetitori hũc accessũ cõcessit quia sciebat eũ esse infantẽ, & nõdũ clericatu insignitũ, visus fuisse dispẽsare cũ eo sup ætate ac clericatu. Quia secundũ ea q̃ dixi defect⁹ hic nõ est Iuris naturalis ac diuini, sed humani. Et qñ princeps suprem⁹ efficit aliquẽ actũ sciẽter cõtra Ius suũ humanũ, videtur in eo dispensare p̃ ea q̃ supra in sedã cõtra exceptionẽ hãc respõsione citabã.

^k Infanti cõcedi expectatiuã nõ est cõtra Ius nature. Est tamen contra Ius cõmunes maxime si nondũ est clericus.

^l Infans neque ordinari neq; donari p̃t expectatiua secũdũ Iura cõmunia.

^m Expectanti capacitas etiã tempore dare expectatiue aliqui esse debet.

Infanti cui sub-
blatus est per
indulgentiam de-
fectus etatis et
clericatus quoad
expectationem: non
continuo censetur
defectus iudicii
sublatus.

Quinto, vero videtur^m praesidium hoc prodesse quidem posse compe-
titori quoad defectum aetatis & clericatus, non autem quoad defectum
iudicii & prudentiae, de quo non meminit Papa. Imo ut in sequenti ex-
ceptione dicam contrarium praesupponit. Et de multis impedimentis,
alio sublato alia manent. l. Si domus. ff. de seruit. & c. Ex tuarum. de aut.
& usu. Ex quibus infertur hanc exceptionem concludere aduersus com-
petitorem, nisi probet se cum infans esset praeter communem infantum legem
& consuetudinem fantem fuisse, hoc est, discrete loquentem. Quod adeo
fertur eum non probaturum, ut affirmetur minus tunc, quam alii infan-
tes sibi aequales sapuisse.

SEPTIMA EXCEPTIO.

Septima exceptio quae materiam huius cap. & cap. Postu-
lasti, infra eod. tangit contra competitoris literas illa est,
quod in earum principio dicitur eum quando is accessus
fuit ei concessus laudabilia puerilis aetatis indicia habuisse
se in haec verba: laudabilia tuae puerilis aetatis indicia, ex
quibus prout fide dignorum testimoniis accepimus verisimiliter colli-
gitur, quod succedentibus annis in virum te debeas producere virtuosum.
Et paulo inferius: praedictorum indiciorum tuorum intuitu. Attamen
ut quidam aiunt, falsum est competitori eo tempore talia de se indicia
demonstrasse. Ergo quiddam falsum fuit in his literis Papae expressum
quod eum mouit ad concedendum. Ergo concessio ipso Iure inutilis
erit argum. cap. dict. Postulasti. & eorum quae supra in tertia exce-
ptione scripsimus. Praesertim quod hoc falsum non solum causa impul-
siua notabiliter mouens fuit, sed etiam finalis. Nam proemia causam
finale continent per textum Iuris optimum in l. fin. ff. de haeredi institu.
Quem ibi. n. 3. ad hoc annotauit Bartolus dicens illam legem melius hoc
probare, quam quaeuis alia. Quod ipsum aiunt ibi Baldus, Angelus & Imolus.
n. 4. & Baldus in primo notab. l. Ut liberis. per illum text. C. de collatio.
Nam ex verbis proemii colligitur mens disponentis secundum Pan.
in c. Aduersus. n. 2. de imunit. ecclesi. & Imolus in d. l. fin. Sicut & ex praef-
ationibus probatur intentio contrahentium l. Titia. §. Idem respondi.
ff. de verborum. & l. Item quia. §. fin. ff. de pactis. Et ex praefationibus sta-
tutorum probatur mens statuentium secundum Bartolum in l. Am-
bitiosa. in pen. col. de decretis ab ordine faciendis. Ad proemium enim
semper recurrimus, quo disponentis voluntatem coniciamus. l. 1. in
princip. & ibi Bartolus ff. ad Macedonia. & in l. Cum hi. in principio. ff.
de transactio. Sed quid superflue in re clara proemium pondero? Cum
ipsemet Leo affirmet in literis se praemissorum indiciorum intuitu
gratiam illam a Iure tam exorbitantem facere. Cum igitur praef-

Proemia eius
sanctam de
notant: mentem
disponentis in
dicant & volun-
tatem ostendant.

dicta verba proemialia & alia clare demonstrent contenta in eis fuisse potissimam causam concedendi ei hunc accessum, consequens videtur si ea falsum continebant, gratiam quoque corrumpere.

Necessitas autem probandi ea competitori incumbit. Quoniam primo indicia virtutis in infante prudentia est praeueniens aetate & anticipata. Illa est enim mater & fons omnium virtutum teste Urbano. in c. Praesentium. 1. q. 5. & Clemente. 5. in Cle. Pastoralis. vers. Verum. de re iudicat. & c. primo coniuncta gl. de off. custod. Et Thomas receptus in prima Secundae. q. 58. artic. 5. ait prudentiam omnino esse necessariam ad bene viuendum. At prudentia non inest nobis a natura secundum eundem Thomam receptum in secundae. q. 47. articulo. 1. c. Immo Iure praesumi eam homini abesse in infantia probatum est supra in exceptione sexta. Ergo illi qui allegat illam incumbit onus probandi. Praeterea regula est Iohan. Andr. c. 1. de litis contest. lib. 6. recepta per omnes ibi & Pan. & melius Card. & Feli. in c. fin. de praesup. q. onus probandi narrata in rescripto incumbit impetranti, exceptis his quae Iure communi praesumuntur. Quae exceptio est Panor. & ut ipse ait sua & noua in illo. c. fin. n. 5.

Non obstat primo, si dicas verbis Papae narratiuis quando super illis fundat gratia, credendum esse per Cle. 1. de probat. Quam & si Franci post conciliū Basiliense a se repulerunt, Hispania tamen tota eam digno veneratur honore, & Papam in his literis narrare indicia illa, superque eis suam gratiam fundare. Non, inquam, hoc obstat. Quoniam primo responderi potest illam Clem. 1. de probatio. procedere quando Papa factum a se vel coram se narrat, secus quando alia: saltem si non scribit proprio motu secundum Cardin. & Communem contra gl. in illa Cle. & Aret. in c. Cum a nobis. col. 3. de testibus. Immo & Bonifacius qui maturius omnibus aliis agit in d. Clem. col. 3. tanquam Praetorii Rotae auditor testatur in usu ibi haberi ut de factis a se vel coram se tantum credat Papae non autem aliis: etiam si motu proprio scribat. Quae opinio verior videtur propter subtilem rationem Aretini in illo c. Cum a nobis. quam moderatio Felini discipuli eius. Cum ergo in nostro proposito Papa de facto alieno coram se non gesto testetur, neque scribat motu proprio, consequens videtur non efficere fidem. Secundo responderi potest tunc demum locum esse illi Clementinae, quando Papa ea quae narrat asserit: secus quando ait sibi esse assertum, ut pulchre declarat & probat Bonifacius in illa Clementina col. 3. versic. Quarto requiritur. In his autem literis non affirmat Papa sed ait sibi affirmatum esse. Ait enim fide dignorum testimonio id accepisse. Et in specie quae verba huiusmodi proemialia Papae impetrantis laudantis non probent tenuit ante nos Franciscus Nazarius a Ripa vir utique doctissimus in libro secundae Interpretationum. 35. responsio. col. 2.

P
Prudentia anticipata in infante virtute indicia esse.

q
Prudentia omnino necessaria ad bene viuendum

P
Probandi narrata in rescripto onus impetranti incumbere: nisi Iure praesumantur

P
Papae narrati creditur ab aliis quam frater cum gratiam super narratis fundat & ea facta fuerint vel a se vel coram se non aliis: etiam si motu proprio scribat.

I
Intellectus Clementinae de probat.

P
Proemia huiusmodi non probant quae continentur.

¶
 Clausula proce-
 mialis: vite ac
 morū honestas
 intellectus.

Nō obstat secūdo si dicas Probū in rubrica de vita & honestate cler.
 d. 22. tractasse illā clausulā q̄ cottidie in literis ponit Apostolicis. s. vite
 ac morū honestas, aliaq; laudabilia p̄bitatis & virtutū merita sup̄ qui-
 bus apud nos fide digno cōmēdaris testimonio nos inducūt, vt tibi red-
 damur ad gratia liberales. Et deinde numero. 23. dixisse nō teneri exe-
 cutorē ad verificanda illa in illo proœmio contēta. Imo neq; volentes
 probare cōtrarium audire debere. Quod ante ipsum Albericus affir-
 mauit in dictione Vita & Cōpostellanus. i. n. c. Cum inter canonicos,
 sub finem de elec. Quod etiam Petrus Rebuffus vir ad amūssim do-
 ct⁹ asseruit in concordatis Gallicanis. in forma mandati Apostolici in
 verbo, morum honestas.

¶
 Proœmia bu-
 larū & conditio-
 nes illae: si est
 idoneus & simi-
 les ū verbis cō-
 p̄tia presentis
 concipiuntur nō
 conditionē sed
 instructionem
 inducunt.

Non inquā hoc obstat quoniā fateor per eiusmodi proœmia neq;
 per illam clausulam: si est idoneus, vel si est virtutis studiosus. quod est
 fortius non dari formā vllam procedendi executori, neq; p̄stitui ei
 necessitatem vllam inquirendi, vel verificandi contenta in proœmiis
 vel sub talibus conditionibus per verba de p̄senti conceptis, per do-
 ctrinam illam Innoc. cōmuniter receptā in. c. fin. de p̄sumptio. in p̄i-
 cip. & gl. magnam in Cle. 1. de offi. delegat. Quamuis secus res habeat
 quando per verba temporis futuri huiusmodi: si repereris idoneum, si
 virtutis studiosum inueneris, & id genus alia per Clemēt. 1. de cōcessio
 p̄ben. in princip. Quorum ratio illa est, q̄ priore casu instructionē
 continent non conditionem, posteriore vero gratiam efficiunt condi-
 tionalē. Quod palā Albe. in illo verbo. Vitæ, docet, & Pan. cōmuniter
 receptus in. c. fin. col. pen. de p̄sumpt. n. 16. & alii quos retulit probās
 Feli. ibi. col. 8. n. 29. vers. Tertia cōclusio. Sed aliud est dicere nō teneri
 executorē ad purificanda prius quā conferat in proœmiis & huiusmo-
 di conditionibus de p̄senti contenta neq; teneri ad admittendā pro-
 bationem contrariā, aliud est dicere illa non debere esse vera. Prius fa-
 temur cū his qui allegantur in argumento. Posterius autem negamus
 per superius adducta.

¶
 Executor licet
 non teneatur ve-
 rificare aliqua
 neq; contrariā
 probationē ad-
 mittere: non t̄n
 ideo illa nō de-
 bent esse vera.

¶
 Proœmia bu-
 larum adorna-
 tu n̄ tantū poni
 falsum.

Neq; placet quod Petrus Rebuffus ait in p̄citato loco solum ad
 ornatum ea verba in proœmiis poni. Quia primo nullo autore id pro-
 tulit: Secundo quia tacite innuit mentiri Papas. Quoniam illi aiūt se
 moueri ad faciendas gratias per cōtēta in illis proœmiis. Quod tamē
 falsum esset, si ad solum ponerentur ornatū. Tertio q̄ omnia p̄alle-
 gata de proœmiis destruunt ipsius dictum. Quibus addi possent ea q̄
 Romanus scribit in cōsilio. 120. Si admittimus. col. 5. & Alexand. cōsil.
 42. col. 5. lib. 1. & cōsil. 55. in princip. eod. lib. cum eo quod etiam tradit
 Ias. in. l. Si pacto quo p̄enam. sub finem. C. de pactis, & Gomefius in
 q. 1. de annali possessore. Quæ tamē veluti parum necessaria omitto.

Quarto

Quarto cōtra illum facit, q̄ Papa transgrediendo suas leges sine vlla causa peccat per. c. Iustum est principem suis obtemperare legibus. 9. dist. Quod non solum ad honestatem, sed etiam ad iustitiam referendum esse Dominicus ibi iuste dixit. Nam quod habet in. l. Princeps ff. de legib. principem solutum esse suis legibus, verum est quoad vim coactiuam, non autem quoad vim directiuā. Verum item est quoad potestatem tollendi eam totam vel partem, vel eam quoad aliquem relaxandi cū oportuerit, non autē alias licet relaxatio teneret facta: peccaret tamen eam faciendo secundū Thomā prima Secūda. q. 96. art. 5. Ad tertium. Non tantum quia suam legem transgreditur, quantum quia contrait illi legi naturali: Patere legem quam tuleris. Quam rem subtiliter & erudite de more iunior Thomas ibidē tractat. Quam etiā nos late olim Salmantice ibidem dum Decreti interpretādi munere fungeremur, confirmauimus. Quamquā Alexand. sibi quodāmodo contrarius aliud dicere videri potest ibidem. Cum ergo in dubio princeps non sit p̄sumendus peccare, sicut neque quiuis alius. l. Merito. ff. pro socio. Regula Estote. de regul. Jur. & data veritate eorū quā in procemiis literarū A p̄licarū sedes A p̄lica ponit, peccatū eorū excusetur: tā qua parte suas leges trāsgrediunt, quā qua parte ipsi a mēdacio excusant. Consequēs est p̄cemia oportere vera esse, vt gratia valeat. Quinto facit q̄ sic seruetur honor Sedis Apostolicæ quæ male fere vbiq; a multis audit, q̄ gratias bonas malis hominibus concedit. Eius enim honorem zelantes, quorum de numero ipse quoq; sum & si minimus respondere solem⁹ non sedē Apostolicā, non Roma. Pontific. Sed quæ apud illam nutriūtur, harpias, precatores mendaces & improbos efficere, vt indignis multa concedant Roman. Pontifices, quæ dignis negāt, argumento q̄ esse procemia suarum literarū. Neq; obstat tertio q̄ Innoc. in. c. Proposuit. de concess. p̄b. n. 3. & 4. dixit peccatum impetrantis non efficere gratiā subreptitiā. Neq; quod Pan. dixit in cap. fin. de p̄sumptio. collationem beneficii a Papa sciēter indigno factam valere, quamuis collatio ab ordinario facta eo casu inutilis esset, Non inquam hæc obstant. Nam fateor cum Innocent. non omne peccatum impetrātis gratiam reddere subreptitiā. Sed ex eo non sequit̄ procemia, quibus Papa nititur non debere esse vera. Fieri enim potest m̄ vnum vel alterum vel plura cōmisisse peccata, & nihilominus me morum honestate & virtutū meritis ornatum esse. Siue quia virtutes non sunt connexæ, siue quia non ad illum sensum, vt quis non possit multarum virtutum opera efficere aliorum vitiorū opera exercendo iuxta ea quæ late declaramus in cap. Fratres. n. 92. de p̄ceni. dist. 5. Quod autem Panor. in illo cap. fin. dixit correxisse videtur in

Papa sine vlla causa transgrediendo suas leges peccat: non tū quia illas transgreditur quantum quia non seruat illud patere legē quā tuleris

Procemiorū veritas p̄ apam a peccato excu. at

Beneficiū collatio ab ordinario peccatori facta vt plurimum valida: facta vero diffamato virtute expectatiue inutilis & nulla

cap. i. sub finem de reiudic. Quod etiā Feli. in illo. c. fin. ānotauit duobus validis argumentis ipsius dictum merito destruendo, col. 9. & 10: Pro quorum omnium confirmatione facit consiliū. 20. Cald. titul. de præbend. Quod fere ad verbum repetitur in cōsilio. 4. de accusat. Vbi determinat impetrationē mandati de prouidendo ab eo qui criminis infamia laborat esse nullam, & per consecutionem prouisionem illius virtute obtentam.

Deniq; pro hac exceptione facit, q̄ etiam ipse Petrus Rebuffus, qui maxime sed breuissima contra nostram exceptionem allegari a cōpetitore potest, subdit proemia vera esse debere: saltem quoad hoc vt eorum falsitas non reddat impetratē inhabilem ad gratiā quæ fit ei. At proemiū harum literarum & illa verba: præmissorum indiciorum intuitu tale quid continent, vt eo existente falso inhabilis fuisset ad hāc gratiam competitor, per ea quæ multa in sexta exceptione adduximus.

EPILOGVS.

Habemus ergo primum, causam huius accessus concedendi finalem vel certe talem quæ magnopere Leonem ad eum concedendum mouit, fuisse indicia virtutis, quæ in competitorē infante adhuc resplēduerunt. Habemus item illa indicia nil aliud esse potuisse quam prudentiam quandam, quæ Dei munificētia præuenit ætatem. Habemus eiusmodi indicia & prudentiam præsumi abesse homini in illa ætate. Quibus consequens est eum teneri ad ea probāda Ergo nulla est competitori ab hac exceptione euasio, nisi eorum clara probatio. Quæ tamen adeo quibusdam videtur difficilis, vt contrariorum indiciorum ostensio videatur facilis.

OCTAVA EXCEPTIO.

Expectatus cuius impetrator vocatur scholaris nisi probetur esse verum.

OCTAVA exceptio quæ materiā. c. Postulasti. infra eod. tāgit est, quod competitor in prædictis literis vocatur scholaris. & ita oportet eum datæ literarum tēpore talē fuisse. determinatio est Speculatoris in tit. de rescri. præsentatio. §. Ratione autē impetrātis. versicul. Sed vbi scribit. Quæ probat ibi Ioh. And. in additio. & Pan. in cap. fin. col. 1. de præsumptio. Quod ratio manifesta probat. Quoniam vt in illo cap. fin. ait Panor. facilius obtinetur gratia qualitatē illa expressa, per ea quæ notat Innocent. in. c. Cum in cunctis. de election. Et omne expressum quo tacito gratia non fuisset obtēta, saltem ita faciliter, reddit has literas vitiosas. c. Postulasti. cum ibi annotatis per Hostiensem Panor. & Cōmunē

infra eodem. & per allegata in tertia exceptione. Facit quod Felinus ibi affirmat contra Do. Antonium in.c. Literæ. de dilationi. col. 2. scilicet gratiam ad aliquod beneficium habendum impetratam subreptitiam esse si falso dixit impetrator illud beneficium a se fuisse dotatum. Quod verum quidem est, non tamen id ibi dixit Do. Antonius, sed longe aliud. s. gratiam impetrantis secundum beneficium non esse subreptitiam ex eo, quod falso dixerit primum quod habebat a se fuisse fundatum. Quoniam hoc superflue additum fuit. Nec quidquam videtur mouisse principem ad facilius concedendum. Cuius etiam decisionis ratio pro nobis facit si satis expendatur. Quandoquidem expressio illa, quod scholas iam frequentabat, non ex superfluo facta fuit. Imo illud multum mouit principem ad hanc gratiam concedendam. Ab hac item exceptione non potest competitor liberari: nisi se probet discere iam in scholis cœpisse tempore datæ huius accessus.

NONA EXCEPTIO,

NONA exceptio quæ huius capit. materiam tangit illius generis est, vt malim abscondere quam proferre. Eam tamen cum quam minimo potero competitoris dedecore tractabo, præfatus veniam, si quid eum nolens offendero, quo Ius meum defendam, alioqui nullatenus offensurus: Quanquam me non quidem ipse competitor, de cuius animi candore non male sentio, sed aliquot illius fautores ad oppositum faciendum lacesiuerint verbis parum se dignis, meo vero in Lusitanos omnes animo indignissimis. Sed abut vt malum pro malo rependamus. Præfor item me nil de iis quæ competitori nunc opponam præter auditum habere, illum tamen a fide dignis. Non enim mihi licuit competitorem videre, vel alloqui quo eum viderem, vt ille aiebat.

Nonna igitur exceptio est quod competitor tempore quo hæc cantoria vacauit, & ita tempore quo suus accessus sortiturus erat effectum. (absit verbo iniuria. Dolens enim effero.) mente captus & demens erat. Quod ipse quidem vt dixi nescio, sed ex his quæ de illo affirmantur facile posse probari video. Primo enim publica id habet fama, quod sufficit ad probandum quem esse furiosum vel mente captum secundum Alexandrum in consil. 3. lib. 7. & consil. 54. lib. 1. n. 3. post Baldum quem refert & sequitur in. §. Item furiosi.

Institut, quibus non est permiff. fac testa. Cuius lectio in illo. §. deest meo libro. Alexandrum sequitur Decius etiam in consil. 86. n. 7.

b Secundo, quod competitor apud cognatos suos habetur mente captus. Quod sufficit ad probandum ipsum esse talem argumeto. l. Octavi. C. unde cognati. & tradit Alexand. & Decius in praedictis consiliis. **c** Tertio quia dicitur nescire exprimere quid velit dicere. Quod sufficit cap. 1. §. Si vero. de clerit. & grotant. lib. 6: Vbi hoc annotant Dominicus & Perusinus. & Alexander in dicto consilio. 3. & 7. **d** Quarto quia dicitur non habere memoriã ordinatã sed confusam. Quod sufficit. c. Filii. de hæretic. lib. 6. ibi: qui non sit sanæ mentis & memoriã habeat ordinatã. Quod ibi Dominicus & Perusinus annotarunt, & tradit Decius consil. 448. Vis tota. n. 2. Quanquam arbitror non quancunq; malam memoriã ordinationem ad hoc sufficere sed notabiliter confusam. Per quod tolli posse videtur scrupulus Alexandri in dicto consilio tertio & septimo, sicut neq; omnis ingenii hebetudo & tarditas mente captum arguit. Quod Decius affirmavit in illo consilio. 122. col. 1. At cõpetitoris memoria notabiliter multum dicitur esse confusa & inordinata. Par quoq; mentis hebetudo fertur ei esse. Igitur propositum. Quinto quod **e** competitor minus apte rationes & verba sui sermonis concinnare dicitur. Quod arguit quem esse fatuum & mente captum cap. Legimus in Isaia fatuus fatua loquitur. 93. dictio. Quod gloss. 1. ibi annotavit expressa & recepta. **f** Sexto quod qui eius curam gerunt absconditum eum tenent & nullum fere ad colloquium ipsius admittunt. Quod est veluti continere illum carcere. Quod Alexand. in l. Si cum dotẽ. §. Si maritus. ff. solut. matrimo. aiebat sufficere ad probandam dementiam. Imo & quotquot admittuntur, vt audio etiam amicissimi de illius mentis inopia testantur. Facit quod tempore multo hac de causa non permittebatur competitor adesse Vlyssipponensis ecclesiæ capitulo cuius erat canonicus. **g** Septimo quod datus est ei bonorum curator. Quod sufficit ad probandum ipsum esse mente captum: Quod in specie tradit Philippus Corneus consil. 21. Visa repudiatione. lib. 2. n. 1. & consil. 216. In causa vertente. n. 1. & Decius consil. 86. n. 7. Facit, quod ait Salicetus in l. Cum te. C. de probatio. col. final. & Imolens. consil. 23. **b** Quod arbitrator in causa fuisse quare Baldus in illo cap. Cum adeo. n. 10. de rescriptis mirabiliter sentit Romanum Pontificem cum eo cui bonis interdictum est dispensare non posse, vt habeat

b Mente captus secundo q̄ apud cognatos p̄ tali habetur.

c Mente captus tertio qui mēte concepta nescit efferre.

d Mente captus q̄to cui memoria notabiliter est confusa: vel mēti hebetudo valde notabilis

e Mente captus quinto q̄ rationes et verba inepte concinnat.

f Mente captus sexto quẽ abscondunt & veluti in carcere tenent q̄ eius curã gerunt

g Mente captus septimo cum ob mētis inopiã datur curator vel bonis interdicit.

b Beneficiũ papa etiam sciẽter nõ cõfert ei cui est bonis interdicitũ Quis nõ potest dispensare. Quia

beneficium. Ait enim Papæ conferenti scienter prodigo & ei cui bonis interdictum est non esse obediendum. At communis & recepta est sententia Papam dispensare videri, quatenus potest, quoties promouet aliquem scienter contra Iura secundum Innocentium in c. Diuersis fallaciis. de cleric. conjugat. & Bartolum in l. Barbarius. ff. de offic. prætor. n. 12. per. l. Quidam consulebat. ff. de re. iudicat. & alia multa quæ congerunt Felinus & Decius. in cap. Cum inter. de exceptio. & in c. Ad hæc. infra eod. licet in inferiori contra sit dicendum, nisi cum causæ cognitione procedat vel verbis vtatur dispensatoriis, per id quod annotauit ipsemet Innocen. in c. Venies. de filiis presbyter. Quod ita declarat Hostiensis. Quem ibi sequitur Pan. in illo cap. Diuersis. & Panor. in c. Cum in cunctis. §. Inferiora. col. penul. de electio. & idem Bartol. vbi supra, quodq; cõmuniter receptum est. Cum ergo Baldus dicat non esse obediendum Papæ scienter conferenti prodigo & bonis interdicto beneficium, consequens est eum sentire non posse in hoc Papam dispensare. Et ratio videtur esse. Quia is cui bonis interdictum est pro furioso habetur ad beneficia ecclesiastica gubernanda. Pro Baldo facit quod ipsemet Baldus ait in l. Bonorum. 2. n. 4. C. qui admitt. s. contra defectus Iuris naturalis non cadere dispensationem. Allegat Innocent. qui hoc sentit in cap. Sciscitatus. de rescript. Quem sequitur Felin. ibi. n. 4. Facit & dictum Hostiens. communiter ibi recepti in cap. 1. de transactionib. & in c. Cenomannensem. §. 6. dist. & alibi sæpe, clausulam: suppletes omnem defectum. non purgare tales defectus. Et glo. memorab. in princip. distinct. §. dixit in Ius naturæ nullam cadere dispensationem humanam. Quam ibi olim late probabamus intelligendo de vera dispensatione iuxta Thom. prima Secundæ. q. 100. artic. 8. & Parisiens. in Tertio. distinct. 37. q. 10. At contra Ius naturæ est quod beneficiũ conferatur furioso, extante saltem natura quæ nunc est beneficiorũ ecclesiasticorum, per ea quæ in exceptione sexta citauimus. Ultra quæ facit. c. Indecorum. de atat. & qualit. ibi discretionem præeminente. ^m Et quod quamuis electo in Papam a duabus Cardinalium partibus nulla exceptio possit opponi per cap. Licet. de electio. Exceptio tamen furoris opponi potest secundum Antonium ibidem. n. 28. a Panor. & aliis posterioribus receptum Nam quoad propositũ & alia proposito similia, de illo quæ suæ mentis compos non est perinde iudicamus, ac de quadrupede. l. Sed & si quencunq; §. Igitur. ff. ad leg. Aquil. Ideo Bonifac. in Cle.

id facit esset contra Ius naturæ non mutata natura que nunc est beneficiorũ ecclesiasticorum.

ⁱ
Dispensare videtur papa hoc ipso quod scit et efficit aliquid contra Iura: non autem ordinarius qui sine causæ cognitione id facit.

^o
Clausula: suppletes omnem defectum non extenditur ad naturales.

^k
Clausula: suppletes omnem defectum non extenditur ad naturales.

ⁱ
Iuris nature nulla dispensatio siue indulgentia humana.

^m
furoris exceptio electo in papam obicitur.

1. de homicid. n. 5. docte dixit collationem beneficii furioso factam pro infecta haberi.

Et ne dicas aliud in furioso aliud in mente capto, considera^r q^{uod} mente captus & furiosus exaequantur. l. 2. & ibi Bal. C. de curator. furio. text. coniuncta gl. in verb. extra mentē. cap. Sicut. de regular. textus iuncta glo. in §. Præterea. Institut. quibus non est permisum facere testa. & §. Furiosū. Institit. de curato. & §. Et hæc diximus Authēt. vt hi qui oblig. se colla. 6. quem in hoc dixit sing. Bald. in l. Sed & milites. §. Qui autem. ff. de excusa. tuto. Tradit Alexander consil. 3. Ad quæsitum. n. 2. lib. 7. Quod ad verbum repetitur in consil. 4. lib. 1. & Decius consil. 112. In præsentī. & in consil. 397. Viso puncto. n. 1. & Imol in l. Ex facto. ff. de vulgar. n. 17. & 18. & Philippus Corneus in consil. 22. Visis. n. 7. parte. 4.º Nam mente captus est genus ad eum qui patitur sæuam & veluti rabidam dementiam, & ad eum qui quietam patitur mentis alienationem, vt declarat Baldus in l. Humanitatis. n. 15. C. de impuber. & sentit in l. Si furioso. C. de nupt. & eleganter tradit Philippus Corneus consil. 116. n. primo vol. 3.

Habemus ergo hæctenus primo competitorem videri, quod do lens refero, mente captū fuisse tempore quo cantoria hæc vacauit. Habemus secundo paria esse quem mente captum esse vel furere. Habemus & tertio furiosum incapacem omnino esse beneficiorum. Restat ostendere quartoº sufficere ad excludendum accessum competitoris, quod ille huiusmodi dementiam patiebatur tempore vacationis prædictæ cantoriæ: etiam si antea nõ laborasset illa. Quod facile fiet per sequentia. Primoº quia quoad capacitatem impetrantis & habilitatem tempus acquisitionis beneficii attenditur. cap. Ei cui. de præbend. lib. 6. Facit Clement. Si de beneficio. de præbend. & cap. Cum de beneficio. & cap. Is cui. eodem titulo. lib. 6. Facit quod communis opinio, quæ habet, quando in impetratione committitur subreptio, tempus datæ attendendum esse per cap. Si eo tempore. de rescript. lib. 6. non intelligit tempus collationis non esse attendendū, sed quod tunc non sufficit habilitatem cum collatione concurrere, nisi etiam cum impetratione concurrisset, licet alias satis esset tempore collationis habilitatem adesse. Quod clare sentit Panormita. in capit. Dudum. 1. n. 8. de election. in illis verbis: Satis est. & in capit. Dilectus. 2. n. 8. in iisdem verbis: satis est. Facit quod in conditionali dispositione tem

n
furiosus & men
te captus pariter

o
Abente captus
genus furiosus
& demens quietus
eius species.

p
Furor vel amē
tia impedit esse
etiam expectatiue
si quo tpe illa
est exequenda in
cidat.

q
Capacitas beni
ficii tempore ac
quisitionis & col
lationis adesse
debet: etiam qñ
tempore quoq;
impetrationis
adesse oportet.

r
Conditionis im
plete tempore
habilitas acqui
situri requiritur.

pore conditionis adimplereabilitas requiritur .l. Eum qui post. ff. de conditio. & demonstrat. l. Interuenit. ff. de leg. præstand. l. Si deportati. in principio. ff. de leg. 3. l. Non oportet. ff. de legat. 2. Selectus in hoc text. l. Si alienum. §. 1. ff. de hære. insti. & §. In extraneis. Instit. de hære. quali. l. Si cognatis. ff. de reb. dub. At gratia omnis expectatoria beneficii conditionalis est vt supra in præludiis dictum fuit cum Rota in decisione. 857. Urbanus. in antiquis, & cum Cassad. decis. 3. de præb. Facit quod Oldr. consil. 8. Quidam, & Iohan. Andr. affirmant valorem beneficii, qui tempore collationis erat, attendendum, & non qui tempore datæ: cum queritur an beneficium sub expectatiua comprehendatur. Faciunt multa quæ attingit Cassador in decisio. 3. de præbend. Facit quod vt electus confirmari possit vel præsentatus institui non solum oportet ipsum tempore electionis vel præsentationis habilem fuisse. c. Dudum. 1. de electio. Sed etiam tempore confirmationis vel institutionis argumēto eorum quæ habentur in. c. Super his. de accusatio. & est textus in hoc memorabilis i. c. Vt circa. de electio. lib. 6. §. Alioqui. in illis verbis. Nisi aliquid postea emerferit. Quibus. gl. addit: vt si de nouo homicidium comiserit. Aptus in idem textus in. c. fin. de iureiur. lib. 6. Quod habet repellendum esse electum, qui positiones contrarias super electionis negocio post iuramentum præstitum est confessus. Ecce quod repellitur a confirmatione electus propter periurium post electionem & ante confirmationem admissum. Adde aptissimum in hoc textum in. c. Nulli. de electio. lib. 6. Quod in illis verbis: Nisi ex superuenientibus. probat facilius opponi posse contra electum crimina & defectus quæ post electionem superuenerunt, quam quæ illam præuenerunt. Facit, quod qui disputat an quis tempore electionis vel præsentationis debeat esse idoneus, nullatenus dubitant neque disputant, an tempore confirmationis vel institutionis habilis esse debeat, habentes illud pro indubitato, eo quod tunc ius in re queritur, vt patet ex his quæ scribuntur in. c. Dudum. de electio. & in. c. Super his. de accusat. & aliis. cap. proxime allegatis. Facit, quod communis habet opinio excommunicatum posse acceptare beneficium sub suam expectatiuam cadens, vt habetur in decisio. vltima Rotæ in antiquioribus, & in decis. 126. in antiquis. Nota quod excommunicatus. Attamen illud acceptatum non potest ei conferri ante solutionem. c. Postulastis. de cleric. excommunic. minist. tradit Rota in decisio. 33. Nota quod excommunicato. in eisdem antiquis. A deo quidem vt Petrus vir ad amissim doctus determinauerit in titul. de pacif. possess. n. 205. eum non gaudere privilegio de triennal. possess. qui titulo excommunicationis tempore questito beneficium triennio possedit. Quæ tamen determinatio nobis

Electum non solum electionis tempore sed etiam confirmationis oportet esse habitum.

Capacitatem potest adesse tempore collationis non dubitant disputantes an oporteat a esse tempore institutionis.

Excommunicato non potest conferri beneficium licet acceptare possit

Excommunicatus non querit colatum titulum quoad alios effectus: sed quoad regulam de triennal. possess. sic

non videtur vera per ea quae doctissime ac peritissime tradit Gome-
sius super illa regul. q. 27. & q. 28. Quoniam licet huiusmodi excōmu-
nicatus careat titulo colorato ad alios Iuris communis effectus, non ta-
men caret quoad effectū illius regulæ. Et ita licet quoad propositum
eius determinatio Petri non sit vera, plane tamen seruit nostro.

Non obstant. c. Scripsit. c. Cum percussio. cum duobus capit. se-
quenti. 7. q. 1. & cap. fin. de cleric. aegrot. quæ habent propter aegritudi-
nem vel irregularitatem sine culpa superuenientem beneficiario non
perdere illum suum beneficium, neq; debere illo priuari. Quin & de
amentia superuenienti casus est in cap. 1. de clerico aegrot. lib. 6. Non in-
quæ hæc obstant. Quoniam solum procedunt in eo cui Ius in re quæsi-
tum erat in beneficio, non autē in eo cui tantum Ius ad rem ac spes que-
dam, qualis per hūc accessum, si alioqui validus fuerat, fuit cōpetitori
quæsitæ. Vt in præludiis est dictum. Sicut in simili aegritudo vel furor
superueniens matrimonio contracto & perfecto non dissoluit illud. c.
Quoniam. de coniugio leprof. lege Patre furioso. ff. de his qui sunt sui
vel alie Iur. sponsalia vero, quibus Ius ad rem assimilatur, per superue-
nientiā lepræ, furoris & id genus aliorum dissoluuntur. c. Quæadmodū
de iureiur. Et ultra ea quæ supra citauimus ad probandum, qd Ius ad
rem expirat per inhabilitatē, est decisio expressa Petr. Rebuff. viri uti-
que doctissimi in cōcordat. de mandat. A postol. verb. psequētes, qua-
tenus ibi ait eisdem modis finiri mādata, quibus nominationes. Et po-
stea in tractat. denominat. q. fin. in versic. 4. sic ait. Quarto finitur no-
minatio, quando nominatus vel graduatus efficitur inhabilis vel irre-
gularis. Quia etiā sic perditur mandatum. Quod ipsū tradidit antea
Petrus ab Ancha. consilio. 88. Circumscriptis. vbi ait tertiū modum fi-
niendi mandatū esse si persona inhabilis fiat aut indigna. Quod ante
illū sensit Ioh. And. in c. Inter dilectos. col. 4. de excessib. prælat. & ante
illum Inno. ibidem. n. 5. Quamuis ille de illo mandatario agat qui tem-
pore impetrationis irregularis erat. Sed Ioh. And. id nō aperit. Et me-
rito meo iudicio. Quia si impetrans irregularis erat tempore impetra-
tionis mandati, gratia fuisset subreptitia & nulla a principio argumen-
to. c. Si eo tēpore. hoc titul. lib. 6. Ex quibus videtur haberi pro com-
perto per inhabilitatē superueniētem, si perpetua est & indelebilis, ex-
pirare expectatiuam gratiam: per eam vero quæ tēporalis est saltem
sopiri & inefficacem reddi pro eo tempore quo inhabilitas illa durat.
Quæ nostro proposito sufficiunt. Quoniam inhabilitas quam compe-
titori ex aliorum testimonio obiicimus perpetua est, vel si non est per-
petua, quæ ne sit ex animo Deum Opti. Maxi. oramus, inerat tamen
ei, quo tempore is accessus suum erat fortiturus effectum.

Jus ad rem per
ditur per amen-
tiam et alias in-
habilitates sine
culpa superue-
nientes: non est
ius in re.

Mandatum de
providēdo per-
ditur propter ir-
regularitatē su-
perueniētem.

Expectatiua ex-
pirat p inhabi-
litate superue-
niētem si perpe-
tua est: sopitur
autem si tempo-
ralis.

Vtile tamen ac quotidianum dubium esse arbitror, an illa inhabilitate temporalis de medio sublata, reuiuiscat expectatiua. Et puto primo non reuiuiscere, quando per illam inhabilitatem renunciatio tacita expectatiua resultat per illam Cle. Gratia. de rescript. Vbi habes pulchrum exemplum.^b Quale potest dari etiam in matrimonio per verba de presenti contracto secundum gl. mihi singul. in. c. 1. verb. clericalis, de cleri. coniugat. lib. 6. Quam ibi Io. And. Dominic. & Perus. cum Comuni sequuntur, quamuis non sit idem de sponsalibus secundum Rot. decis. 36. Si impetretur. in nouis. Potest etiam poni exemplum in quolibet alio actu clericatus omnino contrario. Quod Calder. col. 4. & Cardin. q. 1. cum And. Sicul. in. c. Mandatum. infra eodem affirmare videntur. Secundo vero puto per inhabilitatem temporalem superuenientem, si est debilis facile, qualis est excommunicatio vel suspensio, non penitus perimi expectatiuam gratiam sed tantum sopiri & dormire illa durante quoad collationem: quamuis non quoad acceptationem, argumento eorum quae clare colliguntur ex illis decisionibus praallegatis. scilicet vltima in antiquioribus & 126. & 367. in antiquis. Tertio puto maius dubium esse de irregularitate alia, per quam non inducitur regulariter tacita beneficii renunciatio, neque eius perditio ipso iure secundum Inno. ab omnibus receptum in. c. Cum nostris. de concess. praebend. Pro quo est casus in. c. Clericis. ne cleri. vel monachi. & c. vltimo de cler. agrot. cum ei annotatis. Et in presentia puto perdi. Primo propter praedictorum autoritatem. Secundo propter decisionem gl. memorabilis Cle. Gratia. de rescript. supra in exceptio. 4. relatam. scilicet Ius ad beneficium per beneficii cuiusque illi repugnantis adeptionem perdi. Cum tamen Ius in beneficio non perdat per quacunque talem, ut ibi latius diximus, & latius tradidimus in. c. Referente. de praebend. anno superiore. Tertio propter illa consilia Calder. supra in septima exceptione relata. Quarto quod Io. And. Anto. Card. & Imol. in. c. Ex parte. de cleric. agrot. diffinierunt eum qui adhuc sperat & petit aliquid Iuris spiritualis, si antequam illud perfecte assequatur inhabilis fiat, etiam ob morbum corporalem, repellendum esse. Qua ratione affirmant illud mirabile. scilicet electum & confirmatum in episcopum & nondum consecratum repelli posse ab episcopatu: si ante consecrationem fiat inhabilis. Et quamuis Panor. solus non audeat penitus hoc affirmare de illo confirmato, qui sine culpa incurrit inhabilitatem, affirmat tamen de illo, qui sua culpa in eam incidit. Si ergo tanta grauitate ac eruditione patres ausi sunt dicere hoc de confirmato cui iam est Ius in re quaesitum. c. Transmissam. cum ibi annotatis. de electio. c. Super his. de accusat. ea ratione, quod adhuc restat ei aliquid quaerendum, dic mihi, te rogo, qua fronte ipse audebo dicere non esse repellendum eum, quod solum Ius ad rem habet per expectatiuam

^b
Expectatiua p
matrimoniu co
tractu perit: ne
q3 p dissolutio
nem ei reuiuif
cit no in idē est
de sponsalib.

^c
Irregularitas
omnis non indu
cit renūciationē
beneficij.

^d
Expectatiua ex
pirat per irregu
laritatem super
uenientē nec illa
sublata reuiuif
cit.

^e
Electus & confir
matus repellit
ab epatu si ante
consecrationem
fiat inhabilis.

e
 Jus ad rem faci
 lius q̄ ius iure
 perdi ⁊ Jus ex
 pectatiue e' cō
 ois' quo' specia
 lius.

f
 Expectans cui
 superuenit irre
 gularitas veni
 norit renouare
 expectatiuā q̄
 a' solitionē irre
 gularitatis pe
 terit.

quæsitum: Cum primo ius ad rem leuius quā ius in re tollatur vt su
 pra est d ictū, & tradit Io. Mo. & post eum Probus qui alios citat in. c.
 Si pauper, de prob. li. 6. Et. 2. Ius per expectatiuam quæsitum nō sit tam
 fauorabile ac ius per electionem habitum. Imo. tātō magis odiosum
 & extraordinarium quanto specialior est illa & magis ad ius in re ac
 cedens. c. 2. iuncto. c. Constitutus. de concess. præbend. Quare omnib⁹
 habentibus expectatiuas qui in aliquam irregularitatem vel inhabili
 tatem obtinendi beneficia inciderunt etiam atq̄ etiam consulo, vt quā
 do impetrauerit dispensationē super irregularitate, meminerint quoq̄
 suarum expectatiuarū. & quatenus opus est, earum petant reuvalidatio
 nē. Quod videor mihi vidisse pridem factum in quadam dispensatio
 ne super irregularitate homicidii e Curia delata. Quod si nō fecerint,
 quamuis alia via beneficia illis sperare ac habere liceat eis, difficile ta
 mē fuerit eos per illas expectatiuas aliqua cōsequi per prædicta. Quæ
 nullibi sic videas discussa. Ex his facile quis inferat quam neruosa sit
 hæc exceptio noua & quam ineuitabilis cōpetitori si vera sunt quæ pa
 lam de ipso narrantur.

DECIMA EXCEPTIO.

Decimam exceptionē opposituri præfamur veniā summa
 tum nostrorum, tum sacrorum, tum profanorum si qua
 in illa & in ea quæ sequetur vndecima protulerim⁹, quæ
 illorum minus circumspectam in ordinādis clericis & di
 stribuēdis sacerdotiis curam, ne dicam socordiā, arguerint. Præfamur
 item veniam mediocrum & infimatū, si qua retexerimus ob quæ me
 rito verecundia suffundantur multi qui literas parui æstimātes, alii no
 bilitate, alii diuitiis, alii potentia & fauore, nōnulli etiam arte Pelasga
 & fraude nituntur ad cumulanda sibi, cum parua, tum vero magna &
 summa sacerdotia. Deum enim Opti. Maxim. I E S V M cuius illa
 sunt patrimonium testamur nulla nos inuidia maiorum, nullo æquali
 um odio, nullo minorū contemptu ad id moueri, sed volētes nolentes
 causæ nostræ defendendæ necessitate ad id trahi, operæ precii arbitran
 tes si obiter occasionem dederimus, quo summates bonorum cōmunis
 omniū domini C H R I S T I distributores mali boni, segnes gna
 ui, boni se meliores fiant, mediocres vero & infimates superbi fiamus
 modesti & imprudentia nostra cum improbitate generosæ verecundiæ
 cedat. Decima igitur exceptio quæ tangit materiam. c. Cum adeo. in
 fra eo. quæq̄ quintuplici agmine gratiam competitoris inuadit illa est
 q̄ in omnibus literis ad beneficia datis vel expresse ponit vel subintel
 ligitur conditio illa: si dignus est is cui dantur. d. c. Cum adeo. coniūcta
 gl. fin. Quæ ait ita clausulam hanc etiam si nō exprimat subintelligi:

Beneficiorum
 siue sacerdotio
 rum distribuē
 dorū in curie et
 petitiōis impro
 be reprobatio
 nis tacite veniā
 petitur.

Beneficariis li
 teris vel eccl. vel
 se inseritur: vel
 tacite inest clau
 sula: si est dign⁹
 impetrans que
 instruit executio
 nem non suspē
 dit gratiam.

sicut illa: si preces veritate nitatur. c. 2. supra eod. Et ideo clausula hæc expressa non efficit gratiã conditionalẽ, neq; suspendit. Quia potius est quædam instructio quã cõditio secundum Innoc. receptum in. c. fin. de præsumptio. & gloss. omnibus receptã in Cle. 1. de off. delegat. Ergo in his literis competitoris quibus illi fit facultas, vt cedẽte vel decedente Ludouico, libere hanc cantoriam accipiat, subintelligenda est clausula illa: si dignus illa fuerit. At is inuenitur ea indignus propter quinq; v; amentiam, imprudentiã omnimodã, prudentiã iustã defectũ, omnimodã literarũ ignorantia, & scientiã illarũ minus sufficientẽ. Quorũ primũ in exceptione præcedenti est tractatũ & duo postrema in sequenti tractabũtur. Est ergo indignus primo ppter amentia vt in exceptione præcedenti nona est dictum. Secundo propter omnimodum prudentiã defectũ. Quoniam ille fugat omnimodam grauitatẽ morũ. Quæ necessaria est per. c. Cum in cunctis. de electio. Nam grauitas morũ ex animi virtute nascitur. c. fin. 41. dist. Et nulla virtus animi sine prudentia esse potest, vt probat Thomas receptus in prima Secundæ quæst. 58. articul. 7. Et prudentia nõ potest esse in amente. l. Sed & si. §. Igitur. ff. ad l. Aquil. & l. Humanitatis. C. de impuberum & aliis substit. Ergo si cõpetitor amens est, nulla ei morum grauitas esse potest. Et si contendere non posse dari omnimodã imprudentiam sine amentia, & ideo has duas causas in vnã coalescere, tecũ ego nõ cõtendã. Satis enim mihi est diuersos esse respectus ob quos amens quis dicitur & omnino imprudens ad hoc vt duæ dicantur causæ, l; forte subiecta diuersa non sint. c. A collatiõe. de appell. li. 6. c. Cum in ecclesiis. de præben. eod. li. 1. Patris & filii. ff. de vulgar. Tertio indignus est hac cãtoria cõpetitor propter prudentiã sufficientis defectum. Quoniã non omnis prudentia quæ sufficit ad peccãdũ vel bene de Deo in aliquo casu demerendũ est idonea beneficio ecclesiastico, habenti præsertim annexũ regimẽ aliquod spirituale ac temporale, quale cantoria hæc habet, casus est in. c. Ex ratione de ætat. & qualitate. Quod habet pueros etiã illos quibus per indulgentiam licet habere ecclesias, nõ posse tamen habere illarũ administrationẽ. Casus est itẽ aptior in. c. Indecorũ eo. titulo. Primo in quãtũ habet indecorum esse vt hi regant ecclesias qui se regere non nouerunt. Et quãuis aliquis habeat prudentiã peccãdi, vel bene coram Deo agẽdi, nõ continuo sequit habere illũ prudentiã se ac ecclesiã regendi. Secũdo probat illud. c. hoc quatenus ait eos esse ad regimẽ ecclesiarũ eligẽdos qui discretione præminent. Nõ ergo qualis qlis discretio de qua in. c. Omnis vtriusq; sexus. de pœnitent. sufficit ad hoc, sed quædam maior. Tertio probat hoc illud. cap. quatenus ait propter discretionis defectum nõ esse pueris cõmittẽdos psonatus. At pueri discretionem

Beneficio inha-
bile est quã-
ples hominum
gen⁹. s. amẽtes
omnimodo im-
prudẽtes; min⁹
iusto prudẽtes.
penitus literas
ignorantes tmi-
n⁹ iuste illas cal-
lentes.

Beneficio eccle-
siastico habẽdo
non sufficit ois
prudentia que
ad peccãdũ vel
meritũ est iat⁹.

habent ut plurimum sufficientem ad offendendum etiam capitaliter Deum ut habetur in c. 1. & 2. de delict. puero. & in praedicto. c. Omnis. ibi: ad annos discretionis peruenerit. adiuncta omnium doctorum interpretatione. Sed quid omitto verba illa Gratiani aurea quae sunt in titulo dist. 36 videlicet: oportet ordinandum esse prudentem. Quod contra eos notandum est qui sub nomine simplicitatis excusant stultitiam sacerdotum. Ergo licet competitor non esset omnino amicus, sed haberet qualemqualem prudentiam. Et ita quamuis non esset omnino virtutis & bonorum morum expertus, sed haberet aliquantulas virtutes pueriles valde & infirmas indignus haberi deberet hac cantoria. Quam qui recte rector est virtutem non qualemqualem, sed masculam profecto & constantem habere oportet. Et non qualemqualem prudentiam, sed egregiam. Quoniam regimen omnium officiorum diuinorum, tam intra quam extra chorum incubit ei. Quoad quae omnia etiam decano ipsi ecclesiae praest. Ille namque regit chorum, ille silentium indicit, ille cantum componit, ille risus cohibet & colloquia, ille curat ne quis in psallendo nimium festinet, vel tardet, ne versus alter ante alterius finem incipiatur, ipse cappas & sceptrum partitur. & alia id genus multa facit. Imo & decano absente ille praest capitulo, & negociis in eo tractandis. quae sunt adeo multa & magna, ut eis proponendis & aliorum sententiis ut par est colligendis & resoluedis vix ambidexter sufficiat. Quam & quando decanus adest ille post eum primus in omnibus negociis fert sententiam. Quae omnia nisi vir prudens & grauis facere profecto nequeat sine aliorum scandalo, vel diuina offensa. Quanta vero prudentia in hoc sit opus iudicis arbitrio est relinquendum, ut eleganter determinabat And. Sicut. in consil. 34. Praclare. n. 39. vol. 2. Quem admodum & quanta scientia sit in quouis beneficio necessaria secundum eundem ibidem & Bonifac. in Cle. 1. de aetat. & qualitat. ut in quinto sequentis exceptionis articulo dicemus. At nemo, etiam amicissimus competitori, est qui quamuis neget eum esse penitus amentem, arbitretur idoneam eum habere prudentiam ad ea quae praedicta sunt sub eundem, disponendum & ordinandum. Ergo ex capite defectus sufficientis prudentiae est etiam hac cantoria indignus, praesertim quod nulla spes est iam maioris prudentiae quaerendae propter aetatem senectuti propiore quam adolescentiae, ut palam est intuenti rem satis & contemplanti.

Postremo non omitteremus hic duo huic rei accomodatissima. Alterum est illud singulare exordium Gratiani. 39. dist. quod habet primo sacerdotibus regimen temporalium habentibus non solum literarum scientiam, sed etiam negociorum secularium peritiam esse necessariam. Secundo habet quendam in episcopum electum a Beato Gregorio propter ipsius simplicitatem fuisse repulsum. Quod mox probat

r
Cantorie Con-
bricē si que: quā
ta & qualia incū-
bunt.

i
arbitrio iudicis
relinquitur quā
ta prudentia sit
benefituario ne-
cessaria.

m
Scientia sine
prudētia rerū
agendarum nō
sufficit epō nec
quali dignita-
tibus ad regen-
dum alios insti-
tuo.

subiectis verbis Gregorii in.c. De Petro. Pöderem⁹ viri ornatissimi
 ibi esse casum nostro proposito accommodatissimum, si quod aliqui amici
 competitoris aiunt, non est ille omnino amens sed simplicissimus. Audis
 enim illum epum a Gregorio non pro amentia, non pro ignorantia, non pro
 malitia, sed pro simplicitate nimia fuisse repulsum. Et pöderemus fu-
 isse repulsum ab electione iam de illo facta, & ita post Ius ad rem in di-
 gnitate quaesitum. Quid potest accommodatius nostro proposito citari?
 Cum praesertim Ius ad rem per electionem quaesitum firmitus sit longe ac-
 nobilius Iure ad rem per expectatiuam gratiam quaesito, ut colligere est
 ex decis. Rot. 244. Licet. coiunctis quae dixit Do. in.c. Quam sit. de elect.
 lib. 6. & Io. An. in.c. Si postquam. de preb. & Feli. in.c. In nostra. col. 28. de
 rescr. Quauis fateor Ius ad rem per accessum, regressum & coadiuto-
 rias cum futura successione quaesitum fortius esse multo quam Ius ad rem
 per alios modos expectandi habitum per ea quae tradit Gomezus in q. 1
 sup regula de non tollen. iur. quasi. Et ne dicas illum textum de episcopo
 agere, allego. c. Episcoporum. 74. dist. Quod in illis verbis: propter sim-
 pliciores naturam. secundum gl. & Communem probat etiam ab archi-
 diaconatu repellendum quem propter simplicitatem. Et ne rursus di-
 cas illos textus agere de illo qui eam simplicitatem habebat, quando
 fuit electus, & ita quando Ius ei ad rem quaerendum erat: considera
 primo quod competitor maiorem simplicitatem habebat, quando is
 accessus fuit ei concessus. Secundo considera quod ille textus non ape-
 rit, an simplicitas praueuisset an consecuta esset electionem. Tertio
 considera quod licet ei qui prudentissimus tempore electionis erat,
 superuenisset eiusmodi simplicitas ob aliquam forte aegritudinem vel
 percussione, quod frequens est, fuisset, a confirmatione repulsum ac
 si electionem praueuisset secundum ea quae supra in nona exceptio-
 ne citauimus.

Et ne forte istes Leonem super illa simplicitate dispensasse, consi-
 dera primo forte illum hoc facere non potuisse. Quia contra Ius esset
 naturae per ea quae in nona exceptione & sexta diximus. Secundo con-
 sidera eum quoad summum dispensasse quidem quoad expectatiuam
 quaerendam in infantili aetate, dispensasse item quoad tenendam hanc
 dignitatem in puerili aetate. Ut si eo existente in ea dies accessus cessisset
 & conditio adimpleta fuisset, suffecisset illi adesse prudentiam puerilem
 aliis communem. Quoniam expresse disponit, ut eo casu hanc cantoriam
 competitor in ea aetate acquireret. Quae dispensatio licere potuit propter
 spem futurae prudentiae, quam se habere Leo cum hanc gratiam faceret fatebatur
 iuxta dictum singulare Inno. in.c. Cum in cunctis. de elect. verb. scientia.
 Quoad virilem autem aetatem nullatenus dispensauit. Imo contrarium

ⁿ
 Ius ad rem p
 elect. chē que-
 sitū nobilitate esse
 iure ad rem per
 expectatiuā ut
 plurimū que-
 sito

^p
 Ius ad rem p
 accessū. ut rei
 sum quaesitū p
 hanc esse iure
 ad rem per alia
 expectatiuas
 habito.

⁷
 totum p. dicitur
 Sim. dicitur p.
 si dicitur p.
 dicitur p.
 dicitur p.
 dicitur p.

^p
 Dispensatio quo-
 ad aetate infantili
 tenet puerilem
 circa prudentiam
 facta non conpre-
 hendit virilem
 ac perfectam

clare in suis literis significat, cum dicit se gratiam illam ideo facere competitori etiamnum infanti. Quia relatione fide dignorum accepit talia indicia futurae virtutis incius infatili aetate apparere, ut merito speraret eum in virum egregium euasurum. Cum igitur ipse tempore acquirendae huius dignitatis, & quando dies accessus cessit & conditio impleta fuit, aut amens fuerit inuentus, aut certe simplicissimus & sine prudentia dignitati necessaria, & sine spe eam iam posthac consequendi, consequens est cum eo adeo non esse super hac inhabilitate dispensatum ut clare constet habilitatem contrariam in hoc tempus requisitam fuisse ac speratam a Leone accessus huius autore. Et facit quod permissum ad tempus post illud videtur prohiberi. l. Macipiorum. ff. de op. leg. c. 2. de cocest. prob.

Etate q̄ maior est nonnunquam iudicio e minor. Imo puer, et infans.

Alterum vero quae supra dicebatur nostro negotio maxime accommodari est, quod quamuis iuris praesumptione nulla sit infanti prudentia, puero vero tantum puerilis. §. Pupillus. Institut. de inutil. stipulat. & l. 1. C. de fals. monet. & c. Indecorum. de aetate & qualitat. c. Si annum de iudic. lib. 6. Minori. 25. annis maior, sed fragilis. l. 1. ff. de minori. in p̄ci. & c. Ex ratione. de aetate & qualitat. maiori vero perfecta. c. Cum in cunctis. §. Inferiora. de electio. & l. 1. §. 1. ff. de minor. ibi: post hoc tempus compleri virilem vigorem constat. Quandoque tamen res contrario se modo habet. Sunt enim aliqui maiores quidem 25. annis si numeres annos, iudicio tamen pueri ac infantiae proximi, etiam si non sint omnino amētes, ut experientia nos passim docet, & Ludouicus Ro. cum Alex. monet in l. 1. in principio. ff. de verbor. dum aiunt eum mutum qui nil intelligit infanti aequiparari, eum vero qui aliquid, pupillo, eum autem qui perfecte, maiori. Quibus ibi Bartholomeus Socin⁹ vir ingenio acris. n. s. addit eum qui per apoplexiam intellectu adeo laeso esset, ut merito iudicium eius tam fragile ac minoris iudicari deberet, perinde restituendum si decipiatur, ac si minor esset.

Etate q̄ maior est iudicio tamē puer dignus est qui restituatur. indignus tamē qui dignitate inuestatur ecclesiastica.

Ex quibus facile colligas eum maiorem qui non magis valet intellectu quam pueri valere solent impuberes, non esse idoneum ad dignitates quibus pueri ob iudicii paruitatem sunt indigni. Duo enim sunt in pueris defectus ob quos dignitatibus sunt indigni, aetatis. s. ac iudicii. c. Cum in cunctis. §. Inferiora. coniuncto. c. Indecorum. de aetate & qualitat. Et ideo si crescat quidem puer annis non autem prudentia, & ita corpore fiat magno, manente animo paruo, exiit quidem alterum defectum. s. aetatis, alterum tamen. s. iudicii secum defert. Et ideo semper manet indignus. Quonia quādo alicuius effectus duplex est causa principalis, vna cessante non cessat alia. §. Affinitatis. Instit. de nupt. c. Ex tuarum. de autor. & usu pall. Sup quo latius olim scripsimus post Decium in c. Cū cessante. de appel. Facit quod defectus iudicii maior est quam aetatis iuxta illud Sapietiae. 4. Cani sunt sensus

Causarum vna cum principalium altera cessante non cessat effectus.

hominū. c. Porro. 84. dist. Facit, q̄ sicut sine vllō iudicio & prudentia nulla omnino virtus haberi potest iuxta Thomā superius in litera relatū: ita sine iudicio & prudentia mediocri saltem nulla virtus virilis acquiri argu. l. Quæ de tota. ff. de rei vendic. & cap. Pastoralis. §. 1. de off. delegat. & ita neq̄ attingi morum illa grauitas quam requirit prædictum cap. Cum in cunctis. Virtus enim si qua quærat̄ cum tali iudicii paruitate puerilis erit, quæ nō est idonea dignitatibus ecclesiasticis, vt pulchre ait Thomas a Vio in verb. Beneficium, pagina finali: Cum ergo competitor & si corpore ac ætate, quod illi gratulamur creuerit, non tamen quod dolemus, iudicio creuit & sapientia. Imo, vel semper remansit infans vel certe puer. Ergo indignus est cantoria tātæ ecclesiæ, tot & tātorum munerum ob defectum prudentiæ mediocris.

¹
Virtus puerilis
indigna est dig
nitate virili.

EXCEPTIO VNDECIMA.

Ante exceptionem vndecimā tractaturus primū, quā in exordio præcedētis præfatus sum veniā repeto. Deinde quarto videtur cōpetitor indignus hac cantoria propter defectū sciētiae omnimodū. Nam primio vt quidā aiunt nescit legere: siue q̄ discere non potuerit, siue q̄ oblitus postea fuerit ob ægrotudines animi & corporis. Quibus humana fragilitas nōnunq̄ etiam sine peccato frangitur. Quod si verum est in illiteratorum numero cōputari debet. Quibus non posse beneficia neq̄ ordines conferri satis probat. c. Illiteratos. 36. dist. & c. fin. de tempori. ordinād. lib. 6. Est enim irregularis secundum Aluar. lib. 1. de planct. eccles. art. 48. & affirmat Innoc. receptus ab omnibus in. c. Cum nostris. de concess. præb. vbi col. 1. laudatus omnibus ait illiteratum minus habilem esse beneficio & dignitati quā homicidam. Quoniā in homicidā cadit Ius beneficii, saltem ante homicidium quæsitū, in illiteratū autem nullum. Quod noue sed vere intelligo de illo qui nūquā didicit literas. De illo enim qui eas didicisset & post quæsitum beneficium omnino oblitus esset aliud dicendum arbitror. Quoniā is non est deterius furioso, quē supra in nona exceptione probauimus non perdere beneficium ante furorē quæsitū. c. Scripsit. 7. q. 1. & c. Indicas. 3. q. 9. & c. 1. de cler. ag. li. 6. Secundo cōpetitor quāuis forte sciat vulgari sermone scripta vt cūq̄ legere, non callet tamen Latine, & sic includi videt̄ in illo. c. Illiteratos. Nā Hugutio quē scriptū manu habeo illi verbo, illiteratos, addit penitus vel parum scientes. Et vt consequentia eius verba significant, per parum scientes intelligit eos qui licet aliquantulū Latine calleant, non tamen competenter. Post illa enim verba, penitus vel parum scientes, subiicit immediate hæc alia: Sed alia literatura exigitur ad promotionem episcopi, alia ad promotionem presbyteri, alia ad promo-

²
Illiterato bene
ficiū cōferri nō
posse Imo mis
nus habilē quā
homicidā esse.
Quod noue sed
vere declaratur

³
Illiteratos est
q̄ nō callet alia
quā vulgare
sermo.

tionem aliorum. Per quæ verba non obscure significat per verbū, parū scientes, non intellexisse illos solos qui legere vulgariter norunt, sed etiam qui Latine callent, sed non competēter. Archidiac. etiā tamen non ita ter se ac Hugutio loquat, tamē idem quod ille sentire videtur Dominicus etiam ait per verbū illud, illiteratos, intelligi eos qui penitus sunt illiterati vel mediocribus carent literis. At cōstat eum qui Latine aliquantulum non callet mediocribus carere literis. Imo & gl. illi⁹ cap. hoc ipsum sentit, dum illi verbo, illiteratos, addit penitus. Et mox subiicit: sufficit tamen mediocris scientia. Idem sentit etiā Cardinalis Alexandrinus ibi, dum gl. adprobat quatenus ex ea colligitur solutio ad contrarium quod ex. c. Cum nobis. de electio. formari posset. Concordat etiam Card. S. Xysti cum sentit illiteratū omnino dici qui nō nouit aliquid literarum sacrarū. Facit q̄ Cardinalis Alexandrinus in c. Sedulo. 38. dist. col. 2. ait eum nō esse penitus illiteratum qui Grāmaticam quidem non didicit, sed ex vsu loquitur perfectē literaliter. Per quæ verba videtur sentire vir doctus eum illiteratū dici qui neq; vsu neq; arte callet Grāmaticā. Facit illud. c. celeberrimū Cum in cunctis. quod habet in cunctis ecclesiarum ministeriis literarum scientiam esse necessariam. Et non est credendum conciliū vniuersale ibi de sciētia literarū vulgariū agere. Sed de peritia vel intelligētia literarū sacrarū quibus in ministeriis ecclesiasticis vtimur. Facit q̄ Bartolus in Auth. Sed nouo Iure. C. si certum petatur dixit eū qui legere vulgariter nouit sed non callet Latine, literarum imperitum, quanquam Felin. in c. Sciscitatus. de rescript. n. 10. aliud ei imponat. Quod etiā ibi Decius ante nos animaduertat. Facit q̄ verba secundum cōmunem cōsuetudinē sunt intelligēda. c. Ex literis. de sponsal. l. Labeo. ff. de suppellect. legat. At cōmunis vsus habet eū clericum appellari idiotam & illeteratum qui nunq̄ Latine didicit. Facit illud cap. Illiteratos. dum ait illiteratos corpore vitiatis ea ratione æquari. Quia literis carens sacris non potest esse aptus officiis. Ergo illiteratus est qui caret literis sacris. At qui nulla ex parte literas sacras intelligit in eo idiomate scriptas in quo ecclesia vtitur, quāuis ea legere literaliter nouerit, literis sacris carere dicitur. Facit & c. Pœnitentes. 50. dist. 2. quod pro illiterato ponit insciū literarum, qui videtur idem esse qui imperitus literarum. Qualis dicitur esse qui Latine nō nouit secūdū Bart. in dicta Auth. Sed nouo. C. Si certū petat. Facit q̄ nemo qui nescit legere, cōstruere ac cantare habet sufficientē scientiam ad beneficium obtinendum per textum coniuncta gl. 1. Cle. 1. de concess. præb. Quam Card. in princip. Pan. & Imol. sequuntur. Et licet mitius loquat Dominicus in. c. Si pauper. de præb. lib. 6. Duo tamē dixit ex illis esse necessaria. Et addit in partibus quidē

Galli

²
 Inscio literarum & imperitus idem.

³
 Beneficio indigens qui nescit legere & cōstruere.

Gallicanis pluris fieri tantum, in aliis autem constructionem Latinam Sed Do. nō probat vllō textu vī naturali ratione cātum cū lectione sufficere: quāuis lectionem & constructionē sufficere arbitrer nequis illiteratus dicatur per prædicta & post dicenda. Tandem allego. c. fin. de æt. & qual. Quod habet quēdam ab episcopatu iam quæsitō tanq̄ illiteratum repulsū fuisse, q̄ nō didicit Grāmaticā. Et par est credere, qui electus fuit in episcopū, sciuisse saltē legere ac scribere vulgariter. Cōfirmantur per id quod ibi ait Ioh. And. quem eleganter exponit Cardi. in. d. c. fin. de ætat. & qualit. Qui ambo cū Anto. a Butrio sequuntur Ioh. de Deo determinātem episcopum qui Grāmaticam ignorat, vsu tamē perfecte loquitur non esse deponendam. Quia non est omnino illiteratus. Per quod clare sentiunt illum illiteratum omnino esse, qui neq; vsu neq; arte Grāmaticā nouit. Et ne dicas eos per vsu perfecte loquentem intelligere illū qui legit & profert verba Latina licet ea nō intelligat, audi Cardinalem in illo. c. fin. in hæc verba loquentē: Dic q̄ præmissa procedunt intelligēdo q̄ literaliter loquitur cum intellectu, ita q̄ potest intelligere scripturas: secus si ex consuetudine loqueretur, non tamen sciret intelligere vt de quibusdam dicitur compertum. Talis enim non potest dici literatus. Hæc ille. Petrus etiam Rebuffus in lib. de pacif. possess. n. 213. ait episcopū de quo agit. c. fin. de ætat. & qualit. penitus illiteratū fuisse, eo q̄ non callebat Latine. Et n. 214. diffinit illiteratum esse, quando nullas scit literas aut modicas, vtpote quia scit, legere & scribere sermōe vulgari. allegat. Bart. in Authen. Sed nouo Iure. C. si cert. pet. Postremo facit q̄ vulgus Gallicum literatos omnes appellat clericos & illiteratos laicos. Et neminē appellat clericum nisi eum qui Latine callet vel discit. Et hunc loquendi vulgarem modum etiam Petrus de Sansone quem manu scriptum habeo in sua summa cap. de prudentia. sequi videtur, & etiam gl. in illo. c. Illiteratos. si bene perpēdatur in ea parte, qua quærit: Quid si penitus laicus ordinaretur. (Nam primo in idiomate Theutonico Glossatoris ea phrasis satis in vsu est vt audio multis.) Secundo quæstio illa nō esset ad propositum, nisi per laicum intelligeret illiteratū. Cuius consuetudinis introducēdæ ratio illa videtur fuisse q̄ omnes Latine callētes sunt fere clerici, & omnes clerici debent Latine callere. Adde q̄ & Hispanum vulgare nō appellat literatum eum qui literas Latinas vī Græcas non didicit.

Contra tamen hæc facit q̄ Feli. ait in. d. c. Sciscitatus, illiteratum dici qui legere nescit, peritum autem literarum qui solum scit legere & scribere. Secūdo contra hoc facit, q̄ cottidie videas ab episcopis ordinari pueros qui legere vt cūq; sciant, licet nullatenus Latina calleant.

^a
Illiteratos. laicos literatos vero clericos vulgus Gallicū et Theutonice appellat Hispanū autē non appellat literatū cum qui lat. ne saltē aut grece nō nouit.

Tertio facit quod etiam cottidie videmus huiusmodi pueris beneficia conferri. Et durum videtur dicere collationes huiusmodi omnes ipso Iure nullas esse quasi factas illiteratis.

b
Felinus laudat
et lector illi sub
monetur.

l
Literatus aliud
in alia materia
significat: In
materia tamen
ordinandorum
et promouendo
rum scientem et in
telligentem literas
sacras idioma
te: quo utitur ec
clesia in officio
ecclesiastico de
notat.

Ad horum primum respondeo primo **b** Felinum dum omnia colligit nonnunquam aliud pro alio eligere. Quod in illo. n. 10. facit. Et cum ille solius Bartoli dicto nitatur, & Bartolus pro nobis sit, ut supra est dictum, nil Felini autoritas in hoc nobis obstat. Secundo respondeo quoad eam materiam quam ibi Felin. tractat appellari posse literatum eum qui legere scit & scribere vulgariter. Loquitur enim in materia proferendae sententiae in scriptis. Quae si sermone vulgari scripta est, poterit plane in scriptis per eum qui vulgariter scit legere & scribere proferri. Et ita intelligi potest. §. Similiter. de excusat. tutor. Vbi Io. Fab. videtur sentire illam differentiam quam Felinus tribuit Bartolo. & loquitur in eadem materia proferendae sententiae in scriptis. Facit quod verba secundum subiectam materiam sunt intelligenda. l. Si vno. ff. locat. c. Rogo. n. q. 3. Et ita cum loquitur in materia scientiae literarum vulgarium, qui nouit illas literas literatus appellari potest. Cum autem in materia scientiae literarum sacrarum respectu diuinorum officiorum, literatus dicetur qui nouit idioma in quo sacris literis utitur in diuinis officiis ecclesiae. Et ita qui nouit Latine apud Latinos, quae Graece apud Graecos. In materia vero, vbi de Iuris peritia agitur, literatus dicetur qui Iura nouit. Qui autem ea ignorat illiteratus. In quo sensu videtur cepisse Feli. in illo. c. Sciscitatus. n. 11. dum ait illiteratum aduocatum esse non posse, licet Pan. in rub. de postuland. cuius dicto Feli. nititur paulo aliter loquatur. Facit. l. fin. c. de testa. quam totam singul. appelluit Paulus ibidem. Quae tamen aliud singulare, quod ibi neque ipse neque alii aduertunt probat, scilicet appellatione literatorum quoad consulendum ea quae ad testamenta pertinent intelligi legum peritos, ut patet in vers. Sancimus. & vers. In illis. Quoad sub scribendum autem in testamento per literatum & literatum peritum intelligi scribendi peritum: etiam si neque leges calleat neque Grammaticam, ut colligitur ex vers. Ita tamen. cum sequentibus. Facit etiam. §. Similiter. Institut. de excusat. tutor. Quamuis ergo in aliis materiis aliis modis verbum illiteratus capiatur, in materia tamen clericorum ordinandorum & promouendorum, & vbi agitur de literarum sacrarum scientia quoad diuina officia, pro eo accipi videtur qui neque usu neque arte nouit idioma illud in quo sunt scriptae sacrae literae in officiis diuinis pronuntiandae.

m
Episcopos in
miam ad ordinan
dos illiteratos
faciles.

Ad secundum respondeo **m** concedendo aliquot episcopos plus quam par est faciles ad ordine insigniendum Latine non callentes esse ac male facere. Vnde sunt alii laude praecleara digni, qui clericatu insigniuntur neminem etiam Latine callentem, antequam ipse vel parentes eius iurent

credere illū ad sacros ordines ascensurū. Nā quæ te rogo, impudentia est ordinis tanto sacramento adeo abuti, vt sine vllō delectu prece, vel precio nitentes omnes insigniantur? Quorū plurimi in nullū diuinum cultū eo sūt vsuri, præterq̄ in peccādi priuilegiū & pœnæ vitæ dæ asylū.

Ad tertium respondeo concedendoⁿ collationes beneficiorū factas eis qui nil penitus Latine callent esse ipso Iure inutiles & nullas, cum declaratione ac temperamento in fine articuli sequentis addendo.

Quinto loco indignus est hac cātoria cōpetitor. Quoniā licet neq; amens esset, neq; omnino imprudens, neq; deesset ei sufficiens prudētia, neq; quarto in illiteratorū numero cōputari deberet, est tamē indignus eo q̄ neq; sufficientē habet literarū scientiā neq; spē vllā illius cōsequendæ. Is enim dicit idoneā beneficio scientiā habere quæ sufficiens est^o attenda illius dignitate, loco & ordine secundū Inn. in c. Cum in cūctis. de elect. Quē ibi oēs ad Deciū vsq; inclusiue in hoc sequuntur, & Fel. in c. Per tuas. 1. de Simo. & And. Sicul. in cōsil. 34. Præclare. n. 39. & Card. Imolē. & Bonif. in Cle. 1. de ætat. & qualit. Hugutio Archi. cū Do. & vtroq; Card. in c. 1. 36. dist. quod etiā oēs rhapsodi et sūmistæ p̄bant. Sed & Tho. 1. 2^e. q. 76. art. 2. ab oibus receptus sic ait: Oēs tenent scire cōiter ea quæ sunt fidei & vniuersalia Iuris præcepta. Singuli autē ea q̄ ad eorū statū vel officiū spectāt. Cū quo satis concordat post Inn. Pan. in rub. de sū. Trini. n. 6.^p Quæ autē sit scientia sufficiens arbitrio iudicis relinquit arg. l. 1. ff. de Iur. delib. & c. De causis. de off. deleg. & in specie tradūt And. Sicul. & Bonif. vbi supra. At qui cōpetitorē satis nouit nemo arbitratur eum scientiā habere sufficientē huic cantoriæ regendæ, attentis præsertim quæ Inno. ait esse attendēda, nēpe q̄ primo illa est dignitas secunda post Pontificalē, Secūdo q̄ ad eā p̄tinet chori & omniū diuinorum officiorū regimen, vt in artic. præcedēte dixim⁹. Tertio q̄ sita est non in qualiquali oppido, sed in vrbe Conimbrica.^r Quæ adeo in Lusitania præeminet, vt illa eius Reges corona insigniat & Academiā cōtineat Florentissimā doctissimis in omnigena sciētia viris resplendentē. Et adeo quidē aiunt etiā amici eius & fautores nō esse illi scientiā idoneā huic cantoriæ gubernandæ, vt palā fateantur eū hac de causa simul ac eam obtinuerit in alterius fauorē illi esse cessurū.^s Quo in loco, Deum immortalē, quis animo temperet ab illo? Ocuruæ in terras animæ & cœlestiū inanes. Quis calamū nō stringat in eiusmodi fautores & consultores adeo affectui humano, adeo carni seruiētes, vt eū æstimēt idoneū ad quærendū sacerdotiū quē omnino cēsent inhabilē ad id post acquisitionē retinendū? Dicite mihi cēsores circūspecti & qui veluti ex orchestra de quibusuis iudicatis. Nōne turpius eiciēt quam nō admittitur hospes. c. Quēadmodū. de iureiur. Nōne^t facili⁹ res producta conseruatur, q̄ fiat? l. Si vnus. §. Pactus ne peteret. ff. de

ⁿ
Beneficiorū col
latio facta ei qui
nil caller latine
vt plurimū nul
la est ipso iure.

^o
Scientia suffi
ciens beneficio
attendit illius di
gnitate: loco et
ordine cōsēda
est.

^p
Scientia q̄ suf
ficiens iudicis
arbitrio relinq̄
tur.

^r
Conimbrica in
Lusitania vrbe
præeminens.

^s
Beneficium ad
adquisitū tenen
dum qui nō est
idone⁹ a fortio
ri non esse ido
neū ad id quod
nondum est ad
quisitū: & cōtra
dicētū monitio
vehemens.

¶ Quere gigne
re agere difficili
quā conseruare
ac excipere.

¶ Excōicatio ac
ceptat beneficiū
non tamen sic ei
collatio.

¶ Beneficiū adq̄ri
p̄tat furor p̄e
ueniens non t̄n
tollit subsequē

paētis, cum multis allatis ibi per recentiores. Nōne plurima fieri phi
bent̄ quæ facta tenēt? c. Ad Apostolicā. de regul. l. Patre furioso. ff. de
his qui sunt. sui, vel alie. Iur. Vbi viginti similia copiosus aggregabat
Iason. Nōne cuidamus actionē, a fortiori datur exceptio? l. Inuitus.
§. Cui damus. ff. de reg. cū late ānotatis ibi per Dec. Sed quid extraria
citam? Nōne excōicatio impedit acquisitionē bñficii? c. Postulastis.
de cleri. excōi. ministr. quæ tamen non tollit acquisitū: licet fructuū per
ceptionē impediāt. c. Pastoralis. §. Verum. de appell. Homicidiū ante
beneficiū acquisitum eius acquisitionē ipso Iure vitiat, non tñ ipso
Iure ab acquisito deiicit secundū Pan. & Cōmunem in. c. Cum nostris
de concess. præb. & Feli. qui alios citat in. c. Inquisitionis. de accusati.
Furor itē & amentia impedit acquisitionē sacerdotii vt in. 9. exceptiōe
late probabamus, non tamen deiicit a quæsito. c. 1. de cleric. ægrot. lib. 6.
c. Indicas. 3. q. 9. vnde merito gl. 7. q. 1. in Sūma reprobāt per Domi. &
Alexād. ibi, eo q̄ dixisset eum qui iam promotus est repelli propter le
prā superueniētē, & abbatē etiā si fiat inutilis. Quā etiam Cōmunis
reprehendit in. c. Tua. & c. fin. de cleric. ægrot. Si ergo viri alioqui per
spicacissimi eū indignū censētis qui hanc cantoriā posteaquā quæserit
retineat, qui tam præpostere iudicatis eum dignū quo ei quæratur?

Ne tamen quidquā eorum quæ pro cōpetitore facere videmus ta
ceamus, dicat hic aliquis defectum prudentiæ ac sciētie efficere quidē
vt beneficiū non debeat cōferri ei qui patitur illū, at collationē factā
nō reddere ipso Iure nullā. Quoniā vt ipse paulo ante allegabā, multa
fieri nō debent, quæ tñ facta tenēt. c. Ad Apostolicā. de regular. Et hūc
cōpetitoris accessum collationē continere a Papa sub illa conditione
factā, si Ludouicus nō soluerit & cæt. vel si cesserit vel decesserit & cæt.
Et ideo impleta conditione per ipsius mortē collationem fuisse purifi
catā, & ita cōsumatā & perfectā, eanq̄ licet fieri non debuisset factā
tamen valiturā. Pro quo facit 2° q̄ Inno. in illo. c. Cū in cūctis. de elect.
dixit beneficiū conferri posse illi cui non est scientia sufficiens: si tñ est
docilis & speratur illā consecuturus. Tertio q̄ speciale videt̄ in illitera
to, q̄ collatio illi facta nō valeat secundū Inn. in. c. Cū nostris. de cōcess.
præb. Quarto q̄ collatio bñficii ab executore gratiæ facta indigno te
net, etiā quando ab ordinario facta nō teneret secundū Inno. in. c. fi. de
præsup̄t. Quinto q̄ passim videas collationes bñficiarū viris & pueris
non tantū scientia sufficiente carentibus sed etiā omnino ignaris litera
rū, saltem Latinarū & Græcarū fieri & pro validis haberi. Sexto facit. c.
Nisi. de renūciat. §. Pro defectu. Qui habet episcopū posse cedere epi
scopatui ob scientiæ defectū. Ergo episcopatus potest pertinere ad ali
quē non satis sciētē. Cui consequēs est prouisionē episcopatus tali fieri
non debere quidem, sed factum tenere. Septimo facit. c. fin. de ætat. &

qualit. Quod habet repellendū esse ab episcopatu eū q̄ nō didicit Grā
maticā. & ita præsūponit fuisse adeptū. Quoniā priuatio præsūponit
habitum. l. Decem. ff. de verbor. c. Ad dissoluendum. de despō. impub.

Octauo facit q̄ sicut scientia literarū ita etiā morū honestas requiri
tur in pmouēdo ad beneficiū. c. illo. Cum in cūctis. de electio. Imo tā
to magis q̄to vita bona doctrinæ bonæ præstat. Quod ipsūmet. c. Cum
in cūctis. in princip. significat, dum prius de morū honestate quam de
literarum scientia meminit At defectus morum honestatis nō vitiat
ipso Iure collationē, licet talis sit qui efficiat quem beneficio indignū.
Omnis enim cōstitutus in crimine mortali vt inimicus est CHRIS
TI. c. Tolle. & c. Si enim. de pœnitent. dist. 2. ita indignus est stipēdiis
de illius patrimonio sumendis, vt erudite de more Thomas, cui nemo
contradixit, sentiebat in secund. Secundæ. q. 63. art. 2. Quod diligen
ter annotauit ibi Cardinal. S. Xysti. Et ita indignus est beneficio, quod
est pars patrimonii C R I S T I. c. Cum ex eo. de electio. lib. 6. & c.
Cum secundum Apostolum. eo titul. Non tamen regulariter est nulla
collatio existenti in peccato mortali facta. Quod satis probat. c. Sicut
2. de iureiur. Quod ibi gl. memorabilis annotauit. & late tradit Feli. in
c. 2. supra eod. col. 2. & latius in c. Dilectæ. col. 3. & 4. de exceptio.

Nono facit q̄ Felinus sequutus Io. And. in c. Auditis. de electio. &
Domi. in c. In scripturis. §. q. 1. dixit. c. Cū in cunctis. prædicto nō p̄ba
ri electionē de criminoso factā nō valere, sed eligētes priuari potestate
eligendi. Quæ originaria consideratio fuit Compostellani in c. Consi
derauimus. de electio col. 4. vers. Item q̄ sit nulla, licet Feli. id non dicat.
Alia tamen tria argumenta. s. decimū, vndecimū, & duodecimū infra
post solutionem noni cum suis solucionib. inferuntur.

Ad horum primū respondeo scientiæ necessariæ defectum non so
lum efficere vt conferens beneficium illū patienti peccet cum ipso reci
piente, sed etiā beneficii collatiōem reddere ipso Iure nullam. Quam
conclusionē quia nimīū est cottidiana multis comprobabo. Primo per
textum irrefragabilē in c. Cum in cūctis. §. fin. de electio. q̄ habet eum
qui confert beneficiū, vel ad illud eligit sciēter indignū ob ætatis morū
scientiæ vel nataliū defectum priuari pro ea vice conferēdi vel eligen
di potestate & collationē vel electionē ad aliū deuolui. In quibus ver
bis pondera disiunctiuā vel. Quæ clare demonstrat vnum illorum qua
tuor defectuū sufficere quo illi dispositioni sit locus argu. c. Inter cate
ras. & eorum quæ late ibi diximus supra eo. Pondera secundo collatio
nem & electionem patienti aliquem ex illis quatuor defectibus fa
ctam ad alium deuolui. At quomodo collatio vel electio ad alium de
uolueretur facienda si facta teneret, licet fieri non debuisset. Quare
non immerito ibi hoc tenet Pan. col. pen. & sentiūt Ioh. And. & Card.

e
Beneficiū colla
tio idoneā scien
tiam non habē
ti facta nulla.
Et tā ei cui con
fertur quā conse
renti peccatum
est. Et ad alium
deuoluitur faciē
da.

ibidē. dum aiunt illi. §. fin. non esse locum in aliis defectibus, sed solū in illis quatuor praedictis. Facit secūdo. c. Cū nobis. de elect. Quod habet eum qui fuit ibi electus non esse repellendū ob defectum scientiæ.

^d
Scientia nō emi-
nens sed suffi-
ciens requiritur
in pro nouēdo
Quia n tamen tē-
pore electionis
adeise oportet.

^e
Conferens indi-
gno pl⁹ peccat
quā eum eligēs

^d Quia licet non haberet eminentem, habebat tamen competentem. Per quæ verba non obscure significat electionē non fuisse valiturā si non habuisset scientiā cōpetentē. Tertio fatit. c. Dudū. de electio. Qd̄ habet electionē eius qui tempore quo eligebat defectū ætatis vel scientiæ patiebatur, inutilem esse ipso Iure. Per quē ibi Pan. n. 11. argumēto a fortiori cōcludit collationē nescienti necessaria factā esse ipso Iure nullā. ^e Quoniā plus peccat collator: quippe qui Ius in re & ita pl⁹ Iuris trāsfert, q̄ elector qui Ius ad rem & ideo minus dat secūdū Rotę decis. pen. in nouis & ea q̄ latius citat Feli. c. Cū Bertold⁹. de re iudic. col. 1. & 2. Quarto est text⁹ in. c. Si forte. de elect. li. 6. adiūcta gl. qd̄ habet nō solū euidētē, sed etiā non euidētē scientiæ defectū reddere inutile electionē. Quinto est casus in Cle. 1. de ætat. & qual. Quæ renouans Iura antea super hoc cōstituta grauitē iubet, ne cui minus idoneo scientiæ, morib⁹ vel ætate conferantur sacerdotia. Vbi gl. 1. quærit: quid de parū scientē? Et se remittit ad ea quæ post Inn. Host. & Cōpost. scripsit in. d. c. Cum in cunctis. Glossę tamen addidit. Petr. ab Anch. parum scienti qui speratur profecturus cōferri posse, alioqui nullo modo. Imo & in ultimo notabili subdidit verbū prælati s̄ onibus memorandū & terribile: nepe ^f non solū peccare prælatos qui beneficia indignis conferunt, sed etiā teneri de dāno, perinde ac magistrat⁹ qui tutores minus idoneos dāt pupillis. Quod etiā Cosmas nō relato eo affirmat in p̄cem. Prag. Gall. verb. indignorū. Quia mali ministri electio culpa est. l. Si seruus. §. Proculus. ff. ad. l. Aquil. cū aliis allegatis ibi per gl. in verbo, habuisset Vbi etiā post gl. 1. tenet⁹ peccare illū qui suscipit officiū aliquod ad qd̄ sua scientia non sufficit. Quod ante illū Inno. cū vniuersa turba cōmē tantiū affirmat in. c. Cū in cunctis. de elect. & gl. putata singul. 3. Cle. 2. de magist. verb. honorē. Pro quibus text. est omniū forte Iuris optim⁹ in cap. Non est putanda. 1. q. 1. vbi gl. citat illa Oratii carmina pulchra omniq; CHRISTIANO semper memoranda.

^f
Beneficii collator
tenetur de omni
dāno quod indi-
gno prælat.

^g
Peccat quicum-
q; accipit offi-
cium cui exercē-
do scientia sua
nō sufficit.

Sumite materiā vestris qui scribitis æquam
Viribus, & versate diu quid ferre recuscent.
Quid valeant humeri.

A Equæ huc facit sed generalius. §. 1. l. Idē Iuris. ff. ad. l. Aquil. Quin & Fel. in præsent. c. n. 7. ausus est sequi glossā. l. Quicū vno. ff. de re mili-
tar. Quæ sibi visa est dicere capite puniendū esse qui indignus in epi-
scopū promouet. quod tñ mihi nō satis illa gl. aperit. Facit. c. Cū ex eo.
de elect. li. 6. b̄ qd̄ cōiūcta glos. Ioh. Monachi, habet ecclesiā indigere
viris literatis nō aut̄ asinis ferratis. Et Pius secūdus referente Platina in

^h
Ecclesiā viris
literatis nō as-
inis ferratis indi-
gere.

vita ipsius pag. pen. dicebat episcopū indoctū asino esse comparandū
 Quæ omnia in hoc allego, vt persuadeā verum esse illud Leois Papæ
 scientiæ defectum in clericis neq; dignū excusatione neq; venia. c. Si
 in laicis. 38. dist. Quæ tota probat hanc conclusionē. sicut & distinctio
 sequens. 39. probat non sufficere clerico regimen aliquod saltē habenti
 scientiā, nisi etiam habeat rerū agendarū prudentiā officio suo necessa-
 riam. De quo in tertio præced. exceptionis articulo supra egim⁹. Facit
 & illud Oseæ. 4. Quia tu scientiam repulisti, repellam te ne sacerdotio
 fungaris mihi. Quod non solū de literarū omnimoda ignorantia, sed
 etiam de minus sufficienti scientia intelligendū esse oēs sentire vident

Et adeo quidē collatio non habenti sufficientē scientiā est nulla, vt
 neq; coloratum titulū possidēdi præstet. Quod clare sentit Petrus Re-
 buffus in illo libello de pacif. possess. n. 213. coniungendo ea quæ antea
 dixit. n. 172. versic. Quarto non procedit. Imo quod amplius est^h sentit
 huiusmodi clericum qui triennio possedit beneficiū non gaudere re-
 gula de trienniali possessore. Quorum duorum prius verum arbi-
 tror esse in illiterato & nullatenus Latine apud Latinos callente, vel
 Græce apud Græcos per ea quæ ait Innoc. receptus in. c. Cum nostris.
 de concess. præbend. & multa quæ supra in dicto art. 3. prædixim⁹. Nō
 autem arbitror procedere in eo, qui qualemqualē sciētiam habet licet
 non sufficientē. Collatio enim huic facta licet non teneat, coloratū ta-
 men titulū præstare videtur per ea quæ de colorato titulo tradunt Pa-
 nor. & alii in. c. Cum nostris. & Cosmas in Pragmat. titul. de pacif. poss.
 verb. coloratum. Quoniam is aliquo modo capax est adiuncta. s. spe li-
 terarii profectus vt mox dicam: illiteratus autem minime per ea quæ
 supra in. 3. art. dixim⁹. Posterius vero. s. eiusmodi possessorem si posse-
 derit triennio non gaudere regula de trienniali possessore, arbitror esse
 falsum, etiam in illiterato clericatu tamen insignito, ea consideratione
 singulari quam supra fecimus de excōmunicato post Gomezium in re-
 gula illa de trienniali possessore. q. 27. & 28. nēpe multos gaudere regula
 de trienniali possessore, qui tamē possederūt sine titulo colorato: adeo
 vt si intra triennium spoliati fuissent non debuissent restitui.

Ad secundū respondeo primo illud Innocē. dictū^l. s. parū scienti sed
 spē maioris profectus literarii præseferenti ac mōstranti posse confer-
 ri beneficium, intelligendū esse per indulgentiā & dispensationem, nō
 autem per Ius cōmune secundum Hostiens. in illo cap. Cū in cunctis.
 de electio. Quem Ioh. And. & Pan. Cum cōmuni sequuntur ibi. Quē
 etiam Imol. cum Bonifac. probat in illa Clem. 1. & Domi. cum Alexā.
 in illo cap. 1. Quod vt frequentius receptum est, ita videtur mihi non
 probari fundamento aliquo solido. Imo videtur q; aut episcopus sine

^l
 Sciētie defectū
 nec venia neq;
 excusatione in
 clerico dignum
 De. 3 solā cien-
 tiam: neq; solā
 prudentiā: cleri-
 cis regentibus
 sufficere.

^h
 Beneficii collatio
 facta ei qui sciē-
 tia non est ido-
 neus nō præstat
 coloratum titu-
 lum. Quod repe-
 ratur procedere
 in illiterato pe-
 nitus vel in eo
 qui parum scit
 sine vlla spe.
 amplioris pro-
 fectus. & empara-
 tur item nō pro-
 cedere quoad re-
 gulā de trienna-
 li possessore.

^l
 Illiteratus
 non gaudet
 regula de trienniali
 possessore.

^l
 Beneficii colla-
 tio facta parū
 scienti spē tñ
 amplioris pro-
 fectus de se pre-
 bentū valet: et ā
 non prævia dis-
 pensatione: quā-
 vis graues aus-
 tores repugnēs

^m
Conciliū cōtra
generale neq3
episcopus neq3
legatus dispen
sat.

ⁿ
Beneficii colla
tio digniori fiat.

dispensatione id facere potest aut non etiam cum illa. ^m Quoniam episcopus dispensare contra illud concilium nequit. iuxta gl. memora. quæ singul. est Rauennati ibidem quæq; tertia est in. c. Cum dilectus. de electio. Imo neq; legatus contra concilium dispensat secundum illam gl. multis putatam sing. quæ pen. est. c. Dilectus. i. de præbend. Facit gl. c. pen. de fili. presbyter. Quæ conclusio cōmuniter retepta est per ea quæ Feli. tradit in. c. Nonnulli. infra eo. col. 3. & 4. & Franciscus a Ripa in inscriptione. c. i. de iud. cum aliis quæ latius adduxim⁹ anno superiore in d. c. Dilectus. vbi est aptissimus in hoc textus. Quare verum arbitror parum scienti & spem discēdi promittenti posse conferri beneficium sine dispensatiōe, quoad hoc saltem vt collatio facta ei teneat. Moueor ad hoc primo, q̄ Innocent. nihil de dispensatione meminit in illo. c. Cū in cunctis. neq; Hugut. & Archidia. i illo. c. i. 36. dist. neq; Petrus in illa Cle. i. de præbend. Secundo moueor, q̄ vt arbitror vitium est Innocentio dici posse scientiam qualem qualem cum spe verisimili perueniendi ad iustam posse dici sufficientem argum. eorū quæ probāt frequenter quod prope est adesse videri. l. Lecta. ff. si cerpet. l. Præles. ff. de procurat. l. pen. ff. de militar testa. l. Siquiscū. ff. pro empt. l. Item legato. ff. de leg. 3. Faciūt & illa multa quæ congerit Feli. in. c. Cū adeo, infra eod. dum conatur probare ea quæ ad aliquod officium sunt destinata in eo esse videri. Tertio moueor, q̄ licet hoc fundamentum non sit penitus conclusiuū, tamen attento q̄ interpretatio illa Innocentiana vsu recepta est vbiq; terrarum sine vlla dispensatione, iam a tempore immemoriali, vt video & audio, accipiēda videtur & sequenda. c. Cum dilectus de consuetu. l. Minime. ff. de legi. quoad effectū saltem iudicandi collationem validam. ⁿ quanq̄ peccat qui posposito eo qui actu haberet scientiam idoneam conferret ei qui habet illam partim actu & partim spe, cæteris paribus, eo q̄ digniori esset conferēdum beneficium secundum illa q̄ latius scripsit i. c. Graue. de præbē. anno superiore post Thomā a Vio, qui omniū diligentissime scripsit in ientaculo. 12. arti. 4. Facit q̄ Collectarius etiam in illo. c. Graue. verb. suspēdatur, de præben. ait episcopum posse promouere ad ordines minores ei⁹ modi partim scientes & spem prædictam monstrantes, nulla de dispensatione facta mentione. Respondeo igitur secundo ad argumentum secundum concedendo illud Innocentii dictum esse verum. Ex eo tamē nil contra nostram cōclusionem colligi, præter vnam limitationem quam inter confirmandum illam ex sententia Petri. in Cle. i. de atat. & qualit. tetigimus. s. q̄ licet regulariter collatio beneficii minus idoneam scientiam habenti facta sit ipso Iure nulla secundam prædictam cōclusionē nostram, fallere tamen hoc quando illa fit scientiam aliquantulam habēti & spē

& spem maioris de se promittenti. At competitor neq; habet idoneam scientiam, neq; principia illius, neq; spem ullam maioris profectus literarii præbet. & ideo illo Innocentii dicto iuvari nequit.

Ad tertium respondeo ^P negando primo speciale casum esse in penitus illiterato, in eo q; collatio illi facta non teneat: sed in eo q; ipse non est capax tituli beneficiarii magis quam infans, vt Innoc. supra relatus dixit in. c. Cum nostris. de concess. præbend. in princip. Et ideo vt dixit Petrus Rebuffus in illo tractatu de pacific. posse. n. 213. & sequē. nullū ei penitus colorē Canonici tituli queri, quo saltem restitutionē petere posset: cum tñ alias, licet collatio nulla sit, regulariter colorē possidēdi præstare possit iuxta doctrinā Petri i regu. i. de regul. Iur. li. 6. per ea q; supra dixim⁹, tēperādo bonā partē rigidæ opiniōis prædicti Rebuffi.

Ad quartū respōdeo ^Q negando Innocētiū dixisse valere collationē beneficii ab executore indigno factā, casu quo ab ordinario facta non valeret, quāuis ei Pan. id in illo. c. col. pen. imponat. Quia vt videre est in principio illius cap. vbi solū hoc t̄git, tantū dixit prouisionē ab executore minus digno factā valere anteq; verificet illā conditionē, si est dign⁹, rescripto insertā. Quia inquit iurisdictionē habet ante illā cōditionē purificatā. In nulla tñ re cōfert neq; cōparat delegatū cū ordinario. Imo si recte ratio eius ppendat, idem videtur sentire de ordinario qui etiā habet iurisdictionē. Valebit ergo collatio bñficii ab executore facta min⁹ idoneo, quando etiā facta ab ordinario eidē valeret, vt quia erat constitutus in aliquo peccato mortali. Quod tñ non impediēbat beneficii receptionē. De q; in responsione vltimi argumenti dicemus.

Secundo respōdeo q; Pan. qui putauit hoc, sed certe incaute, dixisse Inno. in illo. c. fi. & approbavit, postea cōtrariū tenuit in. c. i. de re iudic. sub finē corrigendo ea, q; ibi dixerat. Felinus itē contra illū tenet in illo. c. fi. duobus validis argumentis eū cōfutās, vt etiā supra in exceptiōe. 9. retulimus ad aliud propositū. Imo singulariter pie ac erudite Pa. ipse dixit in illo. c. i. collationē bñficii p literas Aplicas factā ipso Iure nullā esse, quoties Papa non scripsisset, si sciuisset veritatē. Dicite igitur mihi vos quæso viri prudentissimi, si Papa sciuisset competitorē prudentiā & literaturā omnino carere vel certe puerilem valde habere & nullatenus idoneā cantoriæ Conimbricensi regēdæ, nullā item spē maioris prudentiæ vel literaturæ præ se ferre, nunquid Papa contulisset illā ei?

Ad quintū respōdeo primo nō id quod fit, sed potius quod fieri debet attendendū & faciendū esse. c. Cū causā. de electio. l. Sed licet. ff. de off. præsi. l. Nemo. C. de sentē. & inter lo. omni iud. c. Gloria ep̄i. 12. q. 2. Secūdo respōdeo aliquos prælatos cōferre quidē bñficia pueris & illiteratis & parū sciētibus, nūc prece, nūc precio, nūc carne, nūc ignorātia

^P
Beneficii collatio facta illiterato & parū sciētibus ne spēs plus sciētibus promittenti conueniunt in eo q; utraq; est nulla sed differunt: q; illa non præstat titulū coloratū. hec autem sic.

^Q
Beneficii collatio quo casu facta ab ordinario est nulla etiā facta per literas pape non valet.

^P
Beneficii collatio facta per executorem nō valet quando papa si sciuisset veritatē id fieri nō iussisset.

^B
Beneficiorū collatorū alios esse incorruptos alios corruptos.

nunc diabolo suadente sed male facere. Alios eruditos Dei timentes magis que CHRISTI sunt, quam sua quærentes ab eiusmodi collationibus perinde abhorrere, ac a facie colubri: quippe qui nouerunt. c. Miramur. 61. dist. & illud Prag. Sanct. in tit. de electio. §. Et quoniam. s. eos qui dolose vel negligenter, ac timore Domini postposito in re tam graui se gesserint, sicut autores sunt in causa malorum pastorum, ita participes fient poenarum, quas ipsi mali pastores in districto Dei iudicio patient. Hec ibi. Quibus glossematarius eruditissimus ibidem addebat. Horrenda & timenda sententia est hæc, ad quam vigilanter attendant electores & collatores beneficiorum.

Beneficiorum collationibus, horrenda sententia.

Intellectus. §. Pro defectu. c. Nisi. de renūciat.

Ad sextum respondeo. §. illum Pro defectu. c. Nisi. de renūciat. intelligi posse de cessione facti, non iuris. Pro quo intellectu facit quod Cardi. ibi ait in casu illius. §. & ob sciētiam defectum, de quo ille loquitur, potuisse deiici episcopum, etiā inuitum, sicut in. c. fin. de etat. & qualit. Et ita non oportet dicere illum. §. agere de illo cui valida fuit de episcopatu facta prouisio. Secundo responderi potest illū. §. intelligi posse de illo qui parum sciebat: sed spē sufficienter sciendi præbebat tēpore quo prouisio episcopatus vel electio & confirmatio de illo sibi fuit facta. Tertio potest intelligi de illo qui satis quidem sciebat cū fieret episcopus, sed postea vel morbo, vel alio casu ignorantiam incurrit eorum quæ suo erant officio necessaria. Et ita nil contra nostram conclusionem probat.

Intellectus. c. fi. de etat. & quali.

Ad septimum. s. c. fin. de etat. & qualit. respondeo intelligendum esse illud eisdem duobus modis prioribus, quibus paulo ante dicebamur intelligendum esse. §. Pro defectu. c. Nisi. de renūciat. Non autem tertio modo quod eo casu inuitus deiici nequisset arg. c. fi. de cleri. xgro. & c. Iudicas. 3. q. 9.

Beneficij collatio facta excoicatio minori excoicatioe nullam non autem ut plurimum que sit capitalis criminis reo.

Ad octauum respondeo primū concedendo morum honestatem necessariam esse in promouendo sicut & literarum scientiam, & negando collationem factam existentibus in peccato mortali validam esse cum Pan. in. c. Si celebrat. de cleri. excoic. ministr. per illū textū. Qui pbat collationem factam excoimunicato minori excoicatione non valere. Hanc tamen Pan. opinionem nos alias ibi late reprobauimus p. c. illud Sicut. 2. de iureiur. & alia multa quæ docte ac diligenter demore in hoc instruxit Felinus in. c. Dilectæ. col. 3. & 4. de exceptio. Contra quam etiā tenuit Maior in Secundo Sēt. dist. 44. q. fin. col. 4. & in Quarto dist. 18. q. 4. col. 1. Secundo igitur respondeo concedendo defectum honestatis morum officere tantum collationi, quantum scientiam defectum. Concedo item collationem & electionem non reddi nullas propter unum vel alterum vel etiam multa peccata mortalia, etiam grauius regulariter. Quod Cōpostellanus omnium clarissime in illo. c. Considerauimus. col. 4. de electio. dixit. Sed ex hoc non infertur defectum honestatis morum non reddere collationem nullam.

Sciētiae defectum non magis quam morum collationem beneficiorum obesse. Et utriusque defectum illam nullam reddere.

Beneficij collationem non per omnem defectum morum honestatis reddi nullam sed per illam et aliam.

Fieri enim potest vt quis vno vel altero, imo & multis peccatis capitalibus maculatus sit, & nihilominus pro moribus honestis prædico habeatur. ^bPrimo quando ipsius opera mala occulta sunt, bona vero publica, & est paries veluti quidam dealbatus, vt verbis Pauli Actorū 23. c. relatis in c. Paratus. 23. q. 1. vtar. Secundo quādo peccata mortalia nō sunt graua licet sint publica argum. a cōtrario sensu. c. fin. de tēporib. ordi. Tertio quando peccata illa transierunt & facta iam pœnitentia in eis non perseuerat, habita indulgentia & dispensatione, qua parte op⁹ erat. Quemadmodum igitur supradiximus cōcilium noluisse per c. Cum in cunctis. de electio. inducere necessitatem scientiæ eminentis in promouendo, ad hoc vt promotio ipso Iure teneat, sed satis esse nō omnino carere literatura & spem maioris profectus præ se ferre: ita noluit inducere necessitatem honestatis morum heroicorum & eminentium vt promotio teneat, sed sufficientem, hoc est, ne omnino morum honestas desit, & spem mediocrium attingendorum præstet. Facit, q^d etiam ætatis maturitatem cōcilium illud exigit, nō tamen eminentē & perfectissimā, sed quæ mediocris sit vel ad mediocrem tendat, atēta beneficiorum qualitate puta. 30. annorum perfectorū in episcopo. 25. inceptorū in dignitatibus & curā animarum annexam habentibus in aliis autem minorē. Facit q^d licet amicitia diuina & morū honestas Deo grata quæ sola charitate infusa constat quocunq^{ue} peccato capitali quālibet momentaneo & paruo pereat omnino, quæ nostra miseria est, fides tamen & spes & aliæ virtutes acquisitæ non pereunt, etiā propter multa peccata capitalia vt eleganter affirmat & probat Thom. ab aliis receptus, in secunda Secundæ. q. 23. art. 2. Facit, q^d non omnis qui habet gratā Deo morum honestatē habet beneficiario necessariā. Multi enī sunt irregulares ob peccata & excōicati, qui tamen per contritionē sunt grati Deo. c. Dixi. de pœnit. d. 1. carent tamen vt mox dicā morū honestate ad hoc necessaria per iam dicta.

Et si vrgeas me, vt dicam quē appellabo morū honestate ad hoc omnino destitutū. ^cRespōdeo primo illum qui peccauit aliquod peccatū a deo graue ob quod ecclesia censuit eū ipso Iure irregularē ex natura criminis secundū Compostellanū in illo. c. Considerauimus. ab oibus receptū. ^fQuale est homicidium. c. 1. de homicid. c. Miror. 50. dist. 5. 1. de consecr. dist. 1. Vbi late de hoc scripsimus. Et alia multa sunt talia crimina, quæ videas in c. Nisi cum pridē. §. 1. de renunciat. per gl. in verb. du taxat, & oñes scribentes ibi, & per eruditū Aluarū in lib. de planctu eccles. li. 1. art. 48. & per rhapsodos & sūmistas in suis locis, & per Nicolaum Plouiuū, sed frigide in li. de irregularitate reg. 50. Quod prius & grauius tractauit Gūdisaluus a Villadiego vir vtiq^{ue} doctus & grauis

^b Peccato mortali nō omnē morum honestatē repugnare sed illam & illā.

^c Beneficario sicut non est necessaria scientia eminentis neq^{ue} etas grauissima ita neq^{ue} morū honestas pcellē.

^d Beneficio adquirendo non oīs morū honestas deo grata est sufficienter: neq^{ue} contra omnia que beneficio adquiritur sufficit esse deo grata.

^e Beneficiarius ille morum honestate beneficiario necessaria caret qui est irregularis: siue illa irregularitate: quā natura criminis signat: siue illa quā criminis notorij & grauis infamis parit.

^f Crimina que se regularitatē gignūt remittunt.

in libro suo de irregularitate. Secundo ille dicit omnino morum honestate carere de quo est notorium Iuris vel facti crimina graua digna depositione commisisse. c. fin. de temporib. ordinand. Si enim etiam acta poenitentia non possunt celebrare ante dispensationem, neque promoueri. Quia licet non sint irregulares irregularitate qua crimine inducit, sunt tamen ea quam infamia criminis gignit ut Communis affirmat in illo. c. fin. & praedictus Gundisalvus in d. lib. de irregularit. col. 9. & 10. & praestantius doctissimus & diligentissimus Cosmas in Prag. Sanctio. Gallic. titul. de concubina verb. inhabiles. Et ut omnes hi sunt irregulares, ita neque celebrare possunt neque promoueri ante dispensationem Papae, ut ait Gundisalvus, vel episcopi in adulterio, & minoribus criminibus ut Cosmas. Imo si celebrant nouam incurrunt irregularitatem secundum eosdem & Pan. ac Communem in c. Si celebrat. de cleric. ministrant. Quauis aliqui reclamant, & in his Imol. in c. 1. col. 4. de iudi. cui libenter subscribo. Nam & Communis cogitur ponere differentiam inter suam posteriorem & anteriorem quam omnium est irregularitatem, ut Cosmas ubi supra tradit. Et ratio Imolesis quae sequitur Inno neruosissima est & Petrus Rauenas in dicto. extrauag. quod ponitur in Alphab. aureo. fol. 186. Tu scis ait Communem tenere eum qui propter defectum esset irregularis non incurrere nouam irregularitatem celebrando ante dispensationem, quod ex stilo Curiae deprehendi ait. Quae cum dispensat super defectu, non solet dispensare super tali noua irregularitate. Tertio teneri posset eos etiam morum honestate omnino necessaria, ut collatio valeat carere, qui sunt infames infamia facti, hoc est, qui de praedictis criminibus: siue suapte natura, siue ob infamiam irregularitatem producentibus sunt apud bonos & graues viros infamati. per c. Omnipotes. de accusat. c. Inter dilectos de excessib. praelat. l. 2. c. de dignitat. lib. 12. c. Infamibus portae dignitatum non patebunt. de regul. Iur. lib. 6. Et quanquam facile ut dixi teneri hoc posset, & libenter illam affirmarem, si aetatis nostrae mores corruptissimi tantam mundiciem haberentur, tamen contrariae in hac opinioni accedo, limitando illam cum Calder. in consil. 20. de praebend. & aliis modis. ut. scilicet collatio facta infami infamia facti tantum & non Iuris valeat quidem regulariter ipso Iure, nisi in quatuor casibus. Primus quando illa infamia ex notorio peccato graui nasceretur iuxta secundum quod praecedit dictum. Secundus quando de perseverantia quoque in tali crimine est infamatus, & probatur vere crimine admissum fuisse. Hac enim duplicem infamiam cum criminis veritate concurrentem arbitror inducere sufficientem morum defectum, quo nulla reddatur collatio beneficii facta eiusmodi infamato. arg. eorumque ait Inno. in c. Inter. de excessu praelat. n. 4. & Pan. in c. si. de re iudi. Quo calu procedant quae rigidiora dixit

Irregularis ob
crimianotarij
infamiam cele
brant non incur
re nouam irregu
laritate: contra
Com. in c. fin.

Beneficio ad quod
rendo inhabile
esse infamem infamia
facti facile
sustentari: sed
contra consilium
dum nisi in qua
tuor casibus

Etatis iste cor
rupti mores mi
diciet magne im
patientes.

Iohan. a selua. 3. par. q. 3. n. 10. & 11. Tertius quando talis infamatus esset iam accusatus & lis super crimine penderet. c. Ommipotens. de accusa. Quartus quando collatio fieret virtute mandati Apostolici secundum Calder. in. d. consil. xx. de præben. & consil. 4. de accusat. Qui casus extendi posset ad collationem factam per Ro. Pontificem & legatum eius, nulla de hac infamia mentione facta. Quia primo illi semper super morum ac vitæ honestate se fundat ad conferenda sacerdotia, ut eorum præemia demonstrant. Secundo quia hoc est quid tale quod expressum merito retraheret concedentem a concedenda gratia beneficiaria. Ergo quia tacetur gratiam reddit subreptitiam. Quin & arbitror legati mentionem non sufficere, quippe qui Ius commune tollere nequit scdm glo. c. fin. de hæreti. li. 6. receptam.

Ad nonum respondeo^l Cōpostellanū, Io. And. Domi. & Feli. in argumēto citatos, quod maxime demiror, negligenter perpēdisse illud c. Cū in cunctis. in. §. fin. dum aiunt ibi nō dici electionem vel collationem indigno factam esse ipso Iure nullam, sed solum potestate eligendi priuari eos qui scienter id fecerint.^m Nam ibi clare dicit potestatem illam eligendi vel conferendi ad aliū pro illa vice deuolui, si ponderas dictionem, tūc, ibi positam, q̄ glo. pōderauit & pro sua expositione citauit. c. Cum Vintoniēsis. de electio optime probans illam. Quomodo ergo deuoluetur, si collatio vel electio, ut supra inducebam, valuisset?

Et ne dicas eos intelligere potestatem illam deuolui ad alium postea q̄ illa collatio per sententiam fuerit quassata, cōsidera primo q̄ raro aut nunquā illa prouisio haberet effectū, si hoc modo intelligeretur. Quoniam antequā prouisus tribus sententiis condēnaretur, renūciaret Iuri suo in manus Romani Pōtificis in fauorem alicuius. Quod facile admitteret ille, cum id in nulli⁹, quam collatoris cederet præiudiciū. Qd̄ ille paruifacere solet ut palā est. Secundo cōsidera q̄ textus ait, p̄ illa vice, iuxta pōderationē paulo ante factam & cōmunem intelligendi modū. Cū tamē si collatio tenuisset & oportet priuationē fieri, iā nō esset illa vacatio, sed alia noua, imo & alterius generis. s. per priuationem si alia per obitū cōtigisset. Innocē. item receptus ab oibus in hoc ibi collationē i casu illi⁹. §. fin. esse nullā tenet exp̄sse i. c. Inter dilectos. de exces. prælato. n. 4. Cōsidera. 3. q̄ pœna pdendi potestatem eligēdi & cōferēdi p̄ illa vice nō nascit ex eo, q̄ collatio fit indigno, sed quia sciēter fit illi. qd̄ clare pbatur in. c. Innotuit. & in. c. Cum Vintoniēsis. de electō. & in. c. Perpetuo. eod. tit. li. 6. Ita ut nullitas collationis ex indignita. collatarii, & pœna ex delicto collatoris nascitur.

Vltra prædictas nouem difficultates occurrit, & decima. s. q̄ Rota in decisi. 312. Nota q̄ clericus. in antiquis ait ad beneficium cui non im

^l
Intellectus. §
fin. c. Cum in cū
ctio. de electio.

^m
Collatio facta
indigno nulla
est & deuoluitur
ad aliū faciēda.

minet cura promoueri posse penitus illiteratum. Quod forte verum esse dixit Gomeſius in lib. expectatiuarum .n. 89. Undecima item. ſ. q̄ ſi hæc cōcluſio vera eſt multa beneficia vacarent, multi ad reſtitutionem fructuum tenerentur, multæ lites iuſtæ moueri poſſent, peccarēt item epiſcopi permittentes beneficia poſſideri per illiteratos. Quæ niſi mium videntur aſpera & ſcandalum præ ſe ferre contra. c. Nihil cum ſcandalo. de præſcript. & c. 2. de oper. noui nunciat. & c. 18. Matthæi.

Duodecima item. ſ. q̄ concluſionem noſtrā conſequeretur in peccato mortali manere canonicos & alios beneficiarios, qui nil ſaltem Latine callent. alios item quorum munus literaturam exigit altiorem illa quam habēt, neq̄ ſaluari poſſe niſi ſuis canoniis & beneficiis renūciēt. Qui ſermo durus videtur.

Ad decimā difficultatem reſpondeo primo deciſionem illā Rotæ. 312. in antiquis. pro me facere quatenus ait hæc verba: illiterato non poſt beneficium conferri. Quia cum tali nō poſt epiſcop⁹ diſpēſare, vt notat Innocent. in. c. Dilectus. de temporib. ordin. & Archid. in. c. Nullus. eod. titu. Et hoc verū in beneficio cū cura vel in beneficio ſine cura in quo requiritur induſtria & conſilium adhibendum, vt in canonicatu eccleſiæ cathedralis. Hæc ibi. At hæc de qua loquimur cantoria beneficiū eſt in quo multa amplior induſtria requiritur, quā in canonicatu. Secundo reſpondeo quoad beneficia ſimplicia Gomeſium id nō affirmari poſſe penitus, ſed cum nota dubitationis. ſ. forte locutum eſſe & minus quā Rota dicere voluiſſe. Sed neq̄ Rota id omnino ait. Hæc enim ſunt verba eius: Secus autem poſt eſſe in aliquo ſimplici beneficio. De quo dic vt nota. per Hoſtiē. in allegato. c. 2. de inſtitut. Audis Rotam ſe ad Hoſtienſis dicta in cap. 2. de inſtit. remittere? Ergo idē, quod Hoſtienſ. ibi, ſentire videtur. Quoniam doctoris dictum ſecū dum ea quæ allegat eſt intelligendū iuxta illud celebre Bartoli dictū in. l. Nō ſolum. §. Si liberationis. ff. de liberat. legat. Quod prius dixit omniſcius ille noſter Ioh. And. in. c. Cum nuncius. de teſtibus. At grauiſſimus ille vir Hoſtiēſ. Cardinalis nulla ibi dixit quæ cum noſtra cōcluſione pugnant, multa vero quæ eam magnopere cōfirmant. A itenī primo hæc verba: quamuis laicus poſſit recipi in ſpiritualem fratrem tanquā conuerſus, non tamen in canonicum niſi eſſet literatus & vere clericus efficeretur. Et eſt ratio quia hoc Ius. ſ. canoniæ requirit perſonā literatā propter maturitatem conſilii ſibi annexam, vt not. de præbēd. ſuper inordinata. Vnde debet vocari in capitulo & epiſcopo conſulere de his quæ fiunt a prælat. ſine cōſens. nouit. & c. Quāto. Et paulo poſt: Canonici enim debent ſcire literas & ſeruire Deo in ordinib⁹ ſuis & in officiis. §. 1. diſt. Eos. & c. Si quis ſacerdotum. ibi præced. & 96. diſt. &

ⁿ
Doctoris dicti
ſecundum ea quæ
allegat intelligē
dum.

^o
Canonicum li
teratū eſſe oport
ere.

9.2. dist. per totum Cum igitur Hostiensem approbet Rota, & Rotā sequatur Gomesius, & Hostiensis pro nostra sit conclusione totus: consequens est nec Rotam neq; Gomesium contra nos esse. Et quādo contra nos sentiret Gomesius, id obiter & veluti aliud agens sentit, & alii multi supra relati nobiscum ex professo sentiunt. In quibus est grauis scriptor Aluarus de planc. eccle. li. 1. arti. 48. dicēs irregularē esse penit⁹ illiteratum, Et cum eo dispensare nō posse episcopum, dixit Inno. in. c. Dilectus. de tempo. ordi.

Ad vndecimam respondeo concedendo P illa omnia esse vera quæ argumētum infert, quæ quāuis dura videantur indoctis, blanda tamē & pia eruditis sūt visa. Propter quæ ac similia verissimū sūt illud Innocent. 3. in. c. Cum iā dudū. de præben. multa per patiētiam tolerari, quæ si in iudicium deducerentur iustitia id exigente quassarentur. Adde q; multa maiora inferre posses, si ad vnguem expenderes abusum qui CHRIS TIANā ecclesiam circa sacerdotia turbat, posteaquam illa cœperunt æstimari oliueta veluti quæpiam & vineæ, posteaquam per earum collationem potius prouidetur personis quam ecclesiis, posteaquam improbe petentium importunitas & nimia indulgentium liberalitas, ne dicam prodigalitas, ætatis ad ordines & beneficia terminos confudit, & pro scientia preces & precium, & pro morum honestate nobilitatem, fauorem, potentiam & diuitias substituit.

Ad duodecimam difficultatem ægre respondeo. Dum enim omnibus per omnia placere cū Apostolo vellem, vereor ne multis in hoc displiceam. S; quia ipsemet Apostol⁹ ait si hominib⁹ placerem CHRIS T I seruus nō essem. ideo in quibus Deo & hominib⁹ simul nequeo, incorruptam creatoris voluntatem præferens creaturæ appetētiæ corruptæ & iuxta illud: oportet magis obedire Deo q̄ hominibus. Concedo primum omnes beneficiarios qui petierūt beneficia: imo & qui collata sibi absq; petitione sua acceptarunt, non habētes scientiam & mores ad ea tenenda idoneos peccasse per. c. Non est putāda. sub finem. 1. q. 1. Cuius verba sunt: Quisquis ergo sacerdotum non ad elationis pompam, sed ad vtilitatem adipisci desiderat, prius vires suas cum eo quod est subiturus onere metiatur, vt si est impar abstineat, & ad id cum metu etiam cui se sufficere existimat accedat. Facit. l. Idem Iuris. §. 1. ff. ad legem Aquil. Quæ omnium vna est conclusio. Quæ latius comprobari posset ex his quæ in principio exceptionis sextæ supra eo, & in. c. 1. §. Caueat. de pœni. dist. 6. scripsimus. Secundo dico eum beneficiarium qui literaturam suo beneficio sufficientem non habet, teneri ad eam sibi querendā quam ocysime commode potest. Quod si nō fecerit peccare determinatio est singul. Panor. in. c. Venerabilis. sub finē de præb.

P
De catambles
in conferendiis
& retinendis be
neficiis sic: res
quare.

q
Heterū. c. v. c.
Si dominus. c.
Julianus. xi. q.
lii.

r
Beneficium qui
accipit sine sciē
tia idonea illi re
gendo peccare
dū accipit: imo
& postea retinen
do acceptum: si
eam quā citissī
me cō: odepōi
non querat.

Beneficij collatione: que illiterato facta: nulla est: reuiuiscere literis questis & collatore i eade voluntate perseuerante probabile.

Beneficij qui sciens no esse suum apprehendit inabilis ad illud efficitur.

Juris ignorantia nonnunquam a vi in intrusione excusare.

Scientie discere de nulla eras se ra: neq; vlli ve recundū ea que oportet discere

Johannes Ema
nuel laudatur:

communiter recepta. Quā nos cum aliis tractauimus in illo. §. Caueat cum de sciētia cōfessario necessaria egimus. Tertio dico .s. teneri posse collationē illiterato factam, quę nulla est a principio si literas ille ad discat, & qui contulit ei beneficium in sua volūtate perseueret reuiuiscere, tacita quadam collatione veluti repetita, argumento eorum quę Pan. scribit in. c. Cum ex officii. de præscri. de collatione facta ab episcopo ante deuolutionē potestatis, ea post ad ipsum deuoluta. Et eorum, quę latius ibi scribit Felin. n. 36. Quod tamē limito, quādo ab initio bona fide beneficiarius illud acceptasset, & possessionē eius adeptus fuisset. Nam si sciens & prudens collationem sibi factam nō valere concessisset ei, virtuteq; illius possidere cępisset, vitium intrusionis contraxisse videri potest secundum ea quę Panormi. dixit in. c. Qualiter. & in. c. Quisquis. de electio. c. 1. de concess. præben. c. Præterea. de Iure patro. & ea quę Felin. tradit in. c. In nostra. coroll. 2. infra eod. de intrusioe. Quę nos profundius & resolutius tradidisse arbitramur. in. c. Cū iandudum. de præbend. Et quanq̄ ignorantia Iuris vt plurimum nō excuset regul. Ignorantia. lib. 6. §. Notandum. 1. q. 4. cum multis vtrobiq; citatis. Quando tamen paruulus esset huiusmodi illiteratus vel maior rusticanus, aut cum viroꝝ grauium & doctorum autoritate id accepisset, satis eum arbitror excusari a pœna intrusionis posse, licet collatio nulla maneret arg. eorum quę in dictis Iuribus annotantur & in. l. Athleta. §. De rusti. ff. de excus. tut. Quarto dico ex his inferri remedium salutis animarū huiusmodi canonicorum & beneficiariorū, vt. s. addiscant ea quę suis beneficiis bene regendis sunt necessaria. Neq; verecundentur id facere, considerātes illud magni & grauissimi nostri patris Augustini in. c. Si habes. 24. q. 3. Senex enim a iuvene, & episcopus tot annorū a collega nec dum anniculo paratus sum doceri. & illud Senecæ. Nulla ætas sera est ad discendum. etiam vsq; ad .88. annos vt ait gl. in illo. c. Si habes. per text. illum singul. in. l. Apud Iulianum. ff. de fideicō. libert. Quę habet Pomponium octogesimum annum agētem cupidunq; discēdi suspexisse illud Iuliani: Etsi alterum pedem in sepulchro haberem adhuc discere vellem. Quod sūma cum laude multos fecisse legimus & facere vidimus, suasoresq; vt facerēt nōnullis fuimus. Quin & scimus clarissimū virum eundenq; prouidētissimū ep̄m Zamorensem Do. Iohannem Emanuelem Zamoræ & Tauri & aliis sui episcopatus oppidis ad id oportunis ante paucos annos coegisse parochos capite iam cano & qui sexagesimum agebant annum, ad discēdas literas Latinas. Quas vel nunq̄ didicerūt vel parū in eis pmouerūt.

E P I L O G V S. huius & præcedentis exceptionis.

SI ergo gratia Papæ beneficiaria saltem tacite continet illam clausulam, si est dignus ea is cui sit, si dignitas illa maxime debet adesse tempore quo gratia sortitura est effectum, si competitor tempore illo cantoria in sua gratia contenta non erat dignus: tum propter amentiam, tum propter omnimodam prudentiam vel certe necessariam defectum, tum propter omnimodam scientiam vel certe necessariam defectum, consequens profecto est nihil ei per has literas quaesitum esse. Consequens item eum, vel, quia res quam non satis capit parum eum mouet, procuratores & fautores ipsius qui rem probe percipiunt, dum per eas aliquid ipsi quaesitum esse contendunt Deum Opti. Maxi. grauiter offendere, mēteque alta reuoluere debere illud Poetæ.

Si genus humanum & mortalia temnitis arma.

At sperate Deos, memores fandi atque nefandi.

DVODECIMA EXCEPTIO.

DVODECIMA exceptio quæ tam capit. nostrum quam cap. Cum adeo. infra eodem tangit illa est, quod competitor maior est. 30. annis, & tempore quo suus accessus sortiturus erat effectum, curatorem habebat bonorum suorum pridem a iudice illi datum. At maior. 26. annis bonorum suorum curatorem habens indignus est omni beneficio ecclesiastico: præsertim eo cui regimen aliquod inest, etiam si longe minusquam huic cantoriæ infuerit. Primo per. l. In questione. §. Minores. C. de sententiam pass. Qui habet patri dementi, furenti vel prodigo non esse committendam filii gubernationem, per quã Bal. in. c. Cum adeo. ait prodigo & bonis interdicto non esse committenda ecclesiæ gubernacula. Secundo facit. c. Indecorum est quod hi debeant ecclesias regere, qui non nouerunt gubernare se ipsos. de ætat. & qualit.

Et ne dicas contrarium probare cap. præcedens quod incipitur. Ex ratione. habetque pueros, qui se regere nesciunt, posse saltem per dispensationem ecclesias regere, Considera primo nullam esse competitori dispensationem eiusmodi quoad ætatem virilem: licet quo ad puerilem fuisset, qua parte Papa voluit locum fore accessui, etiam in puerili ætate, si conditio sub qua dabatur impleta fuisset. Considera secundo raro aut nunquam Roman. Pontificem super habilitate morum & scientiæ ac prudentiæ principaliter dispensare: quãuis super gradu nonnunquam dispenset, & super ætate sæpe, ac per quandam consequentiam cum ætate super scientiâ presente, propter spem futuram. Et quidquid cum aliis faciat, cum competitori saltem id non fecit. Tertio facit. l. Fulcinius. §. Plane. ff. ex quibus caus. imposs. ea. quæ post quendam de furioso statuta hæc verba subiicit:

H

Beneficij ecclesiastici non est ea pars qui 102 xv. annis curatorem habet. Quoniam vltimo diuino non luit ecclesie gubernoacula committenda.

Papa raro aut nunquam super scientiâ prudentiâ & morum bonellâ & necessariâ iduloget alicui. neque dispensat directe. Quãuis non nunquam indirecte id faciat dispensando super etate.

P
Furiosus & ma
ior qui curatore
inuatur exequa
tur.

P Idemq; in prodigo dicendum, ceterisq; qui curatorum ope iuuantur.
 Quarto facit q; huiusmodi maior curatorem habens cui bonis inter
 dictum est æquiparatur furioso. l. Furiosi. ff. de regul. Jur. Cuius verba
 sunt: Furiosi vel eius cui bonis interdictum est, nulla volūtas est. Simi
 listext. in. §. prædicto Plane. & l. Is cui. ff. de verborum & l. Si prædia. ff.
 de rebus eorum. & l. i. C. de curator. furios. & in. §. Et hæc diximus. Au
 thēt. Ut hi qui oblig. se hab. per res mi. Quinto facit q; Baldus in. cap.
 Cum adeo. n. 10. ab aliis receptus sensit non posse Papam indulgere ac
 dispensare, vt beneficium ecclesiasticum conferatur ei cui bonis interdi
 ctum est, vt supra in exceptione nona monstratum fuit. Quia id contra
 Ius naturale videtur esse, per ea quæ in principio exceptionis sextæ ad
 duximus. Idem quod Baldus tenet etiam expresse Felin. in hoc nostro
 cap. n. 7. & Petrus Rebuff. in lib. de pacif. possess. inter triginta genera
 personarum ad beneficia ecclesiastica inhabilium secundum locum de
 dit ei, qui cum maior sit, curatoris ope iuuatur. Idem etiam tenet Ste
 pha. Aufrer. in additio. ad Capell. Tholos. decisio. 488. An sit petendū.
 Contra exceptionem tamen hanc facit. q; licet maior curatorem ha
 bens & is cui bonis interdictum est regulariter exæquetur furioso per
 prædicta, non tamen quoad acquisitionem. Quia non prohibetur sibi
 acquirere. l. Is cui. in princip. de verbor. obligat. l. Certi cōditio. §. Quo
 niam. vers. Item quæri potest. supra si cert petat. & notat Bart. in. d. l. Fu
 riosi. Nam quia respectu acquisitionis prodigus pupillo æquiparatur,
 non potest quidem obligari sine tutoris autoritate, & tamen sibi acqui
 rit. §. i. Institū. de autor. tutor. l. Pupillus. de acquirēd. rer. do. ff. & notat
 Alexand. in. d. l. Is cui. in princip. de verb. obligat.
 Ad hoc respondeo primo quoad propositum nostrum sufficere q;
 maior curatorem habens æquiparetur pupillo. Quandoquidem hæc
 de qua loquimur cantoria pupillo conferri nequit sine dispensatione.
 Ergo neq; tali maiori, nec per consequentem competitori, qui nullā
 talem dispensationem, vt supra in sexta & nona exceptione tactum est
 habet. Secundo respondeo prædicta procedere quidem in contracti
 bus, non autem in beneficiis ecclesiasticis. Ratio diuersitatis illa sit, q;
 quæ sita per contractus curator administrat, quæ sita vero beneficia re
 gere, ac illis inservire non est curatoris sed personæ ipsius acquirentis
 onus & munus. Vt enim quis idoneus dicatur beneficio inservienti,
 non sufficit potentia id faciendi per alium, sed necessaria est potentia
 propria. c. Super inordinata. & c. Extirpanda. §. Qui, vero & quod ibi
 annotauit. Panor. de præbēd. Vbi nos id anno superiore dilatabamus.

q
Beneficia eccle
siastica non q; it
maior: q; i cu
ratore iuuatur.
alia vero sic. q;
in illis nō furio
so sed pupillo
ete iua. & que
ratio diuersita
tis.

q
Beneficio in ser
uendi potentia
pupillam & per se
quis debet ha
bere nec sufficit
per alium id fieri
posse.

E X C E P T I O D E C I M A T E R T I A

Exceptio decimatertia quæ materiam. c. i. & c. Mādatur huius tituli tangit illa est, q̄ is competitoris accessus expresse videtur esse reuocatus per regulā Cācellariæ vnde cimā quæ forte per errorē pro decima fuit excussa sanctissimi domini nostri. D. Pauli ecclesiæ CHRISTIANÆ nunc feliciter præsentis. Cuius similē omnium Ro. Pōtificum primus olim fecit Bonifacius octauus, licet nō adeo fortem vt Paulus. de qua tractat c. fin. de concessi præb. li. 6. Cui etiam similis sed non æque fortis est illa Inno. octauus in regula Cācell. 10. Regulæ Pauli verba hec sunt: Item reuocauit quascunq; expectatiuas & collationes, mutationes ac reualidationes & extensiones eas quomodolibet cōcraētes, etiam si qui per eas in canonicos sub expectatione præbendæ. vel portionū creati aut recepti fuissent, nec non alias quam super quibus per Cancellariam Apostolicam literæ in forma solita expediri consueuerunt, reservationes etiā mentales ac si nō emanassent de quibusuis, etiam Patriarchalibus, metropolitanis & aliis cathedralibus ecclesiis ac monasteriis & beneficiis vacaturis cū prouisionibus & cōmēdis aliisque dispositionibus, seu de promouendo & cōmendādo aliasq; disponendo mandatis & extensionibus inde secutis. Nec nō absq; cōsensu coadiutorias seu coadiutorū deputationes, etiam cū successione per dictū Clemētē & alios Roma. Pōtif. suos prædecessores in fauorē quoruncūq; & quibuscunq; etiā. S. R. E. Cardinalibus & sub quibusuis verborū formis, etiā. Motu proprio, & de Aposto. potestatis plenitudine seu cōsistorialiter cōcessas, factas, ac facultates nominādi, reseruādi, cōferēdi, cōmēdādi & alias disponēdi, q̄ ab eisdē prædecessoribus emanarūt, illarūq; vigore factas noiatiōes & reservationes. Quo ad ea in quibus nondū vere, non aut per decretū in illis appositū sunt sortitæ effectū. Nec alicui quascūq; declaratiōes aut præseruatiuas, vel ex tūc prout ex die reuocatiōis huiusmodi restituiuas & reualidatiuas clausulas, vel adiectiones, etiā si in illis decretū esset, illas ex tunc effectū sortitas esse, & ius in re quæsitū fore aduersus reuocatiōē huiusmodi in aliquo suffragari ac tenores & formas ōniū prædecessorū p̄ expressis habere voluit, Hacten⁹ regula. In qua pōdero primū verbū expectatiuas, quarū de numero hāc gratiā esse cōstat ex præludis. Et vltra ibi allegata p̄batur in regula eiusdē Pauli. 3. reuocatoria q̄ publicata fuit. 11. Decēbris. 1536. q̄ dū gratias expectatiuas reuocat, excipit accessum. At exceptio de regula esse debet p̄ ea multa q̄ citat Decius in regul. 1. ff. de regu. Jur. & Fe. in. c. Qm̄. vt lit nō cōtest. Et si dicas ibi non solū poni verbū, expectatiuas, sed etiā addi alias gratias, considera q̄ in nostra quoq; reuocatoria additur cū aliis dispositionibus. Quod generalius est q̄ verbū gratia. Præterea cōstat accessū

b
Regule Cancellarie reuocatiue gratiarū et nō. Et quis ei⁹ primus, autor.

c
Accessus expectatiua quedam gratia quo noie primū Paulus videtur in suis legibus vsue. Nec non reuocatoriæ iurisdictionis. Exceptio de regula dicitur esse q̄ dicitur in regula.

esse gratiā, & non talē per quā statim datur Ius & accipit, sed in futurū speratur accipi. Ergo merito dicitur expectatiua arg. c. fin. de cōcess. præb. li. 6. Nisi dicas ex usu cōi Curiaē verbū restringi ad eas grās q̄ nō habēt speciale ac elegans nomē, quale habēt accessus, regressus & coadiutoria. Sed obstat huic considerationi, q̄ hoc nomē accessus nouū est vt i præludiis dictū fuit, & ideo difficile fuerit hoc colligere ex tali usu cōi. Præterea vt mox dicā in aliis regulis videtur illa excipi ab appellatione generali: saltē gratiarū in aliis (inquā) regulis Pauli. Qui prim⁹ omniū videtur hoc nomine vsus in eis, sicut & suo tempore primū ea voce uti cœperunt, ni fallor Iuris periti scriptores. Ideo cōmuni vsus nō videtur hic allegari posse.

Secundo pondera dictionē illā, quascunq̄, quæ ampliat verbū cui adiicitur ad illa q̄ simpliciter prolatū non cōprehenderet secundū gl. in verb. quāuis Cle. 1. de re iudic. Facit gl. Cle. 2. verb. quouis, de electio. & gl. Cle. fi. verb. quouis, de sentē excōi. Tertio pōdera verbū collatiōes Quarum de numero est accessus, quippe qui est quædā conditionalis collatio, vt in præludiis est pbatū. Pondera quarto exceptionē illā, nec non alias, quā super quibus. &c. Quod excipiēdo illas videt includere oēs alias. Quia exceptio firmat regulā in casib⁹ nō exceptis. l. Quæsitū §. Denique ff. de fund. instruct. c. Quoniā, de cōiug. leprof. c. Dñs. 32. q. 7. Quarto pondera verbū, aliis dispositionib⁹. Quod adiectū verbo, expectatiuas, cōprehēdere accessū in indiuiduo sentit Cassador in decis. vnica de pactis. Quāuis dici posset verbū, cū pvisionibus, in illa regula positū adiectionē esse illi⁹ verbi, reseruationes, superius positi tantū, & non aliorū. Sexto pondera verbū, nec non absq̄ consensu coadiutorias. &c. Per quod reuocat etiā coadiutorias q̄ sine consensu, etiā cū futura successione concessæ fuerunt. Septimo pondera, q̄ excipit coadiutorias de consensu concessas, nō tamen excipit accessus. Octauo pōdero illa verba: sub quibusuis verborū formis. &c. vsq̄ in finē. Per quæ omnes clausulas gratiarū expectatiuarū, & conseruatiuas, & præseruatiuas tollit copiose. Quia tenores omnium & formas pro expressis habere voluit. Quod sufficit per ea q̄ late in prima exceptione diximus.

Secundo principaliter p hac exceptione facit. c. fi. de concess. præb. Qd̄ de similis reuocatoria regula, imo multo minus efficacis effectu agit, & declarat reuocari per eā omne Ius ad rē in beneficio per literas Aplicas quæsitū quantūcunq̄ Iuri ad rē fuerit ppinquū: modo ad illd̄ non sit penitus peruentū. At per accessum prædictū ante illā reuocatoria non fuit Ius in re quæsitū, vt palā est, & in præludiis fuit probatum.

Tertio facit q̄ per hāc reuocatoria censeat reuocata omnis dispositio collationē beneficii vacantis non attingēs, etiā si sit collatio bñficii vaca

e
Accesus quidā
collatio cōditio
nalis.

Expectatiuarū
reuocatoriā re
gulā omne ius
ad rem per eā
quæsitū tollere:
est ad accepta
tionē et collatio
nē non vā acces
ptate n̄ licet p
uentum;

turi, propter verbū, collationes, ibi positū. Per quā id tenent oēs in illo. c. fin. Et etiā si beneficiū vacasset iā & acceptatū fuisset secundū oēs ibidē Imo & si iā iudicatū fuisset illud bñficiū acceptati deberi secundū Petrū & Perusi. ibi. Imo & si collatio beneficii iam vacantis fuisset facta, sed nondū per collatariū acceptata secundū Io. An. Lap. Do. & Perus. ibidē sub finē illius cap. At per hunc accessum ante Pauli reuocatoriā quæ multis annis præcessit Ludouici mortē non fuit peruentū, nisi ad collationē beneficii vacaturi. Ergo reuocatus videtur per illam.

Quarto principaliter pro hac exceptione facit, quod quādo Rom. Pōtif. non vult in huius modi reuocatoriis accessum cōprehendi solet illū nominatim excipere. Quod patet in regulis eiusdē Dñi Pauli. Nā in ea quæ publicata fuit. 1. die Decēbris. 1536. Per quā gratias oēs expectatiuas a se concessas reuocās excipit accessum & regressum & de cōsensu coadiutorias. In ea item reuocatoriā quæ publicata fuit. 22. Augusti. 1536. idem facit. Cum igitur in hac reuocatoriā solum exceperit vnū ex illis tribus, nempe coadiutorias de consensu beneficiarii concessas: consequēs videtur eū noluisse accessum excipere. Quia vnus inclusio alteri videtur exclusio. l. Cum prætor. ff. de iudic. c. Nōne. de præsup.

Quinto principaliter pro cōclusionē hac facit decisio illa singul. doctissimi Cassadoris in tit. de pactis. s. b. per alternatiuā concessā ordinario quoad sex mēses tolli coadiutorias, quæ cum futura successione dātur: quamuis nulla de illis mentio fiat.

Cōtra tñ hanc exceptionē facit primo quod eā consequeretur idē esse dicendū de oñi regressu ante illā reuocatoriā a prædecessorib⁹. D. Pauli cōcesso. Quia par videt ratio in illo, ac accessu. Ergo eodē Iure sunt cēsenda. l. Illud. ff. ad. l. A. q. c. Inter ceteras. de rescr. Qd tñ subdurū videt.

Secūdo facit, quod casus except⁹ a regula p ratiōis paritatē ad aliū extēdit. l. His solis. C. de reuocad. donat. c. Cū dilecta. cū multis q̄ ibi citat Dec. de cōfirmat. vtil. At in reuocatoriā prædicta. D. Pauli excipit coadiutoria de cōsensu cōcessa. Ergo pari vel maiori ratiōe accessus & regressus videbunt excepti. Tertio facit quod statutū in vno coæquatorū extēdit ad aliud. c. Trāslato de cōstit. l. Si qs suo. C. de furtis, adiūcta gl. c. Miramur. de seruis nō ordinād. gl. memorabilis in. c. Si postq̄. de electio. li. 6. At regressus, accessus & de cōsensu coadiutoria in hac materia vident exæquata Quod satis videt colligi ex duabus regulis. D. Pauli, quas in quinto argumēto p exceptionē formato supra citauim⁹.

Quarto facit quod in his accessibus vt fertur cōpositio interuenit. Et si gratis quandoq̄ conceduntur, id fit respectu laborū & meritorū antecedentiū. Ergo quandā contractus vim habere vident vt Bald. ait in. l. Qui se pris. col. pen. vers. Hoc scias. C. vnde liber. id qd princeps cōcedit percepto precio dicitur contractus vēditionis & non priuilegiū, etiā si

Accensus aliquis
excipitur & alio
quando non in
reuocatione excipitur
peccat. uarum.

Alternatiuā op
dinari. rñ coad
iutoria tollere.

Illud. ff. ad. l. A. q. c. Inter ceteras. de rescr. Qd tñ subdurū videt.

Qui se pris. col. pen. vers. Hoc scias. C. vnde liber. id qd princeps cōcedit percepto precio dicitur contractus vēditionis & non priuilegiū, etiā si

vtatur verb. indulgemus. Et idē dicit Bald. de illo pro quo princeps ha-
buisset aliquā dationē vel factū quod habeat cōmensurationē cum re
concessa. Contractū autē princeps nō potest reuocare. c. 1. de probat. cū
aliis multis quæ ibi ab hinc bienniū scripsimus post Aret. Feli. & Dec.

Quinto facit, q̄ priuilegiū etiā subdito concessū precio vel re quæ
precio æquipollet recepta, imo & id qd̄ ob renūciationē cōcedit reuo-
cari nō pōt secūdū ea q̄ post Aret. Feli. allegat in. c. Nouit. de iudic. n. 8.

Ad horum primū respondeo negando ex nostra cōclusionē inferri
q̄ per regulā prædictam regressus ante illam concessi cēseantur reuo-
cati. Alia est enim & longe maior ratio quare regressus nō reuocetur.

Quia primo regressus est redit⁹ quidam in Ius pristinū, cui maxime
fauemus. c. Ab exordio. 35. dist. 1. Si vnus. §. Pactus ne peteret. ff. de pa-
ctis cum multis aliis q̄ in hoc congerit Feli. in. c. Cum oēs. n. 8. de cōstit.
& in. c. Cū accessissent. n. 4. eo tit. & Cassador in specie loquēs de regres-
su tradit in decisio. 1. de pactis. Secūdo q̄ regressus causam habet de
præterito, accessus autem minime. Tertio q̄ per regressum nō sic præ-
iudicat prædecessor Papa successori suo. Quoniā solum concedit Ius
quod olim habebat is qui ei renunciauit, quod etiam tempore succes-
soris hahuisset: etiam si nil præcessor diu posuisset.

Ad secundū respondeo primo concedendo vnū casum exceptū a lege
ad aliū similit̄ extendi, negando tamen illā reuocatoriā esse legē. Sed
quia. c. fin. de cōcessi. præb. reuocatoriā appellat constitutionē, & omnis
constitutio lex quædam est. c. Lex. 1. dist. 1. Ideo & regulæ Cancellariæ di-
cuntur leges saltem tēporariæ, vt gl. & Gome. tradunt in earū procem.

Securi⁹ est respōdere h̄ secūdo negādo rationē eandē militare in acces-
su ad illū conseruandū q̄ militat in coadiutoria. Quoniā per coadiuto-
riam cultus augetur diuinus & illius suppletur defectus. c. Quoniā in
plerisq̄. de offic. ordi. c. fi. de cler. agr. e. Indicas. 3. q. 9. c. Scripsit. cū trib⁹
sequentibus. 7. q. 1. c. 1. de cleri. ag. li. 6. Et graue præiudiciū fieret ecclīæ
illarū sublatio est. Quoniā licet aliquot noie tātū sint coadiutoria, mul-
tæ tamen sunt re ac nomine vtiles & necessariæ: cū tamen accessus ecō-
trario sint fere omnes alterius generis, vt palā est.

Ad tertiū respōdeo negando illa tria in Iure æquiparari. Quoniam
in nullo cap. totius corporis Iuris ea tria inuenias. Et q̄uis in aliquot re-
gulis nouis ex æquo de illis disponatur, nō tñ ex hoc sequitur illa esse
vt plurimū cōæquata. Et ad hoc vt statutū in vno æpparatorū habeat
locū in altero, nō sufficit ea in aliquo adæquari, sed oportet regulariter
exæquata esse secūdū Angel. in. §. Ius ciuile. n. 20. vers. Tertio fallit. de
Iure nat. gent. & ciuili. & Deci. in. c. Trāslato. de cōstit. Quanquā non
oportet ea ita exæquari vt nulla inter illa differētia inueniat̄ secūdo
Fran. Aret. in. l. Ex facto. no. 6. ff. de vulg. Ad do q̄ Cassador hoc in his

i
Accessus & res-
gressus non esse
in fauore parces
1278. 1279. 1280.
1281. 1282. 1283.
1284. 1285. 1286.
1287. 1288. 1289.
1290. 1291. 1292.
1293. 1294. 1295.
1296. 1297. 1298.
1299. 1300. 1301.

d
1302. 1303. 1304.
1305. 1306. 1307.
1308. 1309. 1310.
1311. 1312. 1313.
1314. 1315. 1316.
1317. 1318. 1319.
1320. 1321. 1322.
1323. 1324. 1325.

h
accessus coadiu-
tori inferioris
fauore.

i
Statutū in vno
æpparatorū nō
ocū habet in
altero: quando
regulariter sunt
exæquata nō ali-
ter.

terminis videtur sentire in decisio. 1. de pactis.

Ad quartum & quintum simul respondeo primo concedendo regulariter non posse principem sine causa reuocare suum contractum, neque priuilegium ob precium vel remunerationem concessum. At nego primo tale precium interuenire in his, vel sic benemerita considerari, ut gratiam faciant transire in vim contractus.^m Quoniam hoc consequeretur Papam vendere beneficia. Quæ dato quod sine vitio posset. Quod tamen multi & in his Caietanus negant, de quo nunc nil pronuncio, tamen sedem Apostolicam parum decet id audire. Quare malim dicere pecunias illas non in precium gratiæ, sed in quandam Sedis Apostolicæ dignitatis honestam sustentationem de more pio accipi. Secundo dico regulam illam limitandamⁿ esse in priuilegio per quod ius perfectum & irreuocabile acquisitum est, secus si ius reuocabile secundum Areti. in. c. Nouit. de iudic. quæ sequitur Feli. ibi. n. 8. Et vterque ponit exemplum in materia nostra. scilicet in cap. 1. cum ibi notatis de concessio. præbend. lib. 6. Facit id quod ait Bartol. in. l. Qui Romæ. §. Flavius. ff. de verbor. communiter receptus. scilicet cum qui donauit alicui cum pacto, quod post certum tempus res sit ecclesiæ, posse remittere illud pactum in præiudicium ecclesiæ: saltem si nil in hoc illa egit. Quoniam ut ibi ait Imolen. l. Id quod nostrum. de regul. iur. ff. de illo quod nostrum est irreuocabiliter intelligitur, non autem de illo quod reuocabiliter. Tertio respondeo eum qui accessum & alias gratias expectatiuas a Roman. Pontifice siue gratis siue precio impetrat, ea conditione saltem tacite impetrare, ut si in vita concedentis non habuerit effectum postea per successorē possint reuocari. Quoniam omnes Pontifices post Bonifacium octauum eiusmodi reuocationes facere consueuerunt statim post suam promotionē. Et quæ consueuerunt fieri tacite intelliguntur. c. Cum M. de consti. l. fin. C. de fideiusor. l. Quæ si nolit. §. Qui assidua. ff. de ædil. edicto. Et ideo si quidquid dani huic proueniat imputet sibi qui debuit id præuidisse.

Quarto respondeo principem Roma. ex iusta causa posse reuocare contractum & priuilegium precio concessum arg. l. Lucius. ff. de euitio. & l. Item si verberatum. ff. de rei vendi. & eorum quæ late traduntur in. c. Quæ in. de consti. & in. c. 1. de pbat. per Feli. & Dec. & alios per eos citatos alibi. Et secundum communem opinionem præsumitur princeps in dubio facere cum causa, quando facit aliquid quod sine illa non potest, ut tradit Ci. in. l. fin. C. si cont. & Pan. cõiter receptus in d. c. Quæ in. & in cap. Ad hæc. infra eo. Hæc tamē solutio non videtur firma. Nam ut in illo. c. Ad hæc. dicemus illa opinio communis non videtur vera per ea quæ Feli. & Decius tradunt contra Panor. in illo. c. Quæ in. & Decius contra eundem in. d. c. Ad hæc. & in. c. Cum inter. de exceptio.

P
Beneficia siue vendi possunt siue non a papa parum tamen decet id a ipso dicere. Cum quod ipse facit bene siue non a papa parum tamen decet id a ipso dicere.

n
Priuilegium precio concessum sine causa irrevocabile quantum saltem ius perfectum fecerit quantum.

O
Consuetudo tacite intelligitur: et eo expectantur reuocari de facultate tacite, nec cessari siue.

P
Causa non præsumitur in principe quando facta: ita quod sine illa non potest contra etiam papam.

Quinto respondeo pecuniam quam Roma Pontifex propter huiusmodi accessus accipit ad suam personam sustentandam, accipere veluti redditus quosdam suo tempore provenientes. Et quis per eam obligetur ipse ad seruandum illos dum uiuit: non tamen ideo successor ad id tenetur. arg. eorum, qui in c. 1. de solutio. notantur & in c. fin. ne praelat. vices suas. & in l. Defuncta. ff. de usufr. & quemadmodum. Et haec videtur ratio germana quare in hac reuocatoria Paulus non excipit accessus, & in reuocatoriis aliis posterioribus excipit. Quoniam in hac reuocat praedecessorum gratias, in aliis vero suas. Et magis tenetur ad conseruandas suas, quam alienas propter compositionem secum factam. Et quia per huiusmodi accessus & compositiones praedecessorum quoddam praediuicium fit successoribus, dum collationes eorum tempore vacaturas & pecunias eorum tempore recipiendas illi praesumpserunt & praecipuarunt. Quare merito eos successores reuocare possunt.

Sexto ac postremo quod attente perpendendum estimo argumentum hoc nil aduersum me concludit, vel euincit non potuisse Papam per illam reuocatoriam accessibus derogare. Quod tamen nullus Iuris peritus mea sententia dicere audeat. Nam si expresse accessus sustulisset sicut & coadiutorias sine consensu concessas, nemo diceret eos non fuisse sublato propter rationes praetactas. Et quia materia est beneficia, in qua Papae secundum Commune quod libet licet, & quem voluerit sine vlla causa suo beneficio priuare, per multa quae tradebat Felin: in c. Quae in. de constit. n. 19. Quauis nos in contraria soleamus esse opinione secuti Cardin. in consil. 141. Sanctissimus dominus noster. In qua etiam nunc perstamus, quoad beneficia iam quaesita: quamuis quoad expectatiuas & alias gratias beneficiorum quaerendorum, omnino non ue (quod addo propter regressus, per quos solum restituitur Ius antiquum) quae ut semper fuerunt Iuri exola, ita nonnunquam Deo displicent, nunquam a Comuni discessimus neque nunc discedimus. Imo arbitramur erudito cui libet visum iri iustius posse Ro. Pontificem tollere accessus a suis praedecessoribus concessos, quam alias generaliores expectatiuas. Quoniam primo ratio pecuniae a praedecessore acceptae sibi non obstat per quintam solutionem. Et secundo illi maius mortis alienae captandae votum inducunt argu. c. 2. iuncto. c. Accedens. & c. Constitutus. de concess. praebend. Vnde ecclesia Gallicana etiam regressus nullatenus admittit, quasi peccatorum quaedam fomenta & animarum scandala. Quod & nos seruari olim vidimus, dum in Academia Tholosana multis nominibus nobis suspicienda praelegebamus, & Petrus Rebuff. in gl. 2. titul. de reseruat. in Concordat. testatur. Ut ergo semel finiam & quod sentio libere dicam Iuri consonanti videtur per eam reuocatoriā regressus

q
 Infullegit con
 cessum precio p
 sua persona sul
 cepto a principe
 per successorem
 reuocari posse.
 Accessum a se
 concessum papa
 non tã facile reu
 uocat ac a pre
 cessore concessu
 ratio germana
 huius.

Beneficis in ec
 clesticis qd
 libet licet pape
 secundum Comu
 nem. quod non
 videtur verum
 quoad omnia:
 quibus quoad
 tollendas literas
 de vacatione
 gulariter sic.

regressus quidem non reuocari. Quia Iure antiquo & in id reditu fauorabili nituntur. Non item coadiutoria de consensu concessa. Quia illa præsuerantur expresse. Accessus autem reuocari, nisi stilus Curia aliud habeat, Quod certe mihi necunde constat. Neq; arbitror constitisse rerum Romanarum peritissimo Cassadori. Quare etiam atq; etiam habentibus accessus consulo, ut si quando antequam illi sortiantur effectum Rom. Pontifex qui eos concessit moriatur, conseruationem illorum a successore requirant: nisi eorum quos intra annum morti suae proximum concessisset. Quoniam illi per regulam quae decima est Pauli, & duodecima Innoc. conseruantur.

Accessum habet
si consiliu vile.

EXCEPTIO DECIMA QUARTA
ET VLTIMA.

Exceptio decima quarta quae materiam. c. i. supra eod. & inius capit. tangit illa est, quae competitor est filius illegitimus cuiusdam viri magno in precio cum apud suos tum apud Romanos habiti, qui ante Ludouicum nostrum praecessore hanc de qua cotredim⁹ catoriam obtinuit, & in fauorem eius resignauit. Et constitutio Clementis septimi extat, quae filios illegitimos excludit a successione in beneficiis pariter siue mediata, siue immediata in haec verba.

CLEMENS .7. & c. Sane postquam fe. r. Alexan. Papa. 3. praecessor noster filios praesertim sacerdotum in ecclesiis paternis succedere prohibuerat, easque nihilominus media intercedente persona filios ipsos habere disposuerat, cum passim sacerdotes ut ecclesiis suis filii eorum potirentur satagentes, in Alexandri praecessoris huiusmodi dispositione confisi, ecclesias suas quas ad eorum peruenire filios constituebant, in fauorem personarum, quae ecclesias ipsas etiam illarum possessione non habita in ipsorum resignantium filios ex fornicatione genitos ilico mox resignare, ipsique filii ecclesias ipsas dispensatione super natalium defectu, quae ex dictis sacerdotibus resignantibus geniti patiebantur (etiam patris nomine expresso) obtenta, consequi haecenus consueuerint: profecto periculosum semper & abominabile ac in grauem diuinae maiestatis offensam tendere, videlicet, quod ipsi presbyteri eorum crimine, quod erat occultum, non sine turpitudine ob inordinatum spuriorum filiorum amorem detegere non erubescerent, iudicauimus. Proptereaque ubi tempus (quod omnia palam facit) & praesentium ratio quid in futurum sit cauendum admonet, merito admonemur, ut ad tollendum huiusmodi abusum necessarium arbitrati sumus eiusdem Alexandri praecessoris canonem corrigere potiusquam talia cum tanto hominum scandalo tolerare. Habita igitur super his cum venerabilibus fratribus nostris sanctae Romanae ecclesiae Cardinalibus matura deliberatione, de eorum consilio & vnanimi consensu, autoritate Aplica tenore praesentium statuimus &

Clementine constitutio de filiis presbyterorum parentibus mediata neque mediata si sacerdos ius sit distent.

In. c. ad extirpandum de filiis presbyterorum.

In. c. ad extirpandum de filiis presbyterorum.

ordinamus q̄ de cætero filii presbyterorū ex fornicatiōe nati ecclesias cathedrales, etiam metropolitanas ac monasteria, quibus eorū patres præfuerunt, ac seu illa & illas dignitates: etiā maiores & principales, p̄sonatus, ad ministraciones & officia, etiam curata & electiua, & alia quæcunq; beneficia ecclesiastica cū cura & sine cura, secularia & quorumuis ordinū regularia q̄ presbyteri & clerici & religiosi eorū patres in titulū, vel cōmendam, aut administratiōem, seu vt aliis perpetuo vnita aliquā obtinuerunt, nullo vnq̄ tempore quo quomodo obtinere possint, nec cum eis super hoc dispensare intendimus. Et si quas dispensatiōes p̄ nos cōcedi contigerit, tanq̄ per præoccupationē & contra mentē nostrā concessas eis nullatenus suffragari, talesq; dispensatiōes nostris volumus exulare temporibus. Et quod nobis licere nō patimur nostris successoribus indicamus, non obstante præfati Alexandri prædecessoris & aliis constitutionibus & ordinationibus Apostolicis cæterisq; cōtrariis quibuscūq;. Hæc Cle. De qua cōstitutione aliqua non ōnino cōtenēda superiore anno in. c. 1. de præb. quoad alia p̄posita differuimus. Quoad præsens vero præsuppono Clementinam hāc post huius qualis qualis accessus concessiōem fuisse editā. Quoniam accessus a Leone. 10. fuit concessus, Clementina vero hæc a Clemente. 7. Est ergo nūc dubiū plusquā mediocre, in quo libentius audirē alios differentes & pronunciantes, quam differere ac sententiā ferre, nisi me necessitas cogeret. s. ane Clementina hæc obstet competitori quo minus per hūc accessū succedere in hac cātoria posset, si is aliqui valuisset neq; reuocatus foret. Et pro parte quidem negatiua multa faciūt. Quorum primū est, q̄ lex non extenditur ad præterita. c. fin. de cōstitut. l. Leges. 2. C. de legi. & l. de vsur. C. de vsuris. c. Ante trienniū. 3. 1. dist. c. Proposuisti. 8. 2. dist. Quod procedit etiam quando ratio legis antecessisset legē. Quia per hoc prohibitio legis non trahitur retro ad tēpus antecedens, sed solum ad futurū secūdū Bald. not. 6. & Salicet. col. 1. in. l. Testiū. C. de testib. p̄ illum textū, quos sequit̄ Feli. in. c. fi. de cōstit. Quæ ampliatio maxime inseruit nostro p̄posito. Quoniā ratio prædictę Cle. illius phibitiōem præcessit, vt ex ipsius proœmio satis colligitur. Neq; illi obstat gl. memorab. Cle. 1. de concess. præbend. verb. censemus cōmuniter recepta Quæ habet illi Clementinæ locum esse in præteritis. Quoniam ratio illius æque præterita respicit ac futura. Quam etiam Felin. ipse col. 7. illius. cap. vltimi commendat. Pro qua etiam facit, quod Bart. in. l. Omnes populi. n. 44. ait legem annullatiuā extēdi ad præterita, quando causa annullatiua suberat de præterito. Non inquam hoc obstat. Quoniā primo vt Feli. ait in principio illius cap. aliud est declarare & interpretari Ius antiquum iam cōditum, & aliud moueri ex ratione per quam

antecessisset
lex futu-
ra respicit
etiam præterita
ratio legis æque
præterita ac fu-
tura respicit
modo ratio nō
concludit neces-
sario: imo etiam
si ratio necessa-
rio cōcludat dū
modo lex ad so-
la se futura con-
trahat.

Lex futu-
ra respicit
etiam præterita
ratio legis æque
præterita ac fu-
tura respicit
modo ratio nō
concludit neces-
sario: imo etiam
si ratio necessa-
rio cōcludat dū
modo lex ad so-
la se futura con-
trahat.

lex non declaratur, sed assumitur pro fundamento legis nouę cōdendę. Hęc tamen solutio non videtur satisfacere. Quoniam solum procedit quando certum est legem quę conditur esse nouā. At gloss. præd. cum Cōmuni probat legem præsumēdam esse declaratoriā, quādo ratione antiqua, quę ita concernit præterita sicut futura nititur. Quare secundo respondeo ampliatiōē hanc procedere in ea ratione, quę sola sine nouo statuto non concludit necessario seruādum esse, quod lege noua statuitur. Illa vero glo. in ea ratione q̄ necessario cōcludit, & sola sine lege noua conuincit id quod per eam statuitur esse seruādum: etiā si noue non statueretur. De qua duplici ratione profundius, vt arbitramur, aliis anno superiore in c. Ratio nulla. de præbend. egimus. Sed hęc huius ampliatiōis resolutio applicata huic Cle. videtur cōcludere illam ad præterita extendendā esse. Quoniam ratio qua ea nititur concludit quod in illa statutū est seruandum fuisse, etiā si ea nūquā prodisset. Quoniam testatur proœmium eius: perniciosum semper & abominabile ac in grauē diuinę maiestatis offensam tetēdisse contrarium eius quod hic statuitur, & ita fuisse peccatum, & per consecutionem non faciendum. Quare tertio sed clarius & tutius respōdeo gl. illā illius Cle. 1. de concess. præbend. procedere in dubio, quando. s. non apparet aliunde legem illā tantū futura respicere, vt in casu illius Cle. 1. At per hanc de qua loquimur ipsam Clementinā clare aperitur non esse illi locum, nisi in futuris. Verba enī eius sunt: statuimus & ordinamus, q̄ de cætero &c. Quę dictio efficit, vt constitutio etiam antiqui Iuris declaratoria in qua ponitur sola futura respiciat per tex. omniū optimū coniuncta glos. verb. de cætero. de postulat. prælat. lib. 6. Textus etiā est aptus. in c. fin. de sponsa duor. Tradunt Imolen. col. 6. post Anto. & Felini. col. 7. in illo. c. fin. & Bart. in d. l. Omnes populi. n. 4. Ratio est ad manum. quoniam in certis locus non est coniecturis. l. Continuus. §. Cum ita. ff. de verb. Nā & dictū Bartoli supra pro illa gl. citatum in lege quę non se contrahit ad futurum procedit. Loquitur em̄ in illo articulo Barto. de lege, q̄ nec se ad præterita extendit, neq̄ ad futura cōtrahit. Cum ergo is accessus præcesserit hanc Cle. non videtur tolli ab illa quę se expresse ad futura contrahat, licet ratio eius eam præcessisset, & talis fuisset, quę sola sine hac lege concluderet esse malum & prohibitum quod ipsa prohibet. Et deniq̄ licet Iuris antiqui declaratoria esset & non inducitoria noui

Secundo principaliter pro hac parte negatiua: s. hunc accessum nō fuisse per illā Clementinam superuenientem sublatum^f facit, q̄ quando accessus conceduntur, compositio quædam pecuniaria interuenit, per quam Romano Pontifici aliqua pecunia soluitur, vel si gratis cōcedit

^f Ratio alia de præterito legem efficit declaratoria alia non ita: sicut & alia concludit necessario aliam non.

^f Lex etiā antiqui iuris declaratoria solum futura comprehendit: quādo se ad illa tantū contrahit

^f Accessus per cōpositionē pecuniariā obtinetur

id fit ob remunerationem laborum & aliorum, quibus de Sede Apostol. bene meriti sunt hi quibus conceduntur. Quod testatur Cassador in decisio. 1. de pactis, & experientia docet. Et ita concessio accessuum quandam vim contractus habet per ea quae citata fuerunt in quinto argumento contra exceptionem praecedentem supra formato. At contractum suum non potest princeps sine iusta causa tollere. c. 1. de probat. Ergo neque Clemens accessus antea concessos.

Tertio facit, quod inter competitorem & Ludouicum transactio quaedam facta fuit, qua competitor renunciavit Iuri quod se habere praeterebat in hac catoria, ut Ludouicus consentiret accessui per Papam concedendo. Et ne dicas hanc transactionem illicitam fuisse, considera auctore Papa eam factam esse, nec id Simoniacum Iure naturali vel diuino esse, sed tantum positiuo & humano per ea multa quae anno superiore in c. Dilecto. de praeb. scripsimus. At Papa contractus inter partes factos non solet tollere arg. per locum a speciali Cle. Dudum. §. si. de sepul.

Quarto principaliter facit. c. Detestanda. de concess. praeben. lib. 6. Vbi videtur esse casus pro hac parte adiuncta quadam determinatiōe Imolensis, quam refert & sequitur Domi. ibidem col. 3. sub finem. Capitulum enim illud reprobatur promissiones omnes conferendi beneficia, & Imolen. tenet intelligendum esse tantum de promissionibus faciendis & non factis, dato quod factae nondum suum sortitae fuissent effectum. Ergo pari modo Clemantina haec, quae tollit omnem succedendi modum filiis illegitimis in beneficia paterna, intelligi debet de modis succedendi concedendis & non concessis.

Quinto facit quod lex noua non comprehendit futura, quando ea comprehendendo inuolueret praeterita in quae non extenditur arg. c. Super eo. 1. de appell. & est gl. memorab. quae secunda est Cle. 1. de testa. Quam Card. Panor. Imol. & Rauenas ibi & Corset. in singul. verb. Lex, & Fel. in illo. c. fin. col. 12. pro singulari commendarunt & approbarunt. Quam pulchre declarauit Domi. in c. Ex antiquis col. 4. vers. Tertio. §. 4. dist. At in casu proposito aliquid inuenitur praeteritum, nempe concessio accessus, aliquid futurum, nempe illius executio. Et Cle. haec non potest executionem illam futuram tangere, nisi etiam ipsius accessus concessionem praeteritam inuoluat. Ergo eius executionem non tanget.

Sexto facit, quod lex noua non respicit effectus etiam futuros actus praeteriti & perfecti. c. fin. de constitut. coniuicto. c. Statuimus. de maior. In c. enim illo Statuimus. constitutum fuit, ut inter canonicos maior ordine in considerando minori praeretur, etiam si posterius esset receptus, & in illo cap. fin. declaratum est illud cap. non habere locum in iam receptis, sed in recipiendis tantum. Et non alia ratione, quam quia

ad illa dicitur
in d. d. d. d. d.
o. d. d. d. d. d.
c. d. d. d. d. d.
n. d. d. d. d. d.
n. d. d. d. d. d.
n. d. d. d. d. d.
n. d. d. d. d. d.

Dubia est res
tra comune quod
solutio docet.

h. d. d. d. d. d.
c. d. d. d. d. d.
n. d. d. d. d. d.
n. d. d. d. d. d.
n. d. d. d. d. d.
n. d. d. d. d. d.

Lex non respicit
futura quando
id faciēdo inuol
ueret etiam praeterita.

Declaratione
magna eget quod
solutio docet.

h. d. d. d. d. d.
c. d. d. d. d. d.
n. d. d. d. d. d.

concessio licet effectus quidam futurus sit, est tamē actus præteriti & perfecti. s. receptionis ante actæ. Facit. l. Iubem⁹. C. de testa. & l. Testiū C. de test. & c. Ante trienniū. 3. 1. dist.

Septimo faciunt decisiones aliquot doctorum particulares casu pposito iimiles. Quarum prima sit⁶ Io. An. in Mercuriali regulæ. Sine culpa. lib. 6. col. 13. vers. Ad solutionē. s. per legitimationē primogeniti non tolli Ius primogenituræ quæsitū secundo legitime nato. Secunda sit Freder. in cōsil. 294. Tactū tale. s. h. Clemētina Exiui. de verb. signif. Quæ fratres Minores declarauit esse inhabiles qui deputarent testa mētorum executores, non extendi ad executores ante illam cōstitutio nē deputatos. Tertia est determinatio quæ Bartolo tribuitur quanq; ipse tangit in. l. Omnes populi. ff. de iustit. & Iur. in. q. 5. princip. n. 42. s. q; statutum, ne fœminæ succedant, non extenditur ad fœminas quibus iam est delata hæreditas, licet nōdum diuisa. Quarta est Imolé. in. c. fi. de constitut. col. 7. quam sequitur Feli. ibi col. 2. s. q; lex uoua de lucrifa cienda medietate dotis vxoris præmortuæ, non extenditur ad dotem vxoris ante illam legem ductæ & post eam mortuæ. Quinta est Pan. in. c. Veniens. de conuers. coniug. n. 7. s. nouum religionis ingressum mariti non præiudicare vxori, quominus replicare possit de mariti a dultério antea perpetrato aduersus ipsū de adultério vxoris excipiētē. Sexta est Bald. cōmuniter recepti in. l. Iubemus. C. de testament. s. q; testamentū factum ante legem quæ nouam testandi formā inducit va let: licet in eo condendo non fuerit illa forma seruata. Quam decisioneē ideo tribuo doctorib⁹, quia licet Iason ibi. n. 10. & alii multi alibi dicāt in illa lege de hoc esse casum, tamen non videtur esse. Quoniam. l. illa Iubemus. non probat hanc conclusionē, nisi de forma inducta per legē quæ se contrahit & arctat ad futura tantū negocia. Conclusio vero do ctorum comprehendit etiam legem simpliciter inducentē formā sine vlla mentione præteritorū & futurorum. Per quam considerationem certum mihi est & procul a dubio testamentū ante illam legē conditū valiturum fuisse: etiamsi post illā potuisset illud testator mutare & nō mutasset. Quinimo arbitror verius esse quod^m Paulus Castrens. ait in illa. l. Iubemus, quam quod Angel. per posteriores magis receptus in Auth. Ut factæ constit. §. Prouinciarū. tenet. s. testantem ante legē no uā testandi formā inducentē, quæ non se cōtraheret expresse ad futura factam valituram esse, si testator post illam moriatur & cum posset re nouare illud testamentū non nouet: Quāuis Iason ibi & Feli. in. c. fin. col. 3. de constit. sequantur Angel. Cuius opinionem adeo non probat illud Authēt. in illo. §. Prouinciarum. vtsupra citato videatur probare contrarium clare, quidquid Angelus nimium subtilem se præstans ré

ⁱ
Legitimo pri
mogeniti nō tol
lit Ius secundo
genito quæsitū.

^h
Dubitū est quod
solutio docet.

ⁱ
Religionis in
gressus maritē
non præiudicat
vxori: quomin⁹
replicare possit
de mariti adulte
rio antea perpe
trato.

^m
Testamēt. an
te nouam legē
perfectū valet
etiam si secū dū
formā eius non
renouetur etiā
data oportuni
tate renouādj.

obnubilet. Quod quia nunc demonstrare extrarium est, omitto. Quae opinio Pauli satis videtur fuisse Petri in c. 2. de constit. col. 1. sub finem.

Septima est Pan. in c. Pastoralis. §. Verum. de appellat. n. 2. videlicet quod quemadmodum appellatio non suspendit excommunicationem latam, & sic actum praeteritum, & ideo non suspendit eius denunciationem, & sic actum futurum omnino illi annexum: sic & lex noua non suspendit actum futurum omnino praeterito annexum & ab eo dependentem.

Octaua sit Felin. qui in cap. fin. de constit. col. 3. contra Petr. ab Anchar. consil. 26. col. fin. determinat statutum, ne foeminae masculis ex tantibus succedant, non extendi ad bona quae ante illum pater pro se ac filiis suis quaesierat. Quae Felini decisionem sequitur Ioh. Crotus in repetitio. l. Oes populi. n. 73. in versic. Limitatur.

Nona sit Io. And. verb. incurrere. & Petri ab Anchara. col. 2. in c. 2. de constit. s. legem nouam quae vetat frumentum a territorio extrahi, non comprehendere illum qui coepit extrahere, & ob aliquod impedimentum non extrahit.

Decima sit Iacobi Butr. quem refert & sequitur Petr. ab Anchar. in repetitio. c. 1. de constit. charta parua. 50. col. 3. vers. Subiicio. s. de legato fratribus ante Clement. Dudum factum non deberi quartam paracho, etiam si qui legauit post illam Cle. mortuus fuisset.

Octauo principaliter pro competitore facit, quod res quae culpa caret in damnum vocari non conuenit. c. 2. de constit. regula Sine culpa. li. 6. At in nulla ipse fuit culpa quare is accessus sibi pereat.

Nono facit, quod qui licite renunciat alicui beneficio ob aliquam causam ea non sequuta, debet habere regressum ad illud. ff. & C. de cond. caus. da. & caus. no se. per totum. c. Si beneficia. de praeb. lib. 6. c. Cum vniuersorum. de rer. permut. cum annotatis in c. 1. eod. tit. lib. 6. At competitor huic cantoriae olim renunciauit in fauorem Ludouici licite. (Quia Papa consentiente) illa de causa ut ei concederetur accessus. Ergo si accessus is non sortiatur effectum, habebit saltem regressum ad Ius illud pristinum cui renunciauit.

Nono facit quod princeps, per suam legem nemini praesumitur praedjudicare, neque alicui Ius suum tollere. l. 2. §. Merito. & §. Si quis a principe. ff. ne quid in loco public. fiat. c. Quauis. de rescript. li. 1. c. Super eo de off. deleg. Quae quamuis de rescriptis, priuilegiis & aliis dispositionibus priuatis loquantur, tamen etiam in legibus communibus habere locum testatur Cardin. in cap. Ad petitionem. de accusa. oppos. c. Quem etiam Anani. sequitur. n. 4. Cardinal. enim ibi declarans eruditissime de more gl. singularem in verbo, pro infectis, Clemet. 1. de immunit. eccles. ait Roman. Pontificem in his quae sunt Iuris positiu

m
Appellatio non suspendit actum futurum ab excommunicatione praeterita omnino praedentem: & illi annexum.

n
Beneficium ob causam iuste dimissam causa non consecuta reddendum.

o
Teritio non videtur praedjudicare princeps per ullam dispositionem etiam per legem communem.

p
Princeps si quam legem pro infectis habeat non praedjudicat iuri antea quaesito alteri.

posse quidem facta ita pro infectis habere, vt non solum habeantur infecta ex tempore quo illa quassat, sed etiam ex tempore quo facta fuerunt. Id tamen intelligendum esse quatenus id in tertii præiudiciū non redundaret. Decius etiam in cap. fin. de constitut. col. 3. & clarius n. 13. in eadē est opinione. Pro qua conclusione facit. c. 2. & c. fin. de cōsti. Quæ ideo nolunt constitutiones ad probabiliter ignorantes & actus præteritos extendi, ne cui sine culpa fiat præiudiciū. Ergo lex principis in dubio nemini præiudicat. At si dicamus per hanc Clementinam accessum competitoris & alias expectatiuas, quæ filii spurii eo tempore ad ecclesias paternas habebant, fuisse sublatas, multis præiudicasset. Igitur id non est dicendum.

Decimo facit, q̄ competitor impensas fecit hunc accessum obtinendo in re pertinente ad Papam de consensu ipsius. Ergo vel accessus debet illi esse firmus, vel Papa tenebitur actione doli. l. Si cum mihi. ff. de dol. Quæ habet secundum Bartol. & Cōmunem eum teneri de dolo qui opus ceptum in re sua in alterius vtilitatē, non permittit ei finire.

PRO CONTRARIA tamen & nostra parte. s. q̄ per hunc accessum cōpetitor hanc cantoriā obtinere nequeat, obstāte illa Clementina, faciunt sequentia. Primum q̄ hæc Clementina statuit vt presbyterorum filii nullo vnq̄ tempore, quo quomodo beneficia quibus sui patres præfuerunt obtinere possint. At competitor filius illegitimus est eius qui huic cātorix olim præfuit. Ergo illā nullo vnq̄ tempore, neq̄ villo modo obtinere potuit, vel potest post Clemētinā illā prouulgatā: At virtute illius accessus antea concessi eā acquirere est aliquo modo obtinere. Igitur neq̄ illius virtute obtinere potest.

Secundo pro hac parte videtur casus in. c. Detestanda. de concess. præbend. lib. 6. adiūcta illi opinione Archid. cōmuniter recepta. Quas fat enim ille textus promissiones omnes beneficiorum vacaturorum, etiam illas quæ ante illud cap. licebant. Et Archid. ait quassatas censerī etiā illas quæ ante illud cap. fuerūt factæ. Cuius opinionē sequitur ibi latissime Io. Monachus, quamuis incaute Perus. cōtrariū imponat ei. eandem sequitur late Ioh. And. ibidem. Quod ipsum etiam breuiter Guillelmus a Mōte Lau. tenet. Satis etiam late idem probat Petr⁹ ab Anchar. Qui cum Perus. rem breuissime tangēte. Opinione Io. And. amplexus videtur Probus etiam in additio. Ioh. Monachi, dum eum nullatenus in hoc impugnat, probare videtur. Solus Imolenis relatus & probatus a Dominico ibi contrarium dixit secūdum Iuris rigorem esse verius, quamuis crederet in praxi seruandam esse opinionem Archid. & Cōmunem. & perpendamus hanc decisionem esse omniū quæ allegari possunt nostro casui simillimā. Sicut enim in nostro casu agit

q
Acto de dolo
datur in eū qui
permittit incipere
& non perficere
opus in re sua.

Intellectus cō
munis. c. ii. de
concess. præb.
lib. vi.

le beneficio vacaturo, ita in illo. Et sicut ibi promissio erat tū die incerto. s. cum facultas se obtulerit conferendi, ita & in casu nostro, cum. s. cederet, vel decederet Ludouicus. Et sicut ibi dies omnino incertus gratiam efficiebat conditionalem secundum omnes ibidem, ita & in casu nostro ut in præludiis est dictum. Et sicut ibi antequā dies incertus certificaretur, & sic ante impletam conditionem. i. antequam beneficium promissum vacaret, superuenit. c. illud reprobans promissiones per quas ius ad vacatura tribuebatur, ita & in casu nostro antequā dies incertus huius gratiæ eueniret, & ita ante conditionem ad impletā superuenit Clementina prædicta, quæ prohibuit filios illegitimos in patrū beneficia vlllo modo succedere.

Neq; vlla occurrit euasio, nisi a Cōmuni cū Imol. discedas. Quod tamen non esse faciendū in solutione. argumenti pro copetitore facti clare ostendā: vel nil pro illo facere illud argumentū demonstrabo. Vel nisi forte quis dicat illā cōstitutionē satis se ad præterita expresse extēdere. Qd Archid. & Guiller. innuerunt, & ipse in medio iudicibus relicto: rem a me nullatenus monendā, si tam litigatorem, q̄ æquū consultiore agerē. Cū Feli. & alii omnes recentiores, ut indeligher decisionē Imolenis Cōmuni contrariam tractant, ita parum hoc olfecerint.

Tertio principaliter faciūt illa multa quæ Io. Monach. vir ingenii acumine variaq; doctrina præcellens & Ioh. And. cum Petro ab Anchar. in illo. c. 2. ad confirmandam conclusionem tactā in secundo arg. adduxerunt. Quorum de numero est primo q̄ debitū conditionale vel incertum omnino diem continēs perit, si superueniat impedimētū conditione pendente, vel antequā dies eueniat. Quod tamē intelligo in vltimis voluntatibus. l. Intercidit. ff. de cōdi. & dem. & etiā in cōtractibus quoad obligationes perficiendas. l. Quoties. §. 1. ff. de noua. cū annotatis ei per Bar. Secundo q̄ dies conditionis adimpletæ tunc demū retrahitur, quando pēdente conditione non superuenit aliquid, qd illius dispositionis conditionalis effectū impediāt arg. l. Bonorū. ff. rérat. haberi. & c. Si pro te. hoc tit. lib. 6. Tertio q̄ si legatarius. ante conditionem impletam moriatur, vel alioqui fiat incapax, nil quærit ei neq; quidquā transmittit ad successores. l. 1. §. Si autē aliquid. C. de caduc. tollend. l. Si ita legatum. §. Illi si volet. ff. de leg. 1. Et idem si pendēte cōditione seruus fiat. l. Intercidit. ff. de condit. & demonstrat. cum. solutione Alberici ac Bartoli ei adiecta. Cum ergo accessus is conditionalis sit, cum omnino in incertū diē concessus fuerit, cū impedimētū pēdente conditione ac ante diem certificatū eueniret, & ideo retrahi nequeat, cum deniq; habēs illum legatario in hoc exæquetur, ut Old. receptus affirmat in consil. 8. Quidā & 168. Ad primā. cū anteq̄ dies cederet

Alius intellectus
c. ij. de concess.
preb. li. vj. rangi
t. r.

Jo. monachus
laudatus.

Conditione de
bitum perire p
pte impedimē
tum & incapaci
tatem.

cederet factus sit competitor incapax, sequitur per illam hanc cantoria
obtinere non posse.

Quarto principaliter facit * q̄ licet regulariter factum legitime nō
pereat, q̄uis ad eum casum veniat, vnde incipere non posset regula fa-
ctum. lib. 6. l. In ambiguis. §. 1. ff. cod. c. Neq̄ furiosus. 32. q. 7. c. pen. de
eo qui cog. cōsang. vxor. su. l. A doptiuus. ff. de rit. nupt. in princip. l. Pa-
tre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alieni lur. l. 1. §. Casū. ff. de postulā.
l. Is cui. ff. de testa. Tamen illud procedit quādo actus fuit perfectus &
consumatus, secus est si actus non esset consumatus. Quia tunc destrui-
tur, quando deuenit ad casum a quo inchoari nō potest. l. Pluribus & l.
Existimo. ff. de ver. & in. l. Si metallū. §. Si seruo alieno. ff. de his quæ
pro non script. in. l. Pro parte. ff. de seruitur. in. l. Post finitam. ff. de sus-
pect. tutor. i. l. Si sub vna. §. Si quis viā. de verbo obligat. Verba enim
illius legis pro parte quam Io. Monach. vbi supra cum Io. And. & Pe-
tro citat ea sunt: Pro parte domini seruitutem acquiri nō posse vulgo
traditur. Et ideo si quis fundum habens, viam stipuletur & partem fun-
di sui postea alienet corrumpit stipulationem: in eum casum deducen-
do, a quo stipulatio incipere non possit. Hec illa. Si tamen iam semel
quæsitā & constituta fuerat seruitus, quamuis stipulator mortu⁹ duos
hæredes reliquisset, seruitus tamen iam perfecte acquisita nō perisset
vt habet. l. illa Pluribus. §. Et si placeat. ff. de verbor. Sic igitur in casu
nostro prouisio conditionalis & sub omnino incertum diē facta & non
dum perfecta, sed pendens quam is continet accessus perit cum anteq̄
perficeretur ad tēpus huius Cle. peruenit, a quo iā incipere nō poterat.

Quinto facit, q̄ Ius * omne ad rem ad aliquod beneficium acqui-
situm perditur, si inhabilitas vel irregularitas superueniat illud haben-
ti ante quam Ius in re perfectum consequatur, per illa multa quæ supra
in except. 9. pag. 32. vers. Non obstat. late adduximus. At cōpetitor lon-
ge ante quam Ius in hac cātoria perfectū quæsiisset factus est per hanc
Cle. inhabilis. Ergo si quod ad rem Ius habuit perdidit.

Sexto facit * q̄ inhabilitas superueniens potentius est ad tollēdum
Ius ad rem & eius perfectionem impediendam, quam e contrario Ius
illud ad rem ad inhabilitatem ne superueniat arcendam. Exemplum
primo in hærede, qui licet tempore testamenti facti & mortis testato-
ris reperiat ad hæreditatem adeundam habilis & Ius ad rem multo ma-
ius habeat, & multo ad Ius in re propinquius, quam qui habet accessum
ad beneficium, nondum mortui. Si tamē ante aditam hæreditatem de-
portetur perdit Ius ad rem illud antea sibi quæsitū, non cōtra, per illud
Ius a deportationis inhabilitate, quoad illam hæreditatem præseruatur
l. Si alienū. §. In extraneis. ff. de hæredib. instit. §. In extraneis. de hæred.

Regula factum
legitime lib. vj.
de acupfecto
& consumato in
telligenda.

Beneficium ad
ecclē. iusticiū
per irregularita-
tem & inhabili-
tatem superue-
nientem perdi-

Beneficium ad
ecclē. iusticiū
per irregularita-
tem & inhabili-
tatem superue-
nientem perdi-

Ius ad rem tol-
litur per incapa-
citate: non cō-
tra incapacitas
perius a rem
spedit. Quod fra-
esse in herede:
legatario reliqui
contrahere pro-
batur.

qualit. & different. Exemplū secundo in legatario condicionali. Nam is perdit suam spem, si pendente conditione moriatur aut deportetur, & durante de portatione dies cesserit, vel conditio impleta fuerit. l. Intercedit. cum resolutione Alber. Bartol. & Cōmunis. ff. de cōdit. & demonstrat. & l. Interuenit. ff. de legat. praestand. l. Si cognatis. ff. de reb. dub. cum eis annotatis. Et cōstat tantum, imo plus Iuris esse legatario condicionali in legato post testatoris mortem, quam habenti expectatiuam vel accessum ante mortē eius, in cuius beneficiū est successurus vel accessurus. Ergo & si habens expectatiuā, vel accessum fiat incapax anteq̄ dies cedat, eadem imo maiore ratione perdit Ius ad rē qđ habebat: vel saltem durante illo impedimēto non poterit illud ad Ius in re transferre. Exemplum tertium in contractibus sit de illo qui obligationem conditionalem in puram nouauit, & pendente cōditiōe deportatus fuerit. Nam si durante de portatione conditio adimpleatur nō cēsebitur obligatio nouata. l. Quoties. §. 1. ff. de nouat. Per quā oīa vides Ius illud ad rem & spem debitum iri per illam incapacitatē superueniētē tolli, nō contra per illud Ius ab incapacitate praeseruari habētē illud.

Septimo pro exceptione nostra facit qđ nemo diceret eū qui expectatiuā generalem ad primū beneficiū vacaturū, quod duxerit acceptandū, ante illā Cle. habuisset, posse acceptare bñficiū quod patris eius mediate fuerat si post illam Cle. vacasset. Et non alia ratione, quā quia per illam Clementinam factus fuerit inhabilis ad illud, non obstante quam prius habuit expectatiua. Ergo inhabilitas per illā Clementinā inducta efficit, ne Ius ad rē ante habitū in Ius in re transire possit.

Et ne dicas primo per accessum Ius ad rē fuisse quāsitū, per expectatiuam generalem autem minime secundum Gomezū in q. 1. de nō tollē. Iure quāsitō. pag. 9. vers. Quarto modo. n. 33. Considera primo eius fundamenta id non probare. Nam primū. s. decisio Egidii. 667. Auditor deputatus non agit de expectatiua pura, sed condicionali. Vel quia ōnis expectatiua est condicionalis gratia, vt ait ipse in decis. 388. Acceptatio. & clare sentit Old. consil. 88. Quidam. & consil. 68. Ad primā. & in praeludiis est dictum. Vigilantius dico Egidium nō agere de expectatiua, quā vna tantū conditione omnibus expectatiuis cōi suspenditur: sed de expectatiua quā preter illam habet aliā. s. si per solertem indaginem inuentus fuerit idoneus, vel diuini, vel humani Iuris peritus, vel aliam similem. Is enim ante hanc conditionem extrinsecam purificatam nō habet Ius in re neq; ad rem, vt ait Egidius. Argumentum autem nostrum in illa expectatiua, quā vno generali modo est condicionalis fundatur. Nō probat etiā secundū, ratio videlicet illa qđ non solum mandatū de prouidendo sed neq; alius titulus de futuro

Expectatiua generalis ante Et. de fil. pres. in petra ad nulla beneficia paterna prodest.

Expectatiua ius ad rem non conferre alia maius alia minus: sed accessus maius quā alie vt plurimum.

Expectatiua semel condicionalis semel multo vero bis.

est habilis ad producendum siue causandum Ius in re. Nam hæc ratio æquæ in accessu concludit ac in alio mandato: nisi qua parte accessus cōtinet collationem saltem conditionalem. Non probat etiam tertium. s. Decisio Egidii. § 64. Conclusio q̄ gratia. Quoniã illa solum probat p̄ mandatum de prouidendo Ius in re non quæri.

Considera secundo, q̄ aptius in hoc allegari potuit gl. ordinaria in. c. Veniens. de renunciat. cui similis est in. c. Literis. de rescript. quæ aiunt per mandatum de prouidendo nil Iuris quæri expectanti, sed solū officiū iudicis ab eo implorari posse. Quas etiã in Iure ad rem procedere dicebat Panor. in illo. c. Literis. & aliis locis quæ ibi in huius anni initio citauimus. Vbi tamen secuti Hostiél. Imol & And. Sic. contrariū multis comprobauimus, & conclusimus omnibus expectantibus aliquid Iuris ad rem quæri ad beneficia suis expectatiuis comprehensa: quãuis aliis fortius & affectiuum aliis, debilius & non affectiuum. Considera tertio, q̄ neq̄ Pan. neq̄ Cōmunis negat per gratiam quæ beneficium in ea contentum afficit quæri Ius ad rē. & ita in ea saltem procedet argumentum. Nam nemo vt credo dicere audeat per eiusmodi gratiã generalem etiam affectiuam ante illam Clementin. obtentam quem succedere posse in beneficio a patre mediate obtento. Ergo per illam Clement. etiam Iuri ad rem fuit derogatum.

Et ne secundo soluas argu. respondendo aliud esse in accessu qui penitus perit, si nō sit ei locus in beneficio illo particulari ad quod datur, aliud in expectatiua, quæ in aliis quoq̄ in beneficiis suū potest sortiri effectum, argumēto eius quod eleganter Gomeſius determinat in. q. 31. Regulæ de non tollend. Iur. quæ. n. 40. s. per prouisionem Papæ cum clausula: modo non sit alteri Ius quæsitum. tolli quidem Ius per expectatiuam generalem habitum, non autem quod acquisitum est per accessum, vel regressum. Cuius rationē sensit paulo prius. n. 30. s. q̄ in altero casu irreparabile damnū fit, cum in alio beneficio verificari non possit, in alio vero non. Ne igitur (inquam) hoc respōdeas, considera 4. q̄ nolo ipse dicere Ius per hūc accessum acquisitum, & aliud per aliã expectatiuã generalem æqualia esse in omnibus, sed solum in hoc q̄ vtrunq̄ est Ius ad futurum, & per neutrum est Ius in re quæsitum. Et ideo cum incapacitas inducta per illam Clementinã Iuri expectatiuæ generalis præiudicet, sequitur non posse dici per eam ideo non præiudicari accessui. Quia ex eo iam Ius quoddã ad rem conditionale quæsitū erat illū habenti. Quod nostro proposito sufficit. Nulla enim alia ratio reddi potest, quare Clementina illa non præiudicet competitori quoad hunc accessum, nisi quia per illam Iuri alterius ad rem quæsitum non fuit derogatum.

3
 ¶ Accessui & regressui non præiudicatur per prouisionē cū clausula si nondum est aliquod Ius quæsitum: sed aliter expectatiuis sic.

^a
Beneficiū p̄f̄a
per statutū des
bitū ante hanc
Clem filio eius
post illam ei cō
ferri non posse.

^b
Clementina de
fil. presb. filijs
eorum ante illā
natis nocet: et
facultas succes
dendi eis cōpe
tēs cum accessu
conferatur.

^b
Adeūdi potesta
tū alia. Jus per
se subsistēs alia
non.

^c
Accessor nō ha
bet plus Juris
ante mortē eius
cui est accessur⁹
quā heres ante
mortem testato
ris.

Septimo facit^a q̄ tenentem partem aduersam oportet confiteri eū
cui ante illam Clementinam tanquam proximo cognato debebatur ali
quod beneficium, iuxta notata per Domi. receptum in cap. Cum in
ecclesijs. de prab. li. 6. qđ pater eius mediate ac ante illam Clementinā
obtinuerat, posse post illam obtinere. Quod tamen nullus eruditus vt
arbitror consilere audeat.

Octauo facit^b q̄ facilius tollitur id quod priuilegio cōpetit, quam
quod Iure cōmuni. l. Eius militis. §. Si militia miss⁹. ff. de milit. testa.
Sed filius presbyteri ante illam Clemen. natus perdit per eam faculta
tem a Iure cōmuni sibi collatam, vt patri posset immediate succedere iux
ta c. Ad extirpandas. de filiis presbyt. Nemo enim vt arbitror contra
rium dicat. Imo id ad vnguem post illam Clement. seruatur. Ergo pari
vel maiori ratione, qui habet accessum, & ita facultatē ab homine per
priuilegium Iuri semper ac Deo nōnunq̄ & hominibus perosum, con
cessam amittere debet. Et ne dicas aliud esse in accedendi facultate
speciatim ad certum beneficium concessa, aliud in facultate Iure Cō
muni generaliter concessa, considera quod licet quoad alia pro posita
diuerfa in eis sit ratio, tamen quoad nostrum p̄positum, facultatem
s. succedēdi vna videtur esse. Nam primo vtriq̄ ante illam Clemen
tinam quæsitā erat facultas succedendi in his beneficijs. Secundo
neuter admisit culpam quare sua facultate priuetur. Tertio vterq̄ præ
cessit illam Clementinam. Quarto neuter habebat vllum Ius in re ante
illam. Quinto vtriusq̄ beneficium vacauit post illā. Sexto verba Cle
mentinæ vtrunq̄ comprehendunt. Quare igitur alter efficitur incapax
& perdit facultatem acquirendi Iure cōmuni sibi obueniētē, alter vero
capax perseuerat, & non perdit facultatem acquirendi Iure peroso val
de: & tanto exosiore, quanto specialiore sibi competentem? Et ne dicas
facultatem illam succedendi in beneficium patris mediate generalem
non esse vllum Ius per se subsistens, b sicut neq̄ potestas adeundi hære
ditatē, quā quilibet capax habet generaliter absq̄ respectu alicuius hæ
reditatis præsentis vel speratæ secundum Bartol. cōmuniter receptum
in. l. Is potest. n. 3. ff. de acquirend. hæred. Ne inquam hoc dicas, conside
ra q̄ etiam potestas adeundi hæreditatem quam habet hæres institut⁹
vivo testatore, non est Ius aliquod neq̄ spes approbata lege secundum
eundem Bartol. in illa. l. Is potest. n. 9. c. Et cōstat eum qui habet accessū
ante mortem eius cui est accessurus, non habere plus Juris quam hæres
institutus per ea quæ in præludijs dicta fuerunt. Quoniam quemad
modū testator testamentum suum reuocare potest, ita & Papa quem
concessit accessum. Et quem admodum hæres ante testatorem moriēs
nil transmittit ita, neq̄ is accessor si præmoriatur ei cui est accessurus,

vt palam est. Ergo lex cuius verba comprehendunt filium presbyteri tam habentem accessum, quam non habentem, cum nulli vllum Ius videntibus beneficiis competat, vtrunq; etiam quoad sententiam cōplectetur, licet alteri maior spes sit quam alteri. Quia plus vel minus non mutant speciem, vt Philosophus ait, & Iurisconsultus probat in. l. final. ff. de fun. instruct. Et non solum vniuersalis qualis est hæc Cle. Sed etiam in definita omnia quæ sunt eiusdem rationis comprehendit, licet alia sit alia melior & maior. glo. celebris. c. Vt circa. de elect. lib. 6.

Nono p hac parte facit argumentū a sufficiēti partium enumeratione. Quod est fortissimū. c. Si enim. de pœnit. dist. 2. vers. Eligat. & Institut. de obligat. quæ ex quasi cōtract. nascū. in princip. Aut enim cōpetitor vult succedere in hac cātoria patri mediate per legem cōmunē, vel per dispensationem. Eligat vtrum maluerit. Per legem cōmunem non potest. Quoniam lex posterior derogat priori. c. 1. de constit. lib. 6. l. Non est nouum. ff. deleg. Et ita hæc Clemē. derogat Alexandrinæ. de qua in c. Ad extirpendas. de fil. presbyt. Qua parte illa continet filios presbyterorum succedere posse mediate in beneficiis paternis. Vnde post illā Cle. nulla est lex cōmunis per quā liceat filio presbyteri succedere mediate in beneficio paterno. Ergo cōpetitori non licet iam per illā legē Alexandrinā succedere in hac cantoria. Non item per dispensationē. Quia nullam talem habet expressam. Sed neq; tacitam. Quoniā ex nulla parte literarū accessus colligi potest Papam sciuisse cōpetitorem fuisse filiū eius, qui hanc cantoriam vnquā tenuisset. Ergo nulla via in eam succedere post illam Clement. potuit. At ante illā non successit vt ex preludiis constat. Ergo propositum.

Decimo facit, qd præiudiciū per solam consequutionem & nō principaliter contingēs non habetur in consideratione, textus iuncta gl. fi. in. c. Quamnis. de pactis. lib. 6. Quam ad tria ibi putauit singularem. Perus. & Georg. in col. 22. & 23. repetitionis illius probat. Quæq; ad textum relata habet iuramentū filia renūciantis bonis paternis nō ceteri aliis præiudiciū inferre, quāuis filius eius præiudicet, eo quia illā præiudiciū per quandam consecutionem & non principaliter fit. In quo illa cōmuniter recepta est ibi & a Felin. in cap. Cum. M. n. 29. de constit. & in. c. Humilis. n. 4. de maior & obed. & in. c. Exhibita. n. 1. de iudic. & in. c. Cum sit generale. n. 9. & in. c. Si diligenti. n. 32. de foro cōpet. & in cap. Quamuis. n. 16. de re iudic. & in cap. 1. n. 1. & in cap. Illa. nu. 2. sub finem de accusat. Facit glo. in. l. De vno quoq; ff. de re iudic. Facit. l. Verum. 2. ff. de furt. l. Fluminum. §. fin. ff. de damno infect. & l. Deniq; §. final. ff. de aqua pluui. arcenda. & l. Si quis nec causam. ff. si certum petat. & illa multa quæ allegat more suo ibi Iason.

^c
Argumentū a sufficiēti partium enumeratione validum.

^d
Preludiciū primarium non secundariū attendendum. Quod paulo inferius resoluitur.

Tradit etiam Pan. in consil. 85. Illud. n. 5. & Feli. in rub. de treug. & pace & in. c. Quæ in ecclesiarum. de constitut. n. 46. quæ citat & sequitur Curtius iunior in consil. 1. n. 21. Quin & Gomefius in. q. 3. regulæ de non tollend. Iure quæsit. affirmat per regulam illam non habere locum in Iure alterius, quod in consequutionem tollitur, sed solum in eo quod principaliter tangitur. Imo ibi. n. 9. ait anno. 1538. in prætorio Rotæ pronūcia tum fuisse penitentiariam sacram posse tollere Ius quæsitum alicui propter incursum periurii vigore. l. Si quis maior. C. de transactio. Quia illud Ius non est principale negotii, sed secundario obueniens. At in omnibus hominum actis causa immediata nō autem mediata & secundaria & per occasionem inducta attenditur secundum Cōpostella. in cap. Cum in cunctis. de electio. col. 4. & Feli. in. c. Solitæ. de maior. & obedient. & est glo. celebris in cap. De cætero. de homicid. cum aliis quæ Dec. in cap. fin. in princip. de confirmat. vtil. vel inutil. & in rubri. C. qui admitt. col. 3. tradit. Nam & causam naturalem non accidentalē considerandam probatur in. l. Qui habet. ff. de tutel. At per hanc de qua differuimus Clementinam Clemens. 7. principaliter voluit munditie sacerdotali & honori cœlibatus, ne ille male audiret, & male audiendo populo scandalo esset, consulere, ac constitutionē Alexandrinam, quæ rei contrariæ occasio erat tollere. Per cuius sublationem & contrariæ constitutionis quæ sanctissima est inductionem neq; competitori neq; vlli alii sit principaliter & immediate præiudicium, sed solum per quandā consecutionem, de quo nulla est habenda cura per prædicta.

Vt tamen nil taceam quod competitorem iuuat, ad hoc pro illo responderi posset primo negando cum Ludouic. Roman. consil. 176. Istæ sunt. col. penul. & Decio in. l. Pecuniam quam. ff. de reb. credit. n. 6. q; quando agitur de præiudicio tertii non solum consideratur quod principaliter fit, sed etiam quod in consequentiam & secundario. Qd ea ratione Roman. probat. Quoniam alioqui nulla gratia Papæ diceretur alteri præiudicatiua: cum omnes principaliter fauorem eorum quibus conceduntur respiciant.

Contra tamen hanc solutionem replicari potest primo quod horū opinio contra Cōmunem est. Secūdo quod licet vera esset tamē solū procedit, quando illud Ius cui per quandam sequelam derogatur, iam inerat tempore gratiæ alteri factæ secundum Gomefium in illa. q. 3. pag. 3. At competitor non habebat Ius in hac cātoria ante illam Clem. Et Ius conditionale ac ad rem non videtur sufficere secundum Gomefii mentem. Quoniam loquitur in materia illius. l. Pecuniam. & illius decisio, quæ communiter recepta est Bartol. in. l. Post dotem. oppo.

Causa immedia
tam non media
tam consideran
da. Et ideo ius
competens alicui
et periurio tolli
posse per peni
tentiariam.

2. ff. solut. matri. s. posse me renunciare obligationi conditionali, qua tenebatur mihi Titius, ut conueniatur a Caio ratione puræ qua tenebatur antea quam illo consentiente mihi sub cōditione obligaretur. Sed pro cōpetitore facit q̄ Alciatus varia & absoluta doctrina pariq; prudentia & circūspectiōe vir adprobans decisionem Bart. prædictā in ea. l. Pecuniam. ait præiudiciū, quod per quandam sequelam cōtingit attendēdum esse, quādo id a lege habitū est, vel ab homine ipsius habentis contēplatione. Cuius si dictum referas ad materiā in qua loquitur, videtur cōprehendere etiam Ius conditionale. At competitori Ius hoc competebat tempore quo illa Clementina facta fuit & sui contēplatione concessum erat. Ergo attendendū est, ne etiā per sequelam tollatur

Contra tamen hanc solutionem quæ satis exquisita est replicari etiā potest primo Alciatum id non exprimere, secundo nullam eum legem vel rationem quæ id concludat citare. Nam Bald. quem citat in .q. 7. l. Postquam. C. de pactis. de Iure in re quæsito loquitur. Egid. item qui ad hoc citari posset in decisio. 74. Termini. de Iure quæsito in re agit.

Tertio q̄ licet id esset verum cum agitur de derogādo alteri⁹ Iuri per pacta vel gratias principum particulares. Non autem quando ageretur de derogatione Iuris per legem generalem & publicam corrigentem aliam, quæ suapte natura est talis, ut per sequelam ingrata debeat esse aliquibus & spei & facultatis iam quæsitæ derogatiua. Quoniam sicut legem quam corrigit tollit, ita etiam spes cōmodi ex illa lege sperata tollitur, si nondum ad rem ipsam peruentum fuerit. Quod probat cap. Non debet. de consanguinit. c. De multa. de præbend. cum multis aliis quæ in proximo argumēto adducā. Pro quo facit primo, q̄ illud dictum: nō videtur princeps præiudicare alteri⁹ accipiendū est de alio præiudicio, quam de cogitato per ipsum, ut erudite de more determinat per multa Dec. in cōsil. 113. col. 2. & 3. post gl. & Pan. in c. Cū olim. de priuileg. & alios multos, quos ibi refert. Secundo facit q̄ Cle. hæc habet in fine clausulam derogatoriam, quoruncunq; cōtrariorum. Quæ in lege saltem generali posita omnia tollit secundum Io. And. in c. 1. de excess. prælat. col. 3. li. 6. & sentit Bart. in extraua. Ad reprimendā. verb. non obstantibus. & Card. consil. 25. In Dei. col. fin. & Felin. in c. Nonnulli de rescript. n. 25. vers. Decima conclusio.

Quarto contra illam doctrinam Alciati est decisio Bartoli cōmuniter recepta in l. Qui Romæ. §. Flavius. ff. de verb. s. eum qui donauit alicui rem ea lege, ut post certum diem quæreret ecclesiæ, posse remittere modum donatario, sine respectu præiudicii ecclesiæ, cuius tamen contēplatione ille fuit adiectus, si saltem illa in hoc nihil egit.

Alciatus laudatus paulo post omittitur.

Præiudiciū tertij præcogitatum a principe non impedit.

Preiudiciū se-
cundariū quādo
actus immediate
in illud suapte
natura tendit ac-
cedit: licet attē-
ta intentione ani-
mi agentis in al-
lud principalis-
ter destinetur.

Quinto contra solutiones praedictas replicari potest, quod vera resolutio in hac materia sit, quod praedictum tertii secundarium attenditur, quando actus suapte natura in illud immediate tendit: licet propositum & intentio concedentis in aliud tendat. Verbi gratia: in casu Ludo. Roman. consil. 176. col. pen. Papa cum derogat conclusioni factae in causa, principaliter quidem id facit, ut faueat alteri parti. At quia illa derogatio suapte natura in praedictum alterius partis tendit, attenditur illud, & habet locum regula de non tollend. Iur. quae sit alt. Item si Papa conferat mihi beneficium tuum, licet id faciat principaliter ut faueat mihi, tuum tamen praedictum attenditur. Quia licet attēta animi eius intentione mediatum & secundarium sit illud praedictum: attēta tamen ipsius actus natura, immediatum & principale est. Quae resolutio noua probat esse vera per illam aliam resolutionem, quam olim in c. Quia diuersitatem. de concess. praebend. post Panor. tradidimus. s. quod errans & culposus non tenetur de his quae proueniunt ex sua culpa, nisi quando immediate proueniunt ex ea vel ad illa specialiter ordinatur. Pro quo facit illud cap. quod putauit singul. Iason in §. Rursus. col. 5. Institut. de actio. Vbi. n. 15. Gomezus plurimos citat, sed non Petrum & Perusinum qui docte de hoc differunt in cap. fin. de homic. li. 6. Quod facit etiam Gondissalusa Villadie. de irregularit. col. 20. Cum igitur haec Clementina immediate ac principaliter ad tollendam constitutionem Alexandrinam tendat, cum suapte natura specialiter non ordinetur ad tollendum hunc vel illum accessum neque alias expectatiuas, cum etiam si nullatalia fuissent illo tempore concessa, nihilominus profuissent, cum ite omnia contraria tollat, cum per accidens & occasione cum eo concurrat, cumque sit ius quoddam conditionale, ac multis modis amissibile: consequens videtur per hanc Clementinam sublatum fuisse.

Vndecimo faciunt decisiones particulares variae variorum autorum. Quarum prima sit gl. multis putata singul. quae quinta est Cle. Ut hi qui. de atat. & qual. s. constitutionem illam quae prohibet dicere sententiam vel dare vocem canonicis qui saltem subdiacones non fuerint, comprehendere etiam canonicos ante illam Cle. creatos. Et ita noua constitutio comprehendit futuros effectus actus praeteriti. Haec tamen decisio quae multis & etiam mihi primo aspectu visa est pro nobis facere, quaeque magni faciunt oēs ibidem, & Feli. in c. fin. col. 1. de constit. parum meo iudicio pro nobis facit. Quia illa Cle. expresse ad canonicos antea creatos se extendit. Loquitur enim de his qui sunt mancipati vel mancipabuntur officiis diuinis. Qua ratione etiam parum facit pro Feli. ac aliis multis eam commendantibus ad hoc, quod noua constitutio comprehendit effectus futuros actus praeteriti. Quoniam illi loquuntur de constitutione quae simpliciter

in libris
de reg. iur. in
hoc lib. in
libro

Intellectus 21.
De hi q. de era-
z qual. & gl. illi
quinte.

Ibi

placiter statuit, non se ad preterita extendendo: cum tamen illa Cle. se ad preterita respectu effectuum futurorum expresse protendat.

Secunda decisio sit eiusdem gl. quæ secundum Feli. in. d. c. fin. n. 11. & alios alibi probat vnam limitationem illius regulæ, quæ habet nouam legem non extendi ad preterita, vt fallat, quando actus preteritus suam perfectionem a facto futuro expectat. ^a Circa quam decisionem, quæ multis videri potuit pro nobis facere, dico primò eam non elici efficaciter ex illa gl. Quia primo, vt paulo ante dicebã, loquitur in lege quæ expresse ad preterita. i. ad canonicos ante creatos se extendit: Cum tamẽ decisio prædicta & Feli. cum aliis ea vtentibus de lege ad preterita expresse nõ se extendere loquantur. Secundo quia illa gl. non loquitur de re imperfecta neque suam perfectionem a facto futuro expectante, sed potius omnino perfecta quæ parit effectus futuros. Loquitur enim de canonico iam plene creato, & canoniam plene collata, quæ facultatem ferendi sententiam vel vocem in capitulo dandi parit. ^b Dico secundo decisionem & limitationem illam meo iudicio etiam in se falsam esse, si intelligas eam de actu consummato, nondum tamen suum effectum sortito. De quo videtur communiter doctores eam intelligere. Primo quia nulla lege probatur. ^c Et a regula non est recedendum sine probatione necessaria gl. memorab. in rubri. de regul. Iur. lib. 6. & in regula Omnis diffinitio. ff. eodem Bart. in. l. Quoties. ff. si quis cautio. cum multis aliis quæ in illa rub. olim scriptus. Secundo quia Barto. receptus ab aliis in illa. l. Oes. n. 44. ff. de iust. & Iur. ait ad rem perfectam ratione formæ non extendi legem nouam simpliciter latam. Quod etiam Pan. in. d. c. fin. col. pe. cum quo trãseunt omnes affirmat. Tertio dico decisionis huius falsitatem nil nostro proposito obesse. Quonia ex falsitate illius solum sequitur huic accessui non fuisse derogaturam hanc Clemẽ. si solum vetuisset accessus & expectatiuas super beneficiis paternis concedi. Quia quoad formam perfectus fuit, licet non quoad suum effectum. Quia nondum sortitus erat illum. Quod nos non negamus, sicut & supra confessi sumus legem nouam, quæ irritat testamentum sine certa forma confecta, non extendi ad ea quæ ante illam fuere perfecta, licet testantes illi legi superuixerint: & reficiendi opportunitatem haberint per. l. Iubemus. C. de testa, & ea quæ ibi Paulus annotauit: quid quid Angel. probatus recentioribus parum expendentibus decisionem Bart. prædictam communiter esse receptam dixerit in Authet. Vt facte nou. constit. §. 1.

Tertia decisio sit eiusdem gl. quæ secundum Card. ibi & Feli. in illo. n. 11. singulariter probat constitutionem nouam comprehendere id quod iam præteritum est respectu futurorum effectuum: licet non respectu præteritorum quoniam est vtrorumque productiuum. Super qua decisione dico primo eam ibi non probari.

^a Intellectus est
vt hi qui. in
gl. v. de eta. et
qualit.

^b Lex noua simpli
citer loquens nõ
extendit ad pre
terita ratione for
me perfectæ: si
quoad effectum
sint imperfecta
^c Regula sine p
batione necessa
ria nõ esse limi
tandam.

^d Lex noua nõ in
cludit preterita
etiam quoad fu
turos effectus:
sivere ipsa vel
actu ipso & non
de vltu: effectus
aut executione
loquatur. Et en
debet vtriusque esse

Quia ut praedixi gl. loquitur de illa Cle. quae se ad praeterita extendit. Decisio vero doctorum de alia, ut patet ex eorum commentariis. In quibus pro alia limitatione videas hanc positam, & pro alia, quando lex se ad praeterita extendit. Dico secundo illam sic absolute intellectam etiam videri falsam. Quia primo nullo Iure probatur. Nam quae Iura in id citant non disponunt de re praeterita, sed de usu exercitio, executione, vel ordinatione futura rei praeterita. Quae longe esse diuersa satis clare colligitur ex doctrina Bart. in d. l. Oes. n. 44. & clarius ex resolutione Ant. in c. fi. n. 15. versic. Tertio casu. & Imol. n. 13. versic. Tertio casu. & Pan. n. 11. & Do. cum Al. in c. Ex antiquis. 54. dist. Et non est limitanda regula sine probatione necessaria per supradicta in. 2. decis. Secundo contrarium probatur in c. Per tuas. de maiorit. & obed. iuncto. c. fi. de constit. iuxta inductionem factam in argumento pro competitore supra formato. Dico tertio ex eius falsitate nil contra nos inferri. Quia nos non contendimus constitutionem de aliqua re vel actu simpliciter loquentem extendendam esse ad rem, vel actum praeteritum ratione futuri effectus, sed legem agentem de usu & executione alicuius rei vel actus futura comprehendere usum & executionem futura rei praeterita. Defendimus enim legem prohibentem quaecumque & quaecumque futuram successionem comprehendere successionem futuram: etiam si quis eam praeterdat ratione rei praeterita. s. accessus vel alius expectatatus antea concessit. Quod longe diuersum est. Hoc enim non est extendere legem ad praeterita, illud autem sit, ut mox magis apparebit.

Quarta decisio sit gl. memorabilis iuncto text. in verb. utetur. Cl. 2. de vita & honest. cleri. quae singular. probat constitutionem prohibentem usum & exercitium futurum alicuius rei vel actus comprehendere etiam usum & exercitium rei praeterita. Nam Cle. illa. 2. prohibet usum vestium virgatarum, vel partitarum clericis, & ait gl. illam comprehendere usum vestium antea factarum. De qua decisione dico primum illam esse veram. Quoniam ut gl. ipsa subtilissime subiicit, per hoc dictum non extendimus illam constitutionem ad praeterita, sed intelligimus eam in usu rei futuro, de quo loquitur. Aliud enim est res ipsa praeterita, aliud usus eius futurus. Res ipsam ut praeterita est, & illius usum praeteritum illa Clem. non tangit, sed tantum usum futurum. Dico secundo illam communiter recipi. Nam eam probant ibidem Card. & Panor. & impense commendat Imolen. & Anto. cum Imol. And. Sic. Feli. & Dec. in dicto. c. fin. & Do. cum Ale. in d. c. Ex antiquis. adprobant. Tertio dico illam gl. & decisionem quae ex ea elicitur male applicari a Feli. in c. fi. de constit. col. 1. limitationi ipsius quintae. Quam constituit ex decisione prima supra relata. Quarto dico hanc decisionem nostrum propositum maxime iuuare. Quoniam ut illa gl. loquitur de lege quae nullam de praeteritis mentionem facit, ita & nostra Cl. & ut illa loquitur

e
 lee de usu exer
 citio & executio
 ne loquens inclu
 dit usum et exe
 cutione rei ut
 actus etiam pre
 teriti.

de usu futuro, ita & hæc de successione futura. Cum ergo illa dicat Cle. illam comprehendere usum futurum rei præteritæ, ita & Clemētina nostra comprehendet futuram successione ratione rei præteritæ: & ita futuram successione ad quam cōpetitor ratione accessus præteriti aspirat.

Quinta decisio quæ corroborat quartam sit gl. receptæ per omnes quæ postrema est. c. 1. de iniur. lib. 6. quæ ait text. illum qui excommunicat concedentes vel extendentes pignorationes vel represalias ad clericos, comprehendere eos qui antea concessas extendunt. Et ita comprehendit usum futurum rei præteritæ.

Sexta quæ confirmat etiã quartam sit gl. singul. Cle. 1. de testa. s. q. Cle. illa præcipiens executoribus testamentariis etiam religiosis exemptis, ut rationem de sui officii gestione & executione ordinariis reddat, includit executionem & gestionem futuram: licet non præteritam, ut in solutione argumenti quinti competitoris dicam. Et ita vides constitutionem de gestione simpliciter loquentem includere gestionem, & ita usum & exercitiũ rei præteritæ officii. s. exequendi antea suscepti. Ad idem allegat Do. & Car. Alex. in c. Ex antiquis. 4. dist. post Anto. in c. Tui. de cōtit. gl. in verb. trāsuerint. Cle. 1. de regular. Quæ tñ nil facit. Quia agit de lege quæ expresse ad religiosos qui antea trāsierunt se ipsam extendit.

Septima ut decisio Io. An. in c. fi. de electio. li. 6. col. 1. s. cap. illud fi. statuens formam confirmandi electiones comprehendere confirmatiões electionum præteritarum. Quia licet electiones sint præteritæ, non tñ usus earum & confirmatio, de qua illud cap. agit. Sic in proposito licet accessus sit præteritus, successio tamen per eum facienda futura est.

Octava decisio sit Guillel. de Suza & Jacobi de Aren. quæ Cy. in l. 2. C. de leg. in hæc verba refert. b. statutum vetus continebat, quod banniti eximerentur de banno solutis 50. libris, postea superuenit novum statutum, quo cautum est ut eximerentur de banno solutis centum libris. Accidit quod quidam bannitus ante statutum novum volebat exire de banno, dicebat sibi, quod solueret centum libras. Dicebat ipse: ego non debeo solvere, nisi quinquaginta. De hac questione fuit controuersia Paduæ apud doctores illius temporis. Et terminatum fuit per Guillel. de Suza & Jacob. de Are. Parm. quod soluere debebat centum libras. Quia statutum non dat formam futuris bannitis, sed futuris exemptionibus bannitorum: & sic futuris liberationibus, ubi debet seruari lex nova. Hæc ille. Quid, te rogo, nostro proposito aptius, si rem vigilanter conferas?

Nona sit decisio Archid. qui in c. Deliberatione. de off. leg. lib. 6. sub fine secutus Guillel. de Suza præceptorẽ suum dixit. legem novam quæ formam procedendi & pronuciandi inducit, comprehendere lites præteritas, quæ parte processus adhuc est futurus: licet non qua parte præteritus. Idem gl.

f
Lex punitis extendentẽ reprẽsalias vel pignorationes cõtitidit extendentẽ præteritas.

b
Lex ut bannitus centum soluat: quo a banno eximitur: includit antea bannitum: licet antea potuisset eximi soluto 50. l.

i
Lex formam procedendi & ferendi sententiã inducens: includit lites præteritas: quæ parte non sunt finitæ.

e. Litet Canō. de electio. li. 6. verb. de cætero, recepta per oēs ibi & vbiq; & Petru ab Anch. in repetit. c. 1. de constit. q. 13. fol. paruo. 51. col. 1. Qd̄ ipsum Bart. in. d. l. Oēs populi. ff. de iust. & Iure. 5. q. principali recept⁹ ab omnib⁹ ibi. & Domi. & Alexā. i. c. Ex antiquis. 54. dist. & ab Anto. & Pan. in. c. fi. de cōst. & alijs quos referunt ibi Felin. col. 10. & Dec. pen.

Decima sit decisio Bartoli in. l. Omnes populi. ff. de iustit. & Iur. n. 47. s. h. statutū noue factū, vt medietatē dotis vxoris præmortuæ maritus lucretur, comprehendere etiam dotem vxoris ante illud statutū acceptæ, si ea post illud moriatur. Quod ipsum tenet ibi Rayner. de Forli ui. n. 63. suæ rep. Io. item Baptista de Sācto Seuer. n. 83. suæ repet. & Petrus ab Anch. consil. 125. Visis. col. fin. Imo & Cōmunis legistarū transit cum Bartolo teste Imol. in illo. c. fin. n. 13. Contra tamen illā decisionem Bartoli tenet ipse. in. d. c. fin. de constit. col. pen. vers. Sed aduerte. quē sequutus est Feli. ibi. col. 3. & Decius fin. & Io. Crot⁹ in repetit. l. Omnes populi. n. 73. quatuor rationibus. Quas licet veluti nouas referat, sunt tamē partim Imolen. partim Felin. in. d. c. fin. col. 2. & 3. Non tamen arbitror discedendū a Bart. cum quo omnes ante Imol. ipso teste transierunt. Quia primo si a Barto. in hac cōclusionē discedas, oportebit te pari ratione discedere in præcedenti cōclusionē. Quod quibus Decius faciat. col. pen. Imolen. tamen non audet id penitus facere, l3 tentarit. col. 7. Felin. item & Crotus Bartolum sequuntur. Secundo, q̄ quinq; decisiones præcedentes eis repugnant. Quarum nulli satisfaciunt. Tertio, q̄ ratio illa viua. gl. in. 4. decis. supra citatæ, qua Bartolus & prædictæ decisiones nituntur, destruit eorū sententiā. Quoniā dicere quod Barto. ait non est legē ad præterita extendere, sed futura cōprehēdere. Quarto facit, q̄ si sequamur Imolen. qui primus a Bartolo defecit, & qui fuit in causa vt Felin. Dec. & Crotus deficerent, oportebit nos dicere nulla præterita intra legem nouam includi: nisi aliquod verbum præteritum tempus sapiens in ea ponatur. Id enim ipse ait. n. 14. Quod tamē visum est absurdum, etiam Felin. in illo. c. fin. col. 13. vers. Demum. Quinto, q̄ inouarentur multa olim recepta per prædictos, vt ipsemet Feli. fatetur ibidem. Sexto est casus contra eum in. c. Cum tu. de vsu. adiuncto ei. c. Quoniam. eo. tit. Nam in hoc. c. Quoniā. statutum simpliciter fuit, vt vsurarii manifesti tali & tali modo cogentur restituere vsuras, nulla de præteritis mentione facta, nullo verbo quod tempus præteritum saperet inserto. Et in illo. c. Cum tu. declaratur locum fuisse statutis in. c. Quoniam. etiam in vsuris ante illud extortis. Vides ergo legem restitutionem vsurarum futuram tangentem extendi ad restitutionem vsurarum præteritarum, & ita ad vsum & exercitium rei præteritæ. Septimo, quæ consideratio neruosa est, si omnia quæ Imolens. ait vera essent

See vt marit⁹
lucretur medietatē
dotis cōprehēdit
dotem post illam
mortuam.

Bartolus defēdit
cōtra Imolens.
& recentiores.

et si in d. l. Oēs populi.
ff. de iust. & Iure. 5. q. 1.
principaliter recepta ab
omnibus ibi. & Domini.
& Alexandro. i. c. Ex antiquis.
54. dist. & ab Antonio.
& Petro. in. c. fi. de cōstit.
& alijs quos referunt ibi
Felinus. col. 10. & Decius.
penultimus.

et si in d. l. Oēs populi.
ff. de iust. & Iure. 5. q. 1.
principaliter recepta ab
omnibus ibi. & Domini.
& Alexandro. i. c. Ex antiquis.
54. dist. & ab Antonio.
& Petro. in. c. fi. de cōstit.
& alijs quos referunt ibi
Felinus. col. 10. & Decius.
penultimus.

sequeretur Canonem Si quis suadente. 17. q. 4. non comprehendisse homines ante illum natos. Sequeretur legē huius ac Castellæ regnorū, ne quis infideat mulæ, non includere illos, qui ante illam infidere solebāt, imo neq; mulas & homines ante illam natos. Et lex de non exportādo frumento vel vendendo extra ciuitatem & territorium, nō comprehendet frumentū ante illā legem coactū, & alia id genus sexcenta. Quæ ridiculū sunt & Iohanne Imol. viro alioqui grauissimo indigna.

Non obstat fundamētū eius. s. q. ex contractu dotis quæsitū fuit Ius hæredibus vxoris, & ita statutū illud nouum non debet eis præiudicare. Nam primo Ius quod futurus hæres sperat in bonis viuentis, nō est cōsiderabile, vt diximus in octauo argumento post Bart. in. l. Is potest. n. 3. & 9. ff. de acquirend. hæredi. Secundo illud Ius videtur secundarium & ita locum habent quæ diximus in nono argumento. Tertio præiudiciū illud est præcogitatū a statuti illius conditore, & ita locū habet quæ tradit Dec. in consil. 113. & tacta fuerūt in illo argumento nono. Si cōditor statuti & legis nouæ habuit potestātē præiudicandi cū causa. Quarto respondeo, ^m q. si talis contractus super dote fuisset initus, vt ex illo irreuocabiliter dos deberetur alicui post mortē vxoris, etiā sine alia vlla voluntate vltima & alia lege, tunc nō esset locus decisioni Bartoli. Quia tunc alia ratio, quā quia dos erat præterita impedit nouę legis vigore ad illā extendi: obligatio nempe quæ sita irreuocabiliter per illum contractum. Non ociose autē dixi: irreuocabiliter, & ita vt etiā sine alia vltima voluntate ac lege deberetur. propter ea quæ in solutione argumenti dicam. Ad alia vero tria fundamenta quæ Io. Crotus adducebat ex Felin. fontibus hausta gratia breuitatis, quia leuiora sunt, speciatim non respondeo.

Vndecimaⁿ sit Baldi in. l. Omnes pp̄i. ff. de iustit. & Iur. n. 14. ver. Sed an. s. statutum vetans mulieribus, ne deferant sericas vestes, includere vestes iam fictas.

Duodecima eiusdem ibidem. s. statutū, ne filia dotata succedat, concludere filias ante illud dotatas, quod ipsum dixit. in. l. illā. C. de donat.

Tertiadecima sit Bartoli in. d. l. Omnes. n. 42. s. statutum ne fœmine succedant, extendi ad præteritas quæ nondū cū fratribus diuiserunt hæreditatē. Quæ decisio satis continet id quod decisiones dictæ præcedentes, imo & quiddā mai⁹. s. cōprehēdere filias fœminas, etiā si pater ante statutū obiisset mortē, nondum tamen illæ recepissent portionē suam: quāuis contrariū ei imponat Imol. in. illo. c. fin. n. 14. & contrariū teneat Bal. in. l. Illam. C. de collat.

Decima quarta^o sit Felin. in. d. c. fin. col. 11. s. statutum vt tantū detur capienti & presentanti bannitum, dandum esse illi qui bannitum ante.

Ed. h. m. d. q. 7
Co. alubri. l. m.
10. d. q. m. p.
100. f. c. t. r. a. q.
11. m. d. q.

^m
Lex noua; tan-
gēs vsū rei vel
actus: non extē-
ditur ad vsū
rei præterite: qñ
alia ratio: quam
quæ præterita est
id impedit.

ⁿ
Lex neq; fœ-
minæ vestes ser-
icas vestiat vel
ne succedat do-
ta præteritas
includit etiam
cas quibus de-
lata fuit heredi-
tas sed nō adite

^o
Lex illa tantū
datur capienti
10. d. q. m. p.
100. f. c. t. r. a. q.

e presentat bā
nitū. includit eū
qui ante legē ca
pitum post cam
presentat.

Statutum capiat, & post illud presentauit. Decima quinta sit
Croti in repet. d. l. Omnes populi. n. 73. s. statutum, quod tantum detur
presentanti bānitū, da adū esse illi qui cœpit ante illud, sed post id præ
sentauit. Quas duas decisiones ideo tribuo diuersis. Quoniā, vt vides
diuersæ sunt: tribuo aut illis, & nō Baldo cui eas ipsū tribuunt in. l. Si ita
scriptū. §. si. ff. deleg. 2. Quia illud non dici ipse, sed diuersum. quod sit
XVI. s. Statutū de eo qui cœperit bannitū, extendi ad eum qui an
tea captū presentauit. Neq; ad id dicendū ea ratione mouet Bald. qua
illi patres significant, sed alia quæ parū eorū proposito & nostro seruit
Omnestamē tres decisiones probāt statutū de vsu aliquo & exercitio
loquense extendi ad vsum rei etiā præteritæ Qd est nostrū propositū.

P
Ecce ne querele
bānitū: u audiā
tur cōprehēdit
eum qui acci sa
tionē psequens
bannitur.

XVII. sit Angeli in. l. Vranus. ff. de fideius. col. 2. & in. l. 1. col. 2.
C. de his qui accular. non poss. s. p. stante statuto, ne quærelæ bannito
rum audiantur, accusatorē qui pendēte accusatione bānitur, nō debere
amplius audiri. Quoniā vt ille docte de more ait inhabilitas illa super
ueniēs ante rem perfectā repellit eum, postq; ad illū casum vnde inci
pere non poterat peruenit. Sed hæc decisio licet magnopere iuuet p
positū nostrum, quatenus probat Ius inchoatum perdi propter inhabi
litem superuenientem, nil tamen de legis extensione continet.

Q
Ecce ne quis triticū
exportet: eū qui
exportare cepit
comprehendit.

XVIII. sit Anto. in. c. si. n. 19. de cōstitu. s. 9. legē nequis triticū ex terri
torio exportet, illū qui ante legē cœpit extrahere, nondū tamen extra
xisset, cōprehēdere. Quod ante illū Host. neq; per eū neq; per aliū ibi
relatus sentit in. c. 2. de cōstit. vt in solutiōe. 7. argumēti. decis. 9. cōpetito
ris infra dicemus. XIX. decisio sit Io. An. in. c. Auaritię. verb. gerere
de electio. li. 6. cōmuniter recepta ibi. Quæ habet cōstitutionē illā pro
hibentē electo ne ante confirmationē administrationem ecclesię gerat
etiam tanq; procurator, cōprehendere illū electū, qui antequā eligere
tanquā procurator, vel œconomus administrabat. Quæ decisio nostrū
propositū magnopere confirmat. Nā sicut illud. c. Auaritię. de gestiōe
futura loquitur ita & Cle. nostra de futura successione. Et sicut hæc nō
extenditur ad præterita expresse, ita nec illud. Et sicut hæc aliquantum
est præiudicialis, ita & illud. Et sicut illud est phibitiuū, ita & hæc. Imo
illud de vsu actus iam effectū sortiti agit, nos autē de vsu actus nōdū
effectum assecuti. Cum ergo illud comprehendat futurū vsum rei pe
nitus perfectæ, œconomia videlicet, & procurationis cōsummatarū &
suum effectū sortitarū ante illud cap. ita imo a fortiori nostra Cle. cō
prehendit vsum futurū rei præteritæ nondū perfectæ, vel saltē effectū
non sū sortitę. s. accessus ad beneficiū Ludouici tunc viuentis.

P
Ecce ne quis ad
ministret v. eco
no. nos. includit
econ. nos. itea
constitutos.

Q
Ecce ne quis ad
ministret v. eco
no. nos. includit
econ. nos. itea
constitutos.

Q
Ecce ne femina et
tante masculo
succedat cōpre
hendit iā natus.

XX. sit Lauri in tract. de success. mascul. exclus. fœmi. 2. parte. n. 12.
s. statutū ne fœmina succedat extantibus masculis, ad filias iam natas

extendi. Cui satis consonat decisio. 12. & 13. supra relatæ. Quæ decisio tanto magis nostram propositionem adiuuat, quanto verius & receptius est per illud statutum filias excludi, etiam quoad legitimam secundum Alexandrum in consilio. 68. Circa premissam. n. 6. qui multos alios in hoc citat. Quem sequitur Iason. in. l. Si quando. §. Et generaliter. C. de inofficios. testa. Quamuis subdubitasset prius in Authent. Nouissima. n. 71. eo tit. Ratio vero quare nos hæc decisio multum iuuat illa est, quod filie si mul ac nata fuit, quasi debita saltem cœpit esse in bonis paternis legitima. l. Sed quia. ff. pro socio ibi, quasi debita & l. fin. §. Si autem. ibi, quasi debita. C. de curat. furi. & gl. putata sing. i. l. 3. C. de iur. & facti ignor. que simile tamen habet in. l. Si duo. ff. de acquir. hered. quæ recepta est opinio apud scribentes in prædictis locis, & Ias. in. l. Is potest. n. 23. ff. de acq. hered. & Roder. in. l. Quoniam in prio. C. de in off. test. col. 9. Imo Bar. communiter receptus in. d. l. Is potest. tenet ^o Ius quod filius suus habet in bonis patris esse distinctum a filiatione. Imo & Bart. & Areti. & alii excepto Iasone in ea sunt opinione in illa lege, ut Ius succedendi, quod filius habet in bonis patris, sit Ius considerabile ac spes a Iure probata. Et quauis Iasone ibi contrarium teneat multa loca citando, in quibus Bartolus aliud sentit. Quam dissensionem magis esse verbalem quam realem facile, si vacaret ostenderem. At utcumque res habeat, negari non potest tantum Iuris fauore dignius habere filium suum ad legitimam in bonis patris habendam viuente patre, quam competitor viuente Ludouico ad hanc cantoriam habebat tempore huius Cle. Cum ergo lex simplex ne foemina succedat excludat filias iam natas, quare te rogo, competitorem accessum habentem ad cantoriam paternam non excludet hæc Clemetina: non simplex sed munitissima illis verbis: nullo vnquam tempore & nullo modo succedat. Magis autem multo faciet hæc decisio pro nobis si teneamus cum Bart. supra in decis. 13. relato, filias hoc casu excludi etiam a delata, sed nondum adita eis hæreditate.

D V O D E C I M O ac postremo pro nostra parte facit radix illa omnium prædictarum viginti decisionum, nempe resolutio Anto. circumspicientissimi viri in. c. fin. n. 15. de consti. laudati a Do. & Al. in. c. Ex antiquis. 4. d. consona satis Bartolo communiter recepto. in. l. Omnes populi. ff. de iustic. & Iur. in. q. 5. princip. n. 44. quem Petrus ab Anch. aliorum dictis illustrat in. c. 1. q. 14. principali de constitut. Facit (inquam) resolutio illa, legem nouam inducentem aliquid & se ad præterita non extendentem, quæ de actis & factis ipsis loquitur, non comprehendere acta & facta præterita perfecta quoad suam formam. Eam autem quæ de usu, exercitio & executione actus vel facti loquitur, non comprehendere quidem vsum, exercitium & executionem actus & facti præteriti, si ea quoque iam

legitima filio & bonis patris eo viuente quasi debita.

Ius succedendi filio competens aliud a iure filiationis esse. Imo & spem considerabile esse secundum aliquos: viuente patre.

lex noua de usu vel executione actus vel facti alicuius loquitur includit vsum vel executionem rei præterite.

sunt praeterita, futura vero sic: siue sint actorum & factorum futurorum & presentium, siue praeteritorum. At Clementina haec lex est inducens aliquid noui de successione in paterna beneficia. Ergo non comprehendet praeteritas, comprehendet autem futuras, etiam si illae executiones actorum & factorum praeteritorum fuerint: cum non de illis factis & actis, sed de illorum executione loquatur. Cum ergo successio quam praetendit competitor in hanc cantoria futura esset tempore Clementis, comprehendetur ab hac eius lege: licet illa successio sit usus, exercitium vel executio actus praeteriti. Quauis si de accessibus vel expectatiuis concedendis vel non locuta fuisset, non comprehendisset hunc accessum. Quia id de quo locuta fuisset iam praeteritum esset: praesertim quia verba huius Clementinae praegnantia vnde sunt & vniuersaliter distribuenda. scilicet filii presbyterorum nullo unquam tempore, & nullo modo in patrum beneficia succedant. Quae verba omnem succedendi modum continent, etiam extraordinarium arg. gl. sing. in Cle. Vt hi qui. verb. nullo modo, de aetate & qualitate. Quae habet per illa verba excludi etiam modum dispensatorium. Arg. item gl. memorab. in Cle. 1. verb. quauis, de re iudic. & eorum quae tradit Pan. consil. ultimo. vol. 1. & illorum multorum quae allegant Felin. & Deci. in c. Sedes. de rescript. Quibus addo illud Decii consil. 16. col. 4. comitem Palatinum, cui est potestas legitimandi quoscunque spurios, etiam infantes legitimare posse. Quod ante illum dicitur dixisse Alexand. in quodam consil. non excusso. & ante illum Bal. in consil. 204. Super primo. 2. lib. Cum igitur modus succedendi per accessum aliquis modus sit saltem extraordinarius, consequitur illum esse sublatum.

verba nullo modo et nullo tempore: praegnantia sunt vnde modo etiam extraordinarium inducunt.

verba nullo modo et nullo tempore: praegnantia sunt vnde modo etiam extraordinarium inducunt.

Legem nouam que statuit de actu vel facto aliquo non extendi ad praeterita: etiam quoad futuros effectus: et legem nouam que statuit de aliquo comprehendere futura etiam si ea sint quidam usus et executio praeteritorum: non sunt aduersa sed diuersa.

legem nouam modis et ordinem causarum inducens secundum se inducit causas super praeteritis futuris. Imo et pendentes secundum communiem que patet sunt future.

Et ne primo respondeas huic argumento. 12. a resolutione Antoni discessisse Felin. ibi. in col. 2. ampliatione. 4. considera primo Felin. non esse contrarium Antonio, imo illi subscribere. Felin. enim ait constitutionem de aliquo actu vel facto loquentem non extendi ad praeterita, quoad futuros effectus. Quod nos etiam secuti sumus in. 11. argu. decis. 1. Anto. autem ait legem quae de aliquo loquitur, comprehendere futura, etiam si ea executio vel usus sit rerum praeteritarum. Quod non est Felini dicto aduersum, sed longe diuersum. Considera secundo eundem Felin. in eod. cap. fallé. 4. n. 10. cum Comuni tenere legem nouam quae ordinem & modum causarum agendarum respicit includere lites & causas super rebus praeteritis mouendas: imo & iam pendentes pro ea parte qua futurae sunt. Quod nulla ratione defendi potest, nisi quia modus ille, de quo loquitur futurus est, & est quaedam executio, licet actus praeteriti & cepti. Fateor, quod Imolens. per. principi. Authent. Vt cum de apella. cog. collat. 8. tetauit in. d. c. fin. recedere a Comuni, quoad lites pendentes. Et id affirmarunt postea And. Sicul. & Decius propter verbum, examinari, positum in illo

principio. Quod tamen de pendentibus per appellationem loquitur. Et verbū, exam inari, quo ad merita causæ referri potest. Per quā facile Cōmunē & Feli. contra prædictos sustententes: quibus proposito nostro sufficiat id quod omnes tenēt. s. legē modū inducentē extendi ad lites super rebus præteritis futuras. Considera tertio eundē Felinū ibidē fallent. s. tenere quiddā maius. s. legē nouā etiam de facto aliquo vel actu loquentem cōprehendere actū & factū antiquū, quando suā perfectionem & complementū ab actu futuro expectat. Quod ante illū Pan. & Card. & Imol. annotarūt in Cl. Vt hi qui. de ætat. & qualit. Quod ipsum pro 4. conclusio posuit. Crotus in repetit. l. Omnes. n. 78. ff. de iustit. & iure Quæ Felini fallentia clare concludit Cle. nostrā inclusurā fuisse hunc accessum, etiam si de accessu egisset. Quoniam perfectionē suam a facto futuro expectabat. Quod tamen ego, etiam si magnopere pro me facit, non concederē per ea quæ in. 2. decisio. inserta. 11. argumēto dixi.

Considera quarto eundē Feli. col. 13. vers. Puto. carpere Imol. qua parte ab Anto. discedit. Contra quē nos quoque supra pro Bartol. in argu. 11. decisio. 14. pugnavimus, & ni fallor vicimus.

Decimo quarto principaliter facit quæ illa resolutio Antonii in argumento. 13. pro fundamento assumpta legē de usu & executione loquentē comprehendere usum & executionē rei præteritæ, duobus solis casibus fallit secundū eundē cōmuniter receptum. Quorum neutri est locus in casu nostro. Prior enim illorum est, quando executio est omnino accessoria rei præteritæ, ut augmentū portionis præbendæ ad eam iam quæsitam. c. fin. §. 1. de concess. præb. lib. 6. Huic autē casui non est locus in proposito. Quoniam successio non est sic accessui connexa & illi accessoria. Nam primo illa successio non accedit accessui, imo e contrario accessus est quoddam præambulum ad illam. Et ita quoddam accessorium antecedens: ut Ius patronatus ad beneficium secundum Tho. secūda Secūde. q. 100. art. 4. Quod pridem explicauimus in c. Quāto. de iudic. Secundo illa successio nō est omnino cōiuncta accessui. Quā per illam nouū Ius. s. in re quæritur accessuro Ius ad rem habenti, & lex centis modis accessus euanesceat potest anteq̄ ad successionē perueniatur. Quod sufficit, ut nō dicatur ei omnino annecti & accedere. d. c. fi. §. pen. de concess. præb. Qui probat ea de causa præbendæ acquisitionē non esse omnino annexā & accessoriā canonice collationi & Iuri ad eā quæsitō. Imo adeo esse diuisam & per se subsistentem, ut sub nouā legē reuocantem expectatiuas includatur. Quod in illo cap. fin. probatur, & annotatur ab omnibus. Et ita vides vni e duobus casibus non esse hic locum. Quod autem alteri non sit probat. Alter enim casus in quo secundū Anto. & Cōmunē lex noua de usu agēs & executione nō com

Lex noua de usu
quo agēs an cō
prehendat præ
terita quoad fu
turos effectus.

a
Lex noua de usu
& executione ag
gens duobus so
lis casibus usu
& executionē rei
præterite non cō
prehendit: quorū
tamen neutri est
locus in casu et
specie pposita.

b
Accessus ad hęc
canonice præbu
lū quoddā esse
ad successionem
in illam: veluti
Ius patronatū
ad beneficium.

c
Ius in re quæritur
dum non esse ac
cessorium omnino
Iuri ad rem. quod
ad illud habet:
quodque multis
modis p̄di p̄t
antequā ad rem
in re perueniat.

d
Lex noua nō cō
prehendit execu
tionē rei præte
re: quando illa
omnino est acce
ssoria: & quando
finis & rō legis
ei non cōgruūt.

prehendit vsum rei praeiteritae, est quando finis & ratio legis nouae non habet locum in eo. Exemplum est in gl. sing. Cle. 1. de testa. determinate illam Cle. quae iubet executoribus testamentorum rationem de sua executione reddere locorum ordinariis, non inclusisse rationes antea non redditas de praeiteritis executionibus: cum tamen id quidam vsum & executio sit rei praeiteritae, officii videlicet iam commissi. Et ratio est secundum gl. ibi, quia Papa id iussit, ut colligitur ex textu, ne male administrarent executores. Quae ratio & finis cessabat respectu praeiteritarum executionum, cum ille, iam essent bene vel male factae. Huic tamen casui non esse locum in nostro proposito luce clarius constabit ei, qui perpenderit rationem principalem huius Cle. condendae illam fuisse: ne per huiusmodi successiones memoria praeiteriti delicti renouaretur & scandalum populo fieret, dum in mentem ei veniunt peccata eorum quos in hoc magnis rebus & magno sudore sustentat, ut sint mediatores & intercessores ad Deum pro suis delictis. 49. dist. in princip. c. Ipsi sacerdotes. 1. q. 1. Quae ratio, ut vides, locum vendicat in proposita successione. Ergo & lex noua illam includet.

^e
Lex noua includit iura noua in re conferenda: quorum praebula & ad rem iura praecesserunt.

XV° facit, quod lex noua includit illa futura ius nouum in sacerdotiis conferentia, quibus verba ipsius conueniunt: quauis ea sint talia, quorum initia & iura praebula praecesserint. Et adco illa includit, ut etiam illorum praebula & iura ad rem tollat. Casus est clarus in illo. c. fin. de concess. praeb. lib. 6. Ibi enim lex noua expectatiuas reuocans extenditur et ad expectatiuas praebendarum, quarum iam canonice collate fuerunt, & quorum ratione iam distributiones quotidianas recipere coeperunt. Imo ut in exceptione. 13. ostendimus extenditur etiam ad praebendam iam vacantem, & quae iam iudicata fuit debita expectanti. Imo & ad illam quae iam collata fuit, sed nondum per expectantem acceptata. Quare igitur haec noua Clemens non extenditur ad successionem futuram in hac cantoria: licet praebulum quoddam & praeparatori ius ad rem per osum valde ac magis remotum praecesserit? Confirmatur hoc per illam theoriam receptam, quae habet praeterita quorum perfectio a re futura pendet comprehendi sub ea lege quae de illa futura loquitur. Quod mea sententia singulariter probatur in illo cap. fin. de concess. praeb. lib. 6. inducendo illud eo modo, quo supra in hoc & praecedenti argum. inducebamus. Probatur & in cap. Cum tu. adiuncto ei. c. Quoniam in plerisque. de vsum. inducendo illa eo modo quo in argum. 1. 1. decis. 10. adduximus. Affirmat illam etiam Fel. in illo. c. fi. col. 1. 1. vers. Fallit. & Crotus in illa. l. Omnes. n. 7. in vers. Limitatur. qui per errorem typographorum est positus pro, Ampliatur, ut subsequenter demonstrant. Idem satis affirmavit Imo. in Cle. Ut hi qui. col. 4. de atat. & qualit. & in Cle. 1. col. 1. de testa. Qui & in. d. Cle. Ut hi. & Card. col. 2. dixit legem nouam extendi ad effectus

^e
Lex noua comprehendit rem futurae quae perfectio est rei praeteritae ab ea pendens: & per eam perficienda: & per consequentes etiam rem praeteritam perficienda.

futuros rerū præteritarū. Qd̄ & si forte oīno verū nō sit, vt supra tāgebā in effectib⁹ rerū præteritarū pfectarū & suū effectū iā sortitarū, tñ verissimū est de effectibus rerū præteritarum e futuris adhuc pendētū. Cū igitur is accessus initiū quoddā & anteambulū sit ad succedendū in hanc cantoriā, cūq; solū sit Ius quoddā ad rem præparatoriū ad illā, cū eius pfectio a futuro euentu pendeat, cūq; successio hęc futurus quidā effectus rei nondū pfectæ ac cōsumatæ suūq; effectū sortitæ sit: quare lex de successione quauis in vniuersum loquēs hāc nō cōprehendet.

CONFUTATIO CONTRARIORVM.

NON obstant competitoris fundamenta: non primū. Nā vt ego concedo constitutionē simpliciter loquentē extendi ad præterita, ita eū oportet concedere successione quā nos sub hanc Clementinā includi contendimus non esse præteritā sed futurā: Quāuis quædā executio & quidā vsus rei præteritæ sit. Qd̄ nil obstare, quominus sub legē nouā cadat in arg. xiii. p̄bauimus, & in multis decisionib⁹. xi. argumēti, presertim in. 4. cōclusim⁹.

Ad secundū responsio multiplex colligi potest ex his q̄ in exceptioe præcedente ad quartū argumentū pro competitore factū respōdem⁹. Prima q̄ in cōpositione per quā accessus habent non interuenit tale præciū, neq; sic bene merita cōsiderātur vt gratiā faciant trāsire in vim contractus. Secunda, q̄ gratia per compositionē habitatum trāsit in vim contractus, quando per illam Ius perfectū & irreuocabile acquisitum est, secus si ius reuocabile secundū Areti. in. c. Nouit. de iudic. quē sequitur Feli. ibi. n. 8. Et vterq; ponit exemplū in materia nostra. s. in. c. 1. cum ibi notatis de concess. præb. li. 6. Tertia q̄ oīs gratia expectatiua & accessus, siue gratis, siue precio impetrentur, ea cōditione saltē tacite concedūtur, vt si in vita concedentis non habuerint effectū, postea per successorē possint reuocari. Et non Leo, qui hunc accessum cōcessit cōpetitori, sed Clemēs hanc Clemētina condidit. Quarta q̄ ex iusta causa potest Papa suo cōtractui contrauenire. Quanto magis tollere præcessoris cōpositionē ob eas iustas & magnas causas, quibus Clemēs ad hanc sanctissimā Clementinā condendā motus fuit. Quinta q̄ illa cōpositio personā Papæ in cui⁹ vtilitatē facta fuit respicit, nō successoris. Sexta, q̄ hoc argumentū aut probat Papā non potuisse hūc accessum reuocare, aut nō probat nō reuocasse. Quorū prius nemo concedat, cū materia sit beneficalis, & agatur de Iure ad rē ad vacatura reuocando. Quæ oīa latius in solutiōe p̄dicti quarti argumēti p̄bant & explicant.

Ad tertium respondeo credere me quidē eiusmodi transactionē siue cōpositionē, de qua fit argumentū, inter Ludouicū & cōpetitoris patrē

g
Contractus vim
nō habet cōpo
sitiō in accessu
interueniens.

b
Contractus vim
nō habet gratia
p̄cio concessa:
per quā ius reu
ocabile tantū
queritur.

f
Gratiā expecta
tiua libere a suc
cessore concedē
tis reuocari.

k
Contractus ex
iusta causa tollit
a p̄ncipe.

l
Compositio cū
papa facta sup
accessibus cōce
dendis: non trā
sit ad successorē
regulariter.

^m
Argumentū in ar-
gumentē regerit.

interuenisse: nego tñ eā Papæ autoritate firmatā fuisse. Quoniā nulla ex parte literarū colligi potest eā sciuisse, vel olfecisse Papā.^m Quare hoc argumentū violentius retortū fuit in cōpetitorē, in exceptio. 4.

ⁿ
Intellectus, c. ij
de cōcess. preb.
expēditur.

Ad quartū respondeo primo cōmunem opinionē esse contra Imol. & Do. quorū & Feli. autoritate sola nititur argumentum, vt late ostensum fuit in argu. 2. pro nostra parte facto. 2°. q̄ si opinio Imol. teneatur nil primo seruit eius determinatio proposito Felin. in. c. si. de cōstitut. neq; proposito cōpetitoris.ⁿ Quoniā vt videre est apud Domi. cuius relatione hoc Feli. & aliis constitit, ea ratione principaliter ait Imol. per illud cap. nō fuisse quassatas promissioēs bñficioꝝ antea licite factas. Quia illud cap. non simpliciter quassat promissiones, sed cū adiectiōe faciendas. Et ita solum probat constitutionē ad rem futurā se contrahētē & restringentē non extendi ad præterita. Quod Feli. ibi non tractat. Nō autē probat legē simpliciter de aliqua re factā ad eius futuros effectus nō extendi. Qd̄ Feli. ibi tā serio contendit. Minus item proposito nostro nocet illa determinatio. Nos enim nō cōtendimus legē de re futura loquentem extendi ad eā si iam est præterita, quod habet Imol. de terminatio: sed legē de re futura loquētē includere rem illā futurā, licet ea sit vsus & executio quædam actus, vel facti præteriti. Non enim p̄posuimus defendere hanc Clement. quæ de futura successione loquit̄ extendi ad successiones iam factas, sed tantū ad faciendas quāuis illæ sint executiones quædam rerum præteritarū. Quod nihil cōmune habet cum Imol. decisione.^o Facit (quæ consideratio serio perpendēda videt̄) q̄ Imol. Do. & Feli. qui contra Cōmunē tenent, ore pleno cōcederēt illi cap. secundo locū esse in promissionibus futuris beneficiorū præteritorum. In promissionibus itē faciendis post illud cap. ab eis, quibus Papa potestātē promittendi antea dedisset. Quod nostro proposito est accommodatissimū. Nā vtrobiquē agitur de re futura. s. in nostro de successione futura, in illo de facienda promissioē. Et vtrobiquē futura res de qua agit̄ est q̄dā executio rei præteritæ: in n̄ro quidē accessus dati, in illo vero facultatis p̄mittēdi antea factę. Quare igitur lex de p̄missioē futura loquēs cōprehēdit illā, & lex de futura success. agēs hāc nō includet.

^o
Argumentū in
opponētē reie-
ctum noua r̄pul-
cra considera-
tione.

^p
Legem nouam
non comprehen-
dere futura: q̄si
illa comprehen-
dend; inuolue-
ret præterita: sim-
pliciter falsū est
& contra Cōmū-
nē. cuius in hoc
sententię b̄uissi-
me referuntur &
soluntur.

Ad quintū respōdeo primo negādo per illā gl. Cle. 1. de testa. p̄bari simpliciter p̄ legē nouā nō cōprehendere futura, quando illa cōprehendendo præterita inuolueret. Neq; Fe. in illo cap. fin. neq; Card. & Imo. in loco p̄prio id tā generaliter colligūt. Sed neq; Crotus in illa. l. Oēs. n. 79. licet generalius q̄ illi colligat. Card. enim in illa Cle. 1. col. 2. solū colligit, quod ait gl. s. rationē illam reddendā, non includi sub leg. nouā de reddēda ratione factā, q̄ reddi nequit, nisi ratio quoq; præteritorū redat. Imol. vero colligit actū futurū inseparabilē a præterito nō includi

sub legē nouā. Pan. vero in. c. Pastoralis. §. Verū. & Fel. in illo. c. fi. col. 12 de constit. colligūt futura quæ omnino præteritis sūt connexa & accessoria & nullo modo separata, non includi sub legem nouam. Crotus autē gesta futura connexa gestis præteritis sub leg. nouam non cōprehendi. Quarum nulla conclusio proposito nostro nocet. Quia per adducta in tribus argumētis vltimis pro nostra parte supra formatis illæ omnes intelligendæ sunt primo de præteritis consummatis, qualis non erat is accessus. Secundo intelligendæ sunt de futuris quæ non sunt veluti executiones & vsus quidam præteritorum, qualis tamen est hæc successio respectu accessus. Quoniam^q confirmationem actus & illius in suum effectum reductionem executionem esse illius probat. Cle. 1. de testa. in illis verbis: Ad executionē cuiuslibet vltimæ voluntatis. Vbi hoc Car. not. 4. colligit & affirmat. Tertio intelligendæ sunt de futuris inseparabiliter accessoriis. Quod nō esse in proposito nostro late monstratum est in argumentis illis tribus: & præsertim in. 14. per. c. fin. de cōcess. præbend. lib. 6.^r Nam tam vel magis annexa est successio in præbendam canonice collatæ, quam successio in hanc cātoriam accessui ad illam dato. At successio illa in præbendam non est omnino & inseparabiliter accessoria & annexa canonice. Quoniam nō est adeo accessoria & annexa, ac portionis augmentum canonice debitum. Quoniam illa cadit sub regulam reuocatoriam. expectatiuarum vt in. 13. exceptio. diximus. & probat illud cap. in illo. §. pen. Hoc autem. s. augmentum portionis præbendalis minime, vt probat illud idē. c. vers. Si autē.^o Ex quo & sequētibus facile ac singulariter posses elicere futura subesse legibus nouis loquētibus de illis, etiam quando ex præteritis imperfectis oriuntur, & sunt quædam perfectio illorum & consummatio, vt in illis argumētis est monstratum. Quæ omnia belle vt propositionem nostram confirmāt, ita conatum aduersarii reprimunt.

Ad sextum respondeo conclusionem illam in argumento assumptam. s. legē nouā nō includere actus futuros rei præteritæ perfectæ, procedere primo, quando lex de re ipsa loquitur, & non de futuro effectu. Secundo etiam procedere, quando loquitur de futuro effectu rei perfectæ ac consummatæ, vt tangitur in argumento, & habetur in illo. c. fin. de constit. in eo alleg. Non autē, quando loquitur de effectu rei consummatæ ac perficiendæ, vt in responsione ad. 5.^m supra dixi, & in tribus argumentis postremis probaui, & est cōmunis conclusio. At. Cle. nostra de successione futura loquitur. Et successio virtute huius accessus faciendæ, est executio quædam & effectus perfectius illius. Ergo eam comprehendet.^r Vnde colligis argumentū hoc satis expensum in competitorum validius reiici, quam in nos iaciatur.

^q Actus consummatio & illi in suū effectū perfectū vā reductio executio quedam illius est.

^r Successio in præbendam non est annexa omnino neq; accessoria canonice neq; successio accessoria sui.

^o Argumentum in arguētē regeat

^r Argumentū in arguētē regeat

u
 Legitimatō pri
 mogeniti praei
 dicat secūdo ge
 nito legitimo tri
 bus cōcurrētib⁹.

u
 Argumētū re
 to: cum semel et
 iterū paulo post

e
 Lex correctoria
 q̄ principaliter
 salutem respicit
 antiq̄ arū & eccle
 się utilitatem fa
 uore digna.

3
 Lex etiam corre
 ctoria extēdēda
 quatenus ratio
 illius expressa
 tendit.

3
 Legitimatō ex
 tantibus legiti
 mis perosa ne
 q̄s faciēda. Et
 ideo legitimat⁹
 non plus quam
 legitim⁹ habeto

Ad septimū quod varias decisiones veluti similes nobis obiicit res
 pondeo ad eas singulatim. Ad primam ^u. s. q̄ legitimatō primogeniti
 non praeiudicat secundo genito legitimo, respondeo primo negando
 illud absolute & in vniuersū acceptum. Quoniam ex hisquæ late tra
 dit. Io. Cirier de primogenitura prima part. q. 14. & Præpos. in. c. Per ve
 nerabilem. §. Quod autem. col. 32. & Anton. Rossell. de legitimat. pri.
 part. §. Ultimo est videndum. & recētiore in. l. Gallus. §. Et quid si tan
 tum. ff. de lib. & posth. vt verior ita cōmunior est conclusio cōtra illam
 decisionem Io. And. tribus concurrentibus. Primū, q̄ consuetudo pro
 illius conclusione non stet. Secundū, q̄ legitimatō fiat per subsequens
 matrimonium. Tertium, q̄ statutum vel dispositio primogenitū con
 stituens non loquatur de primogenito legitimo, sed simpliciter de pri
 mogenito. ^u Ex qua resolutiōe cōmuni cōtra cōpetitorē regeri potest ar
 gumentū æque ac ille contra nos ingerere. At quia cōpetitor fundare
 se potest in prædicta decisione: quatenus saltem illis tribus non concur
 rentibus vera est. Secundo respondeo q̄ illa decisio sic præsertim lima
 ta non est similis nostro casui. Nam primo illa agit de virtute legitima
 tionis, quæ quoddam priuilegium priuatam vtilitatem cōcernens est,
 nos vero agim⁹ de virtute Iuris cōmunis in illa. Cle. cōtēti.

Et ne dicas illā. Cle. licet Ius cōmune cōtineat esse tñ correctiuā &
 ideo restringendā per vulgaria. Cōsidera primo illā in fauorē anima
 rum & mūditiem cultus diuini & decorem ecclesiæ ministrorū, ac vtili
 tatem spirituales totius C H R I S T I anismi esse factā, vt proce
 mium ipsius indicat. Et ideo quā alioqui correctoria sit, tamē ob hos
 respectus ampliandā esse argumēto text. iuncta gl. sing. c. Sciāt cun
 cti. de electio. lib. 6. verb. alios. Quā Perus. post alios ibi sequitur, & in
 hoc citat & cōmēdat Pan. in. c. Nihil. n. 9. col. 2. in fine de elect. & cōsil. 114.
 Attingēdo. n. 5. lib. 2. & idē tenet in disput. 1. n. 36. & Feli. c. 1. de spōs. n. 14.

Cōsidera secundo rationem huius Cle. cōdendæ in eius proemio
 fuisse expressam. Et ideo, non obstante q̄ sit correctoria, extēdēdam
 esse, quatenus ratio suadet secundū Bald. in Auth. Quas actiones. C.
 de sacros. eccles. Quem in hoc sequitur Pan. in illo. c. Nihil. n. 9. & la
 tius tradit copiosus Iason in illa Auth. n. 18. Contra vero ³ legitimatō
 extātibus legitimis perosa est, & qui eam facit princeps, sine iusta saltē
 causa, pecus appellat a Baldo in. c. Filii nati si de feud. fuer. cōtrouers.
 in vñ. feudo. Quem quā plurimi laudant, & in his Ioh. Cirier qui alios
 refert de primogenit. pri. part. q. 13. col. pen. Et Iure cōmuni statutū est,
 ne plus habeat legitimatus, quam legitimus per text. Iuris totius opti
 mum in. §. Et qm̄. Auth. quib. mod. natur. effic. sui colla. 7. Secundo nō
 est similis illa decisio nostræ. Quoniam non est ibi eadem ratio ad legi

timandum. In nostro autem casu eadē est ratio, quare Cle. hęc comprehendat successionem futurā virtute accessus, sicut successionem virtute alius tituli & modi. Considera tertio, q̄ etiā in propriis terminis Iuris communis dispositio potentior est quā legitimatio hominis. Nam legitimatio facta per Ius cōmune. s. contractū matrimonii pręiudicat secundo genito, nisi verba repugnent, vt prędictum est. Cum tamē legitimatio per rescriptum id nunq̄ efficiat secūdū prędicta.

Tertio respondeo, illam decisionem de legitimatione ad successionem in bona temporalia tractare, nos vero de successione in sacerdotia agere. Quę longe differunt, quoad potentiam simul & voluntatē Iuri pręsertim ad rem pręiudicandi, per ea multa quę in. 13. exceptione diximus. Et ideo parū accōmodari proposito.

Quarto respondeo, q̄ licet legitimatio non pręiudicet legitimo quoad primogeniū vel protogeniū, in quod lege aliqua particulari succeditur: quoad bona tamen in quę Iure cōmuni suo patri succedit pręiudicat. Nam secundū Cōmunē licet legitimari quis non debeat a principe extātibns naturalibus & legitimis: tamen si legitimetur sufficienti de hoc mentione facta, vel si ante q̄ legitimi nascerentur fuerit legitimatus, succedit cum eis Auth. quib. mod. nat. eff. legit. in princip. col. lat. 6. cum gl. verb. ascribi & ibi Bartol. & in Auth. quib. mod. naturales eff. effi. sui. §. Tribus, & ibi Barto. col. 7. Tradit Spec. receptus de success. ab intestat. §. 1. vers. Quid de legitimatis. & late colligit ex his quę tradit Deci. consil. 52. & 85. & 258. Vbi etiam ait cōmunē opinionē tenere, quod excludat substitutum. & ex his quę tradit Ripa. q. 30. l. Si vnq̄. C. de reuocand. donat. Ex quibus facile iterū retorqueas argumentum in cōpetitorē in hūc modū: Si legitimatio quę priuilegiū quoddam est tam frequenter & tantū pręiudicat spei legitimorū, & eam vel tollit vel minuit, quanto magis hęc Cle. magno fauore digna spem huius accessus tollere valuit?

Ad secundā decisio. quę Frederici est in consil. 294. Factum tale. s. Cle. Exiui. de verb. signif. quę Fratres Minores declarauit esse inhabiles qui deputarentur testamentorum executores, non extendi ad executores ante illam constitutionē deputatos, respondeo contra illam tenere Anto. in. c. fin. col. pen. de constitut. & etiam Dominic. quē retulit: ibi Feli. Imolensis etiam col. pen. in opinionem Antonii inclinat. Felinus etiam ipse discedit a Freder. eo saltem casu quo testatori fuisset oportunitas mutandi executoris, arg. eius quod ait Angel in Authē. vt fac. no. constit. §. 1. Nos autem primo arbitramur sequendā esse Cōmunem contra Freder. Quoniā, Cle. illa Exiui. nō loquitur de deputationibus executorū, sed de executionum susceptionibus, quas cum adhuc

Legiti nari quis non deperit nisi b^o legitimis: et si legitime succedit cum eis.

Argumentū iterum retorquendum.

futurae essent, merito comprehendit illa Cle. non comprehensura deputationes executorum, quae iam praeteritae erant, si deputationes solas prohibuisset, per scripta in tribus postremis argumentis pro nostra parte factis. Secundo arbitramur eam sequendam sine illa Felini limitatione. Quoniam primo in decis. 6. pro competitore sexto arg. inserta diximus contra illam Angeli considerationem esse Paulum Castren. neque illam Iure probari. Secundo quia Feli. parum diligenter eam expendit, quatenus terminos in quibus Angel. loquitur exequat terminis in quibus Freder. Nam Angel. agit, an lex quae de testamento loquitur comprehendat testamentum praeteritum: Freder. vero, an Cle. Exiui. quae vetat fratribus Minoribus acceptare testamentorum executiones, comprehendat acceptationes futuras deputationis executorum praeteritae. Et ita Angel. inquit, an lex loquens de aliquo extendatur ad illud praeteritum iam perfectum, quoad sui formam: licet non quoad effectum. Freder. vero, an lex loquens de executione & usu rei comprehendat executionem & usum futurum rei praeteritae. Quae quantum a se mutuo distent, tria postrema, quae pro nobis facta sunt, argumenta clare ostendunt. Quo fit ut Felini licet semper fuerit mihi maximus, doctissimus simul & optimus, maior tamen mihi fuisset, si minus rerum coaceruasset, & paulo magis ea quae coaceruabat iudicio quo erat excelso expendisset. Quod satis agnoscit vir doctissimus nec minus modestus in fine totius tituli de constitut. Quamquam multo magis expedit, quam alii quam plurimi recentiores viri quidem eruditi. At cum copiam gloriae affectantes eum imitari volunt, Andreae Siculo, quam illi similiores, parum iudicio & resolutioni quae studiosorum mentes illustrant, & plurimum miscellaneis quae nonnunquam etiam ingenia confundunt clarissima, tribuunt.

Ad tertiam decisionem respondeo negando Bartol. id dicere. Nam contrarium dicit. ut in undecimo argumento in decis. 13. diximus.

Ad quartam respondeo contrarium verius esse ut in d. 11. argumento decis. 10. probauimus.

Ad quintam responsuro rediit in mentem quod paulo ante de cumulatores parum cumulata expendentibus dixi, cum video decis. illam quintam pro leuiori fundamento a Felino adductam pro magno resumam a Croto eo non citato, & nihil proposito eorum & nostro conferre. Quoniam primo illa de actu privati hominis, ingressu. scilicet religionis agit: cum tamen Feli. Crotus & nos de lege publica agamus. Secundo illa solum habet per actum unius hominis non derogari Iuri praeterito in re iam quaesito alteri, nos vero disputamus de lege, an comprehendat futura, quae sunt perfectiones & executiones praeteritorum, & in consequentem tollat Ius ad rem multimodis reuocabile. Tertio, & si pertinaciter teneat illam

Felinus laudat
laude maiore
dignus fuisse: si
minus coaceruasset
coaceruata magis
expendisset
tamen lege pe
mineat iter alios
cumulatores.

Religionis in
gressus non pre
iudicat Iuri que
suo alteri regu
lariter.

cōuenire pposito^b: regerā in te argumētū de ingressu illius, q̄ cōtractis sponsalibus de futuro, imo & matrimonio, ante cōsumationē proficet religionē, quē cōstat ad prāterita, etiā per q̄ Ius in re quāsitū erat trahi c. Cōmissū. de spōs. c. Ex publico. & c. Ex parte. ii. de cōuersio coniug.

Ad sextā respondeo non esse illam contrariā pposito nostro. Illa enim habet legē de testamento loquentē ad prāterita iā perfecta non trahi, nos autem dicimus legē de successione loquentē ad futurā trahi: etiā si illa executio quādam sit prāteritorū imperfectorū.

Ad 7^{am}. responsio clara colligitur ex argu. 14. pro nra parte facto. Ad octauā respondeo primū negando illā decisionē Feli. Qm̄ determinatio Petr. ab Anch. cōsil. 125. vera videtur in quo casu ille cōsultit. Nā vt in. 1. & 2. col. clare ostendit, loquitur de illo qui & si nō specificē equipollēter tñ accipiens emphyteusim pro se ac liberis suis visus fuit accipe pro eis, tanq̄ pro hāredibus, ita vt nō plus Iuris filiis ad emphyteusim quāreret, q̄ esset ad cetera bona. Cū igitur lex noua excludēs filias ab hāreditate cōprehendat iā natas, cōprehendet quoq; lex noua excludēs eas a tali emphyteusi arg. eorū q̄ notat Bar. in. l. Vt iusiurādū §. Si liberti. ff. de op. lib. Bal. in Auth. Si quas ruinas. C. de sacros. eccle. Ludo. cōsil. 35. Visa. Bar. i. l. Si nō sortē. §. Libert⁹. ff. de cōd. inde. Ripa lib. 3. c. 16. respō. Secundo respondeo concedēdo illā decisionem Felini verā esse, quādo per illā stipulationē & contractū p̄ is illa emphyteusis irreuocabiliter debita esset liberis sine vlla lege alia & vltima volūta te tacita vel expressa ad id necessaria. Sed tunc illa nō obstat nostro pposito. Quoniā primo nos loquimur de re alteri debita per literas bñficiarias, quæ non contractibus, sed vltimis voluntatibus equantur. c. 1. §. E contra. & c. Auctoritate. de concess. præb. li. 6. & tradit Oldr. cōsil. 58. & Cassador in decis. 3. de præb. Quāuis alicubi Gomesius dubitarit. Fel. vero decisio de re debita p̄ cōtractū. Secūdo nos agim⁹ de re debita reuocabiliter, ille vero de debita irreuocabiliter. Tertio nos agim⁹ de re quæ debetur mediāte aliqua lege. s. illa q̄ filios presbyterorū facit habiles ad beneficia paterna mediāte obtenta, ille vero de re debita per solū contractū: sine alia lege quæ speciatim faciat habiles. Et ideo nō est mirū, q̄ in nostro casu sublata lege, cuius virtute debebatur cātoria, de sinat esse debita, ibi vero non delinat. Quia nulla lex mediāte qua saltē speciatim debebatur est sublata. Ex quo infertur, q̄ si talis esset emphyteusis a patre pro se ac liberis recepta, in qua pater posset filiis præiudicare. Qualis quando fuerit colligitur ex Ang. in. l. Apud Iulianū §. Si cui. ff. de leg. 1. & Bal. in. l. 1. C. p̄ quas pers. no. sub finē. & Lau. Fan. in. §. Cæterū. Institi. de legi. agnat. ius. col. 7. versū. Eodē modo. & Alex. cōsil. 89. Verū. col. 3. Et lex noua inhabiles faceret filias ad succedēdū in

^b
Argumentum
retrō: illū.

^e
Lex noua: ne se
mina in emphy
teusis succedūo.
comprehēdit fi
lias iā natas pa
tris qui eas pro
se ac filiis suis
accepit: quando
eam pro illis iā
quæ pro herede
b⁹ accepit. Quā
do itē tanquam
pro filijs sed re
uocabiliter: non
autē q̄ndo irre
uocabiliter: ita
conciliantur opi
niones aduerse

^b
Emphyteusis a
patre pro se ac li
beris suscepta
cadit su. l. noua.
quando talis est
in qua p̄ filijs
preiudicare pos
sit.

ea illis pfecto p̄iudicaret. Et ita opiniones cōcordari possent cōtrariæ.

Ad nonā respōdeo negando illā decisionē esse verā, & q̄ Io. And. sic illā scripserit. Quoniā per .l. Cæsar. ff. de publi. q̄ allegat apparet eū idē voluisse dicere, quod Host. ibi ante dixerat. Hostien. aut non illud, sed contrariū dixit. Quod supra in .11. arg. & decis. 18. retulimus. Et idē qd̄ ille tenet ibi Card. q. 1. & Anto. in .c. fi. col. fi. de cōstit. cui cōsentit Feli.

Ad decimā respondeo negando illam decisionem Iacobi: tum quia nullo textu nec ratione probatur necessaria, tum quia Petrus ipse non satisfacit decisioni Ricar. Malumb. quā in oppositū allegat in hæc verba: De illo cuius obligatio habet causam ante nouam legem, incipit tamen executio & effectus in tempus nouæ legis, secundum istud tēpus de illa iudicamus. Tum quia resolutiōes cōmuniter receptæ in hac materia sunt contra illā opinionem & fundamenta Iacobi, vt ex tribus argumentis postremis & ex vndecimo apparet.

Ad octauum principale respōdeo primo conclusioni illi. Nemo sine sua culpa damnū patitur. addendum esse: vel sine causa iuxta illam regulam libro 6. Sine culpa, nisi subsit causa nō est aliquis puniendus. & est cōmunis resolutio gl. ac omnium aliorū in .c. 2. de constitut. in .c. Antiqua. de priuileg. c. Renouantes. 22. dist. Hæc autem Clemen. maxima de causa condita est, vt ex eius proemio monstratur.

Et ne dicas resarciendū esse dānum ei qui etiā ex causa illud passus est secundum Archid. receptum in .c. Per principale. 9. q. 3. Pro quo tex. & ibi Bald. in .l. Serui. C. quibus ex causis. ser. pro proem. lib. accip. Cōsidera illud Archid. non procedere, quādo illud damnū fieret per viam legis generalis. Quod Alexand. testatur & probat in consil. 190. Mature. lib. 2. in respons. ad 3. argument. quod repetitur lib. 3. consil. 18. Vbi allegat illud pulcherrimū Bartoli in .l. Toties. ff. de pollicit. s. ciuitatem nō posse quidem auferre alicui Ius suum singulariter præcipiēdo vni homini, vel quibusdā hominibus. Sed generaliter faciēdo statuta posse, vt .l. Vēditor. §. Si constat. ff. cōmuni præd. & .l. Antiochēsiū. ff. de priuileg. cred. Facit J. Lucius. §. fin. supra ad municipal. intelligēdo ibi per verbū, lex, statutum, vt ibidē ipsemet Bar. intelligit, & in casu pposito de damno per viam legis incusso agimus.

Secūdo respōdeo s̄ cōclusionē illā intelligēdā esse de dāno rerū que sitarū, nō de modo q̄rendi: præsertim ciuili. Quia sine vlla culpa tolli potest a principe & sine causa, antea saltē q̄ dominiū q̄ratur: vt veniētib⁹ ab intestato Ius ad eūdi scdm Feli. in .c. Quæ in ecclesiarū. de cōstit. n. 48. vbi subiicit hæc verba: Vnde legitimādo simpliciter spuriū ē sine causa potest tale Ius tollere princeps. Quia nō est quæsitū dominiū. At is access⁹ mod⁹ qdā ciuili q̄rēdi hæc cātoriā, nō Ius i ea q̄sitū, est, vt patet.

Inteller⁹ regu-
le sine culpa. ff.
v.

Legis per dispo-
sitionē dānum
dātū non resar-
citur.

§
Ius q̄rendi mo-
dum ciuilem fa-
cile a principe
tollit.

Access⁹ mod⁹
querendi ciuile
non Ius queit
iuri est.

Tertio respondeo intelligendam esse illam conclusionem de alio dāno ab illo quod ex sublatiōe priuilegii obuenit. Qm̄ illud sine vlla causa potest a principe tolli secundū gl. fin. c. Decet. de regul. Iur. lib. 6. Quam singulariter mente tenēdam dixit ibi Perus. & cōmendat. Dec. in. d. c. Quæ in ecclesiarum. n. 26. sub finē. & is accessus priuilegiū quodam expectatiuum est, vt constat. Quarto, quod longe altius est, forte dici potest tam patri presbytero, quam filio culpam esse regulariter filium patri succedere. Quod tamen nunc neq; affirmo neq; nego.

^l
Jus priuilegii
facile a principe
tollit.

Ad 9^m principale respondeo concedendo^h conclusionem in argumēto assumptam veram esse, quoties æquitas illa de qua in. c. Si beneficia. de præbend. lib. 6. & c. Cum vniuersorum. de rer. permut. locum sibi satis vendicat. Quam tamen in proposito non vendicare possem multis modis ostendere. Sed non est necessariū. Quoniam nō cōtendimus in præsentia cōpetitorē ad Ius si qd̄ ante habebat regredi nō posse, sed solū virtute huius accessus accedere nō valere. Quæ lōge sunt diuersa.

^k
Regressus ad
Jus pristinum
omissus vari: cū
id equas suadet

Ad decimum responsio multiplex colligitur ex decimo argumēto pro nostra parte facto, & replicis illius solutionibus adiectis. Prima^l q; hic de præiudicio secundario Iuris ad rem agimus, in opposi-
to autē de primario & Iuris in re. Secunda, q; oppositio in præiudicio non præcogitato a principe procedit. Nostra vero conclusio in præiudicio a principe præcogitato. Quod colligere licet ex ei⁹ verbis tam vniuersaliter distributis: nullo vnq; tempore ac nullo modo possint obtinere. Et ex clausula derogatoria: quoruncūq; cōtrariorū, quam finis Cle. continet. Cū is accessus contrarius sit prædictis verbis nullo modo & c. Quandoquidem eum vnum e modis succedendi multis esse constat.

^l
Principē præiudicare nolle quādo verū & quan-
donon .

Tertia, q; oppositio in alio præiudiciādi modo procedit. Nostra vero cōclusio in præiudicio p viā legis. Ad qd̄ vltra in illo argu. 10. adducta faciūt, q̄ dixim⁹ in solutio. arg. 8. Et ad replicationē qua probare cōtendis neq; per viam legis principem videri velle alii præiudicare, respondeo id esse verum in Iure quæsito, non autem in querendo. Quod speciatim annotabat Feli. in. c. fin. de constitut. col. 4 allegando ad id Pan. consil. 84. col. pen. lib. 1. Quarta q; expresse constat ex voluntate principis, cum derogat contrariis quibuscunq;, vt præactū est in secūda sol. Quæ omnia roborātur ex eo, q; sum⁹ in materia beneficiaria & agim⁹ dederogādo non Iuri quæsito, sed quæredo ex oso valde ac exorbitāti. Et ita videntur concurrere potentia cum voluntate tum tacita, tum expressa, etiā si nulla causa subesset. Quanto magis subsistente maxima.

^m
Præiudiciū secundarium præcogitatus tacite vel expresse p viam legis præsertim & in materia in qua nulla requiritur causa fieri videri a principe.

Ad vndecimum satis superq; fuerit admonuisse illa quæ in solutione ad primum argumentū & in præcedenti exceptione in responsione ad quintum supra diximus, vnde multiplex responsio colligi potest.

CONCLUSIO

Ecce candide lector articulum bona fide disputatū. Quē quando viua voce coram auditorio vndecunq; doctissimo disputavi. anceps quidem remansi, pramissis fundamentis animum volentem nolentem in diuersa trahentibus. At nunc omnibus ad viuum discussis in fauorem Clementinae contra competitoris accessum pronunciandum esse tenuitati nostrae videtur, salua quae iustior fuerit sententia: summi praesertim illius Rotae praetorii. Cuius ego semper autoritatē primā secundū ipsam Sedis Apostolicae & duxi & suspexi.

Cæterū interpretatio huius cap. Si quando hic nos admonebat primo, vt paucis breuiter mōstrarem, quot & quæ causæ de his exceptionibus colligi possunt, ob quas iuste ac sancte liceat exequendis Sedis Apostolicae mandatis abstinere, donec illa denuo causa cognita rescribat. Admonebat nos & secundo postrema hæc exceptio discutere, an liceat presbytero, etiam Papa cōsentiente, filium suum in beneficio suo sibi substituere. Admonebat & tertio eadem exceptio tractare, an episcopus vigilem super suum gregem curam gerens teneatur supersedere prouisioni Apostolicae, per quam filius in beneficio patris, etiā expressis verbis substituitur. Et quando non teneretur, an saltem id ei res veluti dignissima liceret. Admonebat & quarto disputare, an episcopis hæc dissimulantibus, reges penes quos ecclesiarum protectio est, ob tales causas opponere se aliquo modo possent. Et an id esset regia dignitate se maiores Deoq; gratiores facere. Multa itē alia monebat. Quæ tamen omnia in presentia omitto. Quia licet interpretationi cap. accommodatissima sint, extraria tamē sunt causæ ob quam prælectio hæc suscepta fuit. Primum autem horum ordinario cōmento huius cap. Deo dante inseram. Alia alibi, & forte in. c. Cū adeo. infra eod. tractaturus,

DEO GLORIA

Venia nobis & gratia.

FINIS

PREFATIO IN PRAELE-
CTIONEM HABITAM
SUPER QVAESTIONE

facti propria in cap. Cum contingat.
de rescriptis.

PROGIMVR RVRSVS CORAM
vobis viri ornatissimi dicere causam de causis nul-
litas processus a quodam asserto subexecutore
contra nos facti in eodem negocio, super quo nu-
per praelectionem habuimus non omnino contem-
nendam in. c. Si quando. supra eo. Quare sicut illius
capit. ordi. commento illam, auctarium veluti quoddam
adiiecimus, sic disputationem hanc quae multa quotidiana continet in exe-
cutorum materia, interpretationi iustae huius capit. Cum contingat. ad
publicam utilitatem annectimus: tum quia pulchra quaedam de meris
executoribus Anto. & Imol. in eo deciderunt, tum quia aliquot nos hic di-
cemus maxime ad hoc capitulum pertinencia, tribus diebus praelectione
quam faciebamus in. c. Eam te. supra eo. interrupta.

IESV ERGO SERVATORIS
nostri auxilio primo implorato, quae breuissime poterimus
monstrabimus prius censuras & processum subexecuto-
ris contra. M. ab ipsius competitore assumpti multis de
causis inutilia & ipso Iure nulla esse. Earum vero nullam obesse censuris
quas clarissimus vir^s Iohannes Gomez a Sylua pro sui generis gene-
rosi quoque animi splendore dignatus esse iudex. M. in competitorum & eius
assertum subexecutorem maturius protulit, dum neque humanus reiicit
humiliores nec generosus timide formidat altiores. Deinde probabimus
eorum effectum tum regia manu, tum ordinaria, tum delegata impediri posse.

PRIMA NULLITATIS CAUSA.

Et prima quidem causa nullitatis eorum quae subexecutor effecit, illa
est, quae gratia accessus competitoris inutilis & nulla a principio fuit ipso
Iure: vel saltem postea ipso Iure evanuit, licet a principio valuisset, propter
multa, quae in praelectione super eis habita in. c. Si quando. supra eo. late
deducta fuerunt. Et quando gratia est nulla ipso Iure, ipso quoque Iure
datio executoris & eorum iurisdictio nulla & inutilis est per selectissimum
in hoc text. in. c. Constitutus. supra eo. Quod habet irritum decernendum esse
quodquid factum est per literas executorias gratiae subreptitiae. Similis fere text.
in. c. Ad audiencia. 2. eo tit. Secundo facit. c. Si super gratia. de off. deleg. lib. 6.

Johannes Go-
mez a Sylua
laudatus.

Executo: si depre-
tatio nulla & inu-
tilis est ipso Iure
quod nulla quoque
& inutilis est gra-
tia in qua exequen-
dam illi deputa-
tur. Quoniam hoc
disputatio gratis
accedit.

Quod habet deputationem executorum & iudicum gratia Apostolica esse illi accessoriam. Et ideo illorum iurisdictionem morte concedentis etiam reintegra non reuocari, sicut nec ipsa gratia. Cui consequens, videtur, quod ea existente nulla vel reuocata, ipsa quoque iurisdictione reuocata videatur vel nulla. Facit, quod accessorium sequitur naturam sui principalis regula Cum principalis. ff. de reg. iur. & reg. Accessorium. li. 6. cum similibus Specialius facit aptus in hoc text. & quod ait ibi Domini. per illum col. 1. vers. Sed pone. c. Super eo. de prebend. lib. 6. & Clemetina Per literas. de prebend. coniuncta ei gl. in verbo ecclesias. Et hanc conclusionem tenet in specie Pan. in c. Ceterum. col. 2. quem sequitur Dec. ibi col. 3. de rescript. Et idem tenet vterque in d. c. Constitutus. in ultimo notabili. idem & Roman. in consil. 330. Circa primum col. 3. allegans inter alia. c. Cum dilecta. de rescript. & Innoc. in c. Ex literis. de off. delegat. Quae non tam apta sunt sicut superiora. Quoniam illa non agunt de executoribus gratiarum, sed aliis iudicibus delegatis. Idem tenet Oldradus consil. 81. Quod processus. n. 2. Idem late Panor. in c. Ad audientiam. infra eod. n. 14. Quem sequitur Feli. ibi col. 12. & 16. Facit & memorabilis glo. in c. 1. verbo. obtentum. de litis contest. li. 6. quae recepta dixit exceptionem peremptoriam quae perimit gram & literas, ante litem contestatam opponi posse. Quam glo. Perusi. & Communis intelligit de exceptione subreptionis gratia per quam illa corrumpitur, & cum ea litera delegatoria ad eam exequendam data.

^e
Exceptio peremptoria que non solum gratiam sed etiam literas perimit ante litem contestatam opponi potest.

^d
Rescriptum ad lites regulariter quidem ipso iure valere ac frequenter nullum omnino et inuti-
le esse.

^e
Sigillum plumbeum gratie more Romano echordulis sericis pendet. Sigillum vero iustitie canabois.

Non obstat primo quod regulariter rescriptum ad lites subreptitium ipso iure valet per. c. Si aut. & c. Plerumque. supra eo & Communis affirmat in d. c. Ceterum. & in d. c. Ad audientiam. Quoniam illa regula fallit in multis casibus relatis per Feli. in d. c. Ad audientiam. col. 11. & duabus sequent. Quibus nos addidimus unum in c. Cum ordinem. supra eodem quod eum probat secundum Bal. quod satis sentit Pan. n. 2. & 3. ibidem. Et horum de numero est is de quo loquimur casus secundum predictos omnes.

Non obstat secundo dicere, quod in casu nostro in aliis literis continetur gratia, in illis nempe quarum plumbeum sigillum de chordulis sericis pendet. In aliis autem executores, in illis videlicet quarum plumbeum sigillum de chordulis canabeis pendet. Et ob id in hoc casu iudicum datio non videtur accessoria gratiae, sicut quando in eisdem literis fit gratia & deputatio iudicum, quod etiam est frequens. Non inquam hoc obstat. Quoniam idem est dicendum, quando gratia & iudicum deputatio separatim fiunt in duabus chartis. Quod dicimus quando fiunt coniunctim in vna. Quia primo eadem est ratio. Non enim definit esse accessoria executorum deputatio ipsi gratiae, eo quod fiat in alia papyro vel membrana. Quod euidenter apparet ex illo. c. Si super gracia, de offi:

delegat. Quod certum est habere locum etiam, quando iudices separatim in aliis dantur literis: tam propter verba ipsius generalia, quã propter rationẽ in eo expressam, quã vtrique casui æque apta est. Cui tamen c. non esset locus in eiusmodi literis executoriis, nisi essent gratiæ accessoriæ. Secundo, quia etiam in hoc casu, quando executores separatim dantur, eorum deputationẽ esse nullã si gratia est nulla tenet Cardi. in. d. c. Ad audientiam. col. 6. vers. Septima est opinio. Nam, vt ille inquit, etiam si dentur separatim a gratia, sunt tamen quasi preparatoriæ gratiæ: & sic de eis idem Iuris quod de gratia est. arg. c. Quanto. de iudic.

Non obstat tertio determinatio Compostell. in. c. Super literis. col. 3. vers. Quæritur primo. dicẽtis processum factum per literas super beneficio subreptitiæ impetratas validum esse, nisi opponatur exceptio. Quoniam non loquitur de literis gratiæ executoriis de quibus agim⁹, sed de literis ad lites impetratas super beneficio. Hæc enim sunt verba Compostellani: Vt si ego dicam Papæ me canonice electum in præpositum, impetraui iudices contra. M. tacita priori cõmissione. M. valebit processus per meas literas habitus, si contra eas non excipiat. Quia meæ literæ non erant beneficiales. Hactenus Comp. Quẽ licet etiã intelligit Card. in loco præcitato. Et hoc ipsum ait Ludo Roman. in consil. 330. Circa primum col. 3.

Et demiror Felinum virum alioqui diligentẽ in illo. c. Ad audientiam. col. fin. dixisse non satis aperire Roma. an loquatur de subreptione cõmissa in literis executoriis, an gratiosis. Quoniam Romanus in hæc verba loquitur: Cum iudex seu executor deputatur vna cum concessione gratiæ subreptitiæ, quẽ admodum subreptio ipso facto vitiat gratiam. d. c. Ad audientiam. 2. & c. 2. de fi. presby. li. 6. c. cum simil. ita etiã vitiat iudicis seu executoris dationẽ sibi annexam. Fateor autem verum esse quod Feli. ait. s. literas executorias gratiæ accessorias, etiam si sint subreptitiæ valere: modo gratia ipsa non fuerit subreptitia. Sed hæc decisio non conuenit nostro proposito, in quo dicimus gratiam ipsã qua concedebatur accessus fuisse subreptitiã & ipso Iure nullam. Et p̄ consecutionem literas executorias etiam separatim datas.

Non obstat quarto, q̄ literæ delegatoriæ ex intervallo post gratiam ad eius executionẽ datæ ob gratiæ subreptionẽ ipso facto non vitiantur secundum Ludo. Rom. in illo consil. 330. Quia, vt ille ait, possent dici literæ ad lites. Quo casu procedit secũdũ eum determinatio Inno. in. c. 1. de lit. contest. lib. 6. s. q̄ cum quis impetrat gratiam subreptitiã, & postea executorem vt in possessionem inducat: tunc non impeditur litis ingressus per oppositionẽ subreptionis. Non inquam hoc obstat, quia primo eodem die in nostro casu executores fuerunt deputati, quo

⁸
Felinum in intel
ligendo Ludo.
Ro. cõtra suum
morem parũ di
ligentem.

gratia facta fuit, vt literæ ipsæ clamant. Et Ludo. Ro. de executoribus alio die datis agit. Similiter & Inno. Audisti enim i verbis eius p̄xime citatis, verbum postea, quod interuallum denotat secundum gl. memorabile in l. Pacta cōuenta. ff. de contrah. empt. verbo, postea, & alia multa quæ citat Cors. in singul. in eodem verb. Postea. Secundo nō obstat. Quia etiā quādo postea ex interuallo deputatur idem esse dicendū dixit Host. in illo. c. 1. de litis contest. li. 6. Quoniam vt ille inquit, ex quo gratia prima principalis fuit subreptitia, litera executoria quæ est illi accessoria supra de off. delegat. Si super gratia eo li. debet subreptitia iudicari: vt accessorium sequatur naturam principalis de fid. instru. c. Inter dilectos. §. Cæterum. & Hostiensē sequitur Archid. quorū opinionem approbant Ioh. Monach. Ioh. Andr. Petrus ab Anchar. Domini. Perus. & Probus ibidem. & aiunt esse tenēdam quādo statim potest de exceptione liquere. ^b Quorum si consideratio satis expēdatur, facile videntur cuius erudito approbare dictū Hostien. simpliciter. Quoniam neq; hæc exceptio neq; alia qualibet, quæ in vim dilatoria proponitur & est eius naturæ, vt postea iterum in vim peremptoria ad merita causæ opponi possit, est admittenda in vim dilatoria, nisi opponens se offerat eam incontinenti probaturum, videlicet intra modicum tempus arbitrarium, & intra illud eam probet clare & liquide secundum Petrū ab Ancha. consil. 372. Pro declaratione. col. 1. At cōtra literas competitoris allegatur subreptio quæ per literas ipsas fundatur. Allegatur item literarū renunciatio ex acceptatione Archidiaconatus Santarensis notoria resultans. Et ideo nō solum hæc exceptio concludit nullitatem literarū, sed etiam ante litis ingressum admittenda est. Et ita i casu p̄posito nullatenus potest hæc causa nullitatis evitari.

^b Exceptio que in vim dilatoria se mel opposita potest in vim peremptoria opponi potest: nō est admittenda in vim dilatoria: nisi opponens se offerat probaturū in continenti intra vj. delicti tempus arbitrarium.

ⁱ Rescriptū ipso Iure a principio esse nullum: vel post ea ipso iure perire vel reuocari: paria esse quoad faciendam post reuocationem. & gratia extincta ipso iure extinguere potestatem executoriū.

Non obstat quinto dicere, q̄ hæc causa nō haberet locum, si accessus is a principio valuisset, quāuis postea modo aliquo periisset. Quoniam primo negamus eum a principio valuisse. Secundo respondemus paria esse rescriptum per quod proceditur a principio fuisse ipso Iure nullū vel postea ipso Iure expirasse, v̄ reuocatum fuisse, quo ad ea quæ post illam reuocationem & expirationem fiunt. Quia primo eadē est omnino ratio. Secundo casus videtur esse in. c. Ex literis. cū eo quod ibi ait Innoc. de off. delegat. Quod satis collig. ex his quæ ait Pan. in. c. Audita. col. pen. de resti. spoli. & clarius ex his quæ Felin. scripsit in. c. Cæterum, col. 18. vers. 7^a. restrict. Vbi agit de reuocatione rescripti per mortē concedētis reintegra facta quæ ipso Iure fit. & vers. 8^a. restrictio. vbi agit de reuocatione iurisdictionis per sententiā quæ etiam ipso Iure fit. Et quæ gratia perempta executorum quoq; illius datio perempta sit in specie tenet Petrus Rebuffus in Concordatis in forma literarū executor.

verb. In oibus & per oia. Facit quod glo. regulæ Cæcell. Iulii. 2. in vltima parte facie. 7. dixit finita prærogatiua descriptorū, censerī quoq; finitā prærogatiuā eorū qui eā instar descriptorū habebāt. Est deniq; gl. expressa & memorabilis q̄ ipsi non meminerunt: & quæ ibi recepta est in c. Si clericus. verb. extincta de præb. li. 6.

HANC AVTEM primā nullitatis causā cōtra cēsuras pro. M. latas allegari nō posse palā est. Cū in cōfessio sit indultum Reginae nr̄e CHRISTIANISSIMÆ validū esse magnosq; iā partus aliis peperisse.

SECUNDA NULLITATIS CAUSA EST.

Quod prædictus iudex cōpetitoris assertus suscepit partes mixti executoris, cū non haberet dignitatē nec esset canonicus ecclesiæ cathedralis. ^h Qd̄ nō potuit primo p. c. Statutū. in princ. de rescr. li. 6. Nā executor mixt⁹ ver⁹ iudex est secūdū gl. 1. c. Pastoralis. §. Q̄f vero. circa mediū de off. dele. Quā oēs ibi sequunt̄. & sing. putauit Card. ibi. col. 2. & ordinariā. Pa. in. c. De cætero. de re iudic. col. 2. Et idē tenet Bart. in. l. A diuo Pio. n. 4. ff. de re iud. Quæ cōis ōniū est opinio. Secūdo facit q̄ in specie hōdi executorē mixtū ad beneficia debere habere qualitates aliorū delegatorū Se. Ap̄lica tenet Card. cōsil. 107. sub finē, & est decis. Rotæ. 370. Ex hoc. in nouis & decis. 393. Nota ex hoc. in antiquis. Quæ habēt facta per eū executorē gr̄a qui nō haberet illas q̄litates ipso iure nulla esse, per clausulā decreti irritantis positā in fine illius. c. Statutū.

Tertio facit ratio illa necessaria, quā tangit Egidi. in decis. 126. q̄. c. illud Statutū. simpliciter loquit̄ de omnibus causis. & nullus est in corpore Iuristext. nec ratio necessaria q̄ contrariū probet. Neq; iuuat dicere q̄ Old. Rota, Guill. & aliquot alii respōderūt. s. q̄ aliud sit dicendū de causis q̄n principaliter cōmittūtur, aliud q̄n accessorie ad gratiā, eo q̄ multa p̄ accessionē cōcedunt̄ q̄ principaliter nō cōcederētur. c. Sup. eo. de præb. li. 6. c. Dudū. col. 4. de elect. Et quia accessoriū sequit̄ naturā principalis. Quoniā primo illud nō satis asseuerāt prædicti autores. Secūdo quia tūc licet aliquid p̄ accessionē qd̄ principalī vetat̄. Q̄n alia rō militat cū accessorie cōcedit̄, & alia q̄n principalī. At in nr̄o casu eadē est vtrobiq; rō. Q̄m siue p̄ accessionē ad gratiā siue principalī de cā autoritate Ap̄lica cognoscis: vtrobiq; es iudex, vtrobiq; Sedē Ap̄licā repr̄sentas, vtrobiq; qd̄ feceris iniuste, vel indecēter in opprobriū eius cedit & iniuriā. Facit q̄ & accessoriū tū demū sequit̄ naturā sui principalis q̄n eadē rō militat in eo q̄ in principalī, & alioq; nō. c. Debitores. & c. Cū cōtingat. de iure iur. c. Quāuis pactū. de pact. lib. 6. & c. Licet. de iure iur. eod. lib. Qd̄ bellissime Imol. annotauit in illo. c. Debitores. n. 4.

Quarto facit decisio Rotæ. 369. in nouis & decis. 392. Nota q̄. in antiquis. Quæ primo habent stilum Curia habere vt nemo deputetur

^h
Executor mixt⁹
pape vel legatē
non potest esse
qui canonicatu
vel ecclesiastica
dignitate caret
quia verus ius
dex est.

^x
Ibi h̄s

Accessorie non
licet: quod prin
cipaliter vetatur
quando eadem
prohibendi rō
in vtroq; modo
inuenitur.

Quādo accessio sequat̄
naturā sui principalis.

m
 Executor nudi
 ministerii etiam
 pape pot esse q
 non est canoni-
 cus neq3 digni-
 tate predictus.

executor gratiarum, nisi dignitatem habeat vel canonicam ecclesie cathedralis. Quae item habent secundo cap. illud Statutum. non habere locum in subdelegatis, quibus non committitur, nisi nudum ministerium. scilicet collatio & inductio in possessionem. Quoniam illa ut ibi dicitur sine ulla cause cognitione fieri possunt. Per quae verba clare inuitur illi. c. Statutum. locum esse etiam in subexecutoribus, qui cum causa cognitione procedunt: etiam si sint subexecutores gratiarum. Qui est noster casus.

V. facit quod ait Egidius conclusio. 126. In executore, qui determinat esse locum principis. c. Statutum. in executore deputato ad confirmationem electionis.

Sexto facit extrauagans Sedes Apostolica. Ioh. 22. de concess. preb. quae iuxta gl. zenzelini verb. id pertinebit, clare sentit in executoribus & subexecutoribus gratiarum esse locum dicto. c. Statutum. Alioqui enim superflua erat declaratio illius extrauagantis quod ad executores & subexecutores hodie ut palam est.

Septimo facit, quod eadem ratio militat in his executoribus causa cognitionem assumptibus, quae in aliis iudicibus. Quoniam non minus dedecoris imo magis est Sedi Apostolicae per hominem vili habitum vel futilem eam representari, dum de eius gratia & beneficio forte maximorum reddituum cognoscitur, quam cum de alia causa, quae forte super decimis unius pulli gallinacei committitur.

Octavo facit quod Sedes Apostolica male a multis audit propter nimium multa quae gratiarum beneficialium executores honoris sui & mali exempli prodigi caecis oculis efficiunt, quae dignitate vel canonicam ecclesie cathedralis ornati nullatenus facerent. Et ratio principii. d. c. Statutum. est secundum Hostiensem, quem sequitur ibi Archid. col. 2. & post eum alii: ne Sedes Apostolica dum delegatus eius aliquod iniustum agit aut iudices, confundatur. Nono facit illa Rotae decisio raro citata quae in nouis est. 403. dubitatum. Habet eum executores merum qui non habet canonicam vel dignitatem & sententiam est executus non posse liquidationem fructuum facere. Quoniam illa sine iurisdictione fieri non potest.

Decimo facit quod Curia Romana quoad personas seruat decreta Statutum. in executoribus gratiarum secundum Io. An. in. d. c. Statutum. §. In nullo super verb. citet in fine. & collector decisionum Rotae antiquarum in decisio 65. testatur penitentiarium & omnes de cancellaria respondisse sibi, quod non deputarent executores super gratiis: nisi personas tales quales requirit c. Statutum. At stilus Cancellariae ius facit. c. Ex literis. de cost. & de re iudic. c. In causis. de crimine falsi. Quae graui. Et nulla huius stili ratio idonea reddi potest: nisi quod executores gratiarum possunt sibi assumere partes iudicis, & habent iurisdictionem, & possunt fulminare sententias. & c. iuxta gl. Cle. Iudices. de off. deleg. cum notatis per Innoc. in. c. Dudum. de preumpt. Eadem ergo ratione oportebit subexecutorem mixtum qui iurisdictione utitur ecclesiastica habere qualitates quas c. Statutum requirit.

n
 Executorum gra-
 tiarum sedis apo-
 stolice ob insolentiam male audit ipsa.

o
 Executor gratiarum a sede apostolica non deputatur nisi qui congruat cap. Statutum de res. li. 7.

Vndecimo facit speciatim quoad nostrum casum, quod licet res controvertatur, quando executor voluntarie partes iudicis assumit, tamen omnium fere vna sententia, quam tenent Domini Anich. & Perus. in d. c. Statutum. §. In nullo. habet esse necessarium, quod in executore gratiarum predictarum qualitates concurrant, quoties ille in suo processu tenetur assumere partes iudicis. At in casu nostro is executor tenebatur illas assumere, ut in causa sequenti apparebit. Ergo saltem in casu proposito non poterit is subexecutor sine qualitatibus predictis procedere.

^p
 Executor: qui
 partes iudicis as-
 sumere tenetur &
 qualificatus esse
 oportere omnibus
 fere vna est sen-
 tentia: siue ad id
 ex forma expres-
 sa mandati: siue
 aliunde tenetur.

Neque obstat si dicas illam communem opinionem procedere, quando ex forma mandati tenetur partes iudicis assumere, ut quia ponitur clausula: vocatis vocandis. Quia primo eadem est ratio, quando alio ex capite ad id arctatur. Secundo, quia illa clausula tacite intelligitur, quoad illos casus in quibus oportet cum causae cognitione procedere. Tertio, quod hoc expresse sentit Rota in illa decis. 403. in nouis. Quam Stephan. sequitur in q. 12. capellae Tholos. An vnum. Quae ut supra dictum est habet eum qui sententiam est subexecutus non posse liquidare fructus, nisi habeat qualitates. d. c. Statutum. Et non alia ratione, nisi quia licet non sit ibi posita clausula, vocatis vocandis. Tamen tacite intelligitur quoad hunc articulum, ergo propositum.

Duodecimo facit, quod Collectarius utique doctissimus & expertissimus, qui materiam hanc attentius perpendit, quam alii, pro nostra conclusione simpliciter est in c. Proposuit. de concess. praeben. & latius in c. Quod de his. de sentent. exco. decis. item cap. Tholos. 203. An cap. Vbi satis etiam additio eius id sentit.

Decimotertio facit, quod Rota in decis. 99. Nota, quod executor. in antiquis haec fere verba habet: executor gratiae non potest mandare subexecutoribus, nisi sit persona habilis iuxta c. Statutum. de rescript. li. 6. potestatem cognoscendi seu assumendi iudicis officium, quamuis nudum ministerium simplici presbytero seu curato demandare valeat.

Decimoquarto ad redundantiam adde, quod Gomesius vir eruditissimus, quod ipsius opera testantur. in lib. de mand. de prouid. n. 136. ait quod quando beneficium est plenum & ab alio occupatum, non potest sine causae cognitione procedi. Et in executoribus quoque eo casu procedunt habet locum. c. Statutum. tamquam ad personas quam ad loca. Et mox haec verba subiicit: Et idem est in subexecutore, cui non potest committi aliquid, quod requirit causae cognitionem cum potestate assumendi officium iudicis, nisi sit qualificatus. Et ita conclusit Rota de mense Nouemb. 1577. in vna Abulensi coram R. P. D. Iohanne Mohed. Hactenus Gomesius.

Non obstat stilus Curiae secundum quem in processibus, quos fulminatos appellat tam sententiarum quam gratiarum per clausulam Ceterum. in eis contenta deputantur subexecutores, non solum constituti in dignitate & canonici, sed etiam

^q
 Intellectus clau-
 sule ceterum que
 executoriis liti-
 tam sententiarum
 quam processuum
 super gratia ful-
 minatorum inser-
 tur.

omnes alii clerici etiam primæ tonsuræ, imo & notarii & tabelliones, quicumq;. Non inquam is stilus obstat Imo potius pro nobis facit primo in quantum ex eo colligitur nullam esse in hoc differentiam inter subexecutores gratiarum & sententiarum. Quandoquidem in omnibus eundem habet tenorem illa clausula. At omnium consensu constat per illā quoad ea quæ iurisdictionis sunt nō posse deputari subexecutores sententiarum, nisi qualificados, quoad alia tamē sic. Cui consequens est idē etiā dicendū esse in subexecutoribus gratiarū. Scdo respondeo, q̄ in illa deputatione deputantur habentes dignitates & canonicas cum non habentib⁹. Et ideo ita debet intelligi, vt ea quibus expediendis nudum ministeriū sufficit, possint expediri tam a qualificatis q̄ ab aliis. Qualis est collatio & inductio in possessionem nullo contradicente. Ea vero, quibus expediendis necessaria est causæ cognitio, vel iurisdictionis exercitium per qualificados tantum. Qualia sunt exceptionum admissio cum super illis pronuntiatione. Qualis item monitio & excomunicationis prolatio. Pro qua declaratione facit primo tex. ille celebris i. l. Plenū. §. Equitii. ff. de usu & habit. Qui pbat eadē verba ad diuersos relata diuerso modo secundum diuersam eorum conditionem intelligenda. Probat enim quod legato equitii usu duobus, quorum alter auriga est, & alter solitus certare in ludis Circensibus, hic poterit equis vti in ludis, ille vero non nisi in rebus aurigæ aptis. Facit secundo, q̄ ibi dicit Bald. legato lecto vxori intelligi de viduall secundum qualitatem suæ personæ. Ex quo sequitur, q̄ legatis duob⁹ lectis vxori & alteri alterius cōditionis, diuersos eis lectos esse tradendos. Facit tertio. l. Ex militari. ff. de milit. testa. Per quam & quod ibi Bald. ait probatur, q̄ si Papa concedat priuilegiū episcopo & alteri presbytero vt tēpore interdicti missare valeāt, poterit episcopus cū insignibus pontificalibus, non autē alius presbyter. Faciunt quæ scribit Felin. in. c. Cum omnes. de constit. col. 17. & And. Sicul. in consil. 5. Clementissimi. n. 3. & consil. 17. Præclare. n. 5. & consil. 30. Scribitur. n. 5. in consil. 39. Clementissime. n. 9. pri. lib. Facit. Cle. Exiui. col. 3. de verb. signif. quæ habet fratres Minores iurantes seruare regulam Beati Francisci teneri seruare consilia pro consiliis & præcepta pro præceptis. Facit quinto, q̄ nisi sic illam clausulam interpretemur, oportebit cōcedere tabellionem laicum posse assumere iurisdictionis articulum. Quoniam quibuscūq; notariis & tabellionib⁹ fit subcommissio. Per quæ verba etiam tabelliones laicos intelligi tenet Felin. in. c. fin. de præsump. col. pen. & Guiller. in. glo. extra. Sedes Aplica, verbo executores inter cōmunes & satis sentit Rota in decis. 369. in nouis. Et ne respondeas debiliter me inferre. Quoniam laicus incapax est iurisdictionis ecclesiasticæ. Cōsidera etiam clericum

^r
 Clausula Ceterum: processibus fulminatis in feri cōiura vt varie conditionis subexecutores continet: ita varie circa illas operatur.

^o
 Verba eadē ad diuersa relata diuerso modo secundū diuersā eorū conditionē intelligēda esse.

Sensus
 & Equitij

^t
 Priuilegium celebrandi ep̄o et alij sacris simpliciter datū aliud operatur in ep̄o quā in illo sacris.

^o
 Clausula ceterū etiam laicos alij quos facit subdelegatos.

simplicem inhabilem esse delegationis Apostolicæ: quâuis nō tantum a laicus. Facit sexto pro hac necessaria & Iuri consonantissima interpretatione decis. Rotæ. 403. in nouis. Quæ habet executionem quidem executorialium Romæ latorum, quoad ea quæ sūt nudi ministerii posse fieri per quicumq; in illa clausula *Cæterum*. contentum. Liquidationem tamē fructuum & ea quæ sine causæ cognitione fieri nequeunt nō posse. Quæ clarior interpretatio potest esse? Et hoc ipsum sensit Rota si satis perpendatur in decisio. 369. in nouis & 392. in antiq. Rota itē in decis. 99. Nota q̄ executor. in antiquis, cuius verba supra retulim⁹ hoc expressius tenet.

Non obstat secūdo principaliter conclusioni nostræ cōsuetudo quā aliqui dicunt alicubi vigere. ² Quoniam. c. Statutū. cōtinet decretum irritans vt patet in. §. fin. cōtra quod nulla cōsuetudo induci potest per illud dictum Archid. a Ioh. And. Domi. Perusi. & omnibus recepti in. c. Cum de beneficio. de præbend. lib. 6. Facit quod Rot. in. c. fin. de consuetud. fol. 24. tradit col. 2.

² Consuetudo ne
quid induci cōtra
legem clausulā
decreti irritatis
continētē.

Non obstat tertio decisio. 565. Rotæ. Vtrū. i antiquis. quæ habet omnes vel maiorem partem dominorū Rotæ iudicasse processū cuiusdā executoris carentis qualitatibus. c. Statutum. valuisse. Nam vt collector ibi ait in fine domini Rotæ moti fuerunt quadā æquitate. ³ Quia primo notoria erat idoneitas super qua fuit processus factus neq; pars eam negabat, vt collector ibi testatur col. 2. Et qui notorie dign⁹ est nō debet examinari. c. Nullus. 24. dist. Secūdo Cancellaria dedit executorem, quem impetrans putabat esse idoneum. Tertio erat cleric⁹ pauper neq; vllus fuit cōtradiCTOR. Quæ in aliis casibus vt plurimū non cōcurrunt. In nostro autem nullatenus. Secundo respondeo contra illam decisionem Rotæ sex alias esse quas supra citavi: tres quidem in nouis & tres in antiquis. Tertio respondeo eandem decisionem sentire cōtrarium esse seruādum, quando æquitas prædicta cessaret. Quoniam in postremis verbis ad decisiones alias duas se remittit, quæ cōtrarium tenēt. Eodem modo responderi potest ad decis. 7. tit. de rescript. in antiquioribus. quæ de eodem negotio per eadem fere verba loquitur.

³ Notorie idone⁹
non est examinā
du⁹.

Non obstat quarto, q̄ recentior quidam vir alioqui doctissimus in illo. c. Statutum. de rescript. lib. 6. n. 77. ait illam decisionē Rot. 565. procedere, quando a principio executores gratiæ non deputātur cum clausula, vocatis vocandis. Quia primo ibi cogitādum ait super suis dictis. Secundo ⁴ q̄ in omnibus executorum deputationibus subintelligitur clausula, vocatis vocandis, quoad ea in quibus cum causæ cognitione procedere vel debent vel volent, iuxta ea quæ in sequenti nullitatis causa dicemus, & iuxta ea quæ ipsemet dixit in tractat. de mandat. de

⁴ Clausula voca-
tis vocandis sub
intelligitur in of-
b⁹ cōmissionib⁹
quascum cogni-
tione cause opor-
tet expedire.

proui. n. 136. Et ita omnestacite vel expresse cum illa clausula dari videntur iuxta. l. 3. ff. delegatis. 1. c. Significasti. de electione. Tertio respondeo, qd trepidatio illius viri docti & aliorum qui clausulam illam Caeterum. inspiciunt manat ex eo forte, quod non satis aduertunt, quod nos aduertimus. s. verba eadem ad diuersos diuersae conditionis homines relata diuerso modo intelligenda esse. Quarto respondeo ipsummet in tracta. de mandat. de prouid. n. 136. pro nobis determinasse, quod cogitandum in illo. c. Statutum. reliquerat, vt superius est dictum.

Non obstat quinto autoritas aliquot scriptorum. Nam Oldradus in consil. 295. Orta. licet attenta priori solutione quam dat obiectioni secundae id videatur sentire, attenta tamen posteriori solutione eademque vltima contrarium videtur tenere. Sed neque contra nos est Petrus Rebuffus in Concorda. super forma literarum executor. in principio. qui ait stilum Curiae pro nobis esse. Sed etiam dictum Feli. in. c. Postulasti. col. 3. de rescriptis ad meros executores referri potest, ne contradicat his quae dixit in. c. De caetero. col. 3. de re iudi. Sed & illa, glo. Guillelmi de Mote Lauduno in extrauag. Suscepta. de concess. praebendae. inter communes verbo, executores, post medium quae dedit occasionem tenendi contrariam partem aliquibus, non obstat. Quoniam primo ait se quidem cernere id fieri, at quo iure fiat, non videre.

Secundo, quod ratio principalis, qua nititur vir alioqui doctissimus, falsa est. Ait enim ideo executorum non habentium qualitates. d. c. Statutum. processum valere, quia pars contra quam proceditur consentit, & pars contra quam impetratur rescriptum renunciare potest. cap. Statutum. Hoc enim falsum est, quoad qualitates personarum delegatarum: licet verum sit, quoad loca in quibus est cognoscendum. Quod expresse affirmat. glo. recepta omnibus. in princip. illius c. verbo, committantur. Quia illud principium non tam in partium fauorem quam Sedis Apostolice. honorem constitutum fuit.

a
Renunciari non potest cap. Statutum. de rescript. li. vj. quoad qualitates personarum delegandarum.

b
Executorem qui non habet qualitates. c. Statutum non posse iurisdictione vti etiam quando illa in actu non est necessaria

c
Actus tunc non sunt necessaria inuita liter et inepre illi adhibita eum non vitare veluti si instrumentum alijs imunitum sigillo deficiat.

Non obstat sexto illa Petri Domi. & Perus. opinio. Quam sequuntur Stepha. ad Capel. Thol. decis. 103. & aliquot alii. s. qd quamuis executores gratiarum debeant habere qualitates. c. Statutum. aut super sedere negocio, quando partes iudicis assumere tenentur: non tamen quando sponte ac voluntarie assumunt. Pro quibus facit illa theoria quae habet: Quae non sunt actui necessaria, si adhibeantur inutiliter, regulariter eum non vitare. Inter cuius theoriae multa exempla hoc quoque posuit Feli. in. c. Cum ordinem. n. 3. supra eod. Pro qua est text. in. l. 1. in principio. C. de rei vxor. acti. & l. 3. ff. de milit. test. & c. Bonae. 2. de electio. & Cle. Sape. de verb. signif. sub finem. Facit. gl. magna sub finem in. l. Viuum. ff. si cert. pet. Vnde Inno. in. c. Inter dilectos. de fid. instru. in verb.

publica. dixit instrumentum habens alioqui necessaria quo sit authenticum, non vitari ex eo q̄ sigillum habeat corruptum vel illud amiserit. Facit item, q̄ eorum propositum non est negare, q̄ male facit executor qualitatibus illis carens ut de iurisdictione, etiam eo casu quo illa non est necessaria, sed q̄ actus sic perfectus valeat per theoriam supra dictam. Non inq̄ opinio predicta obstat nobis. Quia primo in nostro casu necessarium erat partes iudicis assumere, ut in sequ. nullitatis causa ostendam. Secundo, q̄ nos non disputamus hic, an actus qui sine vlllo iurisdictionis usu factus valeret, pereat & inutilis omnino fiat, si per iurisdictionis usurpationem illicitam conficiatur. Sed solum contendimus actum illum, qui sine iurisdictione confici nō potest a commissario Papæ non habente qualitates. c. Statutum. fieri non posse. Tertio ideo non obstat. Quia illa theoria Feli. qua videtur opinio predicta probari male huic proposito applicatur. Quoniam processus iudicialis licet frequenter non sit necessarius in executeore, non tamen est superfluous & inutilis. Quoniam ut eleganter ait Innoc. in. c. fin. de præsumpt. n. 2. actus quem executor iudicialiter facit, nisi appelletur intra 10. dies, præiudicat: non autē actus extraiudicialis. Quem sequitur etiam Card. consil. 140. Redemptoris, col. 2. Quarto ideo non obstat illa opinio, quia necessario restringenda est procedere tantum in eo actu, qui valuisset etiam sine vlllo iurisdictionis usu. Qualis est collatio vel in possessionem rei vacuæ missio, citata parte aduersa ex superabundanti. Non autem procedit in actu, qui ex iurisdictionis usu pendet. Qualis est excommunicatio vel pœnæ impositio. Quæ sine iurisdictione fieri nō posse efficaciter probabit infra coroll. s. & i q̄rta nullitatis causa.

Ex his infertur primo ratio stili Curie, quæ habet quidem vt executores gratiarū non deputentur, nisi qui habent qualitates per. c. Statutum. requisitas, subexecutores vero sic. Quoniam idem stilus habet, vt executores statim faciant processum, quem vocant fulminatū, In quo quia excommunicationes, suspensiones & interdicta proferuntur. & hæc fieri non possunt sine iurisdictione, & ea vti nequeunt nisi q̄ habent illas qualitates. Ideo tales deputantur executores. At quia processu fulminato multa & fere omnia sunt talia quæ iurisdictionem non exigunt, & quandoq̄ mora multum posset obesse ad acquirendam possessionē si oporteret adire canonicas vel dignitates habentes, ideo tam eis quam aliis quibuscūq̄, etiā laicis tabellionibus executio committitur: sic tñ intelligenda, vt vnicuiq̄ videatur commissa quorū ille fuerit capax, nō autē alia.

Secundo infertur eum qui non habet dignitatem vel canonicā non posse vti clausula illa: contradictores ecclesiastica censura compellendo, quamuis notam facere & intimare possit excommunicationem in pro-

Executores agēs iudicialiter actū quē extra iudicialiter agere potuit aliquo modo foriorē reddat.

Executores gratiarum de iure Curie cur soli qualificati constituantur: cū subexecutores sententiarū & gratiarū etiam alii substituantur: ratio germana.

nota

Clausula illa contradictores, etc. non potest vti cū qui non est qualificatus.

Executores: qui
nō est qualif. ca
tus nō posse no
minatim pres r
tē excoicare quā
rē oibus alijs
Collectarijs per
servatus est.

b
Executores nulli
apud fracos ex
coicant. Nā r ad
eos solū p̄tinet
insinuare ac no
tificare.

f
Archidiaconi se
tentiā male intel
lecta cum clausu
la ceterum peius
perpensā causa
errāti fuit circa
executorū quali
tates.

h
Articulus cause
nō iurisdictiona
lis cuius dele
gabilis.

i
Excoicatio ad iu
isdictionē pri
net. Est enī vel
meri vel mixti
imperij.

cessu fulminato contentam sub eadem dilatione, quæ in eo continetur. Quia hoc est mere subexequi vices executoris principalis, illud autem agere iudicem & uti iurisdictione. Et quæ excommunicare non possit executor Apostolicus, saltem in specie ac nominatim, si non habet illas qualitates affirmat Collect. in. c. Quod de his. de sent. excomuni. Qui rem hanc altius omnibus perpendisse videtur & inuestigasse, ut ex ipsius scriptis ibi apparet. Facit b quæ ideo in regno Franciæ non excommunicant meri executores, quia non permittuntur assumere partes iudicis: etiam si sint in dignitate constituti, ut testatur Petrus. Rebuff. in. Concord. tit. de form. liter. execut. verb. contradictores.

Tertio inferitur ratio quare Archid. dixit in. c. Statutum. col. 10. nō esse locum illi cap. in executoribus gratiarum. Quoniam solum de meris intelligebat, & illis qui non assumunt partes iudicis. At enim ad eos nō pertinere citare sed solum insinuare & notificare. Ex qua facile colligas eum si fuisset interrogatus, quid de executoribus, qui vel debent vel volunt iurisdictionem assumere, responsurum fuisse in eis locum sibi vendicare. Hanc Archid. sententiam male intellectā & clausulam Cæterum. peius perpensam in causa fuisse arbitror, quare aliquot doctores in hac materia vel errarunt vel se confuderunt. Quarto inferitur manifesta ratio, h quare articulus causæ, qui sine iurisdictione potest expediri, delegatur non habenti qualitates. d. c. Statutum. iuxta gl. in princip. illius verb. causæ, & in. §. In nullo. verb. vices ab omnibus. receptas.

Quinto inferitur hunc de quo loquimur subexecutorem non potuisse se partes iudicis in casu proposito, in quo maximæ id erat necessum, assumere. quas tamē assumpsit. Quia primo is iudici. M. iussit, ut a causæ huius cognitione se abstineret intra tres dies sub excommunicationis & quingentorum ducatorum pœna, ferendo illam in scriptis, si non pareret. Sub qua etiam pœna tam capitulo, quam. M. quædā alia iussit. At constat ea non posse fieri, nisi per iudicem, ut mox in seq. corollario ac postea in quarta nullitatis causa dicam. Ergo qui hæc fecit executor partes iudicis assumere tentavit.

Sexto inferitur hūc subexecutorem non potuisse ferre excommunicationem & alias censuras, quas parū modeste tulit. Quia ipse non erat capax iurisdictionis contentiosæ per prædicta. Et excommunicare ad iurisdictionem pertinet contentiosam. Quia primo nō debet sine causæ cognitione ferri: & fertur in inuitum. 2. q. 1. c. Nemo episcopus. Imo est meri imperii secundum Innoc. c. Trāsmittam. de electio. & Specul. titu. de iurisd. o. iud. vers. Secundum Canones. n. 24. & Pan. in. c. Quod sedem. d. off. ord. col. fin. & in. c. Si sacerdos. n. 10. eod. tit.

Neq; obstat, q; Ias. in. l. Imperiū. ff. de iurisdic. omni indicū. col. 14. dixerit eā esse simplicis iurisdictionis, quādo fertur ad partis instantiā: tum quia id primo nil nobis obstat. Quia satis est proposito nostro ex cōicationē ad iurisdictionē saltē simplicē pertinere, tū quia magnis viribus confutat Iasonē ibi doctissimus ^m Gaspar. col. 50. concludēs tunc esse saltē mixti imperii. Scđo, q; excōicatio ad iurisdictionē ptineat cōtentiosā. facit q; Iura dicunt tā tū a iudicibus excōicationē esse ferēdā vt in. c. 1. de sententia excōmunicationis. lib. 6. Vbi textus repetit verbū iudex. Ad idē. c. Quarenti. de verborū signi & in. c. Archidiaconus. de offi. archidi. Tertio facit, q; Pan. in. d. c. Si sacerdos. & in. cap. Cū contingat. de for. comp. concludit ⁿ non posse parochum simplicem excōicare, nisi consuetudine quāssit iurisdictionem ad id faciendum. Quod etiā tenuit gl. memorabilis in. d. c. Nemo. 2. q. 1. Vbi eā vterq; Card. probat. Et idem tenet Thomas cū Cōmuni, & praesertim Palud. q. 2. in. 4. dist. 13. Et hoc non alia ratione, nisi quia Iure cōmuni nullam habet iurisdictionem parochus.

Septimo infertur hūc subexecutorē nō potuisse iubere alicui quid quā sub quingentorū ducatorū fisco Apostolico applicandorū pœna. Quia is non poterat assumere iudicis partes. ^o At pœne pecuniariae impositio ad iurisdictionē pertinet. Quoniā primo licet controuertatur, an illa sit meri, an mixti imperii, vel simplicis iurisdictionis, omnium tamen vna est conclusio eā ad iurisdictionē pertinere, & nō posse imponi nisi ab illā habente iuxta illud Innocentii in. c. Cum accessissent n. 2. de constit. In hęc verba loquentis: ^p alia vniuersitates non possunt pœnā adicere sicut statuto, cum nullā iurisdictionē habeāt ipsa vniuersitates, & pœnas imponere pertineat ad iurisdictionē. Innocentiū autē sequūtur oēs in. c. Cum oēs. de cōstitut. teste Feli. ibi. n. 14. & Iasonē in. l. Oēs populi. ff. de iustit. & Iure. n. 35. 2°. quia ^q pœnā pecuniariae impositio propter delictū ad eū tantū pertinet, qui habet iurisdictionē. Quoniā ptinet ad merū impiū sexti gradus, vt luculenter resoluit p̄dict⁹ domi. Gaspar in loco p̄citato col. 51. Quāuis vt is subdit, cū pœna est applicanda parti officio nobili, ad mixtū imperiū ptineat, & quādo est applicanda parti officio mercenario ad simplicē iurisdictionē. Cū igit⁹ mer⁹ executor nullū habeat imperiū, nullā habeat iurisdictionē, sed nudam facti executionē, consequēs est eū posse quidē pœnas illius iudicis qui eū deputauit notas facere ac impositas esse intiare, nouas autē nō adicere. Vnde si eā adicit, aut nil agit, aut partes iudicis assumere cōuincit. Cū igitur is partes iudicis assumere nequeat p̄pter defectū qualitātū c. Statutū. consequēs est in omnē euentū eius censuras & pœnas & totū processum, quatenus illas tulit, esse ipso iure nulla.

^m
Gaspar valasco
laudatus.

ⁿ
Excōicare parochum non posse
Iure cōmuni nullā eiusmodi iurisdictionē habere.

^o
Pœne pecuniariae impositionē iurisdictionis esse

^p
Iurisdictionem qui non habent non possunt pœnā statutis suis adicere.

^q
Pœnā pecuniariae imponere alicui meri: aliquādo mixti est imperii: aliquādo autē iurisdictionis simplicis.

Jo. Gomez lau-
datus imparem
suis metitis vi-
guitate habet.

Hanc autem secundam nullitatis causam non obesse censuris pro. M. la-
tis palam est, quoniam predictus do. Jo. Gomez, qui eas tulit, & si non ha-
bet quantam sui generis splendor & animi cadorem meretur dignitatem, ha-
bet tamen decanatum, quae prima est post pontificalem dignitas in ecclesia
Syluensi, & alium Archidiaconatum. Quae satis superque sunt per. d. c. Sta.

TERTIA CAUSA.

Executores gra-
tiarum licet regu-
lariter non tene-
antur ad assumen-
dum iudicis par-
tes quodque tamen
contra.

Beneficium ab
alio possessum
conferri quidem
sine cause cog-
nitione potest: non
tamen possessio
eius sine illa tra-
ditur.

Possessores vo-
candi antequam
a sua possessione
secedant: etiam si
non possideant co-
lorate paulo in-
ferius.

Executores posses-
sionem beneficii
ab alio possessi
non possunt sine
cause cognitione
trahere: imo ne-
que possessionis
statum mutare: et
post latam senten-
tiam: etiam si sine
violencia ea tra-
dere possent et
possessor abesse-
ret.

Tertia nullitatis causa est, quod is assertus iudex processit ut
merus executor, contra eum qui possidebat sine vlla cau-
sae cognitione. Quod non potuit facere. Quoniam licet
executores & subexecutores gratiarum Apostolicarum pos-
sint ut plurimum, si velint, sine causae cognitione procedere secundum glo.
magna circa medium Cle. 1. de offi. deleg. & glo. zenzelini in Extrauag.
Sedes Apostolica. Iohan. 22. de concess. praebend. in verb. executores, &
glo. quae latius loquitur Guiller. in ead. extrauag. & eod. verb. in eo. tit.
inter communes. Quod est originale dictum Innoc. in. c. fin. de praesump. &
in. c. Proposuit. de concess. praebend. Quando tamen exequi volunt con-
tra eum qui est in possessione, tenentur assumere partes iudicis, & pro-
cedere cum causae cognitione. Pro qua exceptione primo videtur text. ille
celebris in. c. Licet episcopus. de praeben. lib. 6. Quod habet beneficium
vacans ab aliquo possessum posse quidem conferri ab ordinario non vocato
possessore: possessionem tamen non posse tolli ab eo, antequam audiatur. Si ergo
ordinarius, cuius potestas fauorabilis est & amplianda Cle. 2. de off. ord.
hoc non potest facere, multo minus delegatus, cuius potestas odiosa est
& restringenda. c. Ad haec. c. Nonnulli. in princip. de res. & §. 1. c. P. & G. de
off. de. Quae ratio est Card. consil. 103. Casus sup. quo. n. 21. Facit. 2. quod non est
principis oppositum, ut quis a sua possessione amoueat sine cause cog-
nitione. l. fin. C. si per vim vel alio modo. c. 1. de cau. poss. & proprie. Tertio fa-
cit, quod haec conclusio in specie est Inno. in. c. Proposuit. col. 2. de concess. praeb.
quae haec quae sequuntur ait executor quidem non solum de beneficio iure ac facto va-
cante, puidere posse vel puidere mandare, sed etiam de vacante iure tantum, sed
antequam possessionem tradat, debere summatim possessorem audire. Et si in-
uenerit eum male tenere, iubebit & coget eum facto dimittere, sicut de facto
tenet: & postea exequet mandatum. Et paulo post. si hunc ordinem dimittere
executor, cassaret quod fieret per. c. Cum nris. & c. Lras. de concess. praeb. & ff.
de re iudic. l. A Diuo Pio. §. Si sup. Idem tenet Inno. in. c. 1. de concess. praeb.
li. 6. col. 2. Cuius verba sunt: Cum mandatur, quod etiam inducat
in possessionem & contradictores compescat, dicimus quod male fecit iste exe-
cutor. Quia licet possit praebendam conferre non vocatis his quo-
rum interest: tamen nullo modo debet auferre possessionem alicui, nisi
si vocato & conuicto possessore: nec etiam alias statum possessionis

mutare. C. si per vim vel alio mo. l. fin. Nisi primo collationē fecisset partibus vocatis & cum causæ cognitione. Quia tunc non esset opus magna causæ cognitione in danda possessione. Haec tunc Innocentius. Quē audis dicere executorē non solū non posse tollere possessionē, sed neq; illius statū mutare. Audis itē eū dicere etiā post latam sententiā citādū esse possessorē, anteq̄ illa executioni mandet. Audi nunc eundē Inno. in. c. Cū olim. 2. de priuileg. n. 2. in hac verba loquentē: Executor Papæ merus sine vlla cognitione non posset alicui, etiā partibus vim inferre, nec de possessione aliquā partium extrahere. Et paulo inferius subdit: Imo plus videtur, q̄ si viator siue merus executor inueniat rē vel ecclīā cuius possessionē dare debet sine vllō p̄ntē possessore, ita q̄ sine vlla violentia dare potest possessionē, tamē eā dare non debet, nisi illē qui eā tenet de facto primo eam resignet, vel verbo, vel autoritate iudicis inde pellatur. Et sic intelliguntur decreta præallegata. c. Quia diuersitate. c. Cū nostris. & c. Literas. Quā cōclusionē Inno. sequitur Oldr. cōsil. 81. Quod processus. n. 7. Qui prædictis ea verba addit: Et ideo sentētia excoicationis, etiā nominatim in eū qui est in possessione lata nō tenet: cum executores nō habuerint in eū potestātē, nisi indebite cōtradiceret. Ipse autē nolēs possessionē sine cognitiōe dimittere, nō indebite contradixit, vt notat Innocentius. Host. Io. An. Cald. & Archid. de concess. præb. Quia in cunctis. li. 6. Hæc Oldr. Quē audis dicere censuras etiā nominatim in possidētē latas non tenere. Idē tenet ipsemet Oldr. cōsil. 227. De toto. n. 3. Cuius verba sunt: Quāuis merus executor possit ad collationē procedere parte non vocata: tamen ad missionē in possessionē non procederet, nisi parte vocata, vt extra de præb. c. Licet. lib. 6. Et paulo inferius: Nunq̄ autē siue possessor colorē habeat possidēdi, siue nō, amouebitur a sua possessione sine causæ cognitiōe, vt. 16. q. 4. Volumus. Idē cōsuluit Card. cōsil. 63. n. 2. & expressius in cōsil. 75. Reuerēde p̄r. & in cōsil. 54. Lite. n. 4. & in cōsil. 10. Idē tenet etiā in cōsil. 103. Casus super quo. n. 21. & in Cle. 1. q. 9. de off. deleg. Cui consentit etiā Imol. ibi n. 38. & fufius. n. 47. dicens. gloss. Cle. illius, quę habet executorē nō teneri ad partes iudicis assumendas, procedere quando possessio est vacua vel tantū ad collationē vult procedere: secus autē, si etiā possessionē ab alio occupatā velit tradere. Idē Petrus ab Ancha. cōsil. 240. Per prædicta. n. 3. Qui prædictis addit: eū in cuius fauorē talis executio sine causæ cognitione fieret, priuari oī iure suo per. l. Meminerint. C. vnde vi. Idē sentit cōsil. 274. Ad declarationē. hoc tenet & Fel. in. c. fi. col. 7. de præfūpt. affirmās executorē gr̄a debere assumere partes iudicis & præmittere merā executionē, quoties alius est in possessione: etiā si sit iniustus detentator, vel intrusus, vel etiā priuatus ipso iure. Vbi allegat et

Executio lata in possessore ab executorē gr̄a il latione: q̄ nō lte possessionē sine causæ cognitiōe reliquerat nulla.

Executio per abruptam sine causæ cognitiōe contra possessorem factā perditus eius in cuius fauorē illa facta fuit.

Cald. q. in cōsil. 4. de dilat. affirmat hoc de illicito possessore & intruso. Nec conclusio hæc habet vllū contradictorē. Nā & Vitalis in lib. clausularum clausula. 3. 1. Si tibi constiterit. col. 2. pulcherrime sic loquitur: executor in conferendo non tenetur citare partem, vt dicit Archid. in. c. Ordinarii. de offici. ordi. sed in amouēdo a possessione sic, vt in. cap. Licet. de præbend. lib. sext. Sicut prætor non citato possessore confert bonorum possessionem decretalē, vt notatur in. l. 4. §. pen. ff. de bono possess. Tamen bonorum possessionē corporalem non dat, nisi citato bonorū possessore, vt plene notat. in. l. 1. C. quo bono. Facit. l. Edicto. §. 1. C. de edicto diui Adri. tollend. Deniq; hanc cōclusionem in specie tenuerunt Hosti. Archid. Io. And. Domi. & Perusi. Innocentium ibi secuti in. c. 1. de concess. præbend. lib. 6.

Q V A R T A N V L L I T A T I S C A V S A.

Quarta nullitatis causa est, quod prædictus subexecutor assertus² excessit fines executionis suæ, dum terminum siue dilationem. 15. horarum præfixit excōmunicando extunc non parētem. Quia is merus executor erat, & vt talis procedebat ipse id protestans ac dicens se viam meræ executionis eligere, vt ex ei⁹ iniustis præceptis adparet. At huiusmodi terminū præfigere nō ad meram, sed ad mixtam executionē quæ cum iurisdictione fieri debet videtur pertinere. Quia cōcessio vel denegatio dilationis cū causæ cognitione debet fieri. l. 1. C. de dilatio. Aptior tex. in. l. A procedente. C. eo. 3. q. 3. §. Spaciū. Scio cōpetitorem respondere posse Iura hæc intelligenda esse de³ dilatio. quæ datur ad testes producendos, & alia quæ ad causam pertinent instruendā, non autem de citatoria secundū Innoc. hic. n. 4. quæ Ioh. And. Imo. & Cōmunis sequuntur. Et glo. in verb. præcipimus. cōmendata per Feli. in fine sentit nonnunq̄ terminum præfigi, etiam ab eo qui nulla iurisdictione vtitur, & Innocen. in. c. Præterea. de dila. in principio ait dilatiōes citatorias & deliberatorias sine causæ cognitione dari posse. Et hæc dilatio. 15. horarū deliberatoria posse dici videtur. Sed ne videatur cōpetitor per hanc responsionem satisfacere: Considera me non agere de simplici huius termini præfixione, sed de illa, quæ, præfigitur ad effectum excōmunicandi & alia pœna graui pecuniaria mulctandi nō parētem, ex tēpore dilationis concessæ excōmunicando & condēnando illum si non pareret intra illam dilatiōē. Quod si cōsideres facile dices eum iurisdictione vti voluisse. Quādoquidem sententia excōmunicationis sine iurisdictione fieri non potest, vt tenet Pan. in. c. Si sacerdos. n. 10. de offici. ord. & supra in secunda causa nullitatis. coroll. 6. late comprobatum est.

Ex quo infertur qd licet qd ad alios effectus alii qui nō sūt iudices tex

² Executor merus terminū præfigere non potest ad effectū saltē excōmunicandi nota ex cōmunicatiōe eum qui non puerit.

³ Dilatio citatoria & deliberatoria nō requirunt causæ cognitionē que tñ ad pduccēdo testes vlt alio modo instr. in. nā causam sic

minum præfigere possint: ad effectum tamē infligendi nouā excōmunicatiōē nemo potest terminum præfigere, nisi iudex. Pro quo facit quod Hosti. in præfenti quem Ioh. And. Imolēsis & Communis sequitur ait, ^a q̄ licet in casu nostri cap. ordinarius iubere possit iudicibus delegatis & partibus, vt ei exhibeant literas super quibus concertatur, & licet illi si non paruerint inobediētiæ crimē incurrant, non tamen eos ob hoc poterit excōmunicare vel aliter castigare. Quia extraiudicialiter procedit & sine iurisdictione. Facit ad hoc quod mer^o exequutor in quantū huiusmodi, etiā de facto contradicentē nō excōmunicat scdm Petr. Rebu. i Cōcordat. tit. de forma litera. execut. in gl. cōtradictores.

Q V I N T A N V L L I T A T I S C A V S A.

Qvinta nullitatis causa est, quod is subexecutor quando notificauit. M. literas suas assertas ^b nimis breuem terminū ei præfixit. Quoniā solas. 15. horas pro termino peremptorio præstituit, & nō cuiuscūq; diei, sed dominici. Nam licet monitio antea fuisset facta, literarū tamen copia & exemplar quæ cum monitione subexecutor tradi iubebat die dominico fuerunt tradita: neq; quacūq; hora illius, sed ante meridiem instāte decima, posteaq; M. non solum missauit, sed etiā sacrosanctissimū altaris sacramētū indignis manibus de more societatis siue cōfraternitatis ipsius, in publica supplicatione siue processione portauit: neque quocūq; loco, sed prope chorum ecclesiæ cum descenderet ad concionē publicā & missam maiorem audiendā. Quis te rogo adeo ferus vel ferreus est & ab humanitate alienus, qui non arbitretur hunc terminum homini seni & lasso nimis breuem esse ad legēdas literas Apostolicas tam gratiosas. q̄ executorias, & processum super his fulminatū, & eorum omnium exemplar siue copiam cum exemplari conferendum, & deinde deliberandum, an relinquere debeat necne possessionem talis cantoriæ viginti & eo amplius diebus pacifice cōtinuatam? Cum interim oporteret eum prædere, & parum quiescere, & doctum aliquem in propria causa consulere: quāuis ipse mediocriter habeatur doct^o, nequid temere vel contra se vel contra cōpetitorem ageret, iustus præsertim a Rege possessionē illam desereret, nisi prius literis illis diligenter perspectis & iustitia competitoris satis perpensa. At quæ dilatio sit nimis breuis arbitrio boni viri relinquitur secundū Inno. receptum per omnes in. c. 1. de dilati. Facit, quod executor principalis præstituit spacium sex dierum in clausula Cæterum. processus fulminati ad ea quæ sunt multo minora, vt palam est eam legenti. Tertio facit q̄. executor, etiam merus, nimis festinās grauat. scdm Inno. in. c. Preposuit. de concess. prebend. n. 5. Quarto facit, q̄ excōmunicatiōē debet ^c canonica monitio

^a Ordinarius in casu huius. c. Cū contingat terminū præfigit ad illi præfendū: nō autē ad puniendū non parēt.

^b Dilatio nimis breuis grauat: q̄ autē sit eiusmodi arbitrio iudicis relinquatur.

^c Executor nisi festinās grauat etiā si sit merus

Excōmunicatiōem canonica præcedat monitio, nō

est aut canonica
que sal. e. duoru
dieru interuallu
no contineat: nisi
necessitas aliud
suadeat.

præcedere. c. Sacro. de sententia excommunicationis. Canonica vero monitione quæ excommunicatione præcedere debet interuallu aliquot dierum continere oportet. c. Constitutionem. de sententia excomuni. lib. 6. Vbi. Io. And. Domi. Perusi. addunt illud debere esse saltem duoru argument. Regulæ Pluralis. li. 6. & l. Vbi numerus. ff. de testi.

Non obstat primo dicere, quod illud fallit, quando facti necessitas aliter illud suadet moderandum, vt finis illius. cap. continet. Nam tunc etiam sine vlla monitione præcedente excommunicatio fieri posset secundum Hosti. in. c. 1. de offi. deleg. li. 6. quem sequitur Domi. ibi. n. 4. & est glo. memorabilis quæ sequitur Ioha. And. Domi. & Perusi. in. c. primo verbo temerarius. de sententia excomuni. lib. 6. Non inq̄ iuuat hoc dicere. Quoniam hic nullum periculum erat in mora. Iam enim. M. prædictam cantoriam multo tempore continuo possedit: siue bene siue male. Vnde duorum dierum possessio vltior nihil Iuris demebat competitori, neq̄ addebat. M. quocumq̄ interdicto agendum esset, vt palam est cuiq̄ vel mediocriter docto.

e
Excoicatio q̄ p
futura culpa fer
tur non re. dicit
monitione cano
nica: que vero p
preterita sic: etiã
si ea fuerit noto
ria.

Nō obstat. 2. respondere q̄ capitula illa Sacro. & Cōstitutione. de sententia excomuni. qua parte monitione exigūt, non habent locū quādo excommunicatio pro futuris culpis profertur scdm Innoc. in princip. c. Sacro. de sententia excomuni. Quem nescio quare nō citauit ibi Feli. qui hoc tenet numero. 6. cum tamen ad hoc non sine laude citet. Io. And. in. c. P. & G. de offi. deleg. & idem faciat in. c. Cū sit Romana. de appella. Non inq̄ hoc obstat. Quoniam in casu proposito pro præterita culpa excommunicatio ferebatur ea. l. de causa, q̄. M. possidendo cantoriam molesta bat cōpetitorem: & ita monebat, vt desisteret a culpa præterita. Et si vt geas non desistere a molestatione præterita futurum qd esse: Respondeo, q̄ si hoc modo culpā futuram consideres oportebit te dicere omnem excommunicationem pro futura culpa ferri. Nemo enim pro delicto præterito debet excommunicari, nisi moneatur prius desistere, & non desistat secundum. glo. memorabilem & receptam in. c. Episcopi. ii. q. 3. etiam si delictum notorium esset. Quod eleganter concludit. Pan. in. c. dicto. Cum sit Romana. sub finem. quem Perusi. & Præpos. cum Decio pulcherrime respondente illi textui sequuntur. Tunc ergo dicitur ferri excommunicatio pro culpa futura, quando nondum illa præcessit, & quando non monetur quis desistere ab ea culpa, quam iam admisit vel admittit, sed fertur, ob eam quæ omnino futura est culpa. Vt quando qui aliquod debitum contrahit consentit, vt eum iudex ab eo tempore excommunicet, nisi intra illum vel illū terminū soluerit iuxta mentem Innoc. & Hosti. quam pulchre ibi declarat Imolen. col. 3. in. d. c. P. & G. Aliud exēplum quotidianū ponit Lopus alleg. 73. Prælatus.

f
Excoicatio que
pro culpa futura
ferri dicitur.

Ex quibus omnibus colligitur nimis breuem terminū præfixū fuisse. M. a subexecutore cōpetitoris. Fateor tamen ex hoc solo capite censuras ab eo latis non posse iudicari nullas. Quoniam licet excomunicatio ferri non debeat, nisi canonica & competente monitione præmissa, si tamen feratur tenet, licet iniusta sit. d. c. Sacro. versū. Si vero. ibi, reuocare, & glo. 2. illius. cap. & glo. 2. q. 1. in Sūma, & in c. 1. de excess. prælatorum, & in c. Romana. in versū. Iniustas. de stētēia excomunicatiois. lib. 6. & Pan. in c. Ab excoica. infra eod. & late in c. Illd. in 3. col. de cle. excōi.

^g
Excoicatio sine monitione lata iniusta quidē est sed valida & si a delegato ferat.

Neq; obstat primo dicere, q̄ licet regulariter sententia excommunicationis sine competenti monitione lata teneat, tamē fallit quando illa fertur a delegato secundum decisū. Rot. 139. Nota, q̄ excommunicationis in antiq. Quam sequitur Feli. in illo. c. Sacro. col. 1. versū. Fallit vno casu. & ante illum Nicol. Mil. in repert. verb. Citatio. col. pen. Non inquam hoc obstat. Quoniam illa opinio Domi. Feli. non videtur tenenda. Quia primo nullum habet firmum fundamētum. Nam si quod haberet maxime esset illud Card. Ottonis. quod Host. & aliquot alii approbant in c. fin. de præbend. s. sententiā omnis iudicis delegati aut iustam esse aut nullam, eo q̄ intentio delegantis sit vt recte ac rite procedatur. Illud autem Ottonis dictum ab omnibus fere iam exploditur, vt post Card. Pan. & Imolens. nos quoq; anno superiore tradidimus in illo. c. fin. de præbend. vt ibi potest videre qui volet. Et ita contrariam sententiam decisioni Rotę prædictę affirmat collector de cisionū antiq. in decisio. 559. Vtrū excoicatus. & in decisio. 3. in antiquioribus tit. de senten. excomuni. Et tenet Pan. post Innoc. in c. Illud. de cleric. excom. minist. col. 3. & Ludo Roman. consil. 354. Circa propositam. col. 2. Quod ipsum etiam sibi contrarius tenet Feli. in c. Cum sit Romana. col. 5. de appell. & Dec. in c. Reprehensibilis. col. 2. de eo. tit.

^g
Sententia delegati nō ideo nulla: quia iniusta.

Non obstat secundo dicere, q̄ opinio illa Rotę in decisio. 139. vera videtur, quando delegata fuisset potestas excomunicandi sic restricta, vt monitione præuia id faceret. Quia tunc nulla esset, tanq̄ contra formā delegationis lata arg. c. Cum dilecta. de rescript. & c. Pisanis: de restit. spol. iuxta declarationem Domi. in c. Romana. §. Sed nec. n. 3. de senten. excomuni. lib. 6. Non inq; hoc obstat. Quoniam neq; executoribus gratiæ huius Papa, neq; executor subexecutoribus eam clausulā & restrictionem adiecit, vt in literis desuper cōfectis patet. Quibus cōsequens est hanc solam nullitatis causam non sufficere, quo excomunicatio & censura ab hoc subexecutore lata sint nullæ. Quamq; si ei adiunxeris illā fuisse latā in monitorio executorio sine causę cognitione & si ne clausula iustificatiua: si te senseris & c. lato, satis super que sufficit, vt infra in octaua nullitatis causa probabitur. Quamuis item hæc

^h
Excoicatio delegati sine monitione lata nulla est quando potestas excoicandi cum ea restrictione delegata fuit.

sola quinta nullitatis causa non sufficiat ad concludendum censuras has esse nullas, sufficit tamen ad probandum, quod per eiusmodi monitionis canonice omissionem & termini breuissimi appositionem. M. fuit grauatus, & per consecutionem iuste ab eo potuit. M. appellare. Cum ergo, ut in sequenti causa dicemus, appellauerit ante excommunicationem & alias censuras, consequitur irrefragabiliter eas esse inutiles & nullas.

HAEC autem nullitas non potest allegari contra censuras. pro. M. latas. Quonia & si iudex ipsius eundem terminum. scilicet. horarum praefixit, tamen primo iustam causam id facendi habuit: cum prius subexecutor competitoris id ad eius instantiam fecisset. Et quod quisque Iuris in alium statuit ipse eodem Iure uti debet. ff. quod quisque Iuris in rub. & nigro iuxta illud Sapientis: Patere legem quam tuleris. c. Cum omnes. de constit. Secundo, quod suum monitorium poenale iudex. M. temperauit, dicens in fine se partes mixti executoris suscepturum, si quam iustam defensionem intra illum terminum allegare vellet. Per quod in vim simplicis citationis resoluebatur iuxta glossas illas duas receptas, quarum utraque multis putatur singularis. Et altera est. glo. fin. c. Ex parte. i. de verb. significat. Altera est tertia. §. De pupillo. l. Meminisse. ff. de operis noui nunc. Facit tertia quae est postrema. l. Ea quidem. C. si mancip. ita fuer. aliena. ut non manum quam dixit sing. Ang. in illo. §. Meminisse. & eam appellauit optimam Pan. in. c. Exhibita. de iudi. Quae conclusio communis est. Nam & ultra alios illam tenent Bart. in. l. i. C. de execu. rei iudi. Bald. in. l. 2. C. de epi. aud. in ver. Venio ad uerbalē. & in. l. Actione. C. de transac. in. ver. Quærit dominus Iacobus. Ange. & Ioha. Imol. in. d. §. Meminisse. Innocen. in. c. fin. de coha. cler. & mul. sentit. Bald. in rubrica. C. comminationes Apostolicae. Salicetus. in. l. i. eo. tit. Quod tamen temperamentum is subexecutor suo monitorio poenali minime adiecit.

Tertio ideo non potest allegari hæc nullitas contra censuras pro. M. latas, quia a monitorio iudicis. M. competitor non appellauit, ut in sequenti causa dicemus.

S E X T A C A V S A.

Sexta nullitatis causa est, quod intra illas. scilicet. horas appellauit. M. ab illo poenali monitorio in scriptis, expressis causis aliquot iustis, & in his, quod nimium breuem terminum praefixerat. Cum igitur ex his quae superius in proxima causa scripsimus, constet per illam nimium breuis dilationis praefixionem grauatum fuisse. M. constabit etiam illum iuste appellasse. Ergo censurae postea latae ipso Iure sunt nullae. c. Per tuas. de sententia excommunicationis. c. Cum contingat. de off. delegat. c. Solet. de sententia excommunicat. lib. 6.

Executio ma
datum in vim ci
tationis resolu
tunc quando in
eo permitit par
ti allegatio de
fensio.

Executio post
appellationem in
nam lata ipso
Iure nulla.

Non

Non obstat id, quod audio dixisse aliquos sciolos, huc subexecuto-
re cum clausula: appellatione remota procedere. Quia in literis execu-
toriis dicitur: contradictores appellatione postposita compellendo. Et ideo
non potuisse ab illo appellari, nec eum de appellatione curare debuisse.
Non inquam hoc obstat. Quia primo crassus error est putare hunc sub-
executore appellatiōe remota procedere. Quoniam licet clausula predicta:
contradictores app. postpo. & cat. in literis executoriis Papae ponatur,
& ideo executores ipsi principales in literis nominati, quibus causa im-
mediate a Papa delegatur possint appellatione remota procedere: non
tamen ponitur illa clausula in literis subdelegatoriis ipsius executoris prin-
cipalis. ut palam est processum fulminatū introspecti. Et merito. Quia
neque poni potuit. Quoniam is cui a principe causa delegatur appella-
tione remota, licet illam possit alteri subdelegare, non tamen potest cum
clausula appellatiōe remota. Casus est putatus sing. in. c. Super quoniam.
§. Nos aut. de offi. deleg. qui tamen similem habet in eo. c. in. §. Si vero. Vbi
post alios Pan. in. 2. notabili ab omnibus receptus id annotavit. Et haec
est ratio memorabilis quare in clausula Caterum. solum dicitur subexecu-
toribus, ne permittant competitorē per aliquē indebite molestari, nulla
facta mentione de appellatione postposita vel remota.

Haec autē causa non potest allegari contra censuras pro. M. latis. Quia
in primis competitor non habuit hanc iustam appellandi causam. Quoniam
primo ut in quinta causa dicebatur iudex. M. iuste abbreviavit terminū
suae monitionis penalis. 2°. §. quia dato quod non abbreviasset iuste, tam-
per clausulam qua pollicebatur se auditurum iustas exceptiones resol-
uebatur in vim simplicis citatiōis, ut ibi est dictum. Et 3° abbreviatio quā
libet brevis termini & peremptorii, si est citatorius, non est iusta causa
appellandi: quando saltem intra illū citatus commode comparere potest co-
ram citante secundum Anto. Pan. & Imo. in. c. 1. de dilati. Et competitor po-
tuit commodissime in casu nostro comparere coram iudice. M. citante intra
16. horas. Quoniam uterque in nostra Conimbrica morabatur, & iudex co-
pia sui faciebat continuā. Tertio quod per monitoriū penale cum audien-
tia & facultate allegandi quae volet non dicitur quis gravari secundum Pa.
in. c. Ex parte. 1. de verbo. signi. col. fin. & in. c. 1. n. 6. de causa possess. Et
ideo non potest immediate appellari, sed prius debent exceptiones opponi
& illae reici. 2^m. Probū in. c. 2. de consti. li. 6. col. 2. Quae omnia sentit lati⁹
Ioh. Lupus in tract. de benef. vacā. §. fin.

Ex quo infertur verum esse id quod alias saepe Salmanticae respondi-
nepe misere peccare ac in excommunicatione incidere: qui a monitoriis illius
Academiae conseruatoris per eiusmodi clausulas iustificatis appellant
simul ac eis notificantur, & deinde mittunt appellationem ad eum

R
Executores gratia
rum aplicarum
quibus in contra-
dictores appella-
tione remota
procedat: non tamen
est subexecutor

I
Delegatus cum
clausula appella-
tione remota
non potest sub-
delegare cum illa
& ratio germana
quare in clausula
Ceterum processus
fulminatū & sub-
executori non re-
petitur clausula
contradictores
& c. que ponitur
in executoriis.

M
Abbreviatio ter-
mini citatorij non
est iusta causa ap-
pellandi ei qui
intra terminum
eorum iudice com-
parere potest.

N
Monitioz pe-
nale non gra: at
si cum audientia
detur de nec ex-
ceptiones oppo-
site reiciantur: &
ideo misere pec-
care qui a moni-
toriis penalis
Salmaticensis
academiae conser-
uatoris ilico ap-
pellant.

Citatus cui excep-
tio declinatoria
fieri competit eam
allegare debet:
nisi sit notoria.

Appellatio com-
petitoris rursus di-
gna multis cau-
lis.

Appellatio prius
scripta in libello
appellatorio de-
bet offerri ut in
scriptis dicatur
facta: neque suffi-
cit ut dicitur vel
more ac facta fue-
rit scribatur.

Sententia que
in scriptis dicitur
ferri.

Appellandum coram
iudice si eius
copia potest ha-
beri: aut certe in
tradendum esse
iudici appellatio-
nem in absentia
interpositam.

dicentes se non subesse illius iurisdictioni. Errant enim, quia per solam citationem nemo grauatur. Imo licet habeat exceptiones fori declinatorias, comparere tamen debet ad allegandum eas per se vel procuratorem. **I.** Si quis ex aliena. ff. de iudi. l. 2. ff. si quis in lris voca. non ier. Nisi notorium sit citatum non subesse citanti vel alias citationem esse nullam iuxta glo. receptam & memorabilem in c. Si episcopus. 3. q. 2. & alias quinque quas in c. Cum ordinem. supra eo. allegauimus. 4. ideo hac nullitatis causa non potest contra censuras pro. M. latas allegari, quia competitor non appellauit cum debita forma. Solus enim verbo dixit se ante omnia sedem Apostolicam appellare. Quod cum legissem, fateor me non potuisse risum continere, considerans primo, quod a citatione iudicis sic appellabat contra predicta, deinde quod sine ullius causae insertione id faciebat, cum appellaret ab interlocutoria contra. c. Ut debitus. de appella. & Cle. Appellati. eod. tit. Tertio, quod verbo sine scriptis appellabat contra. c. 1. de appella. li. 6. Putauit enim ut arbitrator eius patronus, in quo etiam alios etiam doctos vidi errantes appellationem in scriptis censi factam, si quis coram notario dicat se appellare, & roget eum ut id scribat: cum tamen id longe alienissimum a vero sit iuxta sententiam Angel. communiter receptam. in l. A sentent. §. 1. ff. de appella. Vbi concludit quod ut quis dicatur appellare, in scriptis debet offerre libellum continentem appellationem scriptam, nec sufficit quod quis viva voce appellet: licet in continenti faciat eam scribi per notarium, etiam cum expressione causarum grauaminum. Imo secundum eum oportet addere verba in his scriptis. Quod tamen non esse necessarium affirmat Imol. ibi communiter in hoc contra Angel. receptus. Facit, quod sententia diffinitiuam non dicitur in scriptis ferri qui eam verbo fert, & latam statim scribit: vel dum eam fert facit in scriptis per notarium redigi, secundum omnes in c. fin. de re iudi. li. 6. Aliud enim est aliquid in scriptis fieri, aliud factum in scriptis redigi secundum glo. receptam quae secunda est in illo cap. fin.

Quinto ideo hac nullitatis causa contra censuras pro. M. latas non potest allegari, quia si qua competitoris in scriptis reperiatur appellatio, non reperietur tamen facta coram iudice. Quod tamen est necessarium, quando copia iudicis haberi potest. Cle. 1. de appella. ibi, coram ipsis, ubi glo. hoc annotauit, & affirmant domini Rota decis. 366. Si appelletur in nouis. Quae communis opinio est, quam tenet Inno. relatus ibi a Bald. in c. Cum olim. col. 1. de do. & contu. Inno. Imo & Perus. & Deci. in c. si. colu. 7. de appella. Pro qua est tex. ibi. & in c. Appellatio. eodem titulo. lib. 6. & in l. 1. §. Si quis ipsius. ff. quando appella. fit. Arbitrator tamen cum Deci. in cap. Suggestum. de appella. valere appellationem sine praesentia iudicis, si post modum ipsi iudici notificet, modo illa notificatio

fiat intra temp⁹ debitum, per ea quæ Specula. scribit in tit. de appella §. Qualiter. col. 1. versic. Hoc etiam. At competitor neq̄ appellauit in presentia iudicis. M. neq̄ appellationē in absentia eius interpositam intimaui ei intra terminū præfixū per monitorium pœnale ad incurrendas censuras: Ergo ineuitabiliter incidit in eas,

Nō obstaret his, q̄ appellatio cōpetitoris ad notitiā iudicis aliquo modo venisset intra decendiū a die notificationis monitorii post lapsū termini i eo præfixi. Quoniā primo illa nō inueniet iudici notificata. Secūdo, q̄ quando inueniretur ab aliquo intimata, non tamē a parte, neq̄ ab vllō ipsi⁹ procuratore. ^o Quod tamē videtur necessariū. Quia protestatio etiam denunciatiua regulariter per partem vel procuratorem facienda est secundū Bart. in l. Non solū. §. Morie. n. 33. ff. de oper. noui nunc. & Feli. in c. Cum. M. de constit. n. 43. Et in specie Rot. decis. 12. Nota, q̄ vbi. in antiq. habet non valere intimationem appellationis ab alio, quam a procuratore factam: licet contrariū ei tribuat Ripa in c. Cum. de constit. n. 133. Et idem tenet Archid. in c. Siquis præpostera. 50. dist. Quæ responsio licet sustentabilis sit, tamen contraria opinio cōsonantior est illi quam paulo ante cum Speculatore, & Dec. tenebāt, ^e quæq̄ singulariter per hoc ampliat, vt. s. non solum sufficiat appellare in iudicis absentia, modo notificatio fiat ei tempore debito, sed q̄ etiā sufficiat eam notificationē fieri iudici per quēcunq̄: siue per partē, siue per procuratorem, siue per negociorū gestorē, siue per quēuis aliū. Pro qua videtur glo. sing. in Cle. Causam. recepta ibi per omnes in verbo, plena, sub finem, quæ habet sufficere notitiam appellationis fieri parti appellatæ per amicū ipsius. Quod ipsū tenet per illā cōmendatā. And. Sic. in hoc. c. n. 26. & in c. Mādātū. n. 19. infra. eod. Est & pro eadē opinione decis. Rotæ. 127. Valet. in nouis, & eandā tenet Ripa. in d. c. Cū. M. n. 133. & Alciatus. i. l. Detestatio. sub finē. pag. 15. ff. de verb. signif. & ante illos Card. Alexandrinus p̄fundius certe, quā illi in d. c. Siquis præpostera: Quāq̄ omnia quæ gl. Rot. & Card. citant i extraiudiciali appellatione loquūtur. Quod nemo recētiorū animaduertit. Teneri tñ posse videtur idem esse i iudiciali, tū ob eandē rationē, tum ob. c. Si duob⁹. de appell. Quod nemo i hoc allegat, qd̄q̄ p̄bare videt̄ etiā tū sufficere illi⁹ scientiā ad iudicē puenisse quomolibet, quā aliter nō intimet̄ ei.

Quare hac responsione omitta secūdo respōdeo, ^o q̄ licet ad valorem appellationis sufficiat ei⁹ interpositæ scientiā intra decendiū ad iudicē puenisse, iudex tñ nō tenet̄ a procedendo desistere donec pars id petierit. Quod elegāter determinare videtur Dec. in illo. c. Si duobus. n. 14. Quod tamen videtur saltē tacite petere is qui per se vel p̄curatorem intimat appellationē, nō aut̄ is q̄ hoc negligit facere. Cū ergo iudici. M.

^o Appellatio fit
tunc onem fieri
posse per nego
ciorū gestorē
et aliū quēlibet
non habentem
mandatū: equi
us videtur.

^e Appellatio ab
sentia iudicis fa
cta per quēcunq̄
illi intradecēdū
intimata valet.

ⁱⁱ Appellationem
intimari per par
tem vel procura
torem maius est
quā eam notifi
care per aliū.

Appellationis in absentia facte in iudicio sicut faciēda est intra tēp⁹ appellandi: ut appello valeat: ita est faciēda intra terminū in monitorio contentū ut censuras redāt nullas.

Appellatio ab excommunicatione lata si iusta est deuoluit quidē iurisdictionē: nō autē iustam suspēdit.

Delegatus iudex in neminem habet iurisdictionē nisi in spātium v⁹ generatim rescripto nominatos.

neq; antedecendum, neq; post illud appellatio illa fuerit vllatenus a competitore per se vel suū procuratorem intimata, potuit iudex non obstante scientia illius aliunde habita procedere. Quia tamen illa opinio Decii negari posset, ideo tertio respondeo, q̄ sicut secundū opinionem minus comunē competitori favorabiliorem, quā supra in gratiam veritatis contra nos tenuimus, licet sufficiat appellare in absentia iudicis: tamen notificatio fieri debet intra tēpus debitū. s. intra decendū, vt valeat. Ita etiam oportet fateri huius suæ appellationis notitiā venire debuisse ad iudicis. M. notitiā intra tempus illud, in quo appellare oportebat ad euitandas censuras. Cum ergo ad euitandas illas oportuit ante lapsum termini monitorii appellare, ita etiam probare oportet appellationis in absentia eius interpositæ notitiā ad eum intra idem tempus peruenisse: nec sufficiet probare illius notitiā intra decendum ad eum peruenisse. Quare licet reperiatur appellatio intimata intra decendum, & ita valida esset censenda, quoad iurisdictionis deuolutionem, si legitima foret: non tamē suspēdet censuras. Quia nō reperitur intimata, & per consecutionem nec facta ante eas incurias, sed postea, sicut & appellatio interposita a sententia excommunicationis deuoluit quidem iurisdictionē si est legitima, nō tamē suspendit excommunicationem quæ post lapsum terminum, conditione iam adimpleta reperitur lata ante appellationem, per ea quæ legūtur & colliguntur in. c. Præterea. 2. de appella. & in. c. Ad reprimendam. de off. ordi. & in. c. Cum contingat. de offi. deleg. & c. Is cui. §. fin. de sententia excomuni. li. 6. Ex quibus perspicuū est multis nominibus hanc nullitatis causam censuris a iudice. M. latis nū nocere.

S E P T I M A C A V S A.

Septima nullitatis causa est q̄ is subexecutor nullam iurisdictionē habebat super. M. neque habere potuit: etiā si partes iudicis assumere voluisset, & qualitates necessarias ad eas assumendas habuisset. Quoniam delegatus in nullos alios habet iurisdictionem, quam in delegatorio rescripto expressos nominatim vel per clausulam generalem. c. P. & G. de offi. deleg. & c. Sedes Apostolica. & c. Pastoralis. §. Quoniam. supra. eod. At. M. non exprimitur nominatim in literis executoriis neq; in subexecutoriis, vt palam est eis inspicienti: Neque generatim per aliquā clausulam in eis contentā. Si enim per aliquam exprimeretur maxime illa esset clausula: contradictores autoritate Apostolica compescendo. posita in literis executoriis, vel illa: non permittentes eum ab aliquo indēbite molestari. posita in literis subexecutoriis. At facile monstrabimus per illas prædictum. M. non comprehendī. Quoniam is nil aliud fecit

neque facit, quam possessionē huius cantoriæ per titulum vere canonicum vel certe ab eo pro tali non immerito habitū & (vt aiūt) coloratū apprehendere, & illam. 20. & amplius diebus, sine vlla interruptione cōtinuare, cantando, missando, procedendo, capitulis interessendo, & nō nunq̄ vt cantor illius præsidendo, sine vlla vllius cōtradictione verbalī vel reali, episcopo, clero, & populo omnibus consentientibus, & illi q̄ illorum humanitas fuit congratulantibus semper priuatim, ac publice pollicit⁹, quod & nunc facit, cedere penitus & omnino grauito huic Cantoriæ, quū primū competitor ostenderet pro se talia, quibus vir bonus, eruditus, & æquus moueri debeat ad credendum Ius esse in ea cōpetitori. Imo & semper est pollicitus consentire, vt aliquā annuam pensionē cōstituat ei Papa, casu quo nil Iuris habuerit, ad CHRISTIANNAM inter ipsos ambos & amborū amicos charitatē nutriendā & conseruandā. Interim tamen dicit se nolle Iuri suo neq̄ possessioni quā sic continuauit cedere sine causæ cognitiōe. Petit item, vt discernatur vtrum iudex cōpetitoris an suus debeat cognoscere de causa, cum vterq̄ se gerat pro sub delegato in illa. Allegat item possessionē suā multis de causis possessioni competitoris præferendā. Videamus ergo nunc, an is qui hæc facit, & dicit, & petit dicatur contradictor, prout illud verbum accipitur in illa clausula: contradictores &c. in rescriptis apponī solita, vel dicatur indebite molestare. In hoc enim pūcto est tota vis huius causæ nullitatis sita. Et q̄ is non debeat dici talis contradictor, probatur primo per glo. ab omnibus laudatā & multis putatam singularē in. c. Pro illorū. verbo, cōtradictores, de præben. quæ habet per verbū, contradictor, in hac clausula poni consuetum illum tantū intelligi qui de facto solum contradicit, non autē de Iure. Quæ similem videtur habere in. l. Si seruum. §. Hæc verba. ff. de acquir. hæred. i. verbo, abstinet. Cuius glo. cōclusionem possem confirmare multis aliis decisionibus similibus, quas anno proxime lapso in cōmento illius. cap. scripsimus, & quas scribūt Pan. in. c. Audita. de resti. spoli. & Anto. Corse. in sing. verbo. Molestia. Feli. & Decius in. c. In præsentia. de proba. col. 1. Feli. in. c. Causā que. col. 11. & sequenti versic. Non obstante. de rescrip. And. Sic. in. c. Raynaldus. col. 123. de testa. & consil. 12. Scribitur. col. 7. & consil. 59. Clementissimi. col. 5. & seq. 1. volum. & consil. 38. Præclare. col. 5. in. 2. volum. ac consil. 44. Illud afferam. col. 2. & consil. 56. A Ioue. col. 5. li. 3. & consil. 4. Illud. col. 10. & consil. 40. Clementissimū. col. 17. 4. volum. Quæ tamē ne rem claram allegationum turba turbemus, omitto: sed adduco in specie aliqua quæ tam conclusioni illius glossæ, quā toti huic nullitatis causæ opitulentur. Et primū verba ipsius Innocen. in. illo. c. Pro illorum. n. 4. Credimus (inquit) q̄ executores per hanc clausulam: Contradictor

pollicitatio est
anissima cōpeti
tori ab. D. i. f. f.
cas

Clausula contra
dictores & c.
quos cōpactū
dat.

Contradictor
quoad clausulā
Contradictores
&c. nō dicit autē
Iure contradicit
et ideo non qui
possessionē suā
sine cognitiōe
ac discussiōe cau
se non vult relin
quere.

Executores nullā
Iurisdictionē hō

bet ni enim qui
iure contradicit
per illam clausu
lam contradi. to
res rect. et ideo
processus contra
illum factus est
nullus.

e
Excoicatio in co
tradictore iuris
ab executore la
ta virtute clausu
le contradicioes
et cet. nulla ipso
iure quod paulo
post iteru et ite
rum probatur.

f
Possessor non
teneat retinere
possessione ante
sua ius discussu

res &c. omnes contradictores possunt compescere, etiam quoscumque ex
traneos, dum modo de facto contradicant, non de Iure. Quia sententia la
ta in illos qui de Iure contradicunt non tenet, cum nullam habeant in eos
iurisdictionem. Haec tenus Innoc. Quem sequitur Pet. n. 9. sed et latius
Imolensis. n. 14. Qui secutus Antonium declarat Cardi. quatenus ibi sen
sit non debere quidem executorem virtute illius clausulae aliquem con
tradictorem Iure excommunicare. Attamen si quem nominatim excom
municaret excommunicationem ipso Iure valituram esse. Ait enim Imolen.
post Anto. hoc dictum intelligendum esse de executore qui excommu
nicauit nominatim aliquam partem in rescripto expressarum speciatim,
vel per clausulam generalem de qua in. c. Pastoralis. §. 1. supra eod. Nam
si non comprehenditur per aliam quam istam: contradictores &c. nullam esse ip
so Iure sententiam, si talis Iure contradicat. Quia in talem non habet iu
risdictionem. Et per consecutionem sententia tunc lata ex defectu iu
risdictionis non valet argument. eorum quae habentur supra de offi. dele.
c. Significantibus. & de officio vica. c. Sua. & in. l. fi. C. si a non competen
ti iudice. Haec Imolen. Audi nunc Innocentium in. c. 1. de concess. praeb.
li. 6. docte ac utiliter de more. n. 5. in haec verba loquentem. Per hunc autem
modum prouidetur contra executores plurimum, quorum quilibet fulmi
nat sententiam excommunicationis. Quia iuste ab eis appellari potest, nisi
primo quisque probet de Iure suo vel coram ordinario vel coram delegato
executore, vel forte non tenet sententia excommunicationis. Quia cum
executor de quo actum est non habeat iurisdictionem super hunc posse
sorem, nisi indebite contradicat. Quia in ipsum non habet expressam iu
risdictionem, & ipse non indebite contradicit nolendo dare possessionem
sine cognitione. Ergo nec excommunicare potest eum. Haec tenus Inno.
Quem ibi sequuntur Hosti. Archid. Iohan. And. Petrus. Domi. & Pe
rusi. Verba Dominici, cum quo alii conveniunt, haec sunt: Vnde possessor
nolendo sine causa cognitione possessionem dimittere non indebite con
tradicit. Et paulo post allegat Archidiaconum dicentem, quod executor
primo debet intentionem suam fundare, nec in contradictorem etiam fa
cti poenam inferre, antequam appareat ipsum contradictorem esse in culpa
turbando suam potestatem de offi. dele. c. 1. Contradictorem autem Iuris pu
niri non potest. Haec tenus Domi. Neque grauabor iterum hic scribere
verba Oldradi. consil. 81. Processus. n. 7. quae in. 3. causa nullitatis ad aliud
propositum retuli ea sunt: Et ideo sententia excommunicationis etiam no
minatim in possessorem lata non tenuit, cum executores non habuerint
in eum potestatem, nisi indebite contradiceret. Ipse autem nolens posses
sionem sine cognitione dimittere non indebite contradixit, ut Inn. Hosti.
Ioh. Cal. & Arch. extra de concess. praeb. Quia in cunctis. li. 6. Haec Old.

Pro his omnibus facit, quod nullus s[ed] possessor tenetur Ius suum indefen-
sum temere relinquere. Verba sunt. l. Illud. vbi hoc glo. & Barto. annota-
runt. ff. de peti. h[er]edi. quam ad hoc comendat ibidem bis Bal. & menti-
figenda ait. Ang. inferens ex ea non dici possessorem temerarium eo, quod
possessionem ante liquidationem nolit relinquere. Quod ipsum etiam di-
xit antea Albericus ibi, ex ea inferens eum qui iustam causam litigan-
di habet non esse in impensis condemnandum. Et nullus videtur dolo face-
re, qui Iure suo utitur. l. Nullus. ff. de reg. Iur. b[on] Nemini enim facit iniu-
riam, qui suo utitur Iure. c. Cum ecclesia. de electione. l. Iniuriarum. §. 1.
ff. de iureiur. C[um] igitur. M. multis diebus hanc c[on]toriam possederit, cum
iustam habeat causam credendi eam nullatenus ad competitorum perti-
nere, cum multas exceptiones habeat tam aduersus possessionem p[er] illo
apprehensam, quam aduersus Ius eius, cum se parat ut p[re]beat ad discutiendum
iustam in iudicio, siue extra illud v[er]or[um] doctorum arbitrio, quare, te ro-
go, contradictor factus tantum non Iure & indebite molestans dicitur?

HAEC autem causa nullitatis non obest censuris pro. M. latis. Quo-
niam licet in literis subexecutoriis sui iudicis non comprehendantur com-
petitor & eius subexecutor nominatim, neque per clausulam illam ge-
neralem, quosdam alios, de qua in. c. Pastoralis. in. §. Quoniam: & in. c. Se-
des. supra eod. comprehenduntur tamen, quia factis contradicunt, & inde-
bite. M. molestant. i. Quibus enim casibus extrajudicialiter iudex proce-
dit, debens procedere iudicialiter & cum causae cognitione, de facto &
indebite procedit, & de facto & indebite partem molestat. Casus est me-
morabilis in. c. Conquerente. de restitu. spoli. Quod habet eum qui per
iudicem sine Iuris ordine spoliatur, perinde posse de spolio agere, ac si
per partem fuisset spoliatus. Quod ibi annotauit Pan. col. 2. Et per illud
cap. Affirmavit. Bart. in. l. Sequitur. §. Si fundum. ff. de vsuc. Vnde Pan.
receptus ab aliis in. c. Cum causa. de offi. deleg. in haec verba colligit in.
4. notli. k Tene menti, quod factum iudicis non rite procedentis aequipara-
tur facto priuati. Vnde sicut potest peti restitutio, & agi possessorio con-
tra spoliationem factam per priuatum, ita etiam contra spoliationem fa-
ctam autoritate iudicum rite non procedentium. Vnde posset iudici
hoc casu de facto resisti: sicut & priuato. Haec Pan. Facit, quod glo. illa cap.
Praesentium. 7. q. 1. multis putata sing. quae habet spoliatum a iudice non
posse agere de spolio, limitatur procedere, quando iudex ordine Iuris
seruato id facit scdm Pan. Feli. & Decium. in. d. c. Cum causa. & Feli. in.
c. Dilectus. col. 1. qui alios citat de rescrip. Facit, quod iudex incompetens
qui etiam ordine Iuris seruato aufert possessionem alicui, videtur ip-
sum spoliare, & perinde atque pars ipsa spolians tenetur, ut clare sentit in
illo. 4. notabili Pan. & clarius post. glo. postremam in. c. Causam matri-

g
Ius suum indefen-
sum nullus posses-
sor relinquere
tenetur.

b
Iure suo utens
nemini est iniu-
rius.

i
Iudex qui extra
iudicialiter pro-
cedit: quo casu iu-
dicialiter proce-
dere debet: factus
videtur partem
molestare. & con-
tra de spolio agi
potest.

aduer-
te

k
Iudici non pro-
cedenti rite resi-
sti potest perinde
ac parti.

l
Iudex incompe-
tens spoliare vi-
detur etiam Iuris
ordine seruato
possessiones tol-
lat.

monii. de offi. deleg. & clarius Petrus ab Anch. consil. 143. Ad praedicta Cum igitur is subexecutor sine vlllo Iuris ordine extrajudicialiter tanquam merus executor conatus fuerit & conetur auferre possessionem. M. ante quam audiret eum, cum item ut per superiora patet neque is sit, neque possit esse iudex competens, consequitur ipsum de facto contradicere ac indebite molestare. M.

Et ne dicas hanc rationem concludere quidem contra subexecutorem, non autem contra competitorem, considera primo facientes & consentientes eadem poena dignos esse. c. 1. de offi. deleg. 2. q. 1. Notum. ^m Considera secundo, quod subexecutor hoc facere conabatur & conatur ad instantiam competitoris. & ideo factum iudicis pro facto partis habetur. Unde in specie & doctissime Petrus ab Anch. in consil. 249. Ad praedicta. determinauit spoliatum per iudicem incompetentem ad instantiam partis posse agere de spolio contra ipsam partem. Sed & Bart. ab aliis receptus dicebat in l. Iuste possidet. ff. de acqui. posses. ⁿ neque iudicem, neque illius praecipuum iniustum excusare partem a violentia. Quod multis ibi confirmat Iaso. n. 28. & sequentibus. Facit, quod in illo consil. 248. dixit Petrus ab Anch. paria esse petere a iudice incompetenti, ut mandet alicui possessori quod soluat: ac si vnus priuatus praecipisset procuratori meo in quem non habet Ius imperandi, quod non traderet mihi rem quam possidet nomine meo. ^o Cum igitur competitor peteret a iudice incompetenti, ut sub grauib⁹ poenis iuberet capitulo Conimbricensi, ne. M. in sua possessione admitteret, & sub eisdem ipsi. M. ut ab ea exiret: sequitur eum facto contradixisse & indebite molestasse, ac per conuentionem comprehendi sub clausula executoris indulti, contradictores &c. & sub clausula subexecutoris, non permittentes eum indebite molestari.

OCTAVA CAUSA.

Octava causa est, quod is subexecutor incipit ab executione. Dedit enim monitorium poenale grauissimum contra capitulum, ut intra 15. horas traderet competitori possessionem, quam. M. tenebat: & .M. ut ab illa desisteret, sine vlla clausula iustificatiua & audientiae permissiua. Et processus ^p iudicis incipientis ab executione ipso Iure nullus est. l. 1. C. de executi. rei iudi. Vbi expresse Barto. annotat praecipuum de faciendo aliquo a iudice factum ante latam sententiam, sine clausula iustificatiua: si te senseris grauatum &c. esse ipso Iure nullum. Facit totus titulus. C. comia. vlt. episto. & maxime. l. Iudex. Per. q. Bart. ibi ait mandatum iudicis de mittendo aliquem in possessionem, non precedente causa cognitione, non valere. Et Bald. in. l. 1. C. quomodo & quando iudex. dixit⁹ excommunicationem latam contra non parentem eiusmodi mandato esse nullam. Ante

^m
Iudicis ob processum indubitum ad instantiam partis factum pars ipsa tenetur.

ⁿ
Iudicis incompetens auctoritas partis non excusat.

^o
Iudice ad instantiam partis indebite molestante pars ipsa molestare videtur.

^p
Iudicis incipientis ab executione sine clausula iustificatiua: processus nullus est.

^q
Excommunicatio monitorij executorii sine clausula

quos Inno in.c. Proposuit. de concessio. præbendæ. col. 2. & in. c. 1. eo tit. lib. 6. col. 1. & Oldr. cõsi. 21. n. 7. quorũ & Domi. verba in proxima nullitatis causa retulimus, id expresse dicunt. Decius item consil. 124. n. 3. secutus in hoc Bal. in. l. 1. sub finẽ præalleg. Nam & Innocẽ. in. c. Tua. de cohabi. cleri. in fine. n. 7. & n. 8. clare ait eiusmodi monitiones per clausulã audientia promissiuã non iustificatas contra eũ qui excusationẽ habet, iniustas & nullas esse, neq; vim citatiõis habere. & in. c. Cũ venisset. de in integ. resti. n. 8. verba hæc scripsit: Vel dic melius talia mã data q̄ non fiunt cũ causã cognitione, sed ex abrupto, non tenere vim sententiã diffin. vel interlocutoriã, & ideo non transire in rem iud. etiam si non appelletur arg. C. cõmina & progrã. l. 3. & pen. Quã conclusionẽ tenuit Iohãnes Lupus vir doctissimus & Hispaniã rarã decus. in lib. de benefici. vacã. in Curia. §. fin. Probus item in. c. 2. de constit. li. 6. col. 4. & pro hac cõclusionẽ textus est in. l. Nec quidquam. §. Vbi decretũ. ff. de off. proconsul. 2^m. intellectũ Jacobi cõmuniter ibi receptũ. Per quẽ & aliquot alia dixit ibi Iason col. 2. vt plurimũ teneri præceptum executiuũ factum sine causã cognitione ac sine clausula iustificatiua esse ipso Iure nullũ, & posse sperni, nec eum qui nõ paret illi in pœnã vllam incidere præcepti. Deniq; facit ratio illa, quam nescio quare nemo prædictorum tetigit. s. q̄ fundamẽtũ totius iudicii est citatio. §. fin. Instit. de pœna temere litig. c. 1. de caus. posse. & proprie. ⁹ A deo, vt Iure naturã faciendã sit, & ideo neq; a principe tolli posse. Cl. Pastoralis. §. Cæterum de re iud. Quod omniũ præstantissime probat Ioh. Mo. in extrauag. Rem non nouam. de dol. & contu. Et sine fundamẽto nihil consistere potest. c. Veniens. de cler. non baptiz. c. Cum Paulus. 1. q. 1. At qui ab executorio mandato sine clausula illa iustificatiua: si te senseris grauatũ. &c. incipit sine citatione procedit. Ergo ipsius processus est nullus & omnino inutilis.

Ex quibus infertur, qd̄ supra in. s. nullitatis causa insinuauimus. s. q̄ licet excõicatio sine monitione lata regulariter valeat: fallit tñ id qñ illa fertur in monitorio aliquo executorio sine causã cognitione, ac sine clausula iustificatiua: si te senseris. &c. lato. Qm̄ tunc sicut ipsum monitoriũ est ipso Iure nullũ, ita eius accessoria excõicatio erit nulla, arg. l. Nõ dubiũ. C. de leg. & r̄e Accessoriũ. li. 6. cum aliis quã supra i prima nullitatis causa citauimus.

Cum igitur is subexecutor ab executione inceperit, cũ monitorium pœnale grauissimũ fecerit, cũ nullam audientia pmissiuã pmissiuãue clausulã illi adiecerit, cũ deniq; nulla citatio q̄ Iure naturã fieri p̄cipit præcesserit, consequitur tã illud, q̄ censuras oēs in eo contẽtas esse ipso Iure nulla & omnino inutilia.

R.

iustificatiua: si te
senseris &c. facti
nulla.

¶
Eius cõclusionẽ
crederetur esse
et in iudicio
et q̄. de. nisi. si
et q̄. de. nisi. si

¶
Iohanna Lup⁹
apalensis rubric
laudatus.

¶
Citationẽ Iure
faciendã esse et
idõ neq; a prin
cipe tolli.

nota

¶
Excõicatio sine
monitione lata
monitorio execu
torio sine causã
cognitione ac
clausula iustifica
tiua lato est nul
la

Hæc tamen nullitatis causa non potest contra censuras pro. M. latas allegari. Quoniam licet iudex eius qui eas tulit a præcepto executorio incipisset, addidit tamen clausulam iustificatiuam per quam, ut supra in proxima causa nullitatis dicebatur, resoluitur in vim simplicis citationis. Et quia recepta conclusio habet posse iudicem incipere a præcepto executorio per illam clausulam temperato secundum illas tres glossas receptas, & alia quae super eis omnes doctores allegant, & per ea quae Bar. in d. l. 1. C. de executio. rei iudic. & Iason Iohannes Lupi & Probus ubi supra tradunt.

NONA CAUSA.

NONA causa nullitatis est quod is executor clanculum processit, neque nocte neque interdiu sui ullam copiam faciens fugiens a ciuitate simul ac mandata dabat, abscondensque se in villa, ne quicquam coram se allegaretur: veluti apes in fixo aculeo: non sine sedis Apostolicæ iniuria, & regiae protectionis contemptu, ac praesbyterii quo se iactat insignitum ignominiam grandem, idque, o impudentiam intolerabilem, in tam celebri ciuitate & tam florenti Academia, clero populo, & scholasticis quorum nobilissimus est in ea conuentus consciis, idque tum ridetibus tum execrantibus. Qui executor hæc facit, nonne peccat, nonne grauat partem? Nonne item competitor & alii qui talia consulant, & talia facientem iuuant & talibusque consentiunt idem faciunt? Equidem ita ipse arbitror. Quoniam primo hæc, id genus alia sunt in causa: quare laici nonnunquam dicunt: ubi est Deus clericorum? c. Magnæ. de vot. Secundo, quod per eiusmodi processus scandalum præbetur contra. c. Nihil cum scandalo. de præscr. c. 2. de operis no. & contra illud: Vae illi per quem scandalum venit. Matth. 18. Tertio quod coram executeore mero multa possunt allegari, quæ ipse tenet audire iuxta ea quæ colligit Feli. in. c. De cætero. col. 2. de re iudic. & in. c. Pastoralis. §. Quia vero. de off. deleg. & in. c. fi. de præsumpti. a numero. 22. in. 29. Et is fugiens & se abscondens, neque usquam sui copiam faciens facultatem allegandi ea parti contra iustitiam abstulit. At omnis iniustitiæ actus peccatum mortale est secundum Thom. receptum. 2. 2. q. 59. art. 4. Quarto facit quod sanctissime iuxta ac doctissime dixit hic de more. do. Anto. n. 13. quæ Imolen. fere ad verbum sequitur. Verba Antonii hæc sunt: Licet a mero executeore excludatur iurisdictio, quando non assumit partes iudicis: non tamen excluditur ab eo extraiudicialis informatio. Debet ergo a partibus se super illo dubio informare, & exceptiones subreptionem continentes admittere: & tunc aut ex informatione redditur certus pro literis, & debet exequi: aut redditur dubius, & tunc habet duplicem viam, vel quod supersedeat, & intimet superiori ut cognoscat, vel quod iudicis partes in hoc assumat. Sed hodie habet practica pessima, quod si nullæ essent clausulæ: si est ita, si est dignus, procedunt velo leuato: &

o
executorio a m
dato iustificato
per clausulam: si te
senferis. r. p. p. p.
incipere iudex.

r
Executor is ves
luti, apes infiro
aculeo fugiebat

r
Clericis nonnu
quam dicit a laicis:
ubi est deus cle
ricorum?

5
Scandalum nemi
ni dandum.

a
Executor mer
multa debet au
dire: et quid de
auditis facere
debeat paulo po
stea.

b
Antonii memo
rabile de meris
executoribus di
ctum ad verbum
relatum.

non audiunt aliquid a partibus, nec se informant cū partibus: sed velo leuato procedunt & partes grauant, & postea ptes appellant. Et sic op^o est, quod causa in Curia ventiletur. Hęc Anton. Quod si ab eo queras: quare talia non castigat Curia? Respondet ilico vir pius⁶ quia eis gaudet, vt impinguetur.

^c
Curia Romana
causarū ad se de
voluendarū con
pida

Postremo facit & illud Io. 3. Qui male agit odit lucē. & habet in. c. Cōsuluit. de offi. deleg. Facit & c. Perniciolā. 18. q. 2. & l. fin. ff. de ritu. nup. & c. 1. vt ecclesiasti. benefi.

Hęc tamen sola nullitatis causa si nil aliud interuenisset, non arbitror reddere acta & censuras huius subexecutoris ipso Iure nullas, quāuis plane concludat eum grauasse. M. offendisse Deum illum quē manibus tractat, dignum esse qui castigaretur. Sed vtinam ipse meliore consilio se iuxta Apostolum iudicet, ne a Deo iudicetur. Concludit itē appellationem, quæ propter hoc ab eo interponeretur, iustā esse. Cū ergo illa interposita fuerit ante lapsum termini monitorio inserti, vt postea dicam, consequens est ipsius censuras esse nullas.

DECIMA CAUSA.

Decima causa illa est, q^o is subexecutor post iustam & iuste interpositam reculationem processit. Quoniā omnia q^o oportuit in recusando eo fuerūt obseruata. Nā primo eum recusauit. M. nō verbo tantū, sed scriptis, eo nempe libello, in quo etiam appellauit. Quod requiritur. l. A pertissimi. con iuncta gl. in verb. libellū. C. de iudic. & gl. in verb. recusatiōes, & Host. Pan. & oēs in. c. Quoniā. de probat. Secūdo recusauit eū causa recusandi expressa. Quā licet Iure Cæsareo id non sit necessariū, sed sufficiat dicere iudicē esse recusanti suspectū secundū gl. in præalleg. l. A pertissimi. & in. l. Quia poterat. ff. ad Trebell. & in. l. Itē si suspect^o. ff. de pcur. in gl. 1. & gl. verbo corā. in. c. Secūdo requiris. de appell. dūmodo iuret se calumniæ causa nō recusare scdm gl. receptā i illa. l. A pertissimi. vbi post alios hoc tradit Iason. n. 26. Iure tñ Pontificio recusans tenet causā recusandi exprimere. c. Inter monasteriū. de re iudi. c. Cū speciali. & c. Secūdo reqris. de appell. & vtrobiq; doct. Speculator de recusat. §. Quare versū. Proposita. i. fin. c. Legitima. de appel. li. 6. & ibi Io. And. & Domi. c. Ab arbitris. de off. deleg. li. 6. & ibi Io. And. & Domi. Tertio q^o eū nō ex q^oliq^oli. s; iusta causa recusauit. Is enī subexecutor comitat^o est cōpetitorē veniētē Vlyssippone i hęc Conibricā ad has furias cēsurariū Deo & angelis ei^o exosas, doctisq; abominabiles suscitandas, veniētē inq; & quidecim fere dieb^o in itinere moratū. Comitatur tanq; sacrific^o familiaris, illi^o impēsis victitās, nūc eiusdē, nūc pcuratorū mēsa accūbēdo. Conimbriçæ itē intra ipsius hospitiiū diuertatus fuit. Imo & intra illud par

Recusatio i scri
ptis et causa ec
pressa non quāsi
quali sed iustas
est fac. enīa iu
re Pontificio.

vide pan. In c. cum
speciali notab. i de
app. c. in c. Adhuc in i
nā i. cod. 10.

quod exbat ordina. lib. 3. fo
22 §. 1. quando aliqua
ubi h. g.

e
Recusandi causa
immediata vna
tantum: nempe sus-
picio licet vario
de fonte nascat.

f
Amicitia non nul-
la iusta recusandi
causa: illa ne-
pe qua iudex ta-
le arbitrat. nam
nonnulla repellit
testem.

g
Recusandi iusta
est causa patrie
cois & habitatio
longinqua

h
Recusandi causa
iusta est alienige-
ne: quando dele-
gatus et altera
pars sunt indige-
ne.

i
Lusitanie autor
origine quidem
alienigena ani-
mo autem indige-
na toti regno gra-
tior.

te suorum monitoriorum decreuit. Quin & cum actis Conimbricæ factis in
villam quadam hospitii sui se, ut in ea lateret, reciperet victus ei e domo compe-
titoris cottidie mittebat, nullam usque sui copiam. M. v. procuratoribus eius fa-
ciens, quo se defenderet, ut in precedenti nulli. caus. est dictum. Quod autem hæc
iusta recusandi causam præbeant patet. Nam in primis vna est sola recusan-
di causa immediata, quæ tamē vario de fonte nascitur. scilicet suspicio, quæ non
recte iudicabit iudex secundum Specul. receptum in tit. de recusat. §.
Causa. At quis non dicat merito. M. suspicatum esse, quæ eiusmodi iudex non
esset lance æquo libramine appensurus, ut verb. c. 1. de re iudi. li. 6. vtar.
Secundo, quia is nimium videri debet familiaris & amicus competi-
toris. Quæ iusta est causa recusandi per. c. Ad hæc. de rescript. ibi: dele-
gatos sibi propitios & c. c. Cum. R. de off. deleg. c. Accusatores. 3. q. 4. ibi
amor carnalis & c. Tradunt. Ioh. And. Domi. & Perus. in. d. c. Legitima
Amicitiam enim quantam esse in hoc oporteat, arbitrio iudicis relin-
quendum videtur argu. l. 1. ff. de Iure delib. & c. De causis. de off. deleg.
& eorum quæ post glo. Pan. & Communis tradunt in. c. Insinuante. de off.
deleg. & Alex. in consil. 154. Viso themate. col. 2. lib. 4. Nam & arbitrio iu-
dicis relinquitur quæ amicitia repellat testem secundum Petr. in. l. Eos
C. de testib. Quem Bartol. ibi refert, sequitur, & pulcherrime defendit
Salic. ab argumentis Bald. & a. l. Sciendum. ff. de vsur. Tertio, quod iu-
dex & competitor eiusdem patriæ sunt nempe Vlyssipponenses, & Co-
nimbricæ ambo longe ab Vlyssippone. tempore huius processus mora-
bantur. Quod sufficit ad recusationem. Quia extra patriam conterra-
nei plus solito se diligere solent secundum Ioh. And. & Domi. in alleg.
c. Legitima. & Spec. in tit. de deleg. §. Superest. vers. Item si de terra.
& Pan. cum Feli. & Comuni. c. Accedens. 2. ut lit. non cõtest. Præsertim
in hoc casu, in quo ambo ut conites, imo quod peius est ut herus & fa-
miliaris simul, ut dictum est, Vlyssippone Conimbricam quindecim fe-
re diebus iter conficientes ad hoc ipsum negotium venerunt. Quarto
facit, quod processus contra exterum fiebat & origine quidem alienige-
nam. Quod etiam amici competitoris impudenter ei exprobrarunt.
Quod ad recusationem sufficere ait Anto. in. d. c. Accedens. 2. n. 23. Quod
verum esse in iudice delegato affirmat ibi Pan. n. 4. dicens id probari
per. c. Statutum. §. Cum autem. de rescrip. lib. 6. Qui habet actorem,
quando ipse & reus sunt diuersarum dioceseon, non posse impetrare iu-
dicem in sua diocesi vel ciuitate. Quamquam responderi potest. M. qui-
dem origine alienigenam esse, at animo, quo est in Lusitaniã totã mul-
tis nominibus propensissimo, multo magis quam illi esse indigenam,
& toti regno quæ Dei Opti. Max. benignitas est vtiliorem, & quæ ip-
sius est felicitas non solum regibus ac regia domui toti, sed etiam aliis

summatibus & omnium ordinum viris longe, quam illi gratioré & charioré. Quod ipsi ægre ferunt.

At replicari potest hanc causam & si non concludat, adiuuare tamen præcedentem, & eam ex se satis robustam robustiorem reddere. Quin to facit, q̄ iudex nimium alteri parti fauēs recusari potest. c. Accedens. 2. vt lite non contet ibi. Anto. & Pan. Quod quando sit. Iudex, arbitretur sc̄d̄m Anto. & Imol. ibidem. At quis, te rogo, iudex eum qui latet & sui copiam nusq̄ præstat alteri parti quo magis alteri faueat, nõ arbitretur eum nimium alteri fauere cõtra Iura diuina & humana personã accipiendõ? regula. In iudiciis. li. 6. c. Nouit. & iudi. Sexto facit, q̄ Steph. in lib. de recus. cas. 73. ait executorem qui modũ excedit in exequendo, etiam si esset datus de cõsensu partium posse recusari. c. Super quæstionum. §. 1. de off. deleg. qui tamen text. mihi conclusionem illam non probat. Aliud enim est posse appellare ab executore, etiam cõsensu ambarum partium dato, si modũ excedat, quod ille. §. probat, aliud eum posse recusare, quod Stephanus dicebat. Cuius tamen cõclusio ratione alia fundatur, nempe q̄ qui me grauauit in vno, merito dici potest suspectus in alio. Casus est in. c. Ad hæc. 1. & c. Proposuit. de appell. Quæ habent eum qui appellauit a iudice in vna causa, posse illum in alia recusari. Fundatur & per. c. Conquerente. de restit. spoliat. Quod habet posse quem recusare iudicẽ qui extraiudicialiter grauauit, si postea iudicialiter procedere voluerit. Cum igitur is subexecutor extraiudicialiter procedendo, vt merõ executor, eo casu quo vt iudex procedere debebat, in primo ipso monitorio iudici. M. misso grauauerit eum, consequens est potuisse ab eo recusari postea, quando capitulo Conimbricensi ac ipsi. M. præcepta fecit Iuri non parum cõtraria. Septimo facit, q̄ is subexecutor non solum cõuixit subexecutori, sed & eius impensis & venit Vlissippone, & māsit Conimbricæ, & rediit Vlyssiponem, nil ab. M. recepto, neq̄ petito, neq̄ vero sui etiam videndi copia. M. vel vlli eius procuratori facta. Et ita plus ab vna parte quam ab alia suscipit contra. c. Statutum. §. Insuper. vers. Prouisurus. de rescript. lib. 6.

Non obstat dicere, q̄ merus executor recusari nõ posset. c. Nouit. de appell. & facit. ca. Super eo. 2. & c. 3. eo tit. Quoniam illud verum est de executore illo, qui grauare non potest, nisi manifeste de grauamine appareat, eo q̄ ei merum factum cõmittitur: nõ autem de illo qui grauare potest, & cui aliquid arbitrii vltra nudum factum mādatur secundum Perus. Præpos. & Dec. & Cõmunẽ in illo. c. Nouit. & Pan. i. c. Super quæstionum. col. 1. & super glo. verb. executorem, de off. deleg. Vnde & executor testamentarius recusatur secundũ Specul. tit. de instru. edit. §. Nunc vero aliqua. vers. Quid si executor est suspectus. in. 57. Pro

^R
Executores q̄b̄
modum excedit
recusari posse t̄
sed alio funda
mento quã Ste
phani.

^I
recusari posse in
vna causa qui
grauauit in alia

^M
Iudex qui plus
ab vna parte q̄
altera pro impẽ
sis accipit recu
sari potest.

^N
Executores merus
qui recusari p̄ss̄
& qui non.

qua respōsione casus est quem ibi magnopere cōmēdat Anto. in illo. c. Super quæstionum. §. Nos autem. n. 14. Vbi colligit executorem purū sine vlla iurisdictione datum recusari posse: nisi de partium detur consensu. Et subiicit quendā canonistam in allegationibus contra illum casum scripsisse, qui tamē quieuit cum Anto. ei illū. §. obiecit. Cum ergo is subexecutor non esset de consensu. M. acceptus, cum pergeret facere talia in quibus magnopere. M. grauare posset, cum excōmunicandi potestatem sibi executionis meræ fines excedentem vsurparet, cum tot iustę recusādi causę adessēt, nōne Iure merito potuit recusari? Imo in me veritatis amor fallit castigari. Qui vtinam cordis contritione ac famæ aliorum quā læsit restitutione ita sese castiget: ne tātō grauius diuino iudicio puniat, q̄to min⁹ illi, quos læsit, apud hoīes eū accusabūt.

o
Executor non
solum recusari
castigari potuit
cui contrito et
famam restituenti
pena desiderat

p
Recusatio nem
post propositas
factas processus
nullus est secun
dū dēm: si mo
do recus. nō nō
est frivola a mani
feste nec malitio
seposita neq; re
cusatio ampli⁹ co
ram iudice. com
pareat.

Constat ergo ex prædictis processum huius subexecutoris post iustam recusationem iuste interpositam esse factam. Cui consequens est omnino illum esse nullū: etiā si ab eo non fuisset appellatum. Quoniā frequentior videtur sententia doctorum dicentiū processum post recusationem factū etiā Iure Canonico esse ipso Iure nullum. Quod tenet glo. 1. c. Quoties. 2. q. 6. & c. Quod suspecti. 3. q. 4. & Hostien. in. c. Cū speciali. de appell. Cū quo videtur transire Ioh. And. & Bartol. in. l. Quia poterat. ff. ad Trebell. & Bald. in. c. Suspitiōis. de off. deleg. n. 4. & Petr. cū Do. col. 3. in. c. Iudex. de off. deleg. li. 6. & Domi. in illo. c. Quoties. 2. q. 6. & ibi Card. Al. n. 7. in princip. & Salicet. in. l. Apertissimi. 7. notab. C. de iudic. pōderans in hoc ibi gloss. in verb. executore, & Lopus alleg. 1. col. 2. & Alexand. in. d. l. Quia poterat. n. 8. Pan. item & Præpos. in hac opinionē inclinant: dūmodo recusatio non sit manifeste frivola, & recusans non compareat amplius coram recusato. Hanc opinionē Pan. nos quoq; cum tertio & postremo illum titulum de appell. Salmanticæ interpretaremur, tenuimus cum alia limitatione. s. q̄ non procedat quando probabilis esset coniectura malitiæ recusantis, arg. gl. c. Post electionē. de concess. præbend. Quam pridem ibi ponderabamus satis sentire illud singulare, quod ab omnibus ibi tribuitur Innocentio. s. non esse admittendam exceptionē, quando est coniectura q̄ malitiose proponitur, cum multis aliis quibus id ibi confirmamus. Pro qua opinione, vt mihi videtur cōmuni maxime facit. c. Iudex. de off. deleg. lib. 6. verb. non potest, secundum Alexand. & Card. Alex. vbi supra. Facit & quod Iure Cæsareo id esse clarum fere omnes fatentur. Facit & quod consuetudo huius regni illi v. deatur consentire iuxta constitutionē Regiam in. §. E quādo. tit. 22. lib. 13. ordinatio. Quamuis olim Tholosæ cum primo illum interpretati fuimus Anto. Card. Imol. & Dec. ibi subscripsimus, qui cum aliquot aliis cōtrarium tenēt in. d. c. Cum speciali. quo

ram opinionem sequitur & ait Cōmunem ibi Perus. col. fin. Et verum quidem ait, si solos eos qui in illud. cap. scribunt numeres: non tamen si alios omnes recenseas. Cum igitur. M. post illam recusationem nunquam coram illo subexecutore ad litigandum cōparuerit, cum recusatio neque manifeste friuola, neque in illicite proposita sit: constat post eam acta corruere: praesertim quod appellatio quoque adiecta fuit. Quo facto vna est omnium sententia processum postea factum nullum esse.

HAEC autē nullitatis causa processui iudicis. M. nil nocet. Quia siue competitori fuisset, siue non fuisset causa recusandi iusta: eum tamen non recusauit aliquatenus. Et iudex etiam recusabilis antequam recusetur valide procedit. c. Ad hęc. r. de app.

VND EC I M A C A V S A.

Undecima causa nullitatis illa est, quod is executor sciens se non habere iurisdictionem super. M. in eum tulit praedictas censuras. Quoniam cuiuslibet iudicis scientis se non habere iurisdictionem processus etiam contumaciae punitius & censurarum ad puniendum latio sunt ipso Iure nulla: etiam si aliquis iurisdictionis color adsit, quamuis alias regulariter sit validus. Casus est multis putatus sing. in. c. Si duobus. de appel. Vbi hoc Pan. receptus a posterioribus omnibus, tam in notabilibus, quam postea. n. 14 cōmendat. Et facit. l. 2. ff. si quis in Ius voc. non. ier. non in fine, ut ponderat Pan. sed in princip. ibi: ut hoc ipsum sciatur. Quo fit, ut licet verum sit id quod ait Stephanus Tholosanus doctor utique doctissimus in lib. de recus. cas. 3. s. eum de quo notum est iurisdictionem non habere, vel ipse scit illud, non posse iudicare, tamen inepte id pro causa recusationis ponit. Secundo facit. quod Pan. ibidem utrobique tenet idem in iudice, qui habet quidem iurisdictionem, sed scit illam facile esse elidibilem Cui tamen fundamento minime nitor. Quoniam illam ampliationem, ne quid competitorum iuuans taceam ter ibi reieciimus, secuti Perus. Praepos. & Dec. per eorum fundamenta: & quod alioqui processus cuiuslibet iudicis qui scit se recusari posse nullus esset: etiam ante recusationem propositam. Quod contra omnes est.

Nec mihi prodesset dicere aliud esse iudicem recusari posse, aliud iurisdictionem elidibilem habere. Quoniam primo quoad propositum parum differunt. Imo potentior videtur recusatio quam exceptio. Quia ut in praecedenti caus. dicebam, processus factus post recusationem probabiliter factam nullus est, etiam si non appelletur secundum Cōmunem: cum tamen secundum eandem processus factus post exceptionem declinatoriam valeat, nisi appelletur, ut habetur in. c. Super literis. supra eod. & per Innoc. in. c. 1. de dilat. & Bart. in. l. 2. ff. si quis in Ius. voc. Secundo

Processus contumaciae punitius iudicis scientis vel debet scire se non habere iurisdictionem: vel merito an habeat ubi tantis nullus est. Quia non sit idem de processu iudicis scientis iurisdictionem suam elidibilem esse vel recusabilem

q̄ consequeretur processum cuiuslibet iudicis delegati qui sciret antea datum alium de quo in suo rescripto nulla fit mentio, vel datum alium post eū in rescripto, quod de suo mentionem facit sufficientem, futurū nullū ante vllam exceptionē oppositā. Quod etiā est cōtra sentētias receptas in. c. Ceterū. & alibi, vt ibi tradit post alios Feli. n. 17.

Quare tertio pro nostra causa facit, q̄ process⁹ iudicis nō solū scien-
tis se non habere iurisdictionē, sed etiam dubitantis, an habeat, nec ne,
est nullus & inutilis iuxta doctrinā Bartoli receptam in. l. Nullū. ff. de
condit. & demonstr. Pro qua facit. c. Sciscitatus. supra eo. & c. Prudētia.
in princip. de off. deleg. & l. Quæro. in fine. ff. de eo qui pro tuto. l. Hoc
autem. ff. ex quib. caus. in poss. eat. Tradit Præpo. post. Bald. in. c. Cum
speciali. de appel. col. 13. Petr. ab Anchar. in cap. Sane. 1. de off. delegat.
Alex. in. l. Si finita. §. Iulianus. ff. de damno infect. At is subexecutor
sciebat se non habere iurisdictionem vllam in vllum, præsertim in. M.
qui nec in rescripto erat nominatus, neq̄ facto contradicebat, vt in. 2.
caus. monstratum fuit Præterea post libellum appellationis ab. M. illi
oblatum non potuit saltē non dubitare de illa. Ergo processus eius etiā
si fuisset contumaciæ punitiu⁹ nō valisset. 9 Quarto facit, q̄ paria sūt
quē scire vel scire debere, quoad ea saltem quæ sibi nocent per text. me-
morabilem vbi Bart. & omnes posteriores hoc annotarūt in. l. Quod
te. ff. si cert. pet. sicut & etiam paria sunt scire & scire posse de facili secū-
dum Bald. per illū text. in. l. Si duo. de acquirend. hæredi. Facit text. in.
l. Qui cōtra. vbi Bald. C. de incest. nupt. & in. c. 2. cum gl. de temp. ordi.
lib. 6. Sicut & paria sūt habere & habere debere, vt in notabili q. Bart.
dicit in. l. pen. §. Cum ita. de aur. & argent. leg. Sicut & paria sunt habere
& habere posse, vt in notabili quæst. tradit Angel. in. l. Item veniunt.
§. Petitam. de petit. hæredit. Vbi ait Bart. ipso audiente hoc dixisse &
ita iudicatum fuisse. 9 Quibus consequens est paria esse dubitare vel
dubitare debere, argumēto eorum q̄ not. & leg. in. l. Vētre. ff. de acqui.
hæred. & c. Illud. de cleri. excōmuni. Cū igitur is subexecutor vel sciret
vel deberet scire, aut certe dubitaret vel dubitare deberet, an vllam su-
per. M. iurisdictionem haberet: & non modo ad puniendam contuma-
ciam non comparentis, sed in causa principali iubēdo. M. vt possessio
nē relinqueret, clausis, quod aiunt, oculis (quos vtinā ei Deus aperiat)
processerit: cōsequēs est ei⁹ processum & cēsuras esse inutiles & vanas.
Quinto facit, q̄ processus ignorantis omnino se nō habere iuris-
dictionem, licet qua parte punitiu⁹ est contumacię valeat per illud. c.
Si duobus. & alia multa ibi citata, per recentiores præsertim: qua tamē
parte fit super principali, non valet cessante prorogatione saltem secun-
dum Pan. ibidem. n. 14. cōmuniter receptum post Innoc. in. c. 2. de dilat.

Scire & scire de
bere paria. scire
itē & scire posse

Habe e & habe
re debere paria
habere itē & ha
bere posse.

Dubitare vel
dubitare debe,
re paria.

& in reg. Sciēt. li. 6. Quē ab aliquot oppositionibus defēdit. Dec. n. 12.

Hanc autem nullitatis causā contra censuras pro M. latis non habere locum ex eo primo constat, q̄ nulla p̄dictarum rationū tangit eius iudicem. Secundo, q̄ censurę ipsius contumacię cōpetitoris punitionē principaliter respiciūt, non causam principalē. Quoniā, vt supra in. 6. causa est dictū in monitorio cum clausula iustificatiua decreto fuerunt lata. Tertio, q̄ licet sciret vel scire deberet suā iurisdictionē elidi posse, quod tamen profecto negamus, vel recusari posse, quod non determinamus: tamen donec exceptio opponeretur, vel appellaretur, vel recusatio probabilis proponeretur procedere potuit, vt patet per ea q̄ in. 2. fundamento pro competitore contra Pan. & nos allegabamus.

DVODECIMA CAUSA.

Vodecima causa est, q̄ is subexecutor sententiā qua M. luunq; iudicē declarauit excōicatos, in die ad honorem Dei feriato tulit parum eis honoris deferēs: cum tamē iudici saltē viro sūmati, & genere illustri, & aliis nominibus merito ipsi suspiciendo deferre debuisset, qui ordinum insignibus exutus vnus de gente plebeia est: p̄sertim cum antea ille cōpetitori se plurimū inferiori nobiliter detulerit pro declaratoria sententia charitam (quam benignitatis appellant) mittens. Idq; non absq; M. consensu, cui vel hoc nomine aliquid debebat charitatis & amoris. Sed quid hęc demiror? cum minus fuerit reueritus virginē matrem, cuius expectatio sacerrimi partus eo die a CHRISTIANIS p̄cipue Lusitanis omnibus magna lætitia colebat. Imo vt magis eius inturbaret festiuitatē, eam mane abominabiliter vomuit vir deuot⁹ et p̄byter ad offendendū & scandalizandū paratior, q̄ ad missandū. Cui tñ spem mētēq; meliorem vtinā impetret illa misericordissima quā læsit virgo mater. At omnis processus die in honorem Dei feriato factus etiam ex vtriusq; partis consensu, p̄terq; q̄ capitalē offensā inuoluit ipso iure null⁹ est. c. fin. de feriis: nilū necessitas vel pietas aliud suadeat. In casu autem nostro impietas ei hoc, nō pietas suasit. Et necessitas nō procedendi, sed abstinendi & super sedendi ei omnino inerat, vt per superiores omnes causas palam est.

Neq; obstat, q̄ scioi quidam, vt audio, responderūt illi cap. fin. de feriis non esse locum in causis beneficiariis & aliis spūalibus, moti fortassis per gl. in summa. i. c. q. 4. quę habet in causis matrimonialibus & electionibus posse illis diebus procedi. Sed cōtrariū est verū primo p̄ Cl. Saape. de verb. signif. adiuncta Cle. Dispēdiosā. de iudic. In Cl. eni Dispēdiosā. habet in causis matrimonialib⁹ & bñficiariis posse p̄cedi

Executores hui⁹
in diuos irreue-
rētia: et in bōna
nes incivilitas

3
Jo. gomez egra-
gia ciuitas que
D. grata fuit

9
feriato die in
honore Dei fa-
ctus processus
nullus est: etiam
paribus consen-
tientibus etiam
in causis benefi-
ciariis et spūali-
bus regulariter.

sumarie, Et in Cl. illa Sæpe. statuit posse pcedi in diebus ob necessitates hominū feriatis, clare inuēs feriatis ad honorē Dei nō posse. Quæ inductio efficax est, præsupponendo saltem id quod omnes fatent. Cl. Sæpe. locum esse in causis contentis in Cle. Dispēdiosam. Secundo p gl. memorabilem illius Cle. Sæpe. in pncip. verb. necessitatis hominū. Quæ per illam Cle. clare ita decidit. & illam gl. sequuntur ibi Paulus Card. Imol. & Georg. col. 70. Tertio facit, q̄ totius orbis CHRISTIANI consuetudo, quæ oprima legum interpret est, id habet.

b
Intellectus glo.
sūmæ. xv. q. iiii.

Neq̄ obstat prædicta gl. Sūmæ. i. q. 4. Quoniā b̄ primo respōderi potest illam procedere in electionis causa, quando nondum est beneficio prouisum, in casu autem nostro iam erat prouisio facta. Et quāuis M. minusquam par est cantoriam hanc regere sciret, nō sperabatur tñ longe melius per competitorem regenda, vt in prælectione. c. Si quando. exceptione. 9. & 10. deduximus copiose. Secundo respondeo, q̄ illa gl. limitanda est procedere in feriis ob hominū necessitatē inductis, vt eam intelligit Spec. tit. de fer. §. 2. n. 9. Cum igitur is subexecutor parū diuorum atq̄ hominum reuerens sententiam illam declaratoriam die tā feriato & n̄cruis animi cibis colendo tulerit cōsequit̄ eā nullā esse.

DECIMA TERTIA CAUSA.

Decima tertia causa est, q̄ competitor citatus a iudice M. prius excepit contra illum allegando se habere aliud rescriptum, quam illud suo iudici præsentaret. Nā monitorium iudicis. M. clausula iustificatiua & audientix permissiua temperatū fuit, & ideo vim citationis habebat secundum ea quæ late in causa. s. prædixim⁹. Et competitor per illd̄ monitus respondit non esse iudicem eum qui citabat, imo se habere alium delegatum. Quo tempore nondum suo iudici suum præsentauit rescriptum. At cōmunis conclusio est, q̄ secundum rescriptum etiā de priori non faciens mentionem præualet illi, quando tria concurrunt. s. prior præsentatio, prior citatio, & prior citati exceptio quam fiat præsentatio prioris rescripti per. c. Vt debitus honor. de appel. secundum cōmunem intelligendi modum. Quem sequuntur ibi Pan. Imol. Perus. Præpos. & Dec. Quem etiam probant Pan. Imol. Felin. Deci. & Ripa. in. c. 1. supra eo.

e
Rescriptū sc̄d̄
p̄fertur priori
si pri⁹ p̄sentetur:
tur: & pri⁹ pariat
estacionem & pri⁹
us citatus exci
p̄tat contra illud
quā suū rescrip
tū iudicis p̄sen
tet: etiam si secū
dū sit generale.

b
Rescriptū etiā
s̄po iure reuoca
tum nonnūquā
reum sc̄e legis
auctoritate id op̄
perante.

Et ne dicas illam conclusionem procedere quando vtrūq̄ rescriptū est speciale: Considera q̄ conclusio procedit etiam quādo rescriptū pri⁹mo præsentatū erat generale, licet secūdo præsentatū esset speciale per gl. receptā cōiter, vt Imol. ibi testatur multisq̄ putatā sing. in. c. Pastoralis. §. Quoniam. verb. eneruatur, supra eo. Ex qua inferebā b̄ primo

aliud sublimius hodie cum illam prælectione primaria interpretarer, nempe per huiusmodi præsentatione priorē subsecutis aliis duobus scriptis, etiam rescriptū ipso Iure reuocātū & extinctū reuiuere. Si quidem rescriptū generale reuocatur ipso Iure per speciale posterius. Quod probat ille. §. in verb. penitus eneruatur, adiuncta gl. in l. Si qui aduocatorū. verb. penit⁹ arceant. C. de postul. Quæ putatur sing. Ant. Corset. in sing. verb. Penitus. quæq; similē habet in. c. Romana. i gl. an tepen. de sentē. excō. lib. 6. & est alia tertia in. c. 1. in gl. fin. de postul. præl. lib. 6. quā in hoc pōderauit Domi. in illo. c. Romana. sub finē. Et facit gl. putata sing. i Aut. Si qua mulier. C. ad Velleian. quæ de verb. nulla tenus agit, & alia etiā putata sing. in Cle. 1. verb. nullaten⁹. de sequestra. poss. & fructu. Facit & alia putata sing. in Cle. Vt hi qui. verb. nullo modo de æt. & qualit. Attamen, vt dixi, Cois habet etiā illud reuiuiscere per præsentatione priorē consecutis aliis, de quibus in illo. c. Vt debit⁹.

Ex quo rursus infereram æque fere difficile esse hoc defendere, ac illud And. Sicul. & Compstell. in. c. Cæterum. de rescript. f. rescriptū subreptitiū ipso quidē Iure nullū esse, attamen per negligentia aut dolum alterius iuxta. c. Si aut. & c. Plerūq; supra eod. reuiuiscere. Ex quo tertio inferēbā dignū esse quod memoria teneatur illud Imol. in. c. 3. de his q; fiunt a prælat. sine cōs. cap. col. pen. & sensit etiā. 4. nēpe quod ab initio est nullum aliquando reuiuiscere, non quidē tractu temporis, nō item solo priuati hominis factō, sed principe id per suā legē in euentū aliquē viuificante, vel suscitante iuxta. c. Si qua de rebus. 1. 2. q. 2. Quādo quidem princeps præsertim ecclīæ vniuersæ, in his quæ Iuris sunt de nihilo aliquid efficere potest, & quod extinctū est suscitare. l. 1. C. de rei vxor. acti. c. Tanta, qui fil. sūt legit. c. Quāuis. hoc tit. li. 6. c. Si bñficia. de præb. eo. lib. gl. i. c. Cum ad monasteriū. de stat. monacho. cum sexcētis aliis quæ de ipsius potestate Feli. & Dec. in. c. 1. de cōstit. citarūt. Per quæ vides erudite confutari responsiones aliquot quæ pro competitore poterant argumēto dari. Quāuis etiā respōderi posset per illa verba, penitus eneruari, nō induci reuocatione generaliū ipso Iure ppter alia Iura quæ aliud declarant. quod sentire voluit Feli. ibi. col. 1.

Ex quibus quarto infero, quod quamuis rescriptū competitoris prius impetratū & specialius esset, quā rescriptum. M. & quāuis in rescripto M. nulla de competitoris mentio haberetur: cum tamē illud prius iudici fuerit præsentatum, & prius ille citarit, & competitor prius contra illud exceperit, quam suum iudici suo præsentaret, consequens est suū iudicem virtute illius procedere non posse.

Sed neq; negare potes rescriptū. M. prius fuisse præsentatū, tū quia ex actis vtriusq; id apparebit, tū qf is cui psetatū fuit nō habebat q̄litates

^d Penit⁹ hoc verbum priuationē ipso iure inducē re: sicut nullatenus.

^e Nullatenus verbum ipso iure disponere sicut et penitus.

^e Rescriptū subreptitiuē ipso iure nullum quē tenet: tam facile respondeat cōtrarie: sicut qui tenet generale aliquid speciale preferri cū cōtrarie respondere pōt cōtrario argumēto.

^f Nullum quod a principio est vel postea penit⁹ extinguitur: non tū quā viuificatur aut suscitatur legis auctoritate in aliquē euentū.

^g Penit⁹ verbum nullatenus non disponit ipso iure: qñ ali. d per alia Iura apparet.

c. Statu hoc tit. li. 6. & ita non poterat esse iudex delegatus Sedis Apostoli. per latissime adducta in secund. caus. Et ideo par fuit illi & nulli presentasse. ^b Paria enim sunt nihil & inutile: quando saltem eadem est ratio, vt in proposito. c. 2. de translat. praelat. col. 3. & l. 1. §. pen. ff. quod cuiusq; vniuers. no. & glo. memorab. vbi plurima suo more cogerit Feli. in. c. Ex tenore. sup. eo. & las. in. l. Quoties. ff. qui satisd. cog. & l. Si da. ri. ff. de verb. oblig.

HANC aut causam nihil officere censuris p. M. latis ipsamet palam facit.

DECIMA QUARTA CAUSA

Decima quarta causa est, quae sola satis superque sufficit quo censuram praedictam inutiles sint omnino & inanes. s. q. excommunicatio & alia censura post appellationem lata sunt ipso Iure nulla. c. Cum contingat. de offi. deleg. c. Ad praesentiam. de appell. c. Per tuas. de sententia excomuni. c. Solet. eo. tit. lib. 6. Et has censuras is subexecutor tulit post duas appellationes legitimas legitime interpositas. ¹ Nam primo illae fuerunt in scriptis factae iuxta id quod requirit in appellatione a grauamine vel ab interlocutoria capitulum. 1. de appell. lib. 6. Secundo causa probabilis fuit in eis expressa iuxta id quod in appellatione ab interlocutoria requirit. c. Vt debitus. de appell. Et non tantum vna fuit expressa, sed multae. Nam prior bonam partem omnium causarum praedictarum continet. Posterior quintam quae illi deerat, & omnes prioris, saltem per relationem ad illam. Quod sufficit. Quoniam licet expressio causae per relationem ad acta generatim non sufficiat in appellatione ab interlocutoria secundum Card. in Cle. Appellanti. q. 4. de appellat. & Rotam decis. 7. Si appeletur. in nouis. & in decis. 470. in antiq. Per relationem tamen ad certam partem actorum facta sufficit. Quod Bald. communiter receptus singulariter ait in. l. Minoribus. C. de his quib. vt indig. col. 2. Quae sequitur Perus. in. ca. Consuluit. 2. de appell. n. 1.

Neque obstat quod Dec. ibi. col. 1. contrarium tenuerit. Nam primo ad eius argumenta responderi facile potest, argumento. l. Certum. ff. si cer. pet. & l. Nominatim. ff. de lib. & posth. & c. Constitutionem. adiuncta glo. verb. Nominatim, de sententia excomuni. lib. 6. Sed non est necesse quoad casum nostrum. Quoniam primo. M. in appellatione posteriore non se retulit ad acta, neque ad certam actorum partem, vnde grauamen erat colligendum: sed ad suam appellationis prioris libellum, vbi nominatim grauamina exprimebantur. Quod neque Dec. negasset sufficere. Quia id fuit appellationem appellationi cumulare. Nec refert in qua illarum causae exprimantur, neque oportet omnes esse veras & legitimas. sed sufficit vna secundam illam decis. 7. Tertio appellatio fuit

is
Nihil et inutile
equari quando
saltem eadem ratio
suadet.

Appellatio ab
interlocutoria
in scriptis: & cau-
sa spatium inter-
ta faciendum est
nec sufficit pre-
latione ad acta:
quamuis sic per
relationem ad
certam actorum
partem presertim
ad aliam appel-
lationem.

intra terminum opposita, ^R Quoniam terminus notificationis alicuius monitorii non currit, donec copia illius detur authentica si petatur, ut per. M. fuit petita. l. quod quilibet prudens facere debet, dum ei quidquam tale intimatur secundum glossam. in illo verbo, petita. Sicut & prudentis est cum aliquam scripturam alicui est notificaturus, portare secum copiam quam ilico petenti tradat. Quod quia competitor vlt procurator ipsius non prouiderat, parum hac parte suam causam prouexit. Cl. Cam de electio. adiuncta glo. in verb. consimil. & verbo petita. & ut ex actis patet prior appellatio ante copiam traditionem facta fuit, & posterior ante tres horas post illius traditionem.

Non obstat dicere, qd non fuit coram iudice appellatum, Nam primo licet coram iudice appellandum sit, ut supra dicebam in. 6. causa, id tñ fallit qdo copia illius haberi nequit. l. 1. §. Dies. ff. qdo appell. sit & .c. Biduo. §. 1. 2. q. 6. & tradit Egid. in decis. 381. in hæc verba: Si post sententiam iudex se absentet a loco iudicii, sufficit appellare coram persona authentica, nec tenetur alibi iudicem querere ad appellationem intimandam & apostolos petendos. ff. quand. appell. sit. l. 1. §. Dies. Sed sufficit adire iudicem ad quem. Idem ait Rot. in nouis decis. 366. Si appelletur. Quæ addit sufficere coram notario causam appellare, quando iudex abest, adeo ut non oporteat eum adire absentem: etiam si possit & sciat ubi sit intra decendum ad appellandum, neq; ad petendum apostolos intra. 30. iuxta. c. A beo. de appell. li. 6. Cassador item in decis. 8. tit. de appell. testatur anno. 1519. fuisse in prætorio Rotæ iudicatum nil nocuisse cuidam qui appellauerat biduo ante cursum decendii coram honesta persona quæsito iudice a quo & non inuento, nec curauerat postea redire ad ipsum pro apostolis, nec probare qd fuisset in momento impeditus. Quod est singularissimum & quottidianum. Quod & vir doctus a. n. 6. in finem vsq; diligenter & erudite confirmat contraria confutatio. Quod ipsum etiam repetit in decis. 3. eiusdem titul. Cum igitur is subexecutor diligentissime quæsitus fuisset cum lateret ipse, cum nusq; sui copiam faceret, cum non solum coram notario causam & in domo in qua ille diuersatus fuit, sed etiam coram vicario episcopi. M. appellauerit, protestatus se illum inuenire non posse, ut acta testantur: consequens est coram quibus oportebat appellatum fuisse.

Non obstat primo, qd a mero executore non appellatur. c. Quod ad consultationem. de re iudic. c. Nouit. de appell. l. Ab executore. C. quor. appell. non recipi. l. Ab executore. ff. de appell. §. Sunt quorum. 2. q. 6. Non inquam hoc obstat. Quoniam licet id verum sit regulariter. Fallit tamen si executor modum excedat canonicum, ut illud cap. Quod ad consultationem. sub fin. & .c. Super questionum. §. Nos autem. de off.

S iii

^R
Terminus in
tione alicuius
scripture non
currit, donec
copia illius
authentica
tradatur si
iuris petita.

^I
Notificatur alicui scripturam aliquam deferat se cum illius copia quæ ilico tradat ei: si qd prudentis est facere: illi petat.

^I
Appellari potest in iudicio ab omni quando ille sui copia non facit neq; oportet eum amplius querere etiam ad petendos apostolos.

^{III}
Executore a mero non appellatur regulariter: sed fallit quando modus exceditur.

deleg. aperiunt. Sicut etiam a correctione quidem non appellatur. cap. Ad nostram. de appell. c. Licet. de offi. ordi. a correctione tamen excessiva sic, ut al's late in. d. c. Ad nostram. & c. Reprehensibilis. & cap. De priore. de appell. post Pan. & Dec. diximus. Imo nulla causa est in mundo, in qua non possit appellari ab excessu modi, secundum Bald. c. Licet. n. 2. de offi. ord. addentē ideo vbi cūq; pceditur inepte appellari posse. Cū ergo is executor non tm̄ modū excessisset, sed mille modis a modo discessisset canonico, ut p̄ superiora patet appellari potuit ab eo.

Nō obstat secūdo, q̄ acta per ipsum absq; appellatione vlla plurimis de causis supra relatis inuicilia erant & vana. Quoniam constat ab actu nullo appellari posse. c. Dilecto. vbi Innoc. Pan. & alii, de appella. c. Exhibita. vbi Pan. in. 4. notab. de iudi. & l. Si expressim. ff. de appell. quod prosequitur Perus. in illo. c. Dilecto. 7. q. Et non solum expresse a sententia quæ nulla est appellatur, sed etiā si appellatio simpliciter interposita sit, nullitas includitur. l. Quædam mulier. vbi Bald. & Floria. ff. famil. hercisc. l. Carmelia pia. vbi Bart. ff. de Iure patro. Per appellationem tamen quæ interponitur a sententia nulla actus non confirmatur. l. Si expressim. vers. Vnde si quis. ff. de appell. & glo. Bart. & Bald. ibi. n. 12. in. l. 1. C. q̄do prouoc. & prosequitur Perus. i illo. c. Dilecto. q. 8.

Non obstat tertio dicere, q̄ is subexecutor appellatione remota procederet. Quoniam id falsum esse, ac crassam Iuris ignorantiam id allegantium arguere supra in. 6. causa late monstratum est.

Non obstat quarto, q̄ ab excōmunicationis sententia non potest appellari, saltem quoad effectum suspensionum. c. Pastoralis. §. Verum. de appell. c. Is cui. §. fin. de sentent. excōmunic. lib. 6. Quoniam id verū est quando illa fertur pure, secus autem quando in diem vel sub conditione, nisi hoc vel illud feceris secundum Paludanum in. 4. d. 18. q. 1. col. 3. vers. 6. conclusio. Et ante illum Iohan. And. quem sequūtur omnes in illo. c. Is cui. §. fin. Vbi Perus. addit ab excōmunicatione huiusmodi cōditionali posse appellari semper ante diei vel conditionis euētum: etiā post decendium a lata sententia. Quod ipsum cōmunis opinio, quam Perus. & Dec. ibi contra Pan. defendunt, affirmat in. c. Præterea. 2. de appell. Et. M. intra quindecim horas in monitorio contentas, & ante adimpletam conditionem bis appellauit in forma debita.

HANC autem causam nil nocere censuris pro. M. latis in illa sexta causa late monstratum est.

DECIMA QVINTA CAUSA.

Decima quinta causa est, q̄ a sentētia declaratoria illa qua is subexecutor declarauit. M. cum iudice suo incurrisse excōmunicationem ilico fuit appellatum: ea de causa, q̄

Appellari p̄t
ab actu nullo:
quem tamen ap
pellationem non con
firmat.

Excōmunicationis a
sententia pure
lata q̄ appella
tio interponitur
non suspendit il
lam: quando a sit
in diem vel sub
cōditione fertur
sic.

non solum die in honorem Dei feriato, in irreuerentiam virginis mar-
tris cui sacer erat fuisse lata, sed etiam post duas appellationes legiti-
mas legitime interpositas, vt ex actis palam est. ^p At constat, q̄ licet ap-
pellatio ab excommunicatione interposita non suspēdat eam. c. Cum con-
tingat. de off. deleg. c. Is cui. §. fin. de sentē. excōi. lib. 6. Imo ea non obstā-
te potest denunciari populo excōicatus. c. Pastoralis. §. Verū. de appell.
appellatio tamen interposita a declaratiōe qua quis declaratur excōica-
tus, illius declaratoriæ sententiæ effectum suspendit. ^q Quoniā primo
licet a pœna legis nō potest appellari. l. Si qua pœna. ff. de verb. sig. & c.
Quia nos. & ibi glo. recepta. de appell. gl. itē. c. Super his. de accusat.
verbo Arbitrariū. a declaratione tamen, q̄ quis in eā inciderit, appella-
ri potest per gl. putatam singul. in. c. Cupientes. §. In sup. verb. priuatos
de elect. lib. 6. Quā omnes lequuntur ibidē, & cōmendat Ludo. Rom.
sing. 213. A pœna. & Feli. in. c. Rodolphus. col. pen. de rescript. & Card.
in Cl. 1. §. Si quis. q. 11. de sequestr. poss. & Pan. cum Perus. & Dec. in. c.
Peruenit. 1. de appell. & Pan. in. c. Super iis. de accus. col. fin.

Secundo, q̄ expresse Card. post Lap. in. d. q. 11. nostram conclusio-
nem ex proximo argumento in specie infert dicens sententiā declarato-
riam, qua quis declaratur excōicationē incurrisse, suspendi per appella-
tionem interpositam a tali declaratione: adeo vt non debeat vitari. Qd̄
dictum tribuit Lapo. & putat sing. ac vtile praxi: quod etiam plurimū
cōmendat Fel. in illa col. pen. & Dec. in illo. c. Peruenit. col. 2. & ante oēs
sensit Io. And. in illo. §. Verum. verb. denunciare.

Tertio facit specialius quoad propositū nostrū, in quo de declaratione
incurisionis pœnæ excōicationis agitur, quod Card. in illa. q. 11. expresse
tā de declaratione pœnæ ab homine, q̄ a lege inflictæ agit. Et q̄ Perus.
in. c. Is cui. §. fin. de sent. excōica. li. 6. in hæc verba loquitur: Si appelle-
a declaratoria, vel pronunciatione iudicis, qua pronunciat vel declarat
aliquē incurrisse excōicationē latā ab homine vel a Iure, talis sententia
declaratoria bene suspendetur per appellationem. Feli. item id expresse
habet in illa col. pen. Et facit, q̄ eadem imo maior ratio militat in decla-
ratiōe incurisionis pœnæ ab homine inflictæ, aqua ipsa posset appellari:
quam in declaratione incurisionis pœnæ legis, a qua ipsa non posset appel-
lari per. d. l. Si qua pœna. ff. de verb. signif.

Quarto facit, ^r q̄ licet appellatio interposita ab excommunicatione non
impediat denūciationē. c. Pastoralis. §. Verum. de appell. appellatio tū
a declaratoria excōicationis incurisæ impedit denūciationē faciendā
secundum Lap. Car. Feli. Dec. & Perus. in locis præcitatis.

Quinto facit ^o conclusio illa longe pulcherrima, quam nemo recen-
tiorum animaduertit, quam tamen Card. in illa. q. 11. per verbū, forte,

^p Appellatio ab
excōicatione nō
suspendit qui. tē
illam: sed a sen-
tentiā declarato-
ria q̄ ea est secur-
sa illam suspēdit
sue ab homine
sue a lege. infli-
gat: paulo post.

^q Appellari a pe-
na legis, nō pos-
se: a declaratiōe
vero: q̄ pena fu-
erit incurisa sic.
Et iō appellatio
nem a declaratio-
ne: q̄ excōicatio
fuerit incurisa va-
lidam esse ac sus-
pensiuam.

^r Appellatio ab
excōicatione nō
suspendit denū-
ciationē futuraz
sed appellatio a
declaratione in-
curisionis sic.

^o Appellatio a de-
claratoria incur-
sionis excōicatio-
nis maioris

...is quā
appellatio exco
municationem p
cedit: quoad euitā
dam cōsuetudinē
aliorum.

& Bonif. in ead. Cle. & eo. §. Si quis. de sequestr. possess. post Lap. asse
uerat, nempe maioris virtutis esse appellationem a declaratione, quo
ad vitandam euitationē eius qui declaratus est excommunicatus, quā ap
pellationē præcedentē excommunicationē. Quoniam hæc solum efficit, vt nō
debeat vitari in extraiudicialibus, appellatio vero a declaratione inter
posita efficit, vt non vitetur appellans etiam in iudicialibus. Rationem
diuersitatis ponit ibi Bonifac. concludentem. Quam hic breuitatis cau
sa non explico. Sed etiam atq; etiam cōsulo causidicis, vt ab huiusmo
di declarationibus appellent, si tamen iniquæ sunt aut nullæ: quāuis an
tea quoq; appellarint, propter hunc quem pauci aduerterunt effectū
longe pulcherrimū & quotidianum.

Appellatio a
declaratione ex
communicationis scur
se non efficit illā
nullā. Et denū
ciatione: a gra
uationem simul
& interdictum se
quentia sic.

Fateor autem, qd hæc causa non concludit quidē excommunicationē in
M. ab hoc subexecutore latam esse nullam: Concludit tamen illam nō
fuisse populo denunciandam, neq; per consecutionem. M. vitandum.
Concludit item reaggrauatiōem simul & interdictum ecclesiasticum
post illā latum esse inutilia. Quod proposito. M. in præsentia sufficit.
Quoniam solum contenditur an vitari debeat. M. & an interdictum
hoc, cui certe aqua & igni interdendum erat, seruandum sit.

Hæc autem causa non potest contra censuras pro. M. latas allegari:
Quandoquidem nulla huiusmodi appellatio a declaratione facta per
iudicem M. interposita fuit a competitore.

DECIMA SEXTA CAUSA.

Executor is do
regi: Johāni go
mez et. M. inu
rius cu3 omnib9
qui ei fau erunt.

Regi Johannes
tertius nemini
pietate secundus
iusta benignitas
te, M. fauit.

Decima sexta causa est, qd is subexecutor non solum iniu
rius fuit Deo, cui9 oues pascue oēs sum9, & Sed. A post.
cuius personam induit quasi leonta hyper crocoton, siue
leonis exuuium super vestē muliebrem & d. Io. Gomez
& M. quorum omnium offensionem vir pius & modestus
parui facit, sed etiā Regi nostro & domino Iohanni huius nominis. 3.
nemini pietate secundo, quem timore saltem seruili reuereri debebat,
irreuerens fuit. Nam ad eius maiestatem pertinet in suis regnis, vt po
stea dicam defendere possessores, etiam rerum spiritualium, etiam cle
ricos, ne a quoq; molestentur, & spoliatos dignos qui restituantur resti
tuere. Et ipse quæ sua fuit iusta benignitas, non in vna tantum Regia
eadenq; decretali epistola, sed tribus manu regia subscriptis. Nec vni
tantum sed multis nepe episcopo, capitulo, & correctori missis, iussit
ne a quoquam M. in ea possessione molestaretur. At is subexecutor
Regiam protectionem adeo parui fecit, adeo contempsit, vt cōtra Ius
fasq; sexcētis modis. M. vexarit, docueritq; ipsum altius quis pprie
sit iudex quem Hispanus sermo de manga appellat, quam omnes libri
quorum non minimā habet copiam, & quam totius vitæ studium cum

tu id ex q3: quē
sermo Hispanie
appellat de mā
6a.

prælectiōe. 24. annorū Juris Pōtificii in variis Academiis ab eo cōtinuo habita. In qua re paulo min⁹ arbitrandū est cōpetitorē, vel quia is parū has technas capit, pcuratores, cōsultores, & fautores eius peccasse. Qñ quidē faciētes & cōsentiētes pari pœna dignos esse putauit Apostolus ad Ro. 1. & eū secutus Ro. Pontif. in. c. Notū. 2. q. 1. & c. 1. de off. deleg.

E quorū numero cōtra rumorē vulgatum eximo³ D. Georgiū ab Almeyda reuerēdiss. in CHR Isto presulē Conibricēs. & virum tū p sapia, tū comitatu admodū illustrē, q beneuolētia egregia me aduenā & peregrinū semp ab eo die quo hāc Conimbricā iuillu Regio sum in gressus est profecutus, eam verbis & plurimis bñficiis in hunc vsq; diē nunq̄ non testās. Quē insigni amore, studio, & pietate non absre colo. Pro miraculo enī mihi fuit inuenisse in etatis nīe ac regni huius theatro personā, q̄ sūmus ille choragustrāto nobilitatis, potētia, & licentiæ ornamēto cum tāta virrute animi coniuncto adeo vestierit intrinsec⁹, vt tā diutino tēpore, sexaginta nempe annorū quibus hāc episcopen & comitatū opimos præses regit nō pmiserit vllō fadari neuo eius animi egregiā castitatē omni smaragdo nitētiorē. Qua veluti emblemate cæterę illius virtutes nitēt. Cuius item animi benignitati sic fauit, vt ea cum ineūte ætate orta cū senectute deficiēte in pauperes CHRISTI adeo creuerit, vt frequēter quod magno animo illis donat, nō minore ab alijs mutuo accipiat. Quam item tanta affabilitate auxit, vt omnes omnibus horis adeo excipiat humaniter, vt nullam senectus morosita tem spiret. Quam deniq; tanta in summos CHRISTI vicarios: tū sacros, tum profanos illustrauit obseruātia, quæ ipsius vni⁹ peculiaris laus est & rarissimū exēplū: vt neq; dicere eū neq; audire pmittat qd̄ qd̄ qd̄ sūmā illorū maiestātē vel tātillū offendat. Cui qui assistūt vtinā oēs nō quæ sua sunt, sed q̄ CHR Isti querētes ingeniū ipsius in optima & iusta suapte natura procliue ac facile procliuius indies efficiāt & facili⁹, magnaq; libertate animi, & charitate, pariq; prudētia virū sanctū scā, hoc est de diuinarū & humanarū legū puris fōtib⁹ hausta moneāt: eoq; vigilātiore cura incorrigēdis, si qua patēt epātus sui erratis ad sint, quo ipse iā senio languēs & intra domus suæ tecta cōtētus min⁹ ea cernere pōt & cēserē: vt optimā qd̄ p̄cupio & sp̄o, villicationis suæ tā longi t̄pis rationē post multo lōgius reddat CHR̄o IESV dño Deo n̄o. Amē.

Fateor autē hāc causā solā nō sufficere quo cēsura p̄dictę essēt nullā, sufficere tñ vt grauasse conuincat, qui per meras executiōes & artē Pe lasgā nihil nō fecit ad. M. de possessiōe sua sine vlla causā cognitiōe de turbādū, dedisseq; iustā appellādi causā. Et ideo appellatiōē subsequē tā & ante purificatā excōicationē interpositā effecisse, vt illa cū oibus suis appēdicibus esset oīno inutilis & vana. c. Per tuas. de sent. excōi. c. Cū contingat. de off. deleg. cū similib⁹.

Georgi⁹ ab Almeyda episcop⁹ Conimbricensis laudatur.

Executori p̄ meam executionē cōtra protectiōnem regiā procedens ante habita tam de causa cognitiōne grauat: et ob hoc solum quas ferret cēsuras: nō esset nullæ.

Job. Gomez re
gite celsitudini
deuotus.

HANC autem causam censuris pro M. latis nihil obesse vides qui animaduertis iudicem M. quo & animo & sanguine nobilior est Regi; propinquior, eo ipsius Celsitudinē pietius colere, & ipsius decreta veluti sacrosancta deuotius suspicere.

REMEDIA CONTRA CENSURAS PRAE
dictas & alias ab executoribus huiusmodi minus iuste latis.

PER praedictas sedecim causas satis superque ostendimus censuras pro competitore latis iniustas esse ac nullas: censuras autē pro M. decretas iustas esse ac validas, quae prior pars nostrae propositionis fuit. Per easdem colligamus nunc multa remedia corollaria veluti quaedam praedictorum, quibus effectus illarum pro competitore latarū, tum regia autoritate, tum ordinaria, tum delegata impediri valeat & tolli. Quae posterior pars nostrae propositionis fuit.

PRIMUM REMEDIUM.

Regium quidem remedium quod ex praedictis inferitur Regiae innititur auctoritati^b idque iam in aliis Hispaniae ac Galliae regnis ordinariū est, nempe quod M. petat a Rege pietissimo ac Do. nostro, ne vis vlla fiat ei a quoque post & contra appellationē ad Sed. Apostol. interpositā, & per consecutionē iubeat huic executori vt alterū e duobus faciat videlicet vt deferat appellationi M. a se factae, reponatque omnia contra illam nouata in eū statum, in quo erant tempore quo ea facta fuit. Aut si putat se nō grauasse M. neque illi vllam vim intulisse ac inferre, imo ipsum M. iniuste appellasse, ideoque appellationi eius non esse deferendum, faciat mitti quem fecit processum originarium ad suam celsitudinē, vt videat an res ita se habeat ac executor ait, an vt M. contēdit. Et si rem ita habere inuenerit vt executor & cōpetitor aiunt, permittat censuras manere ac inuiolatas obseruari. Si autem inuenerit rem vt M. contendit habere, iubeat executori, vt ab inferenda vi quam infert cesset, deferatque appellationi, ac per consecutionem omnia in eum statum reducat, in quo erant quo tempore illa facta fuit.

^b
Reges Hispanie obuiant iudicibus ecclesiasticis ne post rētra appellationē ad sed. Apo. interpositas viz vllā faciant appellationibus. Imo cogunt eos reponere oīa in eū statū quē tempore appellationis res habebat.

^c
Regē Portugalie posse idē & alii reges Hispanie intollendi oppressionibus appellariū ad Sed. Apo. Iure fundatur.

Pro hoc remedio facit^c primo quod cetera omnia Hispaniae & Franciae regna illo vtuntur. Et Francia quidem de qua testatur Stephanus Auerrius in addit. repetit. Cle. 1. de off. ord. reg. 2. fal. 30. Alias est libellus a repetit. separatus. de potest. sec. sup. eccles. & pers. &c. iam dudū & a multis annis. Castella vero ac Nauarra de quibus cottidiana testatur obseruantia a paucis annis. In quibus Cancellarię parte petente semper addunt, vt iudex excōicationes post appellationem latis ad aliquot dies qui sufficiāt missioni & examinationi processus per proceres faciendę

tollat ad reincidentiã, & si quod tulit interdictum suspendat. ^b Cũ ergo pars suo vniuerso consonare debeat. c. Quæ contra. 8. dist. & Lusitania pars sit Hispaniæ nobilissima, decet eã in hoc ipsi conformari.

^d
Pars suo vniuerso congruat

Secundo facit, q̄ eadem imo maior ratio & æquitas vendicat sibi locum in hoc regno, quam in illis. Quia tantũ, imo plus remotũ est a Curia Romana quam illa, & longinquitas in causa solet esse eiusmodi remediis. arg. c. Cũ longe. 63. dist. & c. Nihil. de elect. l. Mediterraneæ. C. de anno. & tribu. lib. 10. ^o Nec Lusitania, q̄ tota est semp in propagãda multo sãguine fide catholica, min⁹ dedita ẽ hodie cultui diuino, q̄ illa.

^o
Lusitania tota in propagãda multo sanguine fide catholica.

Tertio facit, ^e q̄ licet res inter autores controuertatur, an semotis regum & regnorum priuilegiis vel consuetudinibus, quæ vel priuilegia præsumptiue præbēt, vel eorum vim saltem ex tacita Papæ approbatione habent, possunt reges cognoscere contra clericos de vi ac possessione præsertim beneficiorum & aliorum spũalium, vt videre est apud Guidonẽ. q. 1. & decis. 85. & 55. 2. & consil. 65. & consil. 149. & Guillel. in. c. Raynutius. verb. & vxorem nomine Adelasia: fol. 82. col. 4. & aliis multis. & Roger in rubri. de caus. posse. foliol. antepen. Coniunctis quẽ habentur in. c. Placuit. & c. Inolita. 11. q. 1. & c. 2. & Qualiter & quãdo. de iudic. tam per antiquos, q̄ per recentiones, & in decis. 840. in antiq. Tamẽ Lusitanis pro comperto & indubitato habetur non solum eorũ Regẽ & Curiam illius supremã, sed etiã alios inferiores iudices laicos cognoscere posse de omni vi noua contra clericos: modo intra vnum annũ & diem conquestio de illa proponatur iuxta ordinationẽ Regiam lib. 2. tit. 1. §. Epodera. Qui declarat hoc procedere, etiam si vis fiat in re mobili. ^f At iudex is & competitor vim fecerũt & faciunt magnam, tã. M. quam eius iudici excõicãdo eos post appellationẽ legitimã & alias sexcentas nullitatis causas, quarum bonã partem supra Iure optimo fundauimus. Denunciando item eos excõicatos per ecclesiarũ valuas, per ciuitatis plateas & quadriuia, obscurando famã & auferẽdo honorẽ, tam iudicis viri multis nominibus clarissimi, quam. M. aliquo saltem non cum postremis obscuri. Tollẽdo item eis cõmunionem legitimã & ei⁹ quasi possessionẽ. Poterit ergo Rex de hac vi cognoscere, & eos cogere ad restituendũ honorem & famã & cõmunionem, ac illius quasi possessionẽ, quæ ipsis abstulerunt iniuste & auferunt. Nã s̄ quãuis dici posset eum, qui solũ excõicat appellantẽ, non facere hodie vim, nisi forte qua parte iudicialẽ cõmunionẽ ei tollit iuxta. c. Solet. de sentẽ. excõ. li. 6. Quoniã excõicatũ anteq̄ denunciatur non tenemur hodie vitare p̄ extrauag. Ad euitandã. Cuius tenorẽ cũ decisione grauiũ dubiorum posuimus in. c. 1. §. Laboret. de pœnit. dist. 6. Qui tñ denũciat appellatẽ grauem & ignominiosam vim infert.

^e
Reges an de vi & possessione beneficiorum præsertim & aliorum spũalium cõtra clericum cognoscere possint rẽ controuersã esse Iure cõi: In Lusitania tñ pro cõpro haberi: siue id Iure cõi: siue spũali nitatur.

^f
Appellanti legitime vim facit iudex qui cũ excõicatũ denũciat

^g
Excõicãdo appellantem legitime nullam aut parua vim infert: ac denũciãdo excõicatũ grauem.

b
Honorū oīum
exeriorū maci
mū esse honorē
& bonā famā.

i
Honoris q̄ cura
vana: q̄ cura
solida.

k
Iudex laic⁹ de
spūali re cognos
cit incidēt: q̄
sumarie sine dis
cussione id ei li
quere potest.

Quarto facit, ^b q̄ honor est bonorum exteriorū maximū secundū Arist. 4. Ethic. Et preferenda aestimationis opinio pecuniario cōmodo l. Cum ex pluribus. ff. de solut. & l. In pecudum. §. fin. ff. de viur. & glo. pen. c. Suā. de p̄enis iuxta illud prouerb. 22. Melius est nomē bonum quam diuitiā multā super argentū & c. Ecclesiast. 41. Curā habe de bono nomine. Magis enim permanebit illud quam mille thesauri magni & preciosi. At rex æquissimus competitorē & eius executores, si post appellationem primo aspectu legitimā abstulissent vel auferre conarētur. M. & iudici ei⁹ equū aut capā aut aliquid vilius, cogeret ad restituendum, & ne auferrent reprimeret. Quare igitur Maiestas eius nō coget eos ad restituendum honorē & famā, quæ multo sunt maiora.

Non obstat, ⁱ q̄ vana videtur cura de honore, fama & gloria hominū iuxta illud. 1. Ad corinth. 13. Charitas non est ambitiosa. & illud Aug. 5. de ciuitat. Dei. Sanius videt qui amorē laudis vitiū esse cognoscit, & facit. c. Multi. 40. dist. & c. Oēs. 47. dist. & c. Ecce. 99. dist. Non in quā hoc obstat. Quoniam id verum est, quando quis quarit, honorē, famā aut gloriā de re mala, vel de re bona q̄ non habet, vel illa in Deum non refert, imo sui operis finem facit. Nō autē quando ea desiderat sibi aduenire ex operibus bonis quæ ope diuina operatur. Et in hoc illa saltē principaliter desiderat, vt pluribus & efficacius prodesse possit, tū verbo, tum exemplo, vt resoluit Tho. ab omnibus receptus secū. Secūde q. 131. art. 1. & q. 132. art. 1. iuxta illud præallegat. Eccles. 16. Curam habe de bono nomine. & c. Non sunt audiendi. 1. q. 3. & alia quæ in præfatione disputationis apologeticæ, quam inserui cōmento. c. Si aliquid. 22. q. 4. scripsi. At domin⁹ Iohānes Gomez. & M. famā illāsam in id p̄cipaliter seruari cupiūt, quo suis laboribus Rēp. & diuinā plus adiuuēt.

Quinto facit, q̄ omniū quæ obstat, quo minus Rex de hac vi cognoscere valeat, maximū videtur esse q̄ de illa non potest iudicare, nisi de appellatione quoq; cognoscat, an sit legitima nec ne. At nulla hoc ratione videtur obstat. Quoniam primo id nullatenus est spirituale, 2°. q̄ id ex ipsius actis sine alia discussione colligendū est. ^k Et de illo quod summarie ac de plano sine discussione liquere potest, poterit iudex laicus cognoscere, etiam si sit spirituale: modo incidat in causa de qua ipse iuste cognoscit secundum illud memorabile Specul. de reconuent. §. Secundo. vers. Sed nunquid. n. 1. Quem sequitur Bal. in l. 1. C. de sentē. quæ sine cert. quā & in l. Titia. ff. solut. mati. cū cōcord. quæ ibi citat Alex. col. 6. & Bal. i. l. Quoties. C. de iudic. n. 2. & Fel. in. c. Cum sit. de for. compet. col. 3. Et hæc est Cōis opinio secundū Dec. in. c. 2. col. 16. de iudic. quāuis ille aduersus eam murmuret. Cuius rationes alias ibi dissoluimus. Quod gratia breuitatis, & quia tandē etiā ipse re

tinere videtur Cōmunem, hic non facimus.

Tertio ideo non obstat hæc consideratio. Quoniam quod ex actis cōstat res est quædā notoria, saltem Iuris. c. Cum olim. de verb. signif. cum his quæ ibi allegat Pan. & Card. consil. 393. & est dictū Innoc. in c. Ex in sinuatione. de appell. & tradit Pan. in consil. 44. In præstanti q̄stione. sub finem lib. 1. Et Bald. in Auth. Ad hæc. C. de usu. n. 7. per text. in l. Qui sententiā. C. de pœnis. Angel. in l. fin. ff. petit hæredi. n. 3. & Pan. in consil. 12. Et si copiosior. lib. 2. Quidquid enim in iudicio probatū est notoriū esse dicitur secundū Anto. in c. fin. 6. not. per illum text. de tēpor. ordi. Evidens item dicitur quod patet ex actis, secundū Bart. in l. fin. ff. de publ. iudic. Pro quo est text. in c. pen. in princip. de caus. possi. & pro. Et in specie, q̄ nullitas constans ex actis dicitur evidens textus est in l. Si pars. ff. de inoffic. testa. vbi hoc notat Angel. col. 2. At iudex secularis cognoscere potest de articulo spirituali incidenti in causa principali, de qua ille cognoscit, quando res est notoria per dictum præcedēs Speculatoris. Ex quo id intulit Areti. in c. Cum sit. de foro compet. n. 14. affirmās, q̄ quando constat de causa usuraria notorie vel per confessionem partis, etiam si non sit pronunciatum super ipso Iure. s. an contractus sit usurarius nec ne: iudex secularis semper potest pronunciare de reiiciendo vel admittēdo accusationē. Verum tamen est quod ille mox subicit: nempe iudicem secularem qui super spirituali cognoscit incidenter non debere pronunciare super eo principaliter, sed per modū causæ ut p̄chre per Bal. in l. vnica. §. Ad hæc. n. 1. C. de Lati. liber. tollen. puta cōdē note ad. 10. in debite ablata ex scēnore. Sed neq̄ ego contendo probare regem posse pronunciare super appellatiōe principaliter, declarādo illam esse iustam vel iniustā, sed per modum causæ. s. q̄ iudex vim fecit, eo q̄ partis quam grauauit appellationi non deferens eam cōmunionem legitima & illius quasi possessione iniuste priuauit.

Quarto ideo non obstat prædicta consideratio. Quia quicūq̄ iudex de spolio & vi rerum spiritualium cōtra clericos iudicare valet, poterit etiam cognoscere de omni eo sine quo de illa vi ac spolio iudicare non potest argu. c. Præterea. de off. deleg. l. 2. ff. de iurisd. omni. iudic. & per consecutionem de tituli colore, qui exigitur ad possessionē illorū quærendam & vim ac spolium in eis patiēda argu. gl. singul. ab oibus in usu receptæ Cle. 1. de caus. possess. & propriet. & c. Ex parte. cum ei annot. de restit. spoliat. Quā etiam habere locū, quando restitutio est faciēda iudicis secularis autoritate, tenet in specie Steph. in lib. de potestat. se. sup. Eccle. r̄sa. 2. fall. 24. Et Cosmas in Pragm. de colla. §. Itē q̄. verb. possidebunt, cum de recredētia loquitur, & clarius in §. Neq̄ a grauamine. verb. nequiret. col. 7. de caus. dū deffinit cui debet dari recre

1
Notoriū esse qd
ex actis colligit
si. illud sit nul
litas siue aliud.

m
Iudex laicus co
gnoscit de artio
culo spūali inci
dētē q̄ res no
toria est.

n
Iudex laic⁹ q̄
de spūali incidē
ter cognoscit, nō
debet directo su
per eo pronun
ciare: sed per mo
dum causæ.

o
Iudex laicus q̄
de possessore be
nefici iudicaru
rus est cognosce
re debet de colo
re tituli. imo bis
ad diuersos effe
ctus cognoscit
temp. franc⁹: q̄
s. dat recre. ten
tiā: quando ad
iudicat possessio
nem.

dentia, utique per iudicem secularem. Faciunt quae tradidit ipsemet Cosmas in titulo de pacif. possess. in princip. verb. coloratum, & in §. Ordinarii. verb. inquirant, & Petrus in Concorda. eo tit. Unde in omnibus Castellae, Navarrae, Franciae regnis, ubi rex de spolio beneficiorum principaliter per viam vis ac spolii iudicat, etiam per consecutionem incidenter cognoscit de titulo siue illius colore, qua parte est necessarius ad possessionem. scilicet an sit coloratus necne: licet non qua parte pertinet ad proprietatem. scilicet an sit canonicus nec ne. Immo in regno Franciae iudex secularis bis de titulis cognoscit. Primo ad dandam recedentiam, quae veluti quaedam fructuum custodia & primum decretum est. Deinde ad iudicandam possessionem, quae veluti quoddam secundum decretum est, & cum maiore sit cognitione, ut Cosmas in illo §. Neque a grauamine. satis docet & experientia magis. Cum igitur Rex cognoscere possit, an vis inferatur. M. ab hoc executore, poterit etiam cognoscere an appellatio primo aspectu sit admittenda nec ne, quatenus id est necesse ad iudicandum an vis inferatur.

Appellatio de interposita ad Papam non cognoscitur ad finem pronuntiandi: an iusta an iniusta sit appellatio: sed ad finem cognoscendi an iudex vim inferat appellanti, c.

Septimo facit, quod etiam non obstat quod cognitio de appellatione ad Papam interposita non pertineat ad Regem. Quoniam illud verum est ad finem pronuntiandi, an bene vel male sit appellatum. Sed non ad finem pronuntiandi, an fiat vis per iudicem, an non fiat appellanti. Sicut & iudex a quo cognoscit de appellatione a se facta, ad finem reponendi novata in pristinum statum. c. Cum teneamur. secundum communem intellectum de appell. & glo. 3. c. Si a iudice. eo tit. lib. 6. Sicut & nemo negaret Regem cognoscere posse de novatis post appellationem, si eorum repositionem per viam vis & spolii ad suam celsitudinem deferatur. Ad hos enim fines de appellatione cognoscere nihil aliud est, quam iudicem ad quem appellatum est venerari & colere, ac faciliorem causae appellationis exitum parere.

9 Lusitanus & Gallus in ampliore possessione sunt cognoscendi de violentia super spiritualibus contra clericos: quae Castellanus et Navarrus.

Octavo facit, quod quatenus conicere licet ex legibus particularibus omnium regnorum Hispaniae ac Galliae Lusitanus & Gallus sunt in amplissima possessione cognoscendi super possessoriis sacerdotiorum & aliorum spiritualium contra clericos: quavis alterum in aliquo excedat, Castellanus autem & Navarrus secundum locum videntur tenere, quippe in quorum regnis non quilibet iudex laicus, sicut in Lusitania, sed solum princeps aut curia suprema vel eius ad id speciatim delegatus de his cognoscit. At Castellanus Gallus & Navarrus de vi huiusmodi quae ecclesiastici iudices appellati ad Sedem Apostolicam censurarum fulminibus adhibent, cognoscunt & oppressos ab ea liberant. Neque credendum tot curias supremas, quas cancellarias & parlamentarias vocant, in re tam cotidiana errare. Igitur a fortiore id Lusitanus poterit facere.

Nono facit, quod nisi remedium hoc & scutum aduersus eiusmodi

executores longe a Romana Curia exequentes adhibeatur, poterunt ipsi pro libito suo que volent excoicare, & denunciando dehonestare, & quibus volent locis interdiceret sine vilo Iuris remedio alio, quam quod e Curia Romana deferretur. Quod est absurdum. Et ideo si quo modo legitimo id fieri potest vitandum. l. Nam quod absurdum. ff. de oper. liber. & c. Dudum de preben. lib. 6.

Decimo facit qd de abusu notorio ecclesiasticæ potestatis quæ vis quædam est, cui nullus iudex ecclesiasticus inferior Papa obuiare vult vel potest, licet regibus cognoscere secundum Steph. de pot. sec. sup. eccl. regula. 2. fol. 30. Text. videtur. sing. in. c. Filiis. 16. q. 7. Quod habet episcopi & archiepiscopis negligētibus obuiare rectoribus, qui ecclesiarum Iuris patronatus bonis abutuntur, reges adiri posse. Cui gl. in verb. reges addit hæc verba: Ut eum corrigat, cum per ecclesiasticum iudicem cogi non potest, vt. 1. q. 1. Petim. 17. dist. Nec licuit. vel etiã cum iudex ecclesiasticus deses est.

Et quauis illam reprehendat Pan. in. c. Qualiter & quando. de iudic. col. 2. & alio modo illum text. intelligat, eius tamen intellectus non est literæ germanus. Quauis item dicat illum text. corrigi per Iura noua. Responderi tamen potest primo illam correctionem nunquam fuisse receptam, in his quæ ad vim pertinet & violentiam, vt omnium fere regnorum consuetudo antiquissima probat. Quæ non contra voluntatem Sed. Ap. sed secundum ipsam videtur introducta, vel potius conseruata. Ait enim Iohannes Papa in. c. fin. 96. dist. Boni principis est ac religiosum ecclesias contritas atque conscissas restaurare, nouasque ædificare, & Dei sacerdotes honorare ac tueri. Isidorus item in. c. Principis. 23. q. 5. dicebat: Cognoscant principes seculo se Deo debere esse reddituros rationem propter ecclesiam, quam a CHRISTO tuendam suscipiunt. Et Gelasius comendat clericos, ne vim patiantur Zehie comiti. Isidorus item in predicto. c. Principes. 23. q. 5. Sæpe ait per regnum terrenum celeste proficit. Vt qui intra ecclesiam positi contra fidem & disciplinam agunt, rigore principum conterantur, ipsamque disciplinam, quam utilitas ecclesie exercere non praualeat, ceruicibus superborum & potestas principalis imponat. Per quod & gl. 2. illius cap. ait Guillel. in. c. Raynutius. verb. vxorem nomine. Adelaia. n. 454. qd vbiuque ecclesiastica potestas deficit: vt quia non potest aut dissimulatione prelatorum non vult, potestas secularis se intromittit, ne atrocitate delictorum pax publica turbetur. Quod ad violentias restringendum putarim & in. c. CHRISTIANIS. 11. q. 1. Iohannes item octauus in. c. Administratores. 23. q. 5. dixit. Administratores secularium dignitatum ad ecclesiarum tuitionem, pupillorum ac viduarum protectionem rapaciumque refrenationem constitutos esse. Ideoque quoties ab episcopis & ecclesiasticis viris conuenti fuerint, eorum que

Executores
gea a Curia Ro
mina exequen
tium a fulminib
ne noscitur
si reges auctoritas
te sua vim eorum
non arceant.

Ret de abusu
notorio ecclesi
stice potestatis
cui nemo obuiat
cognoscit: quo
vi per eam illam
reprimat: eoq
Papae olim co
fessisse neq
ca dissensisse.

rimonias attentius audire debere, Et secundum quod necessitas expetierit abique negligentia examinare, & diligenti studio corrigere. Hierony. ite in.c. Regu. ead. caus. & q. Regu officium est propriu facere iudicium atq; iustitia & liberare de manu calumniantium vi oppressos.

Per quae omnia secundo responderi potest negando, q; per illud.c.

reges supplere possunt iudicis ecclesiastici defectum: etiam contra clericos in materia vis & abusus potestatis ecclesiasticae notorie interposita: praesertim appellatione.

Qualiter & quando & alia Iura noua statuente generaliter & vniuersaliter, ne clerici coram secularibus respondeant, esse derogatum capitulis praedictis, quatenus per ea videtur speciatim laicis concessa potestas cognoscendi de violentiis argumento rae Generi. li. 6. & gl. in. l. Sciendum ff. qui satis. & Autem. Offeratur. C. de lit. contest. q; nituntur legi. Sed & posteriores. ff. de leg. Et facit illud accommodatissimum Guido. in decis. 1. Delphinatus. s. Martinum Papam, cuius bulae tenore ibi scripsit, declarasse ad instantiam Caroli Regis Francorum se per illam sanctionem suam, qua graues poenas statuit aduersus clericos quoquo modo conuenientes vel se conueniri patientes coram iudicibus secularibus, non intellexisse de casibus in quibus rex a tempore imemoriali inter clericos cognoscebat. Facit etiam, q; iura intelligenda sunt sine prauidicio Iuris in re alii quaesiti per illa multa quae in praelect. c. Si qn. supra eo. in vltima excep. diximus in. 10. argumento pro nostra parte facto.

Non noua r. sing. defendendi. d. l. tit. 1. li. 1. ordi.

Ex quibus infertur primo ratio germana defendendi principium ordinationis. i. tit. 1. lib. 2. ordinat. mox referendum. Quod habet ex eo pros conueniendos esse coram secularibus secundum vsum antiquum Nam non videtur fundari in solo vso & consuetudine, quae incapaci non poterat iurisdictionem etiam per tempus imemorabile tribuere. c. Causam q. de prescri. cum copiose ibi a Fel. citatis. sed in concessione per antiqua Iura facta, q; ratione praedicta non videntur per noua Iura sublata.

Ratio germana quae reges hodie fere oes de violentiis contra clericos civiliter iudicant.

Secundo infertur germana ratio quare reges oes contra clericos de vi hodie vbiq; cognoscant. s. quia id iure antiquo non solum concessum fuit illis: sed vt facerent rogati fuerunt. Et iura noua generaliter & vniuersaliter loquentia non debent ad illum casum speciatim exemptum extendi: praesertim cum regu quibus Ius in re in hoc quaesitum erat prauidicio.

Zusitanie peculiare vsu ea ois clerici etiam episcopi quibus non est in regno superior coram iudice seculari respondeant.

Vndecimo facit q; in his regnis, quod alibi nusquam vidi, pro comperito habetur omnes, clericos, etiam episcopos & archiepiscopos exemptos siue immediate Papae subiectos & non habentes superiorem in regno posse civiliter, etiam super maleficiis siue malefactorias, vt verbo constitutionis vtar, non solum coram Rege, sed etiam aliis iudicibus laicis inferioribus conueniri posse iuxta ordinationem regiam lib. 2. ordi. tit. 1. in princip. Quia inquit text. alienum a ratione esset, vt desit in regno, qui contra eos Ius diceret, & q; ad quaerendam iustitiam adeunda esset Roma. Quae constitutio aequissima cui rationi adnitatur in fine arg. proximi

dixi. At is executor eo respectu quo executor est nullum habet superiorem in regno. Ergo super his, q̄ in quātum huiusmodi malefecerit, poterit ciuilit̄ cōueniri, nō solū corā Rege, sed et corā aliis iudicib⁹.

Duodecimo facit, q̄ is executor neq; iudex est neq; pōt esse, vt patuit per .1. 2. & .3. causas. Imo protestatur se, vt merū executorem procedere. Attamē fecit, quæ nemo nisi iudex facere potest. Ergo par est ac si priuatus iurisdictionē exerceret per illa quæ in sept. causa sunt dicta, At si priuatus quispiam sine literis delegatoriis similem vim faceret, posset ei resisti etiam per priuatum. l. Prohibitū. vbi Bart. & latius Io. de Pla. C. de Iur. fis. li. 10. l. Deuotū. C. de metat. præserti cū deest iudiciscopia, vt in præsentī casu, in quo noluit ordinarius illi obuiā ire arg. l. Nullus. C. de iud. & glo. in c. Ius gentium. i. d. & eius qd̄ scribunt Inn. Pan. & alii in c. Olim. i. de rest. spol. Maiore igitur ratioe poterit Rex ipsum reprimere.

Et ne dicas^o aliud esse petere, vt Rex ratione violentiæ cognoscat, aliud vt ea ratione iudicet. quia cōtra legitimā appellationē procedit. Cōsidera, q̄ vis quā appellatio præcedens vel lis ante mota grauat maior est alia vi simplici ceteris paribus. Nā & facilius nouata pendente appellationē vel lite reponi iubent arg. eorum q̄ late Rot. dixit in decis. 14. in nouis & late post Pan. tradunt Perus. & Dec. in c. Bonę. de app.

Oppositiones contra hoc remedium.

Contra hoc remedium opponi posset primo, q̄ iudex laicus cōtra clericum non potest iudicare, etiam super possessoriis & violentiis c. Placuit. c. Inolita. 1. q. 1. c. 2. c. Qualiter & quando. de iudic. Auth. Statuimus. C. de epis. & cler. Imo. Rota. decis. 340. An valeat. in antiq. ait consuetudinem contrariam non valere per multa quæ ibi ponit fundamenta. 2°. q̄ etiam quando locus est præuentioni, de causa coram vno iudice cœpta non potest alius cognoscere. l. Vbi cœptū. ff. de iudic. c. Vt nostrum. cum ei annotat. de appel.

Tertio q̄ de appellationis causa iudex ad quē est appellatū cognoscere debet iuribus vulgatis. At nō potest Rex cognoscere de hac, nisi de appellatione quoq; cognoscat. Ergo neque de ea cognoscat.

Quarto q̄ nouata post appellationem ab interlocutoria nō sunt reuocanda, etiam per iudicē appellationis, donec de veritate causæ appellādi constiterit, & bene appellatum esse iudicatum fuerit. c. Non solū. de appel. li. 6. A deo vt etiam auxiliū brachii secularis peti possit appellatione ab interlocutoria pendente secundū Freder. consil. 163. col. 2. Qd̄ in remedio sequenti mox repetā. Et decisio Rotæ. 234. Si rector. decidit visitationem factam post appellationē exempti non esse reuocandam per viam attentatorum, donec de exemptionē constet.

³
Iudicē ecequē
iniuste priuatis
resistere posse
seruiz cū iudicis
competentiā
p̄is deest.

^o
Dm quā appella
tio vel is grauat
maiore esse alia
ceteris paribus

Ad horum primū respondeo negando Regē non esse cōpetentē iudicē aduersus clericos sup possessoris & vbi de vi agit: sed nō nego id ppter. c. Causam q̄ .2. qui fil. sūt leg. Cui pulchre inter alios respondet quidā Rotē auditor in cōsil. 40. col. 16. Egid. a Bellemera. Sed neq; illa sola ratione q̄ possessoria etiā rerū spūaliū videntē tēporalia secundū Vicēt. in. c. fin. de iudic. quē ibi Io. An. refert & sentit gl. quā dicit sing. Car. ibi in. c. Literas. de iura. calū. & Barb. i. c. Cāterū. de iudic. n. 64. Cui tñ similis est in. c. Cum dilectus. de electio. verb. iuramēto, & sentit gl. c. Literas. de restit. spoliat. eod. verb. & multa alia q̄ congerit Pan. in. d. c. Literas. de iura calū. non inq̄ hoc nego hac ratiōe. Quoniam etiā de rebus ipsis mere tēporalibus non potest iudex laicus cognoscere cōtra clericū vtroq; Iure id attestāte, vt in arg. citat. Vnde licet opinio Vincē. vera esset, qd̄ nō arbitror, nisi limitet saltē vt per Pan. in illo. c. Literas. tñ solū infertur ex ea iudicē secularē posse cognoscere de possessorio rerū spūaliū contra laicum, non aut cōtra clericū. Qd̄ annotauit Guid. cōsil. 149. col. 2. & Egid. cōsil. 40. col. 16. vers. Nec valet. Tertio igitur nego illa rōne noua & singulari in. 11. fūdamēto supra scripta.

b
Reges nō ideo de vi & possessio ne contra clericos cognoscere quia possessoria sunt tēporalia qd̄ illi pot. erudi: s; crassi sentierunt: sed noua & p̄alchra ratiōe

c
Appellationis cā nō e. eadē cū causa vis que cōtra illā infert: si cut neq; cū causa attentatorum pendente illa.

Ad scdm respōdeo, q̄ in hoc remedio nō dicit neq; petitur a Rege, vt iudicet de cā de qua cōperat executor cognoscere, sed de violētia q̄ ipse facit cōtra Ius fasq; notoriā. Alia nāq; causa est huius vis, alia causa appellationis: sicut alia causa est appllōnis & alia cā attentatorū, vt subtiliter de more ait Dec. in. c. Cū teneamur. col. 2. ver. Pro respōsiōe. de app. Qd̄ ante illū clare sensit et Perus. ibidē. n. 21. licet cum nō referat.

Ad 3^m concedo Regē non posse principaliter cognoscere de appllōe q̄ ad ipsum nō est facta nec fieri potuit. Nego autē nō posse de vi cognoscere, ac incidenter de appellatione. Quod Regē facere posse copiose mōstrauimus in c. arg. Sicut & iudex a quo de attentatis appellatione pendēte cognoscit principaliter, & incidenter de appellatione, c. Cum teneamur de appel. cum ei annotatis.

Ad 4^m respondeo distinguēdo id q̄ in eo assumitur. s. nouata p iudicē appllōne ab interlocutoria pendēte nō esse reuocāda, donec bene esse appellatū p̄nunciatū fuerit. Qm̄ aut intelligis per viā persecutiōis appllōnis, & verum est: aut per aliā viā. s. nullitatis, & id falsum est. Nā etiā appellatione deserta, vel renunciata possunt reuocari via nullitatis attestata post appellationē ab interlocutoria periudicē cōpetentē, cōstito ei de veritate cause, vt singulariter determinat Lap. alleg. 1. sub finē sic cum antiquo aduocato obtinuisse testat. Et sic declarat doctissime illud cap. Non solum. vbi etiam Perus. in. §. Illa. 1. notab. idem tenet. Et ita non contendo ego Regem posse reuocare facta per hunc executorem veluti attentata: neq; suā maiestātē adeundā esse per viam attentatorū: sed potest reuocare veluti violenta, & vim quā ille adhibet repri

mere, constituto sibi primo appellandi causam esse legitimam, quod ex ipso Iure quod est notorium constabit. secundo veram esse, quod ex solo processu tenore colligendum est, & notorium erit si sit verum per illud dictum in noc. in. c. Ex insinuatione. de appellat. & alia multa citata in arg. c.

Non obstat etiam illud Frederici allatum in argumento Quonia primo id non est verum, & contrarium tenet Oldr. consil. 89. & Ioh. de Monte Murlo. Quem disputando id tenuisse tradit & rationes eius scribit Io. And. in cap. 1. de offi. ord. quoniam Card. Imol. & Pan. & Cois ibidem probat. Secundo quod etiam ipsemet Freder. fatetur contrarium esse tenendum, quando ex processu constat de illius inordinatione ac nullitate. Ita ille sub finem illius consilii vers. ad ultimum. At in casu nostro inordinatio est processus & nullitas ex eo colligenda. Tertio, quod etiam secundum eundem Freder. contrarium est verum, quando iudex secularis, viso iudicis ecclesiastici processu, inuenit eum iniuste processisse ac partem grauasse. quod etiam ipsemet Freder. sentit in illo vers. dum ait haec verba: Si nullitas vel iniquitas processus esset in euidenti, tunc impune non pareret iudici. Quod in nostro casu contingit. Opinio autem Freder. procedat, quando ut ille ait, iniquitas vel iniustitia processus latens esset & dubia: sicut fuisse ait in casu sibi proposito. Quamuis id raro contingat quando grauamen ex solo tenore processus colligendum est, nisi de dubietate Iuris intelligas. Frequenter autem contingere posset, quando appellandi causa non potest ex solo processu constare. Quo etiam casu nisi fides fieret de illius falsitate coram iudice seculari, non facile affirmare eum teneri ad dandum petitum auxilium. Vnde illam opinionem Freder. tunc demum arbitrare esse recipiendam, quando ex ipso processu constaret de falsitate causae appellandi, vel quando fides aliter plena de illa iudici fieret.

CONCLUSIO.

HAEC sunt quae super hoc remedio bona fide id perpendenti occurrerunt: salua in primis. S. A. p. lima. Saluo deinde procerum Iuris qui Regi & D. N. assistunt iudicio exactissimo. Quibus si haec arridere nosse vehementissime hortarer, & humillime orare Regem CHRISTIANISSIMUM & D. N. Iohannem huius nominis tertium quo eo vteret: non in hac quidem causa in qua suspectus haberi possem, sed in aliis quae post eam occurrerent, cum ad pacem, tranquillitatem & cultum diuinum in suis felicibus regnis seruandum & augendum. Tum vero ad impediendam in primis irreuerentiam, quam hi executores non solum S. A. post. ac ecclesiae, sed etiam IESU CHRISTO D. Deo nostro faciunt, dum ecclesiae sacrosanctis clauibus sine vlla causae cognitione, reuerentia ac pudore abutuntur, magnam censurarum contemptui occasionem praebentes cum nulla fere partis pro qua feruntur utilitate, & cum magno cultus diuini detrimento.

SECUNDVM REMEDIVM.

^e Brachius secularis non est impariendum contra eum qui appellauit etiam ab interloquutoria: si ex probabili causa id fecit & non constat eam esse falsam.

^e Rex oratur ut quodam remedio aduersus executores viatur.

f
Brachium secu-
lare inuocant
delegat⁹: subde-
legatus subere-
curator pape.

g
Clausula ino-
cua si opus fuerit
brachio secula-
ri tacite intelli-
gitur in literis pa-
pe: expressio si
eri solet ad ab-
dicandam et non ne-
cessariam caute-
lam.

h
Brachii secularis
inuocatio non co-
petit in quibus
iure speciali s⁹
cōi aliorū dele-
gatorum.

i
Brachium secula-
re delegatus pa-
pe inuocat nullo

Secundum remedium, quod ex præcedentibus inferitur est, quod iudex. M. brachii secularis auxiliū, tam contra cō-
petitorem, quā iudicē eius imploret. Quoniā cōmunis
est sentētia delegatum a Papa id implorare posse. Quā
tenet Innoc. in. c. Significasti. n. 3. de offic. deleg. receptus ibi a Cōmuni
in qua sunt Pan. Imolen. Feli. & Dec. per. c. Administratores. 23. q. 5. ubi
eam tenet etiam Archid. Freder. in consil. 163. Super inuocatione. in
primo dub. & Do. post Lap. in. c. Ut officium. §. Deniq. vers. An dele-
gatus. de hæret. lib. 6. & Old. consil. 89. Episcopus inuocat. circa finē, &
Pan. in. c. Si quis contra clericū. in pen. col. vers. Nunquid aut possit
delegatus. de foro competenti, Paul. Castrens. Post Alber. in. l. Epale.
col. fin. C. de epis. Quod etiā in executore pcedere expressit. Old. cōsi.
319. Super executione. sub finem. Nam vt Imolens. ait in illo. c. Si-
gnificasti col. 2. Si hoc ordinari⁹ potest, vt patet i. c. 1. de off. ord. multo
fortius delegat⁹ qui est illo maior in causa sibi delegata. c. Sane. 2. infra
de off. del. §. Et licet quandoq. in rescripto adiiciatur clausula: inuocato
ad hoc auxilio brachii secularis, si opus fuerit. illud est ad superabūdā
tem cautelā. Sicut in materia. c. Mandatū infra eo. de stilo Curie inter
dum exprimuntur clausulæ quæ suapte natura insunt. Hæc Imol.

Nō obstat primo illud. c. Ut officium. §. Deniq. de hæret. lib. 6. cui nō
respōdit Pan. in illo. c. Significasti, qua parte ibi specialiter concedit in-
quisitoribus hæreseos, vt brachium seculare implorare possint. Et ita
videtur Ius regulare esse in contrarium. Non inquam hoc obstat. Quā
subtiliter de more Dec. respondet text. ibi non fundari in ratione spe-
ciali, sed in regula cōmuni. s. vt habeat potestatem exequēdi ea q̄ sibi cō-
missa sunt. Et ista ratio generaliter habet locū in quolibet delegato. c.
Præterea. de off. deleg. Et hoc etiam patet ibi. Quia conceditur facul-
tas compescendi contradictores censura ecclesiastica. Quod etiam fit
aliis delegatis, vt not. in. c. 1. de off. deleg.

Non obstat secundo delegatum debere prius ad ordinariū ecclesia-
sticum, quam ad brachium seculare recurrere secundum Card. in Cl. 1.
q. 10. de off. deleg. Quæ sequitur Dec. ubi supra. n. 4. & fidelius Feli. ab
eo non relatus ibidem col. 2. Cardi. enim non ait simpliciter quod ei tri-
buit Dec. Sed quod aut executio est facienda in possess. laicorū, & tūc
debet requirere auxiliū secularis per viam simplicis requisitionis, hoc
est, quod executio cōmittatur simpliciter eis. Si vero in rebus ecclesiasticis
est facienda executio, tunc si per se non potest inuocet ecclesiasticū ordi-
narium. Et si nec ille sit potēs, inuocet brachiū seculare. Et sic sunt tres
gradus: primus per seipsum, secundus per ordinariū ecclesiasticū, terti⁹
per brachium seculare. Non inquam hoc obstat. Quoniā primo, qd illi

non aduertit. Freder. in præd. consil. 163. col. 2. per pulchras rationes contrarium tenet dicens posse quidem si vult delegatum Papæ prius ad ecclesiasticum ordinariū, quam ad secularē recurrere: nō tamē teneri si noluerit. Quæ verior mihi visa fuit, qñ tertio illū titulū & d. c. Significasti. de off. dele. in hac Academia interpretabar, quāuis cum primo Tholosæ, & cum secundo Salmantice id feci cum Feli. & Dec. trāsiisse rationibus Fred. non satis perpensis. Secundo nō obstat hæc oppositio Quoniam iudex. M. ordinariū requisit ad abundantē cautelā.

Non obstat tertio, q̄ iudex a quo appellatū est nō potest brachiū secularē inuocare, appellatione pendente secundum Alber. in l. Episcopale. vers. Sed circa hoc quero. & Paul. Castrē. ibi in fine. C. de episco. aud. & Ol. in cons. 89. supra alleg. propter illam regulā, quæ habet pendente appellatione nihil inuouandū. l. 1. in princip. ff. nil innouā appel. pend. & idem Dec. in illo. c. Significasti. col. 2. Nō inq̄ hoc obstat. Qm̄ per ea quæ sub finem remedii primi diximus, id limitandum est procedere, quando appellatur a diffinitiuā vel ab interlocutoria cum causa probabili, de qua non constaret esse falsam, & appellatur in forma & tēpore debitis. At cōpetitor neque appellauit a diffinitiuā neq; cum causa probabili neq; vera, neq; intra debitū tēpus. quod ex actis apparet.

Non obstat quarto, q̄ ipse quoq; cōpetitor cōtra. M. idē auxilium implorare poterit. Quoniā. M. Regiæ maiestati ostēdet eius inuocationem cum censuris antea latis & toto processu nulla esse ac inutilia, inuocationem verò iudicis. M. cum toto processu validā fuisse.

Neq; obstat huic responsioni replicatio, q̄ non est regis cognoscere, an inuocatio huius auxilii sit iusta nec ne, argu. c. Pastoralis. §. Quia vero. de off. deleg. Qui singulariter habet executorē teneri ad exequendā sententiā q̄ scit esse iniustā. Argumento itē eius quod singul. ait Inno. in c. 1. de off. ord. receptus ibi cōmuniter. s. inter iudicē & ecclesiasticum & secularē illam esse differētiā, q̄ secularis tenetur iuuare ecclesiasticum non ostensa illi sententiæ iustitia: ecclesiasticus autem non tenetur suis censuris iuuare secularē, nisi præmissa prius canonica monitiōe secundū Inn. receptū in illo. c. 1. & audita parte si quid allegare voluerit monita, secundū Imol. ibidē col. 5. q̄ quis aliud durius tribuat ei Pan.

Non obstat inquā horū prius. Ad quod respondeo primo q̄ licet executor non possit cognoscere de iustitia vel iniustitia sententiæ: nō potest tamē de nullitate vt gl. ipsius. §. Quia vero. post principium ait, & eā ad id notat Imol. Qui. n. 4. & Pan. col. 2. cū Cōi hoc tenet, & ab oib; esse receptū testat. Feli. in. c. De cætero. col. 1. de reiudi. At. M. non solū allegat inuocationem brachii secularis, si eam fecerit is executor fore iniustam, sed etiam oino nullam. Secundo respondeo, q̄ ille. §. Quia

lo super hoc ad ordinariū ecclesiasticū recursu habito si habere noluerit: quāuis possit inuolueri

Brachium secularē: quando cōtra appellantes non sit sperandum.

si lex ecclesiasticus aliter iuuat secularē: quā secularis ecclesiasticum.

Intellectus, c. pastoralis. §. qz de off. deleg.

Brachium secularē impartitur de nullitate sententiæ cognoscere: sicut & executor mittitur.

vero loquitur de executore. At iudex a quo petitur auxiliū a iudice ecclesiastico non est ipsius executor, sed par eius secundum Innoc. ab oībus receptum in c. 1. de off. ordi. par inq̄ quoad hoc, quāuis simpliciter sit maior secundum Imolē. ibidem. n. 16. Quāuis verius videatur neq̄ quoad hoc esse omnino par, sed quodāmodo.

Brachium seculare non est impariēdus ecclesiastico extrajudicialiter illud petenti ad id quod est iniūstum.

Tertio respondeo, q̄ p̄ ille. §. loquitur de mandato facto cum causę cognitione & sententia p̄cedēte, vt clare colligitur ex illis verbis, executio sententię ordinario demandatur. Et ita intelligit. gl. 1. in vers. Itē not. Quæ rationē decidendi attingit, cum qua omnes transeunt. At is subexecutor extrajudicialiter tanq̄ merus executor processit, nulla prius per eum vel alium super hoc sententia lata vel causę cognitione habita. Et in specie q̄ iudex secularis non tenet obedire ecclesiastico, quādo mandat ei extrajudicialiter aliquid, quod ipse scit esse iniustum, affirmat Innocē. in illo. c. 1. de off. ordi. receptus ab oībus: p̄sertim ab Anto. Card. Pan. & Imol. At is subexecutor, vt iā dicebā extrajudicialiter processit. Ergo princeps qui videret eius mandatum esse iniūstum non teneretur ei parere.

Brachium seculare non est impariēdus regi lari et contra appellatē in forma & tempore debitis.

Absolutio ad cautelam nō datur exempto ab ecclesiacione ordinari lata post appellacionem: nisi aliquantulum prius exceptio probata: quāuis brachium seculare contra eū de negetur.

Brachium seculare imp̄tetur tantū potest de sententiā cognoscere: quantū executor iniūstum.

Quinto respondeo q̄ iudex secularis non tenet impartiri suū auxiliū ad exequendā sententiā e iam interlocutoriā, a qua est appellatū in forma & tpe debitis, nisi forte per processum, vel saltem aliūde ostēderetur appellandi causā esse falsam per ea quæ supra in remedio primo sub finem diximus. Ultra quæ facit quod in specie ac fortiore casu Io. And. Anto. Card. Pan. & Imol. determināt in illo. c. 1. de off. ordi. s. non teneri iudicem secularem ad impariēdum brachium suum ecclesiastico cōtra illum, qui p̄tendēs se exemptum appellauit ab episcopi visitatiōe ex causa probabili: Qui casus ideo fortior est. Quoniā in eo ius cōmune contra causam appellationis erat, adeo vt huiusmodi exemptus non deberet absolui ad cautelā, nisi aliquantulum probata prius exceptiōe secundum Innoc. in c. Solet. de sent. excōi. lib. 6. quē sequit̄ Rot. decis. 234. Si rector. & 308. Si quis. & Domini. quē sequitur Perus. n. 10. in d. c. Solet.

Ad posterius respondeo q̄ verum esse regulariter illud Innocentii in argumento assumptum. s. iudicem seculare teneri ecclesiasticum iuua re, quando cum causę cognitione procedit, nulla illi facta fide de iustitia sententię vel processus ecclesiast. Sed fallere id in aliquot casibus Quorum vnus est, quando nullitas opponitur, vt pulchre Imolens. dixit in illo cap. 1. col. 6. dimidiata. Quoniam vt ipsemet paulo ante affirmavit, iudex secularis cognoscere potest de sententia iudicis brachium seculare petentis, tantum saltem quantum alius executor. Quoniam eius auxiliū non vt inferioris, qualis est executor: sed paris petitur vt

in argumenti prioris solutione dicebā. Verum in eadem solutione dictum est executorē posse de sententiæ nullitate cognoscere, executorē in quā mixtum de quo loquimur in solutione horum duorum argumentorum. & de quo loquitur. §. Quia vero. cum glossis. c. Pastoralis. de off. deleg. supra citatus & declaratus.

Ex predictis inferit primo, q̄ cū iudex. M. petierit auxiliū a Rege Regale, & competitor idem fecerit: allegabit. M. coram Rege inuocationē pro competitore factā non solum iniustam, sed nullā multis nominibus esse: cūq̄ cōpetitor idem contra processum iudicis, M. fecerit, Regia maiestas quo suum animū eade re informet, faciet presentari vtriusq̄ iudicis processum. Et quia pro cōpetitore factum reperiet clare iniustum & nullum esse: factum vero pro. M. validum, adiuuabit partes. M. fauore regio, iubendo talia legitime quæ sufficiant, vt competitor cum suo iudice ab hac molestatione cesset^u argumento huius capituli. Cum contingat. & eorum quæ Imolenis ait in. c. 1. de off. ordi. n. 16. .s. iudicē secularem, a quo petitur auxiliū ab ecclesiastico, non posse quidem cognoscere de sententia illius ad effectum eam infringendi: posse tñ ad finē se informandi, an impartiri debeat nec ne suum auxiliū. Quæ singularis ampliatio est huius cap.

Secūdo inferitur facile ac iure demirari te posse. Regis & D. N. Iohānis huius nominis tertii pectus vere regium, id est pientissimū, religiosissimum, maximū, & clementissimū ac vere paternum appetentiæq̄ suæ dominantissimū, exemplumq̄ dignissimū, quod reges omnes & alii regentes imitentur. Is enim, vt competitori ac toti regno est notissimum, ex animo dolet has censuras in. M. iudicemq̄ eius latas fuisse, maximeq̄ cupit illas tolli, & satis suggestum est quæ nos hic scribimus remedia in manu sua esse. At ab horū priori retrahit ipsum animi sui magnitudo, clementia, & paternus amor, quibus iracūdiæ motus adeo frenat, vincit & calcit, vt CHRISTVM ob oculos versans, subditorum quos omnes pro filiis habet & malum in bono videri malit, quā extraordinario modo castigando eorum animos exacerbare: pati q̄ malit malum, quā inferre, quatenus id paci ac cultui diuino, vt in casu presentis cōmodat, pulchre seruās illd̄ Aug. in. c. 1. 23. q. 5. Imple CHRISTIANE iudex pii patris officium. A posteriore vero retrahit eum animi pietas ac religio insignes. Quia enim brachium seculare peti hoc casu nō pōt, at ea q̄ interdictū ecclesiasticū in Vlyssipponēsem urbē ōniū maritimarum orbis CHRISTIANI clarissimā ferat, religiosissimus ei⁹ animus id ferre nō pōt, donec pater veluti patriæ verissimus nihil nō tēter q̄ illius paci ac quieti cōsulat: grauissimus alioqui vltor eorum q̄ ferro abscindēda sunt hulcera, & carniū putridarū quæq̄ sanari non possunt resector inflexibilis.

¹
Brachium seculare
laxetur ab vtra
q̄ parte contra
alterum petitur
quid faciendū.

ⁱⁱ
Int. lectus huius
cap. Cū con
tingat. singulari
te. ampliatio.

³
Regis Iohānis
animi: religio:
pietas: clementia
& magnitudo de
roica.

⁴
Ad ro. c. 11. sub
fine. n.

⁵
c. resecā. de. xxiii
q. 11.

T E R T I V M R E M E D I V M.

³
 Job. gomez vtr
 dei timens has
 censuras timere
 non debet.

tertium remediū quod autoritate nitit̄ ordinaria qđq; de prädicitis causis colligitur est, ne prädicitus ³.D. loh. Gomez vir & si alioqui Dei timens & ecclesie reuerens, & M. non omnino a religione alienis vllatenus timeant has de quibus loquimur non censuras, sed censurarū vmbra in se latas Quia primo regula Iuris est generalis non præstare impedimentū, qđ Iure non sortitur effectū, reg. Non præstat. lib. 6. cum aliis ibi per gl. ci tatis & late per Feli. congestis in. c. Ex tenore. supra eod.

^a
 Actum nullū nō
 esse actum.

Secundo specialius facit ^a qđ actus extrajudicialis nullus non dicit̄ actus. l. Sicut. ff. de op. liber, & l. Non dubiū. C. de legib. & etiā testamētum dicit̄. l. 2. §. 1. ff. quē ad test. aper. & ex hæredatio nō rite facta nō est ex hæredatio. l. Non putauit. §. Non quis. ff. de bō poss. cōtra tabul.

^b
 Sententiā nullā
 nō esse sententiā

Tertio specialius facit ^b qđ sententia nulla non est appellanda sentētia, neq; parit effectus sententiæ. l. 4. §. Condēnatum. ff. de re iudic. Et sicut Iuris caret effectū, sic & autoritate & nomine rei iudicatæ carere debet, nec nomen sententię habere meretur. Cle. Pastoralis. §. Vt igit̄ eod. titul. Et qui tulit sententiā nullam non facit litē suā secundum gl. memorabilē quæ. 1. est. l. fin. ff. de var. & extraordi. cognit.

^c
 Excoicatio nulla
 nō est excoicatio
 nec timenda.

Quarto in indiuiduo facit, qđ sententiā excoicatiōis quæ aliqua de causa est nulla timendā non esse Gelasius Papa definiebat in. c. Cui. 11 q. 3. & ante illū Gregorius in. c. Non debet. ead. caus. & q. Non debet (inquit) is pœnam iustinare canonicā, in cuius dānatione non est cano nica prolata sentētia. Id ipsum etiā in specie tenēt ante oēs gl. & Hugut. & post eum Domi. & vterq; Card. in. c. 1. ead. caus. & q. & Archid. in. c. Nemo. 1. ibid. em. Host. item de sent. excōic. §. Quis sit effectus. vers. Hæc vera. et de cler. excōic. §. Qualiter excusetur. Thomas itē ille om niscius in Quar. d. 18. q. 2. art. 1. q. 4. quem omnes ad vnū secuti sunt ibi præsertim Paluda. Theologorum omnium in hac re doctissimus. q. 1. col. 3. & diuus Anto. quem omnes rhapsodi & summistæ sequunt̄ in. 3. parte. titul. 24. c. 73. sub fin. Pan. in. c. Pertuas. de sentē. excōi. et in. c. Cū eo ntingat. de off. deleg. quæ omniū vna est opinio.

^d
 Excoimunicat̄
 nulliter non ser
 uet excoicatiōē
 post quā nullita
 tis causam publi
 carit.

Quinto facit ^d qđ excoicatus nulliter et denunciatus publice non te netur abstinere a diuinis neq; ab alia hominū legitima cōmunionē, nō d o nullitatis causa publicata fuerit secūdū Palu. in. d. dist. 18. q. 1. col. 3. in hæc verba loquentem: Qui nulliter excoicatus publice excoimunicatus denunciatur, ita ex aduerso ipse publicet causam quando sententia nō valet: puta appellationem vel aliam iustam causam. Quo facto am plius non est scandalum pusillorum, sed Phariseorum. Vnde est cōtē nendū. Quæ ipsamet verba retulit et probat diuus Anto. in illo. c. 73.

aliqui tamen dicunt sic

& Maior in ead. dist. q. 2. col. 2. dicebat, q̄ sicut superiorū oppressiōes nō sunt leges obligatoriæ, sic nec eorū excōicationes nullæ. In specie itē, q̄ excōicatio lata in eū qui Iure cōtradicit virtute clausulæ: cōtradictores & c. non sit timenda neq; curanda, tradunt Innoc. Oldr. Archid. Io. An. Domi. Perus. & alii quos citauimus in. 3. causa. Quibus addo Card. Alex. in. c. 1. 1. q. 3. col. 3. coniūctis quæ in. 3. not. prius dixit.

Sexto faciunt aliquot aliæ particulares definitiones. Quarū prima sit text. in. c. Ad præsentia. de appel. quæ memorab. est secundum Imol. Perus. Præpos. & Dec. ad hoc, q̄ licet excōicatus ingerēs se diuinis incurrat ipso facto irregularitatē, a qua solus Papa absoluit. c. Clerici. cū gl. in fi. de cler. excō. mi. & c. 1. de sent. exc. li. 6. Et licet irregularis possit priuari oib; bñficiis. c. Fraternitati. de cler. exc. mi. adeo vt et ep̄us ratione irregularitatis veniat deponēdus ab ep̄atu. c. Veritatis. de dol. & cōntu. tñ qñ excōicatur post appellationē legitimā nō tenet desistere a diuinis. Nec si celebrat diuina vllā irregularitatē incurrit, nec vllaten⁹ inquietandus est. Habet enī ille tex. hec verba. Prædictum presbyterū pro eo, q̄ post excōicationē contra appllōnē factā diuina cātavit, nullaten⁹ inquietes: sed ad eum statū reducās oīa, in quo erāt tpe appllōis emissē. Quod locū habere in oībus casibus in quibus excōicatio nulla est, quos scribit gl. sing. in c. Presenti. de sent. exc. lib. 6. affirmāt omnes prædicti.

Secunda decisio sit gl. sing. & p̄. c. Solet. de sent. exc. li. 6. ^b Quæ habet eū, qui ante excōicationē appellauit, ex quo de sua confidit appllōe secure celebrare. Quam gl. oēs ibi probāt Quæ in eis verbis: ex quo de sua appllōe cōfidit. singulariter sentit, qđ clarius ibi Perus. & Prob⁹ explicāt, nēpe eum qui bona fide credit suā appellationē tenere, & ea fiducia ductus missauit, nō esse iudicandū irregularē, licet postea apparuerit, & iudicatū fuerit eā nō fuisse legitimā neq; tenuisse. Pro qua singularissima & cottidiana cōclusionē facit illud mēorabile Pan. in. c. Pastoralis. §. Verū. col. 4. de app. s. irregularitatē p̄cā esse contēptus. Et iō eū, qui nesciēs se esse excōicatū, celebrauit non esse irregularē. Qđ proculdubio verū est de ignorāte p̄babiliter, & de nō contēnente vere nec interpretatiue arg. l. Si ignorās. ff. loc. c. Si vero. de sent. exc. c. Ap̄lica. de cler. excōi. ministr. Facit & illud sing. Do. in. c. Is cui. §. 1. not. 1. de sēt. exc. s. irregularitatē absq; dolo minime cōtrahi, qđ et de dolo vero, vel interpretatiuo intelligerē arg. l. Lata culpa. ff. de verb. sig. & eorū q̄ habētur in. l. Qđ Nerua. ff. de pos. & Iuribus præcitatatis. Per q̄ oīa nō sem̄ multos in terris multis cōsolatus sū sacrificos, in foro p̄sertim cōsciētia. Non ociose autē gl. illa dixit: ex quo de sua confidit appellatione. neq; ipse ociose huic decisione addidi ea verba, bona fidē. Nā si quis nosset vel nosse deberet appellationē suā vel causam minus iustā, vel minime

^a Excōicatus celebrans irregularis est & dignus qui priuetur beneficiis: etiā ep̄us tu si sit ep̄us regulariter. sed fallit quando post appllōnem fuit excōicatus.

^b Excōicatus post appellationē q̄s putat legitimā celebrans non est irregularis: cū si postea declaretur esse illegitima.

^c Irregularitates sine contemptu non cōtrahi: vero saltem vel interpretatiuo: neq; sine dolo.

veram, ac repugnante consciētia verbo pronūciaret se illi fidere, is pfecto irregularitatem coram Deo contraheret: etiā si forte per falsas p batiōes aut malitiā, vel imperitiā iudicis declararetur applō legitima, per eādē gl. & alia supra citata inducta q; a cōtrario sensu. Qua in re bo ne Deus, quot misere ac quoties errēt, quis efferat, q; sue satis defleat?

Tertia decisio sit cap. Dilectis. sub finē de appel. Quē habet sani⁹ fecisse canonicos Senonēses, qui decano suo cōmunicarūt in diuinis fa ciendis, non obstāte q; is denūciatus esset excōicatus ab archiepiscopo Quia post appellationē excōicatus fuerat: Verba text. subiiciā. Quia sunt accōmodatissima nostro casui: Senon. tamen canonicos, qui sanio ri ducti consilio cōmunicauerūt eidem, vt appellationi ad nos interpo sita magis, quam denunciationi ab archiepiscopo facta deferrent, in culpabiles iudicamus. Quod in illa. 9. & 10. magis confirmabitur. Sed interim perpende lector verbum, inculpabiles, verbū item, saniore consilio, perpende, q; excōicans iudex ordinarius erat, perpende q; ob vnā tantū causā excōicatio allegabat nulla. Et tñ ait tex. sanius fecisse non vitando decanū, q; vitando. Et his perpensis contemplare, quanta sit quorundā Conimbricēsiū canonicorū animi religio, quanta erga clauēs ecclesiā obseruātia, quāta mundicie animi vel de leuissimis pec catis cura, qui ne suum Palcha consortio. M. cantoris sui cōtaminarēt, licet illi sexcentis appellationū, & nullitatum causis aduersus balistarii potius monticolā, quam subexecutoris Apostolici sagittas verius quā cēsuras munit⁹ esset, noluerunt tñ eo præsente diuinis interesse. Quo factum fuit, vt. M. qui eorū sacrū collegiū cū suo præsīde nobilissimo multis nominibus suspicit, veneratur, & colit, suorū peccatorū & sordidū conscius absentē se fecerit, ne tam purā animā a purissimo Dei cultu abstinerent. Sūmo illi & purissimo IES V placuerit, vt & illi puri ac iusti indies puriores ac iustiores fiāt. M. itē, qd̄ facere cōcepit, recogitet oēs annos suos in amaritudine animā suā, & nunquā non ploret, nunq; non conterat eos, nunquā obliuiscat huius infelicitatis, qua vidit vrbe Conimbricā terris magis oib⁹ vnā sibi dilectā interdicto ecclesiastico ob censuras in se latas trimestri deformatam, tristē & luctuosam vsq; ad hanc vltimā passionis Dominicæ memoratiuā Quadragesimæ hebdomadā, b quando eā reuerēdiff. in CHRISTO. D. Aloisius Lippomenus, vir qui nataliū splendore, eruditione ac morū ornamēto dignissimus fuit, vt episcopatu quoq; ac legatione. S. A. illustraret, & Regi nostro non nihil olim legatis aliis offēso fieret acceptissimus, instar angeli pulchritudinis & lucis benignitate Apost. ipsius iubare in suā pristinā formā & nitore, magno cū omniū solatio ac iubilo restituit Gloria Deo. gratiā Sed. Apost. Regi nostro, ac .D. Aloisio. Nunquā

Excoīcat⁹ post appellationē et denūciatū non vitāo in diuinis quibus oēs in ter esse debent: sanius facit: q; qui vitat.

Canonicorū Co nimbricēsiū re ligio et puritas animi magna: q; vt semp crescat ex animo deinde ratur.

Conimbricā in terdicto ecclesiastico multis nobis nullo ppter se fedam fuisse D. non ab re volet.

Aloisius Apo. Sed. legat⁹ vir multis nobis illustris & suso ciend⁹ instar An gel. pulchritudi nis ac lucis Co nimbricam suo nitore restituit.

mētū est ibi etiam cognoscere culpā, vbi culpa non est secundū Greg. in.c. Ad eius. s. d. Quinto, q̄ Inn. in.c. Solet. de sentēt. excōic. lib. 6. ait tu tiuse esse vitare excōicatum, etiam nulliter in familiari conuersatione.

Sexto facit, q̄ quādo notū est appellationē quæ excōicationē præcessit illegitimā esse, vitandus est excōicatus, licet ille excōicationem præten dat esse nullā. Septimo, q̄ Pan. in.c. Pastoralis. in princip. n. 9. secutus Abbatē determinat eū qui post appellationē excōmunicatur a iudice procedente appellatione remota vitandum esse.

Ad horum primū respondeo primo, q̄ Gregorius in illo. c. 1. 11. q. 3. cum ministerio^f loquitur de sententia pastoris, vt ibi annotauit Alex. Quia si pastor non esset qui excōicat, hoc est potestātē & iurisdictionē excōicandi nō haberet, eius sentētia nullatenus esset tenēda siue timē da, vt idem Alexan. ibidem affirmat. At is subexecutor non erat pa stor nec iudex, quippe cuius rescriptum erat ipso Iure nullum, vel ipso Iure reuocatum, vt in prima causa fuit mōstratum, & incapax alioqui iurisdictionis delegatæ, vt. 2. causa demonstrat. & procedebat contra cō tradicentē Iure per clausulā, indebite molestantes. &c. Et ita hæc sentē tia non est digna quæ dicatur pastoris ecclesiastici, sed potius pastoris ouium & armentorū, nequid peius dicā propter præbyteriū. Quod etiā in quouis homine positum suspicio & veneror^b 2°. respōdeo illud Gregor. agere de sententia pastoris iniusta ex animo, iusta vero ex or dine ac causa, vt sentit Gratia. in.c. Epus. s. Si ergo. 11. q. 3. Quāuis idē dicendū sit de omni sententia iniusta ex causa & ordine, quando ita est iniusta, vt tamen non sit nulla secundum omnes ibi & vbiq̄. In quibus est Hugut. in illo. c. 1. sic inquit: Hoc capit. intelligitur de sentētia ini uista ex animo vel ex causa, non autē ex ordine. Tunc enim nō esset ti menda vel tenenda. Quia ipso Iure nulla esset. Palud. autem duas sup hoc cōclusiōes ponit in hæc verba quoad propositū: Excōicatio licet sit iniusta est tamen timenda, si sic esset iniusta, q̄ non est nulla, sed solum annullanda: siue sit iniusta ex parte excōicati qui est innocens in illo fa cto, siue ex parte excōicantis, qui ex odio aut per gratiam vel sordestu lit excōicationē: siue ex ordine, quia per falsos testes aut sine monitiōe, vel scriptis. Si vero sic est iniusta, quia est ipso Iure nulla: quāuis aliquā quod nihil est in se habeat ligamen Iuris, vt matrimoniū de facto con tractum, vel sponsalia causant publicæ honestatis iustitiam, quādo fue runt nulla aliter quam per defectum consensus: non tamen in proposi to. Vnde propter pœnā Iuris timenda non est. Quia secundū veritatē nullā pœnam Iuris incurrit, qui sententiam quæ nulla est non custodit Hactenus Palud.

Ad secundum & tertiu respondeo concedendo nihil esse agendum

In illo. c. 1. 11. q. 3. cum ministerio loquitur de sententia pastoris, vt ibi annotauit Alex. Quia si pastor non esset qui excōicat, hoc est potestātē & iurisdictionē excōicandi nō haberet, eius sentētia nullatenus esset tenēda siue timē da, vt idem Alexan. ibidem affirmat.

In illo. c. 1. 11. q. 3. cum ministerio loquitur de sententia pastoris, vt ibi annotauit Alex. Quia si pastor non esset qui excōicat, hoc est potestātē & iurisdictionē excōicandi nō haberet, eius sentētia nullatenus esset tenēda siue timē da, vt idem Alexan. ibidem affirmat.

Excōicatio bu^o sentētia nō fuit pastoris ecclesie sed poti^o gregū et armentorū.

Excōicatio etiā iniusta timenda quidē est: non tñ nulla.

In illo. c. 1. 11. q. 3. cum ministerio loquitur de sententia pastoris, vt ibi annotauit Alex. Quia si pastor non esset qui excōicat, hoc est potestātē & iurisdictionē excōicandi nō haberet, eius sentētia nullatenus esset tenēda siue timē da, vt idem Alexan. ibidem affirmat.

cum scandalo pusillorum, & per consecutionem seruandā esse in publico excōicationem nullam, si nullitatis illius causa est occulta, donec publicetur: nō autē si est publice nota vel posteaquā publicata fuerit. Tūc enim, vt Palud. & Antoninus in arg. vltimo pro corollario facto relati predixerunt, non est scandalum pusillorum, sed Phariseorum.

Cum igitur M. in cathedra lectione primaria multas predictarū nullitatis causas disputauerit publice, cum easdē scriptas episcopo Conimbricēsi, ac aliis multis tradiderit, cum appellationē suam corā vicario episcopi intimauerit multo antequā hæ censurę ferrentur, cū ea nota fecerit capitulo Conimbricēsi, cum suus iudex episcopo & capitulo Conimbricensibus autoritate Sed. A postol. iusserit, ne censuras has seruent, neq; M. in diuinis vel aliis vitent: Consequens est eum nō seruando illas non præbere scandalum, nisi phariseorum. Quod Paludanus, cuius autoritate nititur argumentum diffinit non timendum esse imo fortiter contēnendum iuxta illud optimi I E S V elogium: Sinite illos, quia cæci sunt. Paludanū autē Diuus Ant. & alii oēs probāt.

ubi 55 Ad quartum ex his quæ Salmanticæ olim in illo. c. A de ius. s. dist. diximus dico¹ primo non sentire Gregor. bonæ mentis esse credere aliqd peccatum, quod non est. ^m Quia imo id stultæ mētis esset autore Diuo Anto. in. 1. par. tit. 3. c. 10. §. 10. col. 5. Quod ante illum sensit Ioh. Gerson. secund. part. de nat. & qual. consciē. alphab. 29. litera. 9. Quā stultitiā arbitror esse in causa, quare multi grauitur peccent. Quoniā qui contra conscientiam etiam erroneā facit peccat. c. Per tuas. 2. de Simo. Quod in. c. Si quis autē. de pœnit. dist. 7. late tractaui. Secundo dico nō sentire illum bonæ mentis esse dicere aliquid peccatū, quod tamen nō sit. Quia mentiretur & peccaret iuxta. c. Cum humilitatis causa mentiris, si non eras peccator antequā mentireris, mentiēdo efficeris. 22. q. 2. Tertio dico illum sanctissimū virum sentire potuisse bonæ mentis esse cognoscere se in genere peccatorē, etiam si nesciat quo genere peccati secundum gl. in illo. c. A de ius. & latius in. c. Cum humilitatis. Quarto dico eum etiam sentire potuisse, q; bonæ mentis sit cognoscere culpā. i. trepidare ob timorē culpę incurstæ, vbi ratio trepidandi iusta est: non quidē vt iudicet peccatum esse, quod tale nō est, sed virtutis amore, quę res est sollicita iuxta illud. Res est sollicita plena timoris amor secundū Maior. in. 4. dist. 15. q. 2. col. 4. Quæ tñ expositiōes, salua tãtorū autorū pace licet verę nō satis vident germanę. Quare sexto dico Gregoriū in illis verbis sentire, qd cottidie experimur cōfessarii, & alii de dubiis cōsciētiaē consulti: nempe cognoscere culpam vbi culpa non est esse quidem mētis bonæ, hoc est, mentis ad bonitatem propensæ: non tamen in quātum huiusmodi esse bonā, imo malā ob defectum rationis iudicantis

ⁱ Scandalum pusillorum videtur phariseorum autē contemnendum.

^k Excōicationis huius nullitatis causas satis superque publicatas fuisse

^l Mētis bonæ in quantum bonæ nō est credere vel dicere peccatum esse quod nō est tale: sed cognoscere se in genere peccatorē vt trepidare ne peccet virtutis amore sic.

^m Intellectus varius & quis germanus illius Gregor. bonarū mētium est cognoscere culpam etiā vbi culpa nō est

ⁿ
Consciētia octo
de causis fieri
erroneam.

bonū esse malum, & album nigrū. Sic mihi videtur intellexisse Ioh:
Gerson in loco præcitato, dum inter octo causas ob quas cōsciētia fit
erronea postremū facit puritatē cordis & humilitatē, cōfirmādo id per
hoc Gregorii dictum.

Ad quintum rñdeo primo illud dictū Inno. de illa conuersatione
familiarī q̄ non est excoīcato præiudicialis intelligēdū esse, vt ipsemet
ibidē cum omnibus affirmat. At M. non petit neq; contendit, vt præ
dicti canonici admittant eū ad colloquia familiaria, quæ tametsi sua
uia sūt & vtilia, suauiora tñ multo, veriora & vtiliora intra suū habet
musæū. Sed solū petit & cōtēdit se admitti ad diuina obsega i ecclesia
omniū dño faciēda, & iuxta suæ cantoriæ munus regenda. E quib⁹ illū
vitari nō solū est honori suo & ecclīæ autoritati detrahere, sed ēt anīæ
ipsius detrimētum facere. Secundo rñdeo Inno. non dicere malū esse
familiariter cōuersari cū excoīcato nulliter, sed tutius esse non con
uersari. Per qđ cōparatiuū præsuppt tutū esse cōuersari. I. Vbi aut. ff.
de verb.º Nō enī tenemur eligere tuti⁹. Sed satis est eligere tutū. Qđ
alti⁹ ni fallor omnibus q̄ ad vtrunq; forū tractauim⁹ in c. Si quis aut.
de pœnit. disti. 7. a. n. 24. vsq; ad .47. Ego aut addo Innocētiō etate nra,
vt colloquia hoīm fere sūt ōnia corruptissima, tutius esse cōuersationes
viuorū, etiam nō excoīcatorū, familiares vitare, & mortuorū querere,
& cum Psalte ponere ori custodiā, & ostium circumstātiæ labiis.

^o
Tutius non res
nemur eligere: s̄
satis est eligere
tutum.

^p
Colloquia hoīm
fere sūt ōnia
corruptissima,
tutius esse cōuersationes
viuorū, etiam nō excoīcatorū,
familiares vitare, & mortuorū
querere, & cum Psalte ponere
ori custodiā, & ostium circumstātiæ
labiis.

^q
Excoīcatū
post appellatio
nem vitandum
esse si constat eā
non esse legitī
mam: non autē
si constat eā esse
iustā vel dubiā

Ad 6. respondeo q̄ concedēdo vitandū esse excoīcatū, quando notū
est appellatiōē esse illegitimā: nō autē quādo cōstat eam esse legiti
mam vel dubiam. Quod ipsemet Innoc. cum omnibus ibi dixit. At
appellō. M. nō solū non constat esse illegitimā, imo cōstat eam multis
nomib⁹ esse, vt ita dicā, legitimissimā: licet quoad propositū præ
sens sufficeret esse dubiam. Et ita fateor argumētum hoc neruose vr
gere, qđ cōpetitor vitari debeat, nō obstante appellatiōe, quā se iactat
interposuisse. Quoniā vix vllum eruditum inuenias qui iudicet illā
interpositā esse congruo loco, & tempore, ac in debita forma, vt in 6.
caus. nullit. ostēdimus.

^r
Excoīcatū post
appellatiōem a
iudice proceden
te appellatiōe
remota: quando
vitandū; et qđ
non.

Ad 7. respōdeo primo Abbatē in illo. c. Pastoralis. de app. in p̄ci.
non dicere id quod ei Pan. imponit. Nihil enim ea de re. Abb. loqui
tur. vsq; ad. §. Verum. Ibi autē non agit de illo, qui ante excōmunica
tionem appellauit, sed de illo qui posteam vel ab ipsa, iam lata. Qui
casus longe a nostro vt vides differt. Secūdo dico r̄ illam conclusiōē
Pan. procedere tunc demū, quādo qui appellauit nō expressit causam
appellandi a Iure probatam: licet forte alias legitima esset. Alioqui
enim appellatiō recipiēda esset, etiam si nō esset ita Iure approbata,
vt deberet admitti, etiam nō obstāte appellatiōis remotiōe secundū

eundē, & Cō. quidqd̄ ibi Decius cui respōdim⁹ ibidē super. gl. 1. mouet. et ita excoīcatio lata neq; ligat neq; timenda esset magis, q̄ si nō procederet appellōne remota. Vnde illam maximā cancellariā Pinciēsē siue Vallis oleti videas aliquādo iubere scholastico Salmanticēsi, q̄ appellatione remota p̄cedit absoluere aliquos a se post appellationē excoīcatos, aliquādo vero minime. Qm̄ nōnulli appellant cum causa Iure probata, nōnulli vero sine tali. At in casu nostro multis de causis expresse a Iure probatis appellatū fuit, vt ex .4. .5. .6. .7. & aliis causis supra scriptis palam est. Tertio dico illam conclusionē. Pan. nil nostrū casum tangere. Quoniam ille de iudice cum clausula, appellatione remota, procedente loquitur. Is autē executor non procedebat cū illa clausula licet executor principalis potuisset. Quod clare in .14. causa nullit. pag. 3. ostēsū est.

Ex prædictis infertur primo recte fecisse. M. nō abstinēdo a diuinis audiendis & faciēdis. Quoniam primo nulli, vel certe paucissimi, & hi quidem partis aduersæ, vltra aras, quod aiunt, amici crediderūt cēsuras has valuisse, posteaq; M. publice eas vanas esse ac nullas desputando affirmavit. Et ita ratio scādali ob quam aliquando censura quæ nulla est seruari debet cessabat, & per consecutionem obseruantia quoq; illarum cessare debebat, arg. c. Cū cessante. de appellat. & l. Adigere. §. Quāuis. ff. de Iur. patro.

Secundo, q̄ nemo debet ea quæ sunt de necessitate salutis opera præcepta omittere propter alterius scandalum passiuū. c. Qui scandali zauerit. de regul. Iur. c. 2. de noui nunc. Tradit Tho. 2. 2. q. 43. art. 7. receptus ab oib⁹, & in his ab Adriano quod lib. 1. arti. 2. litera. I. Nā indecēs est suum crimē alienis cōmodis impendere. 46. dist. Sicut nō suo. nec vult Deus tali lucro tale dānū compensari. 33. q. 5. Si dicat. Et ordinata charitate quisq; tenetur propriā salutē præferre saluti proximi. l. Præses. C. deseruit. & aqua. c. Si non licet. 23. q. 5. At. M. ad diuina audiēda et aliqñ faciēda præcepto astringitur. c. Missas. de cōsec. d. 1. c. Dolentes. de celeb. miss. Tertio facit, q̄ neq; opera consilii sunt prætermittenda propter scandalum qd̄ ex malitia oritur. Id enim Phariseorū appellāt. qd̄ cōtēnendū esse habet Matth. 15. Neq; etiam propter scandalum ex ignorantia vel infirmitate procedens, quod pusillorū vocatur, si post redditam rationē quare id iuste fiat perduret. Quoniam iam videtur malitiosum secundum Thom. in. d. artic. 7. ab omnibus receptum.

Secundo infert. M. peccaturū esse, si ob has censuras a diuinis etiā his ad q̄ consilio tunc tenebatur abstineret, si per abstinētiā illam crederetur ipse putare se esse excoīcatū, Quia CHISTIANI oēs præsertim doctores bono exemplo debent esse aliis. c. Qualis. 8. q. 1. c. Nolo. 12. q. 1. & c. Præcipue. 11. q. 3. iuxta illud Redemptoris. Ioh. 13. Exemplum dedi

Scandalum ob pusilloꝝ nō esse prætermittenda præcepta; ob scādalum autem de malitia nascens non etiam opa consilij.

P
 Excoicatus qui
 nouit excoicatio
 ne in se latam esse
 nullam: & ideo non
 parerit precepto
 sub illius pena fa-
 cto: peccat ad iu-
 ris: etiam ad quod
 consilio tantum
 tenetur: abstinere
 do: si modo iu-
 ris peritus est.

Q
 Censuras falsas
 pro veris colere
 non esse viri pij
 nec docti.

R
 Conscientie pur-
 ritati discretio
 iudicium deesse
 non debere.

S
 Excoicatus si do-
 ctus est & r. ec-
 clesiasticus qui nouit
 excoicationem in
 se latam nullam esse
 & ob id illi non
 paruerit: peccat
 pariter ad eum: si nunc
 quod in eadem
 est opinione.

T
 Intellectus cuius
 da dicitur Angelus.

V
 Excoicatus ut vio-
 lanti non debeat:
 non oportet ex-
 communicari: neque
 notorie nullam
 esse: sed sufficit
 probabiliter id
 credi.

G
 Gabrielis doctus
 et diligentissimi
 pulchrum dicitur

vobis & ceteris. **P** At. **M.** decretorum doctor & cathedrarius perpetuus, & in facultate Cano. primarius Academiae tam florentis licet immeritus malum de se populo exemplum exhibuisset, si magnificisset excommunicationem quod a diuinis cessaret: non autem quod a possessione ob quam illa fuit lata discederet. Id enim fuisset reuerendo censuras easdem maxime contempnere. Quod vero facit est honorem censuris veris debitum falsis non deferre, & honorem lucis angelo debitum, sathanæ in eum se transformati negare, & Deum falsum pro vero non colere. Quae pia sunt et necessaria. **c.** Presbyteros. **50. dist. Facit. c.** Sape vitia. **4. 1. dist.** Vbi. **gl.** ponit vers. doctis praesertim memorandum. **D**um vitant stulti vitia in contraria currunt.

Tertio inferitur quiddam longe alienum ab opinione quorundam, qui puras quidem conscientias habent, sine tamen iusto rationis iudicio contra. **c.** Non solum. **de regular. li. 6. f. duplici nomine predictum M. male facturum esse nunc, si ob has censurarum umbras a sua possessione, quod aliquando in mentem ei venit, discederet.** **Primo, quod contra conscientiam cum malo exemplo & sua iniusta infamia fateri videretur haecenus se fuisse excoicatum: Et ita peccaret. c. final. de praescrip. c. Omnes. 28. q. 1. Secundo, quod consentire videretur ademptioni possessionis competitoris, quam sine peccato adipisci eum non posse certum est illi multis de causis in praelectione. c. Si quando. de rescript. nuper de hac re habita disputatis. At consentientes peccato peccare Paulus ait ad **Ro. 1. & Pontifex. Ro. eum secutus in. c. Notum. 2. q. 1. & c. 1. de off. deleg.****

Quarto inferitur intellectus verus illius Angeli a Clauasio in verb. Excoicatio. **4. §. 19. qui casibus. 1. §. paulo ante relatis quibus excoicatio est ipso iure nulla, quorum. 11. ponit gl. sing. post Io. Mo. in. c. Praesenti. de sentent. exc. li. 6. subiicit haec verba. In omnibus praedictis casibus sententia excoicationis nullo modo est timenda, nec quoad Deum, nec quoad ecclesiam, quam notorie constat de aliquo ipsorum. Sed quando non constaret, tunc quoad ecclesiam esset timenda, & ipsam continens peccaret mortaliter, & posset excoicari.** Hoc enim dictum eius, dum de notorio loquitur, non debet intelligi eo modo quo notorium capitur in. **c. Vestra. de cohabit. cler. & mul. & ut ibi diffinit. Anto. n. 3. 1. nec ut iterum accipitur. in. c. fin. de temp. ordi. Sed in genere pro eo quod est manifestum, hoc est secundum. Pan. in illo. c. Vestra n. 13. per clamoriam insinuationem certo autore praecedente patefactum: alioqui Angelus contrarius esset Palud. & Diuo Anto. imo & Roma. Potificibus, & aliis supracitatis in quarto argumento pro remedio facto, & in solutione. 2. & 3. argumenti contra illud formati. Quod non est credendum.**

Quinto inferitur plusculum vigilantiae desiderari posse in Prierate viro alioqui mea sententia vigilantissimo in verb. Excoicatio. **2. not. vers. 15. Qui relatis & probatis verbis Paludani supra in hoc remedio**

relatus subicit hoc Angel. dictum ad verbū eo non citato, neq; aliter verbis eius temperatis. Quę tamen erudito & in materia notorii exercitato contraria merito videri possunt. Diligentior mihi videtur Gabriel vir omnium consensu doctissimus, qui in .4. dist. 18. q. 2. col. 11. altius omnibus in hæc verba loquitur: Si vero excōicatio fuerit nulla ob defectum iurisdictionis sup̄ excōicatum simpliciter, vel in illo casu quo fertur excōicatio: vel quia fertur post appellationē legitime interpositā, vel ob alium defectum propter quē ipso Iure est irrita, tūc nō oportet eam timere, nec pro excōicato gerere, vitando cōionē sacramentorū & hominū. Quoniā quod non est non oportet timere. Sed dū sentētia est nulla, iam non est excōicatio, neq; quoad Deū, neq; quoad ecclesiā. Et ergo non est timenda quoad Deum, quia nulla culpa. Nec quoad ecclesiā. Quia secundum veritatem nullā sententiā Iuris incurrit, qui sententiam quæ nulla est non custodit. Timenda tamē est non sentētia, sed scandalū populi vulgaris nescientis sententiā esse nullam. Vnde si aliquis publice excōicatur & denunciatur nulliter, ex aduerso publice sufficienter ipse causam propter quam sententia est irrita, quo facto nō pareat sentētię. Et si aliquis tunc scandalizat, non est scandalū pusillorū sed Phariseorū scdm̄ reg. CHRISTI Matth. 18. cōtēnendū. At tamē non tenet eā seruare in occulto ante scādali sedationē; sed neq; in occulto neq; in publico corā sapiētib⁹ quibus nota est nullitas sentētię tenet eā obseruare. Hacten⁹ ille. Cuius & aliorū sētētias eo curiosius retuli, quo res est magis cottidiana, & nōnulla conciliatione autorū indigebat.

Sexto infertur non teneri alios ad vitandum. M. Imo posse cum eo iuste ac sancte coicare, tam in diuinis, quā aliis extraiudicialibus. Qm̄ excōmunicatus (quod pauci pro dolor, satis aduertunt) magis peccat non vitando alios, quam alii, qui saltem nondum sunt participare illi prohibiti de quib⁹ mox dicā, non vitando ipsum per text. in. c. Illud. de cleric. exc. ministr. At ipse. M. cōmunicādo aliis non peccat. Ergo neq; alii cōmunionem ipsius nō vitantes. Casus est præterea in. c. d. Dilectis sub finē de app. supra ad verbum relatus.

Septimo infertur eos qui. M. & iudicē ipsius non vitant in extraiudicialibus, neq; in iudicialibus, quoad hunc nullitatis articulū nullā pœnam incidere. Qm̄ primo supra pbatū est ipsū nullā pœnam icurrere non vitando alios, & maius peccatū esse non vitare, q̄ non vitari. Scdo. q̄ res q̄ culpa caret, carere debet & pœna. c. 2. de cōsti. At nullā cōtrahit culpā qui non vitat excōicātū prætendentē excōicationem in se latam nullam esse, ideo q̄ vel errorem continebat intolerabilem, vel sit post appellationem legitimā lata, in extraiudicialibus per casum nouum & luculentissimum. c. Solet. de sent. exc. li. 6. Quod procedit etiā ante q̄

Notorium & manifestus differre apud iuris pontifici peritos.

Gabrielis vocis et diligentissimi pulchrum dictū

Excōicatus magis peccat non vitando alios: quā alii non vitando ipsum.

Excōicatus tunc licet non est vitandus

dus etiam ante
 quam de nullita
 te in iudicio tra
 cterur: quacūq;
 de causa nullita
 tem pretendat:
 presertim si pro
 nullitatis causa
 sit ius cōc.

causa incipiatur in iudicio tractari, si constat appellatum esse legitima
 de causa: quamuis ab alia parte allegetur esse falsa secundum Innocē.
 autorē illius. c. Solet. verb. articulo. col. 2. Quod etiā in ead. col. & eod.
 verb. eo nō relato affirmat Host. Quod ipsum facit Io. And. quē refe
 rant & probant Do. & Per. ibidem. At si iudex & M. post appella
 tionem legitimā prætēdunt se esse excoīcatos, qđ etiam palam constat
 ex actis. Tertio facit, qđ excoīcatus qui etiam alia de causa quam
 appellationis, vel intolerabilis erroris in sententia expressi prætendit
 excoīcationē in se latā esse nullam, non debet vitari, si causa nullitatis
 notoria est, vel sua intentio Iure cōmuni fundatur secundum Innocē.
 in præd. verb. & Hostiē. super eod. quibus nō relatis idē ait. Ioh. And.
 col. 2. quē Do. & Per. sequuntur in eod. c. §. In scđa. n. 4. At excoīcationē
 hanc prædicti iudex & M. prætendunt esse nullā, etiam ea de causa, qđ
 ipse neq; est, neq; potest esse iudex delegatus vel sub delegat⁹ A posto
 licus, eo qđ sit presbyter simplex. Et ita prætēdunt eam esse nullam ex
 causa notoria vel certe Iure cōmuni fundata. Ergo propositū. Quarto
 facit, qđ Cōmunis habet locum illi cap. Solet. esse non solum in illis
 duobus casib⁹ expressis in eo. Sed etiam in aliis omnib⁹ quibus excoī
 municationē esse nullā contēditur, eo qđ illi duo casus causa exempli,
 & tanquam frequētiore & clariore ibi exprimūtur. Et ideo nō debet
 adeo restringi, quin extēdatur ad alia in quibus eadem militat ratio,
 arg. c. 1. coniuncta. gl. ne cler. vel monach. & gl. sing. in Cle. 2. de rescrip.
 verb. præfidētes. Quod expresse annotavit Pan. in c. Per. tuas. de sent.
 excoīca. col. 2. & Feli. 1. Palud. post & ante alios Theologos in illa dist.
 18. q. 1. & clarius Angel. verb. Excoīcatio. 4. §. 19. & Syluest. verb. Ex
 cōmunicatio. 2. no. 2. vers. 15.

Excoīcatus nulli
 ter qui vitant in
 scribis in quib⁹
 illi præiudicialis
 ē vitatio peccat.

Absens ab epō
 excoīcatus in p
 sentia canonicor
 rum vocandus ē
 ad electionē ab
 eis ut sciant: an
 ille pretensurus
 sit se nulliter et
 communicatum

Canonici Con
 bricensis q. 9.

Octavo infertur, peccare illos, qui suum iudicē & M. i eis actib⁹
 extraiudicialibus evitant, in quibus vitando eos, si nō esset hac excoī
 municatione qđ nulla est excoīcatus, peccarēt. Quoniam primo si quid
 eos a peccato excusaret maxime esset hæc excoīcatio, quæ illis iustam
 tribueret causam non coīcandi ei. At hoc per prædicta falsum est. Se
 cundo, qđ iniuriam facit qui excoīcatū prætēdentē suam excoīcationē
 nullam esse vitat in his, in quib⁹ vitatio illi est præiudicialis secundū
 Innocē. & omnes alios in illo. c. Solet. A deo ut singulariter affirmēt
 teneri canonicos occurrēte vacatione & electione, vocare absentē, quē
 episcop⁹ excoīcasset in canonicorum præsentia. Quia forte aliqua de
 causa prætēdere potest illam excoīcationem esse nullā. Quo casu si de
 illius causæ falsitate non constet, debet ad eligendum admitti.

Nono infertur, canonicos Conimbricenses qui M. in diuinis fa
 cēdis a principio vitarunt difficile a peccato excusari posse. Difficile

item a restitutione obsequii diuini quod M. hoc trimestri praestitisset in ecclesia per praedicta, ea ratione quod D. decano cum toto capitulo quae illorum humanitas fuit roganti, ut sine fructu prauidicio ad vitandos aliquorum scrupulos, & Romanorum vitiligatorum molestiae timore, & ne homo exterius scādalo esset eis quibus obsequi maxime cupiuit M. spōte sua discessisset, supplesetque aliqua ex parte, tū per substitutū succētorē, tum per missas & alia opera pia illud obsequiū ecclīae subtrahtū: Nunc autē quando iā appellationis & nullitatū causas Reuerēdis D. legatus recepit, & de his cognoscere cōepit, multo difficilius fuerit eos excusare. Quoniā iam M. vix huic subtractiōi cōsentire iuste pōt, etiam si maxime velit. Oēs enim consentiendi rationes quae hactenus militabāt cessare vident. Nā primo^b qui canonicus post praedictionē hāc aditam, post appellationē a legato receptā, & interdictū ab eo suspensum scrupulū habet in cōicando M. in eis extraiudicialibus in quibus vitatio ei prauidicialis potest esse, quoad animā, honorē, vel rem familiarem, nō religiosus, sed superstitiosus merito haberi potest arg. eorū quae Diuus Tho. tradit in. 2. 2. q. 92. & 93. & illius Inno. 3. in. c. 2. de trāsl. prael. Quod non est sanctorū patrū decreto sancitū, superstitiosus nō est adinuentionibus praesumendū. Quod ante ipsum Step. 6. scripsit in. c. Cōsuluisti. 2. q. 5. Secūdo canonicus eiusmodi haberi potest sacrorū ecclīae catholicae Canonū cōtēptor, si tot scriptis monit⁹ seruare refugit c. Dilectis. de appell. & c. Solet. de sent. exc. li. 6. Et ita formidare poenā trāsgredientiū Canones, quae regulariter depō est ab ordine & bñficiis. 4. dist. 5. fi. & annotauit glo. recepta in. c. Generali. de elect. li. 6. in verb. in- hibemus. Imo & pro haeresos suspecto habendū sensit. gl. sing. in. c. Sa- cerdotes. 2. q. 7. dū citat. c. Nulli fas. 19. d. Quod tñ tēperat praedicta gl. sing. in verbo. Inhibemus, probata per oēstantū procedere in eo qui nō seruat Canones, eo quod opinetur eorū conditori non esse potestātē eos condendi. A qua tamen suspitione longe abest senatus is ecclīae Conimbricēsis, cuius animi pietas, & in sanctā Sed. A post. obseruātia nō vno noīe cōmēdāda toti Lusitaniae notissima est. Tertio^d qui iā his scri- ptis editis, & typis excussis extraiudiciali cōicatiōe M. in materia saltē illi prauidiciali scandalū patitur, non pusillus, sed malitiosus, nō paruu- lus, sed Pharisae⁹ haberi potest, per ea multa quae supra in hoc remedio ad- duximus. e praesertim postquam iam res palā habet. M. nō vitari ab vno to- tius Academiae quae tot doctissimis in quavis facultate viris oppleta est, excepto vno, de quo paulo post loquar. Palā item non vitari eū a cōcio- natoribus, etiā in familiari conuersatione: cū tñ in hac Quadragesima plures Conimbricā, quae ipsius felicitas fuit, doctiores itē & illustriores forte quae in alia vnquam concionentur. Palā itē non vitari eum a monachis vllis non a nobilib⁹ quorū magna, docta, & selectissima copia est hinc

^b Cēsuras in pre- iudicium alteri⁹ seruare quando seruande nō sūt non est religio: sed superstitio.

^c Canonicos Conimbricenses si contēnerent ser- uare canones Aplicos vitatio- nem excoicative tātes depōni po- sse ab ordine ac benef. cio: non tñ hereseos suspe- ctos habendos. Quae eorū in. S. Ap. obseruātia notissima est.

^d Canonicus Conimbricēsis qui scādalu post hac in cōicatiōe. M. accepit: non pie- tatis symaliānt mi signa dabit.

^e Conimbricā egre- gis concionato- ribus et doctissi- mis in quavis facultate viris ac selectissimis no- bilibus et cōm- rozum causarum fidei: presentia nobilib⁹.

Academiae. Non denique ab vllis ciuibus, neq; a multis ipsorum canonicorum. Imo & a fide dignis iudicio nemine eorum credere latas in. M. cesuras valere, sed aliquos ob aliquot peculiare respectus id simulare. Palam etiam non vitari ab inquisitoribus haereticae prauitatis huius urbis quorum egregia eruditio & cura vigilantissima cum tanti officii auctoritate coniuncta cuius est timidissime conscientiae satis superque facere debet praesertim quod eorum alter episcopus nepes. S. Thomae vir multis nominibus suspiciendus ea est animi libertate, ea ingenii acrimonia, eo instituto nimirum Dominicanum, ut notissimum sit non modo. M. homini peregrino & humilis conditionis, sed neque indigenae alii multoque superiori pariturum in re quam religionem tangeret Christianam. Qualis est obseruatio erga ecclesiam catholicam catholicas clauas. Imo palam est eum non vitari a serenissimo Infante. D. Henrico summo, qui illius humanitas Christianissima fuit, carum catholice fidei apud Lusitanos cognitori sanctissimo ac grauissimo, qui eum binis literis in hoc trimestri de more Regio humanissime saluere iussit. Palam postremo esse non vitari eum a Regibus nostris neque ab vllis totius regni summate, excepto forte vno alicuius praua suggestione contra suum ingenium ac morem a diligendo. M. alienato. Quae ne credas esse Ferdinandum a Vasconcelos qui natalium claritate, & virtute animi multigena dignus fuit, ut archipraesulatu Vlyssipponensi de illustri fieret illustrissimus, eo quod fama sit eum competitori familiarium veluti suorum cognato fauere: certior esto primum dedisse illum ad. M. super hac re literas beneuolentiae, ut assolent, plenissimas. Deinde testatum esse contrarium apud multos. In quibus vnus est vir illustri genere clarus eius cognatus. D. Gaspar ab Almeida vir inquam veritate, vitae integritate, moribus plane Christianis, cum primis sui ordinis merito locandus. Postremo quod ipse literis ad ipsius Reuerendissimam donationem datus totam hanc causam quam liberrime iudicio eius reliquit, siue iudicis, siue compositoris partes assumere liberet. Neque id abs re feci. A primo enim congressu, quando me ab hinc circiter quinquenium ipsi Vlyssipponae dedidi in hunc usque diem tanta cuiusdam heroicam rectitudinis indicia, tum in verbis, tum in epistolis, tum in factis ipsius video, propendeo & confero tantam eius qua in veritate & simplicitate est amoris, tanta item odii quo in fictione & simulatione est vestigia & argumenta & cerno & audio, ut sicut eum omnium qui Regibus assistunt in hac virtute, quam rarissima est, & ideo preciosissima, primum, vel certe cum paucissimis principem aestimo, ita non hanc tantum cantoriam qua minus, gratum Deo ac Regi nostro egeo, quam illa me, sed & vitam sine vlla formidine fiderem. Quo fit, ut nullatenus ferre queam quosdam parum pudenter & minus prudenter dicere gratum futurum viro rectissimo quidquid in fauorem competitoris, est minus iuste fuerit factum, parum imitantes. D. Iohannem Menesium eius maxime dilectum & diligentissimum qui verba suo generoso ac Christiano animo dignissima in hac re non semel nobis absentibus protulit. Sed ad rem redeo.

f
Bernardus episcopus
S. Thomae laus
datus.

f
Henricus infans
summus & sanctissimus
causarum
fidei cognitor
esse dignatus.

g
Ferdinandus a
Vasconcelos cum
primis & ac:
plex: rectus me
rito archipraesulatu
illuminatus.

h
Gaspar ab Almeida
multis nominibus
suspiciendus.

h
Iohannes Menesius
generoso
animo verba
digna loquitur.

Cum ergo & Iura luculentissima & exēpla optimorū, maximorū, & doctissimorū imitanda cōcurrant ad psuadendū in nullis extraiudicialibus. M. euitādū esse, cōsequēs est canonicos, qui cū. M. in his diuinis ad quæ oēs cōuenire tenent cōicere noluerint, nō timore ac amore Dei sed vel odio, vel alio malo animo id facere. Pro quarū omniū corroboratione sufficiat, q̄ qui vnus doctoris eruditione ac animi pietate celebris autoritate ductus fecerit aliquid excusatur: et si forte id nō esset iustū, & alii cōtrariū tenerēt, per text. in. c. Capellanus. de fer. Cuius gl. putatur in hoc sing. ab Alex. in cōsil. 1. col. 4. 2. vol. & comēdat ibi a Pan. & Imol. & Fe. in. c. Nā. de cōstit. col. 4. Qd̄ copiosissime cōfirmat Diu⁹ Anto. in. 1. pt. tit. 3. c. 10. §. 10. Quod etiā ad excusationē a violatione cēsurarū procedere speciati satis fatētur Io. An. Do. & Peru. in. c. Alma mater. §. pen. de sent. exc. li. 6. & cōstāter affirmassent, si legissent q̄ citat Diuus. Anto. vbi supra, & meminissent gl. prædictā cum annotatione Imol. & Pan. in illo. c. Capellan⁹. & satis pōderassēt gl. pē. c. Solet. de sētētia exc. lib. 6. cum his q̄ in illius cōfirmationē adduximus supra in. 6. arg. decis. 2. pro remedio formato. At nō vnū tātū doctorē, sed multos & illustres tam sacrarū, q̄ Pōtificiarū literarum peritos supracitauim⁹. Quibus omnib⁹ addo Archid. in. c. Curæ. 1. q. 3. in hæc verba loquentē: ^m quis sit credendum alicui ordinario denunciante aliquē excoīcatum, vt in hoc cap. Curæ. & infra. & c. Debēt. & extra de treug. & pac. c. 1. Si tamē scias pro certo denunciatum ante excōicationē appellasse, secure & pro certo potes illi cōmunicare, extra de appē. Dilectis. i. fine. Nā ipse denūciat⁹ potest se ingerere cōmunioni & diuinis. Haftenus Archid. Ante quē Inn. in. c. Pastoralis. §. Verū. de appell. ait excōicatū post appellationē nō esse a diuinis eiiciēdū. Imo posse alios canonicos secure cum illo celebrare per. c. Dilectis. sub finem de appellat. etiam anteq̄. d. c. Solet. æderetur Cuius sentētiā in hec verba ptulit ibi Host. col. 6. sub finē. ⁿ Si quis primo appellaret, & postea excōicaret, talis nec denūciādus esset arg. infra de sent. exc. Per tuas. nec essent sibi sua beneficia subtrahenda: cum & ipse non debeat se pro excōicato gerere, & ministri præbendarum tanq̄ mercenarii possint ei cōicere. 1. q. 3. Qm̄ multos. infra de sent. exco. Inter alia. secundum Do. no. Quinimo talis hodie & si in iudiciis euitetur, in diuinis tñ officiis, & fortius in omnibus aliis quæ agūtur extra iudiciū nō vitatur, vt extra de sentē. exco. c. Solet. §. In secūda. lib. 6. Haftenus Host. Quē Ioh. And. & Do. Anto. ad verbū sequūtur. Petrus item Card. Imol. Perus. & Præpo. probant Scrupulosi ergo hi vel aliā sacram scripturā, vel alios sacros Canones proferant, suspiciōnē hæreseos incidētes, aut tot & tantarum scripturarum & interpretū autoritatis moli succumbant.

X. infertur, nō nullos beneficiorum fructus subtrahi. M. ob hanc excō

ⁱ
Doctoris vnus
eruditiōe ac ani
mi pietate cele
bris autoritate
excusat etiā a viola
tione censurati

^m
Excōicatū denū
ciant ordinario
licet credatur:
tamē qui scit cū
ante excōicato
nem appellatō
secure cōicatur
in diuinis.

ⁿ
Excōicato nulli
ter non subtrahi
cōiciōnē diuinorū
neq; beneficiū.

^o
Excōicatio nulli
ter nullos fruct⁹

subtrahi iniuste
antez excoicatio
subtrahere resti
tui aperta iniusti
cia.

p
Intellectus cui
sdam statuti alle
gati a canonicis
Conimbricēsi b⁹

q
Canonice olim
non fuisse mino
ris eruditionis
q³ nunc.

q
Canonice olim
non fuisse mino
ris eruditionis
q³ nunc.

u
Excoicare qui
non potest prin
cipalem minus
participante cu
eo poterit.

o
Excoicatio in pti
cipantes nulla
est nisi noiatim
moneantur.

p
Excoicare non
potest delegat⁹
participantes cu
excoicatis a se
nisi qn per illam
participationem
sua iurisdictione
turbatur.

q
Archidiaconi o
pintonu contra
riarū concoz. ha.

municationē posse. Quod Innoc. in. d. §. Verū. sub finē ab aliis recept⁹
affirmauit. Quinimo subiecit etiā eum qui excoicatus fuit valide, sed
iniuste, constituto, de iniustitia recuperaturum esse fructus omnes qui
excoicationis tpe obuenerūt. Ex quibus duob⁹ dictis infertur verū
esse id quod ego senatui ecclesie Conimbricensis per q̄ colendo mihi
dicebam: nepe id statutū quod aliqui eorū allegabāt se habere, vt qui
ecclesie beneficiari⁹ excoicaretur, siue bene, siue male vitaretur a diui
nis. At cōstito postea, q̄ male fuisset excoicatus, integre illi sua præ
beretur præbenda cum omnibus distributionibus cottidianis, intelli
gendū esse necessario de illo qui licet iniuste, tamē valide fuisset exco
municatus: non autem de illo qui nulliter, præsertim post appellationē
Primo quia hoc Iuri cōmuni consonat. Secundo q̄ non solum cano
nici Conimbricēses, sed neq; tota ecclesia Lusitana id statuere potuisset.
Quoniā id esset statuere cōtra. d. c. Solet. Quod nemo facere potest
præter Ro. Pōtif. c. Quod super his. de maior. cum ibi late per omnes,
præsertim Imol. & Fel. annotatis. Sed neq; illi patres tā crassum statu
tum monstrare mihi potuerunt. Imo per ea quæ tunc exhibita fuerunt
tacitus conieci q̄ canonicos olim Conimbricēses non fuisse prudētia &
eruditione inferiores, quam præsentis: tametsi tempora illa literis di
scendis multo quam præsentia infeliciora fuissent.

XI. infertur nō esse timendam vllaten⁹ excoicationē quā is subexe
cutor in participātes tulit. Primo propter omnes fere nullitatis causas
supra deductas, & q̄ is subexecutor nullam vnq̄ iurisdictionem habuit
sup. M. vt supra in. 1. 2. & 3. causis nullitatis demōstrauim⁹. Ergo minus
in participātes cū illo arg. Aut. Multo magis. C. de sacros. & Cle. Si do
minū. de reliq. & vener. Et vltra oīa præcitata dicebat peritissimus Bo
nifac. in Cle. Archiepō. de priuil. n. 7. executorē merū nō habere iuris
dictionē neq; in principales neq; in rebelles. Secūdo, quia dato, quod
cōstāter negam⁹, q̄ habuisset ille iurisdictionē vllā super. M. tñ p recusa
tionē & appellōes legitimas deuoluta fuit illa ad superiorē arg. c. Vt
debit⁹. de appell. & c. Nō solū. eo tit. lib. 6. Tertio. q̄ etiā si iurisdicō nō
fuisset ab eo in superiorē deuoluta, tamē excoicatio ab eo lata contra
participātes excoicatis a se nulla erat ipso Iure, nisi noiatim prius illi mo
neretur text. sing. in. c. Statuim⁹. de sentē. excōi. lib. 6. Et ita his qui ge
neraliter tantum fuerunt moniti, nil timendū est. Quarto, q̄ delega
tus iudex (quod parum etiā aliquot docti aduertunt) nō habet pote
statē excoicandi participantes cum excoicatis a se secundum Archid.
in. c. Rogo. 1. 1. q. 3. Quia, vt vir doctus ait, delegatus non recipit a dele
gāte iurisdictionem, nisi super expressis in rescripto. c. P. & G. de offi.
deleg. At participantes in eo non exprimuntur. Et quamuis idem
Archid. contrarium teneat in. d. c. Statuimus. sub finem, tamē Domi.

& Perus. ibidem priorē opinionē probāt propter ei⁹ neruosum fundamētum, quando ex participatione ita induresceret excoīcatus, vt ob id iurisdīctio delegati turbaret, & locus esset. c. 1. de off. dele. Quo casu tenenda est opinio, quā tenet idem Arch. in illo. c. Statuimus. At in casu proposito antea is subexecutor arcuarium venatorem potius, q̄ delegatum agens Apostolicum prius monuit quosdam paucos nominatim, & prius in eos tulit excoīcationē, quā cū. M. participaret. Imo & prius quam copia esset eis cum eo participandi. Ergo & prohibitio illa & pœna ei apposita a nō suo iudice facta fuit, & p̄ cōsequutionē nulla.

Quinto, q̄ excoīcatio lata in participantes cum. M. super excoīcatione ipsius. M. & super necessitate illum vitandi fundatur, vt ex literis patet. At. M. nullatenus fuit excoīcatus, neq; pro tali habendus, vt per superiora palam est. Ergo illa excoīcatio fundamēto caruit. Ergo & ipsa cadere debet. c. Cum Paulus. 1. q. 1. c. Veniens. de cler. nō baptiz. l. Intestamento. ff. de condic. & demon.

Excoīcatio cui⁹ fundamētū est alia ea nō existēte cadit.

Sexto facit, q̄ delegatus tum demū habet iurisdīctionem in personas non expressas in rescripto, quando illæ iurisdīctionē suam indebitē impediunt iuxta ea quæ in. c. 1. & c. Ex literis. de off. deleg. traduntur.

At qui cōmunicat in extraiudicialibus ei qui post appellationē probabiliter interpositam vel alias nulliter est excoīcatus, sancte ac lege sacra id permittente cōmunicat, etiam si cēties sit denunciatus. c. Dilectis sub finem de appell. c. Solet. eo. tit. li. 6. quod supra late monstratū est.

Excoīcatus post appellationē cōmunicans nō turbat indebitē iurisdīctionē excoīcantis.

Qua via ergo delegatus in participantes contra. M. qui post appllōnē fuit excoīcatus, & multis aliis de causis præcedit id nulliter fuisse factū vllam iurisdīctionē habet?

Septimo facit, q̄ licet regulariter excoīcatio sine monitiōe canonica facta, etiā a delegato valida sit, licet iniusta, vt late supra i. s. nullit. caus. scripsimus: fallit tamē id, quando quis excoīcatis participantes excoīcatis a se. Quia tūc oportet eam esse canonicā, vt in. d. c. Statuimus. hoc est vt aliquot dierū contineat interualla. Quod. c. Constitutionē. eiusdem tituli. aperit, & annotauit. gl. illius. verb. seruatis, & clare colligas id ex forma quam Perus. ibi ponit ad chartas contra participantes dandas. Annotauit & gl. c. Sacro. de sent. excō. & ibi. Feli. col. 1. & in. c. Cum sit Romana. col. pen. de appell. Est enim hoc casu speciale, nō solum in hoc, q̄ excoīcatio sine monitione lata nulla sit: sed etiam in eo, q̄ lata sine canonica non teneat.

Ex quib⁹ inferitur primo, q̄ raras esse executorū excoīcationes cōtra participātes latas, quæ vere valeāt. Quā rari sunt qui hæc seruent.

Excoīcationes participātes ab executoribus late rari valere.

Inferitur secūdo, quod pauci aduertūt, iniuste vel certe frustra chartas contra participantes excoīcatis ilico post excoīcationē a iudicib⁹ dari,

quādo re id exigente per horas proceditur ad interdictum ponendū, satiusq; ac iustius esse tūc post interdictū latū, crescente cōtumacia, & excōicato indurescente, contra participantes canonice procedere. Quæ meo iudicio nouissima sunt, & Iure diuino & humano consonatissima grādesq; conscientiarum scrupulos adimentia.

Hæc sunt in causa, quare Iure demiror^u quēdam huius Academiae doctorē omniū consensu doctū & amicū M. in cōmunicādo ei scrupulum habere nō quidē, q̄ M. esset excōicatus, sed q̄ ipse noiātim ne illi participaret, monitus fuit et iussus. Excusat tamen eum, q̄ in legū Lusitanarum & Cæsarearū arena exercitatio est, quam in sacrorum, præsertim omnīo spiritaliū Canonū, & q̄ vir Dei timēs nimiū tribuat illi Gregorii: Bonarū mentium &c. supra in cōfutatione cōtrario rum huius remedii varie intellecto.

XI. infertur interdictum hoc a prædicto arcuario in Conimbricā telum veluti pestilens iactū nullū ōnino fuisse, ac nullatenus timendū propter omnes illas fere sedecim nullitatis causas, ob quas supra diximus excōicationem in M. latā neq; valuisse, neq; timeri debere, ² At nusq̄ non habent similes, quod aiunt, sua labra lactucas. ² Nam tanta religione hoc pestilēs non interdictum, sed venenū cui aqua & igni interdendum erat, receptum fuit, vt multis diebus pro cessatione ab omnibus diuinis obseruatū fuerit, donec aliquot pii & eruditi huius Academiae viri diuino cultui condolentes nō tam rogati, quā rogātes consilio suo de cessatione interdictum effecerūt generale. Et id quidē Iure optimo. ³ Nam quāuis Cald. receptus ab oībus in lib. de ecclesia. interd. col. 7. dixisset pro speciali interdicto habēdū id per qd̄ ecclesiae omnes alicuius ciuitatis vel provinciae interdicitur. Et is subexecutor in omnibus ecclesiis Conimbricēsis interdictum posuisset, ⁴ tamen Cald. dictum intelligendum est in dubio, quando simpliciter interdicitur ecclesiae, nō exprimendo, q̄ id sit interdictū generale. At is subexecutor clare dixit, sapius id repetēdo, se generale interdictū in illis ecclesiis ponere. At in certis non est locus coniecturis. l. Continuus. §. Cū ita. ff. de verb. Quāuis fatendū sit hunc subexecutorē ita hoc, sicut & alia oīa cōfudisse, vt res primo aspectu dubitationē præ se tulerit.

Quāq̄ autē illi viri pii ac eruditi persuaserunt id esse quod non erat. s. interdictum generale, non poterunt tamē in hunc vsq; diē persuadere id esse quod erat, nempe nihil. ^b Quod in causa fuit, quare a vulgo ceperint male audire canonici. s. q̄ eis interdictum placet, & nolunt scire id esse nullum. Quia labor eis minuitur. Quod tamē de tanto ac tam reuerendo patrū senatu temerarium sit sentire. Quando quidē nouerūt illud Ap̄li. 1. ad Cor. 14. ignorās ignorabīs. de eo intelli gendū

^u
Doctor quidam
Academicus
et amicus excu
satur.

²
Similes vbiq;
sua labra lactu
cas habent.

³
Interdictum p
cessatione omni
moda p errore
obseruatum.

³
Intellectus cu
iusdā dicti cald.
in materia inter
dictorum corti
diani.

^a
Interdictū quo
ecclesie at cui
ciuitatis vel pro
uincie interdicitur
speciale i dubio
iudicandum
nō aut si expres
se feratur gñale

^b
Canonici conim
bricenses a rumo
re in eos parum
silio excusant.

gendum esse, qui noluit intelligere, vt bene ageret secundum Iſidorum in.c. Ideo. 37. dist.

Oppositio.

Fuerunt autem qui demirarentur, quare .M. excōmunicationem in se latam nihili pendeat, quippe q̄ nihili erat: interdictum autē religiose a monachis obseruādū esse docebat. Quibus tñ facile satisfactū fuit, nempe in hac reexcōicationē & interdictū lōge differre. Quoniā interdictū siue valeat, siue omnino sit nullū, seruandū est ab omnibus religiosiis, tam exemptis, quā non exemptis, quando seruatur ab ecclesia matrice per text. sing. in Cle. 1. de sent. excōic. non autē excōicatio. Quæ differentia non videtur in mentem venisse Io. And. & Petr. qui nouem alias differentias in.c. 1. de sent. excō. lib. 6. diligentē collegerūt neq̄ Domi. & Perus. qui decimā addiderunt.

Non tamen ociose dixi, religiosiis. Alii enim clerici seculares nō tenentur interdictū, quod nullum est seruare, etiamsi matrix ecclesia illd̄ seruet per eandem Cle. 1. coniuncta gl. religiosi, quæ hoc expresse annotauit, & vt ab oibus recepta est ibi, ita singulariter memoriæ mandāda secundū Rauē. Quod docet ēt diuus Anto. in. 3. parte. c. 56. & Prieras verbo excōicatio. 9. casu. 47. & vna est omniū opinio. Quo fit vt laude dignus sit quidam huius ciuitatis paroch⁹ vir vita integra, prima Iuris Pontificii laurea a nobis insignitus. Cui diuina facienti parum curæ vt audio fuit hoc trimestri a diuinis vllos dimittere. Quoniā optime nouerat hoc interdictum nullum esse, ac ideo neq̄ ab eo seruandum, quāuis a matrice seruaretur ecclesia. Quod tamen multi & etiā perdocti vel ignorarunt, vel vt vsui applicarent non animaduertunt.

XII. infertur literas huius sub executoris valuis affixas ipunere figi ac lacerari a quolibet potuisse, neq̄ ob id in vllam cēsuram vel pccnam casurū fuisse: si saltem id sine vi ac scandalo clā fecisset. Quoniam primo illæ literæ non erant iudicis alicuius, sed solum hominis priuati vt patet superiora patet. Secundo, q̄ extra suā potestatem Ius dicenti nō pareat impune. l. fin. ff. de iurisdictione. omni. iud. c. 2. de cōstit. Tertio, q̄ mandatum iudicis nullum non excusat secundum Bartolū, vt plurimū receptum in. l. Iuste. in fine. ff. de iuris. o. iud. Ergo a fortiori neminem accusat arg. l. Favorabiliores. ff. de reg. iur. & reg. Cū Iura. lib. 6. Postremo q̄ is nullam habuit iurisdictionē in eos quos excōicauit. Ergo minus in eos qui suas excōicationes nullas lacerassēt arg. Aut. Multo magis. C. de sacros. eccles. Cle. Si dominus. de reliq. & vener. sanct.

XIII. infertur sub executorē hunc excōicādo iniuste, ēt si nō excōicasset nulliter in multos laqueos icidisse. Nā primo se poti⁹, q̄ in quos eāstulit ligauit & dehonestauit iuxta ea q̄ Gratianus ait in.c. Si habes. sub finē. 24. q. 3. & pbant in q̄tuor. c. sequē. Nā vt elegāter Hieronym⁹

Excōicationem
& interdictū noue
vtra cōuēdit
seruatur differre

Interdictū qd̄
matrix ecclesia
seruat seruandū
esse ab oibus re
ligiosis ēt si nul
lus sit: non tamē
a secularibus.

Excutoris hui⁹
literas valuis affi
xas a quolibet
ipunere figi po
tuisse ac lacerari

Judicis manda
tū nullum neq̄
accusat neq̄ excu
sat.

dicebat in.c. Si quis nō recto ead. causa & quāst. interdū contingit vt ille qui foras mittit intus sit, & ille foris qui intus videt retineri. Secūdo in sacrilegiū incidit. c. Nō in perpetuū. ead. caus. & q. Tertio actiōe iniuriarū tenetur secundū. gl. 2. illius. c. Nō in perpetuū. quę citat text. in.c. Temerariū. 1. q. 3. Est tñ aptius in hoc. c. Illud. ead. caus. & q. Vbi magnus ille Augustinus ait: Si quisq; fideliū fuerit anathematizatus iniuste, potius ei oberit qui facit, quam qui hanc patitur iniuriā. quod verbum Iniuriā pōderat ibi glo. & addit ei. Pōt ergo agere contra ex cōicatorē actiōe iniuriarū. Quā glossæ diffinitio maxime procedit cōtra hūc quę dolo id fecisse cōuincūt eius latitatio & eius copiæ dene gatio. De quib; in. 9. causa nullit. adiūcta. l. 1. & quod ibi anotat Bald. C. de interd. mat. & l. fin. ff. de ritu nuptia. cum iurisdictionis vsurpa tiōe, de qua in. 1. 2. 7. & 10. causis. Cōfirmatur hoc viua ratione. Quo niam qui denunciat aliquem excōmunicatum esse implicite, vocat eū inhonestū. Quia excōmunicatus nō est persona honesta secundū. Soci. consil. 4. col. 2. & sentit. Ant. in.c. Constitutus. col. 2. & c. Cū dilectus. de purg. can. Quinto incidit in obligationē soluendi omne damnū & in teresse eis quos excōiauit. c. Sacro. de sent. excō. in illis verbis: Cūq; aduers; excōmunicatorē de iniusta excōicatione cōstiterit, excōicator condēnetur ad interesse excōicato: alias nihilominus (si culpæ qualitas postulauerit) superioris arbitrio puniendus: cum non sit leuis culpa tātam pœnam infligere insonti. Hęc ibi. Neq; illum error probabilis qui tam multis modis sine colore errauit excusare potest. arg. l. Latæ culpæ. de verb. signif. ff. & notatorū in regula Ignorātia. lib. 6. In eosdē laqueos incidisse competitorē ac illius procuratores & consultores facile probet, qui huic negotio applicauerit. glo. & quā ibi. Panor. & doctores præsertim ipse. Imol. Feli. & Dec. scribūt in.c. 1. de off. deleg.

Q V A R T V M R E M E D I V M.

uartum remediū fuerit pœnitudo quā huic executori, competitori, simul & procuratoribus ac fautoribus eius. Quadragesima hęc suadebit factissima. Oportebit enī eos pertæsum ire omniū suorū peccatorū capitaliū, quo integre confiteantur, & prouidi ad cœnam agni, & stolis albis candidi accedant. c. Omnis. de pœnit. & remiss. c. Sunt plures. de pœnit. dist. 3. Facit. l. Quādiu. C. de distract. pignor. At per prædicta constat harum lationem iniustam & nullam fuisse. Omnis autem actus iniustitiæ peccatum est capitale rārirer scdm Tho. receptū. 2. 2. q. 59. artic. 4. Cum ergo has censuras omnes prædicti, vel tulerint, vel vt cōferrentur petierint, consuluerint, fauerint, vel ministri fuerit: consequens est eos capitaliter peccasse. Imo & censuras a iudice. M. in

Iniuriarū & aliis modis multis tenentur excōicari in iuste: præsertim dolose.

Excōicatus non est persona honesta.

Interdicti huic tollendi remediū pœnitudo.

Pœnis mortale esse omnem iniustitiæ actum.

competitorem latus incurrisse. ^g Quoniam quod, pro dolor, pauci aduertunt omnes qui excommunicato cōmunicant in crimine propter quod est excommunicatus, consulendo, fauēdo, vel aliter adiuuando, in eandem incidunt excommunicationem. c. Si concubinæ. vbi gl. probata omnibus id ibi annotauit, de sent. excōi. & pulchre declarat Diuus Antonius. 1. parte. tit. 24. c. 35. ^b Fateor tamen hoc remedium, quod omnium debet esse CHRISTIANO efficacissimum, fragillimum haberi, dum vix credimus animę immortalitatē, dum honorē pro Deo colimus, dum diuitiis velut idolis seruiamus, dum temporaria pluris facimus quam æterna, dum solo fere nomine CHRISTIANI sumus, & CHRISTI humilitatem & modestiā ore pleno laudātes, factis omnino negamus, dum denique corporis morbos & eius mortem exhorrescentes animę CHRISTI sanguine hoc passionis tempore redemptæ neque egritudines sentimus, neque mortem eius omnium pessimam maximeque tremendam timemus. ^k Cuius rei bonæ partis causa sūt confessarii parum liberi minusque docti, quibus persuasum est tam facile posse portas cœli, quod soli violenti ac fortissimi rapiunt, ecclesię clauibus aperire peccatoribus, ac sibi suarum cellularum ianuas clauibus referant fabrilibus. De quibus & scientia illis necessaria in. c. 1. de pœnit. dist. 6. late scripsimus.

Q V I N T V M R E M E D I V M.

Quintum remedium efficax quidem ac facile contra harum censurarum, præsertim interdicti effectum est, ut Reuerendissimus. d. episcopus Conimbricensis, & ecclesię suę senatus siue capitulum per quã colendum eas inspiceret, & inspiciendas eruditioribus huius Academię ac aliis viris cōmendarēt: & cū viderent nullam eis inesse virtutē, imo vanas omnino ac nullas esse nullatenus seruarent. ^l Quod facere possunt.

Quoniam primo executor non tenetur exequi sententiã, quam ei cōstat esse nullam secundum gl. 1. vers. Item nota. de off. deleg. & alia quę supra in secundo remedio sub finem adduximus.

Secundo, quod iudex secularis non tenetur impartiri brachiumulare iudici ecclesiastico ad exequendam sententiã nullam. c. 1. ibi: non ad præiudicandum. adiunctis quę doct. Imolensis præsertim & An. Sicul. dicunt super gl. fi.

Tertio per text. nostrum in hoc clarissimum, qui hēt non teneri ordinarium ad parandum censuris quę viderit latus a delegato cuius delegatiōi alia præiudicat.

Quarto, quod qui scit excommunicatum antequam excommunicaretur appellasse, non tenetur vitare. c. Dilectis. sub finem de appell. c. Solet. de sent. excōi. li. 6. & alia multa quę supra in 3. remedio attulimus.

Quinto facit, quod M. ipse in quę hæ sententię principaliter latus sunt non tenetur eas, ut supra late monstrauimus seruare. ergo minus tenebitur

^g Excommunicatus cōmunicans in crimine ob quod est excommunicatus: in eandem incidit excommunicationem maiorem.

^b Penitendo remedium suapte natura efficit ad tollendas lites hominum vicio inefficax.

ⁱ Christianos parum & liberos.

^k Confessarios parum doctos et liberos & lites occasiones esse.

^l Ordinarius non tenetur seruare censura nullam.

ordinarius arg. Aut. Multo magis. C. de sacro.

m
Ordinarius restituit de legato contra dispositionem c. Statutum. pro cedenti Imo et quomodolibet per actum nullum grauari data ei de facti notorietate iformatide.

m Sexto quod Ioh. And. Do. & Perus. aiunt in c. Statutum. §. fin. hoc tit. lib. 6. posse ordinarium delegato contra dispositionem illius cap. grauari resistere. Quod commendat ibi Perus. ad materiam. c. Studuisti. de off. leg. At is subexecutor contra dispositionem illius cap. electus iudex sine qualitatibus requisitis ab illo grauat. M. sexcentis modis. Ergo non solum non tenetur ei obedire, sed etiam poterit obuiare ordinarius.

Septimo, quod determinatio haec praecedens Ioh. And. extendenda videtur etiam ad quemcumque alium casum in quo delegatus per actum nullum aliquem grauat, si de facti notorietate informatio ei detur. Ratio enim qua ille fundat nullitas actus ex notorietate facti resultat est, ut ibidem exprimit, & clare significat, dum allegat. c. Sollicitudinem. vers. Si vero. de app.

Octauo facit ille vers. Si vero. qui habet archiepiscopum declarare posse non esse excoicatum eum suffraganei subditum, de quo notorie constat antequam excoicaretur appellasse ad Papam.

Nono facit. c. Significauit. cum ei annotatis. de off. ord. & gl. sing. in c. fin. de rescript. & quod ibi Ioh. And. cum aliis omnibus determinat.

n
Ordinarius multa potest circa appellationem ad S. Ap. interpositam.

o
Appellatione interposita ad S. Ap. etiam principaliter cognoscitur interdum ordinarius.

n Decimo facit, quod ordinarius potest cognoscere de appellatione ad Papam interposita non solum incidenter, quoad reuocationem eorum quae post appellationem attentata fuerunt. c. Cum teneamur. de appellat. & quoad faciliorem exitum causa. c. 2. de matr. contr. interd. eccles. gl. in c. Si a iudice. de appell. lib. 6. Sed etiam principaliter, quando scandalum aliquod iminet, neque facilis est ad Papam recursus ad effectum ei obuiandi. c. Constitutus, de appel. secundum intellectum Hostiense. quem sequitur Aretin. in c. At si. §. De adulteriis. col. 3. de iudic. Quem licet Comunis ibi dicat non esse nimium litera germanum: tamen non negat in se verum. Imo Pa. quidquid ei Praepos. falso imponat eum ad usum commendat. Pro quo facit lex illa sing. Si hominem. ff. mandati, & gl. sing. in c. Tempora poenitent. 26. q. 7. Imo etiam non existente scandalo ad effectum instruendi causam, & eam instructam remittendi posset ordinarius, saltem alius a iudice a quo cognoscere de appellatione ad Papam interposita per. c. illud Constitutus. secundum intellectum Anto. Qui licet Panor. displiceat, defenditur tamen a Decio.

Cum ergo in casu proposito notorie constet ex processu, & euidetia etiam facti competitorum archidiaconum Santarensem post assertum accessum adeptum esse, ac per consecutionem accessui renunciaisse. Cum constet hunc subexecutorum presbyterum simplicem esse, qualitatibusque ad delegationem Apostolicam necessariis carere, ac sine causa cognitione contra possidentem processisse, ac post & contra recusationem, & appellationes legitimas excoicasse, denunciaisse, contra participantes processisse, ac interdixisse;

Cum hæc non paruo scandalo sint populo, & damno, cum ob bella difficillimus sit ad Sed. Ap. recursus, cunctæ assumptio cognitionis & absolutionis ad cautelam ad faciliorem expeditionem cautæ tenderet: consequitur ordinariū multo plura posse, quam ea quæ M. petit. Cuius modestæ petitioni suffecisset, ne tam vanis censuris tam solidæ obedi retur, & ne non vitandus euitaretur. ^P Quo sit ut merito M. conqueri possit, nō de ipso præfule integerrimo, qui rem ad suos relegauit officarios, sed de aliis qui in causa fuerunt, ne id fieret: non quod M. de illis bene merito male velit, sed vel quod alii magis possint, vel nimium sint scrupulosi, vel quod in re nō satis penetrare voluerint. Quæ etiā Iuris informatione & verbo, & scripto ab M. oblatam paruifecerint, magnificare alias soliti, etiam ingrauiissimis rebus eius sententiā & Iuris allegationes.

Quæstionis tamē cottidianæ fuerit, an ordinarij cui diuersi delegati contraria exequenda præcipiunt, nec de præceptorum nullitate ex rescriptorum tenore satis clare colligitur, quia forte de subreptione quæ aduersus rescripta obiicitur, vel de alia nullitate non potest nō visis processibus satis constare, an quem admodum ordinarius præcipere potest delegatis, ut sibi exhibeant rescripta per hoc cap. sic etiam possit præcipere illis, ut exhibeant processus?

Et verius videtur posse primo, quia eadē in hoc casu ratio militat. Secundo, quod id cōsuetudo quæ legū est optima interpretis habet. Tertio quod etiam iudex secularis cuius auxiliū petitur, hoc facere regulariter potest per ea quæ supra in secundo remedio diximus.

Non obstat, quod huius cap. decisio a Iure cōmuni exorbitat, & ideo nō sit extendenda regula. Quæ. lib. 6. Quia primo negari potest hoc cap. exorbitare a Iure cōmuni. Quoniam antiquæ Iuris rationi & nō nouæ niti videtur. Secundo, quod etiam exorbitantia extenduntur ad similes casus per text. in. c. Cum dilecta. de confir. utili cum multis per. Dec. ibi adductis. & l. His solis. C. de reuocand. donat. adiuncta. gl.

SEXTVM REMEDIVM.

Extum remedium quod autoritate nititur ordinaria & extraordinaria est, ut Reuerēdis. Do. D. Aloisius Lipomænus Sed. A post. in vniuersam Lusitaniā cū potestate legati de latere illustrissim⁹ legat⁹ appellationē ad Sed. Ap. interpositā recipiat, & de illa congoscatur. Quod facere potest, et Iure cōmuni: licet aliqui facile, ut audio, cōtradixerint. ^P Primo tanquā quiuis alius ordinari⁹ iuxta ea quæ sub finē remedii præcedentis diximus. Secundo, tanquā legatus a latere. Cui ex priuilegio cōpetit speciali, ut de appellatione ad Sed. A post. interposita cognoscere possit, quo eam instruat & instructam ad Papam remittat. Casus est

^P
Auctor s. iusta &
quibusdam con
questio.

^Q
Ordinarius pre
cipit delegatis
contraria ipsi
recipientibus: nō
solum ut rescrip
ta papæ: sed etiā
processus per eos
factos sibi exhibe
ant: quādo illi
sunt ad infor
mationem neces
sarij.

^P
Legat⁹ de latere
de appellatione
ad papam inter
posita duplici re
spectu Iure cōm
cognoscit q. 3. 1. 18
iure speciali am
plior in hoc ei
potestas cōcedi
solcat.

memorabilis & singul. in c. Constitutus. de appellat. secundum Cōmunem quam ibi Pan. Imol. & Perus. & Prapof. sequuntur, & ante illos affirmavit Specul. de legato. §. Nunc ostendēdum. n. 36. vers. 33. Qd non solum potest per se facere, sed etiam faciendū alii cōmittere, vt est ad literam text. in illo. c. Constitutus.

Et nedicas. D. Aloisium non esse legatū a latere. Quia soli Cardinales sunt legati a latere, quorum de numero non est ille. Considera q̄ paria sunt quem esse legatum Cardinalem, & legatū a latere, ac legatum cū potestate legati de latere datū, vt pulchre determinauit Dec. consil. 149. col. fin. & facit. l. In testamento. ff. de conditio. & demonstr. Terrio, q̄ Sāctiss. D. noster. D. Paulus Papa huius nominis tertius ob eius illustria ornamenta potestatem ei augustiorē multo dedit in multis, quam sit legatorum a latere. In quibus est, vt audio, potestas cognoscēdi & finiēdi causas ad Sed. A post. per appellationē vel alias delatas. Potestatem autē eius partim ordinariā esse ac partim extraordinariam constat ex c. 1. de off. legat. iuncto. c. 2. & fin. eo tit. lib. 6. & Cle. 2. de off. ord. Vbi. gl. pen. putata sing. ibi a Card. q. 17. & Pan. in c. Cæterum. de iudic. col. 4. sentit illius iurisdictionem licet ordinaria sit. extraordinario tamē modo inductā esse. Quam tamē magis extraordinariam faciunt clausulæ de more multæ, quæ ipsum maiorem legato efficiunt.

Legati potestas
ordinaria partim
& partim extra-
ordinaria.

SEPTIMUM REMEDIUM.

Septimum remedium est iudicis delagati particularis super hoc a Sed. A post. impetratio, vel in illo summæ autoritatis pratorio Rotæ, vel extra illud in partibus. De quo nemini est dubium.

MODVS MEDENDI

Modus his duob⁹ remediis medēdi huic vulnere tam iniuste illato vel inferri tentato duplex esse videtur. Alter est, vt statim citato cōpetitore ante omnia perat. M. absolutionē ad cautelam ab excōicatione hac inutili iuxta formā. c. Cū contingat. de off. deleg. c. Apostolica. de excep. c. Ad presentiam. de app. c. Cum desideres. §. 1. & c. Per tuas. c. Venerabili. de sent. excōi. c. Venerabilib⁹. §. fin. & c. Solet. & ibi annotata per Iohā. And. ab omnibus ibidem relatum & receptum de sent. excōmu. lib. 6. allegando prædictas omnes & singulas nullitatis causas.

Non obstat primo, q̄ poterit competitor obicere manifestā offensam iuxta illud. c. Solet. Quoniam primo illud nō est verum, quādo allegatur excōicatio nulla ex iurisdictionis defectu, de quo manifeste constat secundum Rot. in decis. 327. Fuit dubitatum. si contra in nouis. Imo eo casu absolutio simpliciter est faciendā, vt ibi ait Rot. & antea

absolutio ad cau-
telam non impe-
ditur ppter ex-
ceptionem mani-
feste offēse: quā-
do excōmunicā-
tio allegatur nul-
la ob iurisdic-
tionis defectū sine
manifestum iure
dubium.

Innoc. in illo. c. Solet. n. 11. probat⁹ ibi per omnes. At de iurisdictionis defectu huius sub executoris manifeste constat. Tum quia ipse protestatus fuit procedere, vt mer⁹ executor. Quē nulla iurisdictione posse vti probatū est in. 4. nullit. cau. & in fine illat. 11. Tū quia carebat qualitatibus requisitis ad iurisdictionis delegatæ capacitatē iuxta illa q̄ late in. 2. nullit. caus. deduximus. 2°. ideo non est locus exceptioni manifeste offensæ in hoc casu. Quia ea nō recipitur, etiā quando allegatur excōmunicatio nulla ex iurisdictionis defectu dubio, vt eadē decis. Rota in hæc verba dixit: Si cōtra petentē absolutiōē ad cautelam opponat exceptio rei iudicatæ vel manifeste offensæ ex sola non paritione rei iudicatæ, talis exceptio nullo modo admittēda est, si allegetur nullitas sententiæ excōmunicatiōis ex defectu iurisdictionis. Aut enim constat manifeste de iurisdictione, aut constat de non iurisdictione manifeste, aut dubiū est. Primo casu nō potest peti huiusmodi absolutio ex defectu iurisdictionis: cū de ea constet manifeste. Nec secūdo, cū tunc de nullitate excōmunicatiōis constet manifeste. Tertio solo casu est locus huiusmodi petitioni. Hæc Rota. Ante quam idem tenet Innoc. in. d. c. Solet. n. 10. Quem sequitur Io. And. q. 11. ab omnibus aliis probatus. At in casu nostro, licet quis proternus neget manifeste cōstare de huius subexecutoris iurisdictionis defectu: negare tamen non poterit saltem dubium esse primo aspectu. Ergo non est locus exceptioni manifeste offensæ. Tertio ideo nō est locus huic exceptioni. Quia nulla hic fuit offensa manifesta. Imo nec dubia, vt patet per exceptiones in. c. Si quando. supra eo disput. & ex deduct. in. 3. caus. nullit. Non obstat secundo, q̄ interdictum generale nō potest ad cautelam relaxari per text. sing. in. c. Præsenti. de sent. exc. li. 6. Et per consecutiōē licet. M. ad cautelam absoluatur, non tamen ob id interdictum tolletur. Non in quā hoc obstat. Quoniam primo si diceretur hoc esse interdictū speciale, non esset locus illi cap. secundum Io. Monach. quem Ioh. And. Domi. & Perus. cum Comuni contra Archid. sequuntur. & Rot. decis. 436. Vtrum interdictū. & Feli. in. c. Apostolicæ: de excep. n. 3. & Calder. de eccles. interd. pag. 2. Sed quia supra in tertio remedio dictum fuit illud generalis interdicti similitudinem potius, quam specialis habere. Ideo secundo respondeo, concedendo id non esse quidem relaxandum ad cautelam, sed tamen sic simpliciter ad instantiam partis ob cuius culpā positum dicitur, præstita cautione de parēdo Iuri, etiam antequam de iniustitia vel nullitate constet secundum Rot. decis. 77. Nota q̄ secundum. in antiq. quæ habet hoc casu locum esse. c. Cum contingat. de offic. delegat. idem etiam habet decis. Rotæ. 436. Nota vtrum. in eisdem antiq. & idem tenuit Do. in illo cap. Præsenti. sub finem. & Perus. in prin.

u
Interdictū spe
ciale tollitur ad
cautelam.

f
Interdictū ḡna
le non relaxatur
ad cautelam: sed
simpliciter sic
data cautione
de parēdo Iuri
etiam anteq̄ de
causa nullitatis
constet.

cap. Pro quibus videtur casus in. c. Qua fronte. de appellat. inducendo eo modo quo Rota in prædicta decis. 436. inducebat. s. q. ibi fuit quaesitum de absolute excommunicationis & interdicti. Et licet de absolute solum sola excommunicationis respondeat, ex sufficienti rationis paritate videtur etiam de interdicto respondisse arg. cap. 2. de translat. prælat. l. Illud. ad. l. Aquil. Per quam inductionem reipondetur eidem cap. contra hanc conclusionem aliter inducto. s. q. qui de vno dicit de alio negare videtur. c. Nonne. de præsumpt. & l. Cum prætor. ff. de iudic. Et ibi de absolute interdicti & excommunicationis interrogatus Papa solum de absolute excommunicationis respondit. ^v Nam responderi potest eum qui de vno dicit tunc de alio negare videri, quando illud aliud est dissimile, non quando simile, secundum Do. in cap. Qualis. 25. dist. & gl. in. c. Si tibi absenti. de præbend. lib. 6. Secundo facit illud idem. c. Qua fronte inductum, vt per Fel. in dicto. c. Apostolica. n. 3. de except. Vbi etiam hanc nostram conclusionem asseuerat post Domi. in. c. Cum contingat. de off. delegat. cui tribuit illam inductionem. Ponderat enim verba illa: huiusmodi sententiam. in fine illius cap. Qua fronte. posita, attento, ³ q. dictio huiusmodi refert dispositionem ad omnia præcedentia secundum gl. verb. huiusmodi, in proemio Sexti & in cap. Nemo. de elect. eo lib. & quod illud cap. tam de interdicto, quam de excommunicatione prius agit.

^v
Dno de qui dicit de alio negat si est dissimile: non si simile.

³
Dulsi modi dispositio dispositionem ad oia præcedentia refert.

^a
Censuras tolli vel non tolli parum refert partis pro qua late sit: si appellatio pendet.

^b
Excommunicationem aliquando reddit fortiolem denunciationem quo casu

Tertio facit, q. excommunicatio & interdictum quoad ferendi modum æquiparantur. c. 1. de sentent. excōic. lib. 6. & etiam quoad modum tollendi. c. 1. de his quæ vi. eod. lib. Et specialiter diuersificantur. in modo tollendi ad cautelam per illud cap. Presenti. Ergo quoad simplicem relaxationem non est ponenda defferentia. ^a Quarto facit, q. parum vel nil refert eius pro quo censuræ feruntur eas tolli vel non tolli, quãdo appellatio de qua est cognoscendum est interposita, secundum Innoc. in. c. Pastoralis. §. Verum. de appell. affirmantem eum pro quo aliquis excommunicatus fuit, & ab excommunicatione iam lata appellauit, non posse iuste appellare a iudice, si is nollet eum denunciare. Cuius rationem in hæc verba subiicit vir eruditissimus: Non interest (inquit) eius pro quo excommunicatus est, q. denunciatur, cum certum sit, q. hic excommunicatus non est cogendus pen. appel. nec ei consulendum vt soluat. quam determinationem omnes ibi sequuntur: expressius autem Hostiæ. Ioh. And. Anto. & Imolen. quã Perus. & Præpo. licet illi etiã expressi quã Pan. cui sub finem in meo libro pro non denunciet est denunciet.

Et ne demireris hoc Inno. dictum ^b considera illud singul. s. eum qui post excommunicationem appellauit, non posse denunciari, quando per denunciationem excommunicatio fortior redditur, vt contingit in casu. c. Tua.

de sentē. excō. In quo absolutio quæ ante denūciationem ordinarii cō-
petit, post eam Papæ reseruat̄ secundum Perusi. in illo. §. Verum. sub
finem, qui hanc determinationē tribuit Imolēsi nulli alteri eā tribuēti,
cum tamen originaria fuerit. D. Anto. n. 11. Nā licet ille pro sua mo-
destia eam Io. And. tribuat, ille tamē id non dixit, sed rationem illud
affirmandi posteris præbuit, dum animaduertit in casu illius. c. Tua.
denūciationem augere ligamentum excōicationis: & ita rationem
propter quam in. §. Verum. statutum fuit, vt nō obstante appellatiōe
consecuta excōicatus denunciaretur cessat.

appellō ab excōi-
cariōe lata denū-
ciationē suspen-
dit.

Ex quibus inferri. ^e videtur quiddam nouissimum, nempe hodie
post illam extrauag. Ad euitanda. quæ habet neminem vitandum, nisi
denūciatum (cuius tenorem & alia quædā graua super ea dubia in. c.
1. §. Laboret. de pœnit. dist. 6. tractauimus) non posse denunciari eum
qui ante denūciationem & post excōicationem saltē in his quæ non
sunt notoria appellauit. Quādo quidem hodie maximas vires recipit
excōicatio per denūciationem.

^e Appellationem
ab excōicatione
lata suspendere
hodie potestatem
denūciandi in
his quæ non sūt
notoria saltē p-
babilissimū.

Alter autē his remediis medendi modus fuerit, vt petat. M. decla-
rari appellationes a se factas legitimas esse ac iustas, has aut huius sub
executoris cēsuras nullas esse, iniustas & iniquas. ^d Quæ accumulatio
licet contraria implicare videatur, fieri tamē potest. Quia nemo pro-
hibetur vti pluribus defensionibus reg. Nemo pluribus. lib. 6. etiam
contrariis secundum gl. ibi per text. in. c. 1. 13. q. 2. & l. Nemo ex his. ff.
de except. At appellatio defensio est. l. 1. ff. de appell. & cap. Significa-
uerunt. de except. Poterit ergo peti cēsuras declarari nullas & iniustas.
Nam & admittitur libellus in quo quis dicit sententiā nullā, vel petit
restitutionem in integrum. c. Cōstitutus. vbi Pan. de restit. in integ. per
illum text. & idem Pan. in. c. Cum olim. col. 2. de priuileg. Et non solū
conditionaliter, ^e sed etiam simpliciter peti potest declarari eas nullas
& iniustas secundum Innoc. expresse in illo. c. Dilecto. n. 2. Sicut & ex-
ceptiones contrariæ simpliciter opponi possunt. Et in dubio oppositæ
vident̄ disiunctiua, vt. Inn. in. c. Auditis. de præscript. n. 2. ait vt si vnū
non poterit probare, aliud probet. Quod maxime ait Pan. memorā-
dum ibidem. n. 24. Nam & reus excipere. potest, q̄ soluit, & q̄ in testa-
mēto liberat⁹ sit, vt not. Bar. in. l. 1. C. de fal. caus. adiect. leg. in. 2. oppo.

^d Libello in eodē
nullitatem et inē-
quitatē sententiæ
adimplari.

^e Excommunicatio
vt nulla iustitia
simpliciter decla-
retur peti posse

^f Ad hoc aut vt appellō. M. iudicetur legitima, & iusta, sufficiet pro
bare monitoria pœnalia hui⁹ subexecutoris fuisse nulla. Quia primo
a sententia nulla appellari pōt iuxta ea q̄ multa adduximus in. 14. caus.
pag. 3. Nam licet nō sit necessarium, tamē est vtile. Quia saltē causam
ad superiorē deuoluit secundum Pan. cōmuniter receptum ibi a Perus.
q. 7. & aliis in. c. Dilecto. n. 7. de appellati. & Bald. in. d. l. C. de sentē. ex

^f Appellatio per
nullitatem sentē-
tiæ iustificat̄ an
ab habente vim
diffinitiuæ: et etiā
q̄ ab interlocu-
toria: si et causa
illā annullatē ex-
pressa fiat.

peri. recit. & Bart. in l. Si expressim, in. 3. q. & in l. Si ut proponis. i. C. quomodo & qñ iud. Lap. alleg. 107. alias. 116. Appellatio a nullitate. Secūdo quia ad iustificandam appellationem a diffinitiva interpositam sufficit probare sententiā esse nullam secūdum Innoc. in illo. c. Dilecto. ab omnibus receptum. At mandata illa pœnalia de relinquenda possessione vim habebāt diffinitivæ super possessorio latae, ut supra est dictum.

Secundo, q̄ ad iustificandam appellationem, etiam ab interlocutoria, satis est probare illam esse nullam ex causis in appellatione expressis secūdū quod satis sensit Inno. n. 3. in illo. c. Dilecto. & expresse affirmavit Pan. n. 7. Perus. q. 19. cum omnibus aliis.

Ne autē res diutius differatur, præsentetur statim processus a sub-executore factus, vna cum prælectione præsentī, cum ea quam super negotio principali in. c. Si quando. supra, eo. habuimus: quo prōptius ea quæ ad occurrētium dubiorum dissolutionē pertineāt inveniātur ab illustrissimo & Reuerēdissi. D. legato. § Cuius cādide limæ omnia in his duob⁹ prælectionibus dicta subiicio: nō solum qua parte Sedis Apost. quæ vna est omniū magistra veracissima personā agit, sed etiā qua parte recōdita eruditione, quā mox cōmētarii ipsius in Genesim iam iā ædendi palam facient, aliis eminet. subiicio item cuiusvis quæ iustior fuerit sententiæ, protestatus nulla mihi parte illa placitura, nisi qua veritati & bonitati consonuerint. Dix.

9
Autōr correctio
ni S. A. legati
eius et eius
rectius sententiis
omnia subiicit.

EXCIDIT a memoria admonere in corollario nono. 3. remediū ea quæ in causa. 1. scripsimus de appellatione a declaratione pœnæ cēsurarum incurse interposita. Per quæ palā est. M. neq; in iudicialibus, neq; extraiudicialibus vitari posse. Quoniam ut ibi probatum est quoad euitationē impediendā maioris virtutis est appellatio a declaratione censuræ incurse, quam a censura ferenda.

G L O R I A D E O, G R A T I A E I V S

nobis & venia. Amen.

FINIS.

A D L E C T O R E M .

Ratum te velim. CHRISTI ane lector, ne offendat, me qui aliud alibi sacerdotium habere videor, & stipendio maximo, eodemque perpetuo regia donorum munificentia, cantoriâ hanc, litigiosam praesertim acceptasse. Considerare enim debes primo propediem palam futurum, non esse quod habere videri possum sacerdotium, neque cantoriâ hanc tam mihi, quam ecclesiae, ac egenis acceptasse: quippe cui non est consilium ditius post hac, lautius, vel ornatius vivere. Deinde, quod donarium regium erat Ius quod ad hanc cantoriâ competebat. Veruntamen cum ea primum vacavit, raro & sine villo, quod meminerim, alterius simili exemplo quatuor dies ab ea tum acceptanda, tum apprehendenda abstinui, cupiens, te Deum Opt. Max. testor, iustam occasionem mihi ab ea explicando offerri. Ad haec reverendissimi episcopo Conbricensi multis nominibus non mihi vni colendo testatus fui nil quod ei non esset gratum placitum. Qui, ut est ingenio candidissimo, maxime se cupere respondit me in sua ecclesia, cum ab ea ad supernam ascenderet, cantorem relinquere, pollicitusque fuit, quod & diligenter praestitit curare, ut Iuris quod competitori esse rumor habebat certior fierem. At competitor & eius procuratores nil tam rara mea civilitate moti, nil tanti viri, quae illius humanitas fuit, rogatu flexi adduci non potuerunt, ut sui accessus copiam facerent, neque tunc neque viginti & amplius diebus, quibus eam postea pacifice possedi: dubium an angelo lucis an tenebrarum id suggerente. Testis est enim ipse Dominus I E S V S, de cuius bonis litigamus, cuique placeat sua suae voluntati magis obsecuturo permittere, ablegaturum a me hoc negotium fuisse, si has qualesquales accesserint literas reintegra legere licuisset. Postremo eodem I E S V cuius tremendo tribunali omnes olim sistemur ad unum teste, ilico visis literis, licet inuite traditis, ab hoc me negotio expliciturum fuisse, si per conscientiam, & per quam Regibus meis debeo bonam fidem, & Iuris in quo verfor turpe ignorantiae infamiam licuisset mihi credere, ac Regi & D. N. serio me interrogati respondere competitori Ius in ea esse canonicum. A deo quidem, ut quod priuatim & publice testatus sum ardentius, quam, cantoriâ desiderarim competitoris & fautorum ipsius gratiam inire, & dignum persona, quam in hac aetate, & huius regni theatro ago exemplum exhibere, libere illi eam permittendo, & manu mea in possessionem amice ac iucunde inducendo. Neque vero alia sum in praesentia mente. Imo quidquid viri eruditione ac timore Dei praestantes perlectis his scriptis iustum duxerint ac decem, sine mora vlla libens subiero. Demum

CHRISTIANE lector, vel hinc cognosce me simplicem, CHRISTIANUM magis, quam astutum litigatorem agere, quod omnia mea Iura ante inceptam litem competitori ac omnibus euulgo, protestatus nil me quod ecclesia Romana non probarit probare. Protestatus item omnia haec scripta in Iuris solum disputatione sine ullius & mea iniuria referre, ideoque nil eorum affirmare, quod me vel aduersarium laedat, probandi onere leuet, aut grauet: quasi declamationem fictam non veram causam dixerim. Per cuius operis inopinatum magnitudinem facile me excuses, quod promissos tituli de praebendis & alios hactenus commentarios non emittam. Caeterum duodecim & amplius exceptiones quas habeo conceptas, quasque summam in cathedra euulgavi, ad curiamque Regiam misit aduersus competitorum, si interdicto unde vi vel alio remedio restitutorio pugnaturus in arenam descendere tentaret, Iure optimo fundatas, cum primum oportuerit aedam: rem mihi me concepti operis amor fallit utilem, iucundam, & emunctissima quaque nare non indignam.

V A L E.

Errata quae per humanam incuriam sefellunt per sequentia castigabis
f. faciem. seu paginam. v. versum aut lineam indicante.

FACIE. 1. versu. 5. omnibus. v. 15. intentio. f. 16. v. 2. l. Ser. C. de pa. f. 20.
v. 2. prohibita. f. 25. v. 4. a fine, siue. f. 34. v. 6. a fine, impudetia. f. 48.
v. p. scd. f. 50. v. 4. ii. f. 62. v. 30. sublatioe. f. 79. v. 15. Egid. f. 120. v. 20. ep. las
f. 125. v. 8. gratuito. f. 142. v. 15. suspensiuum. f. 160. v. 11. testamentum nullum non
dicitur testamentum. f. 162. in. a. Excocatum. f. 171. v. si. huic. f. 172. v. 18
D. Ferdinand. f. 177. v. 17. pro hoc. f. 174. nisi no. f. 175. v. 2. nisi quando.
f. 176. v. 4. Iuri. v. 35. potuerunt. f. 185. v. 13. in princip. & v. fin. l. 1. C. f. 186
Tertio.

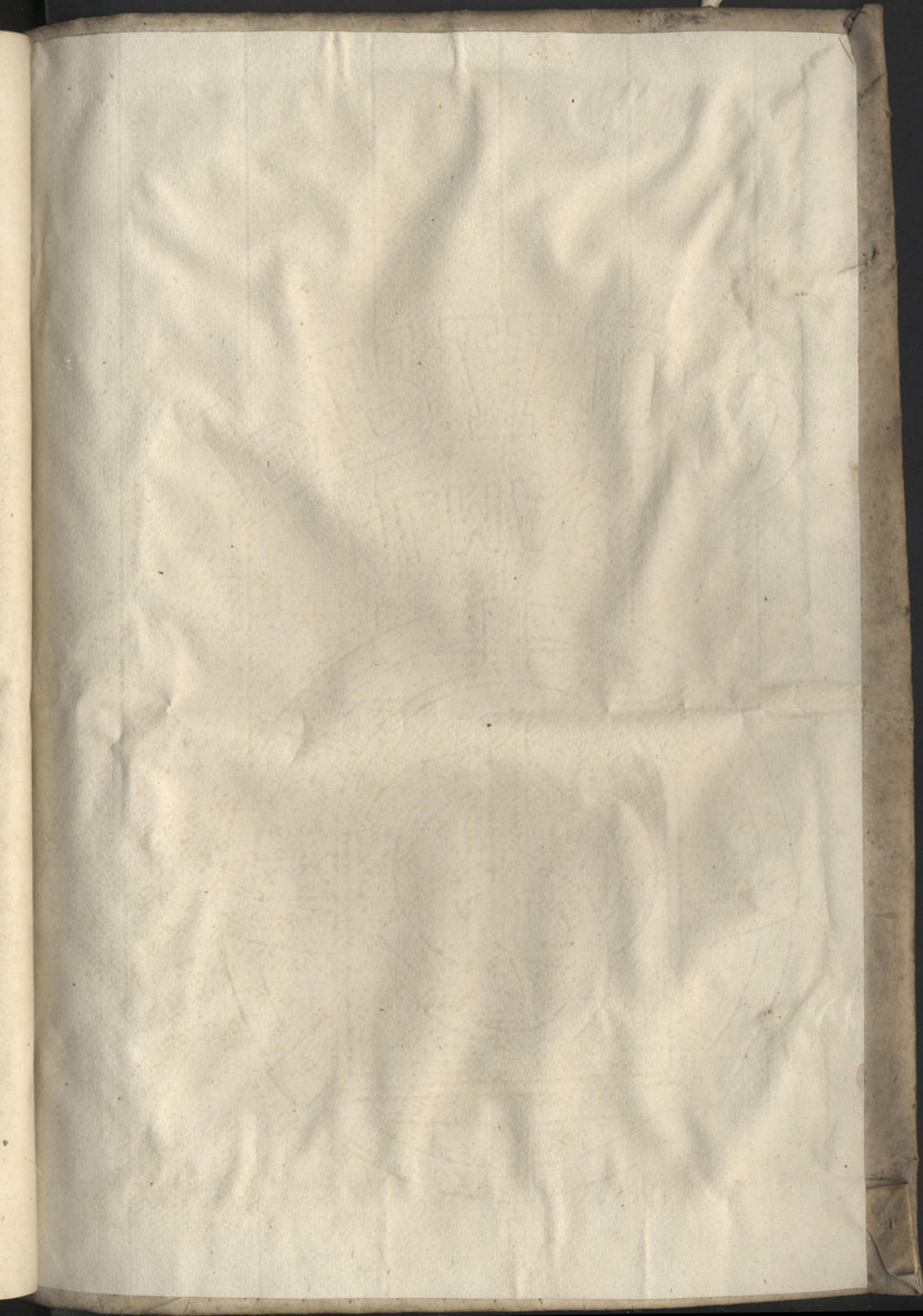
IN INCLYTA CONIMBRICA

PRIDIE CALENDAS.

APRILEIS.

M. D. XLiii.

quia p̄nis uite semp̄ ⁊ sep̄t̄ ⁊ resi
cruū quasi petra bethlem cōtēplā
do subent̄. nil q̄ nichoc aliud qm̄
iustitiale catholice ecclie pulcritu
dinē. quasi maria uulē sp̄ali
hocoz cetū quasi iosep̄ ⁊ humilē me
diocore n̄ ⁊ hominū. homine ih̄u
⁊ uertū sc̄pture sacre p̄cipue
miseriū. quasi in̄sc̄pio postū uirū
tē xp̄m̄ p̄ma uisione exiuit. Noq̄
et̄o uidelicet sc̄e sc̄pturas. Et̄ p̄
eximū illū animal ⁊ sacro sc̄e
hostiū. op̄thimū p̄cedit̄ q̄s̄ erit̄
iustū p̄larice. In̄ p̄st̄ ⁊ uerū
nichū in̄ de ente in̄ uo p̄fuerit̄
⁊ se collocant. Et paulo post. Pa
casti in̄ cōsp̄ta t̄o mēā. cōt̄ine

Ab in uicē cognouit instar aictuum
serubim sc̄a sin uulū lūm̄ cōcordia
⁊ uerit̄ em̄ gabriel. Ecce cōcipies i
uicē ⁊ p̄ares filiū. Legit̄ eadē
maria. Bos cognouit possorē suū.
⁊ asinus p̄sepe dñū suū. Uidebat
in̄sc̄pio dei filiū uigilēte qui bo
uines saluat ac uirū ⁊ in̄ his sin
gulis atq̄ hominū modi cōferebat que
uicē ⁊ cōp̄abat h̄s q; audierat
oculidēbat. Et in̄ si suū p̄stozes
q̄s̄ cōs ⁊ laud̄. In̄ om̄ib;
que aud̄ erat̄. In̄ dicit̄ sic dictum

Re. 2

In̄ in̄sc̄pio. uicē in̄. In̄ uicē. In̄ uicē.

Sala
Gab.
Est. R
Tab. 60
N.º 25